

OMGEVINGSANALYSE PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

Kerncijfers 2020

Oktober 2020

Data & Analyse Provincie Oost-Vlaanderen

INLEIDING	4
IMPACT VAN HET CORONAVIRUS	5
WIE LEEFT, GROEIT OP EN WORDT OUDER IN OOST-VLAANDEREN?	11
1. DE OOST-VLAAMSE BEVOLKING	11
1.1. Evolutie van het aantal inwoners	11
1.2. Bevolkingsdichtheid	12
1.3. Leeftijdsstructuur van de bevolking	13
1.4. Nationaliteit en herkomst van de bevolking	15
1.5. Toekomstige ontwikkelingen en trends	17
2. DE OOST-VLAAMSE GEZINNEN	20
2.1. Evolutie van het aantal private gezinnen en van de gezinsgrootte	20
2.2. Type huishouden (LIPRO)	22
2.3. Prognose van het aantal private gezinnen	23
HOE IS HET GESTELD MET HET RUIMTEGEBRUIK, HET WOON- EN LEEFKLI- MAAT IN OOST-VLAANDEREN?	25
3. KENMERKEN VAN HET RUIMTEGEBRUIK IN OOST-VLAANDEREN	25
3.1. Onbebouwde oppervlakte	25
3.2. Bebouwingsgraad	25
3.3. Oppervlakte voor bedrijvigheid	26
3.4. Oppervlakte van bebouwde percelen bestemd voor wonen	26
3.5. Woondichtheden	26
4. LAND- EN TUINBOUW	27
4.1. Grondgebruik	27
4.1.1. Oppervlakte cultuurgrond	27
4.1.2. Bestemming cultuurgrond	28
4.1.3. Belangrijkste teelten	30
4.2. Land- en tuinbouwbedrijven	32
4.2.1. Aantal	32
4.2.2. Grootte landbouwbedrijven	32
4.2.3. Specialisaties	33
4.3. Tewerkstelling	35
4.4. Veestapel	36
4.5. Biologische landbouw en verbreding	37
5. KLIMAAT EN ENERGIE	41
5.1. Energieverbruik en –uitstoot huishoudens	41
5.2. Hernieuwbare energie	46
6. WONEN	52
6.1. Gebouwen en woonegelegenheden	52
6.1.1. Evolutie van het aantal woonegelegenheden	52
6.1.2. Evolutie van het aantal woonegelegenheden, naar type	52
6.1.3. Evolutie van het aantal ééengezinswoningen, naar gesloten, halfopen en open bebouwing	54
6.2. Vastgoedprijzen	55
6.3. Eigenaars versus huurders	56
6.4. Sociale huurwoningen	57
6.4.1. Evolutie aantal sociale huurwoningen	57
6.4.2. Aantal unieke gezinnen op wachtlijst sociale huisvestingsmaatschappij	59

7. MOBILITEIT	61
7.1. Pendelstromen.....	61
7.2. Hoe verplaatst men zich naar het werk?	62
7.3. Verkeer op de Vlaamse snelwegen	64
7.4. Veiligheid in het verkeer	66
7.4.1. Evolutie van het aantal verkeersongevallen.....	66
7.4.2. Evolutie van het aantal verkeersslachtoffers.....	69
8. ONROEREND ERFGOED	70
8.1. Bouwkundig erfgoed.....	70
8.2. Landschappelijk erfgoed.....	70
8.3. Archeologisch erfgoed.....	71

WAT TYPEERT HET LEREN, WERKEN EN VERDIENEN IN OOST-VLAANDEREN?**72**

9. LEREN.....	72
9.1. Onderwijsniveau van de Oost-Vlaamse bevolking	72
9.2. Kleuteronderwijs	72
9.3. Lager onderwijs	73
9.4. Secundair onderwijs	74
9.5. Hoger onderwijs.....	75
9.6. Levenslang leren en volwassenenonderwijs	76
9.7. Risicokenmerken voor kansarmoede	76
9.7.1. Kleuteronderwijs	77
9.7.2. Lager onderwijs	78
9.7.3. Secundair onderwijs	79
9.8. Schoolse vertraging	80
9.9. Vroegtijdige schoolverlaters	81
10. WERKEN.....	83
10.1. Socio-economische positie van de bevolking.....	83
10.2. Arbeidsmarktindicatoren	83
10.2.1. Activiteitsgraad	84
10.2.2. Werkzaamheidsgraad	84
10.2.3. Werkloosheidsgraad.....	85
10.3. Werkloosheid en vacatures	85
10.3.1. Niet-werkende werkzoekenden	85
10.3.2. Vacatures	88
10.4. Tewerkstelling.....	89
10.4.1. Jobratio.....	89
10.4.2. Evolutie van het aantal jobs	90
11. VERDIENEN.....	92
11.1. Fiscale inkomens	92
11.2. Bruto binnenlands product.....	93
11.3. Armoede	94
11.3.1. Risico op armoede of sociale uitsluiting in België	94
11.3.2. Armoede in Oost-Vlaanderen.....	94
11.4. Bruto toegevoegde waarde	95
11.5. Actieve, opgerichte en verdwenen ondernemingen	96
11.6. Kenniseconomie	98
11.7. Sociale economie	99
11.7.1. Maatwerkbedrijven	100
11.7.2. Lokale diensteneconomie (LDE)	100
11.7.3. Arbeidszorg	100

ZIJN ER VEEL WINKEL- EN RECREATIEMOGELIJKHEDEN IN OOST-VLAANDEREN?	101
12. WINKELLEN	101
12.1. Aantal handelspanden en winkelvloeroppervlakte	101
12.2. Handelsaanbod per 1.000 inwoners.....	103
12.3. Samenstelling van het handelsaanbod.....	104
13. VERBLIJVEN	105
13.1. Aanbod toeristisch logies: uitbatingen en beddencapaciteit.....	105
13.2. Vraag toeristisch logies: aankomsten en overnachtingen	109
14. BELEVEN IN OOST-VLAANDEREN	111
14.1. Bibliotheekbezoek en –aanbod	111
14.2. Vrijtijdsactiviteiten	113
14.3. Sportbeleving.....	114
14.3.1. Aantal sportclubs	114
14.3.2. Sportparticipatie.....	114
14.3.3. Mate van tevredenheid over voorzieningen	115

INLEIDING

Sinds 1 januari 2014 moeten de provincies, gemeenten en ocmw's werken volgens de beleids- en beheerscyclus (BBC). Dit houdt onder meer in dat zij een strategisch meerjarenplan moeten opmaken.

Voorafgaand aan de opmaak van het meerjarenplan wordt een omgevingsanalyse opgesteld die de provinciale administratie een uitgebreid, breed en een zo objectief mogelijk beeld geeft van de actuele situatie en de administraties in staat stelt om insteeknota's op te maken voor de nieuwe beleidsploeg. De omgevingsanalyse en insteeknota's moeten er toe bijdragen dat de nieuwe beleidsploeg de juiste doelstellingen, prioriteiten, actieplannen en acties kan formuleren voor de komende bestuursperiode 2020-2025.

In juni 2018 werd een eerste, uitgebreide omgevingsanalyse opgemaakt die tot stand is gekomen dankzij de inhoudelijke bijdragen van alle directies en departementen.

Eén jaar later, in september 2019, werd een nieuwe oefening gemaakt door het team Data & Analyse waarbij de belangrijkste *kerncijfers* uit de vorige omgevingsanalyse werden gefilterd en geactualiseerd. Ook dit jaar werd de omgevingsanalyse geactualiseerd. Door regelmatige actualisatie van de omgevingsanalyse kan het beleid immers snel inspelen op gewijzigde omstandigheden en het meerjarenplan daaraan aanpassen.

Voorliggend rapport bevat de meest actuele kerncijfers voor Oost-Vlaanderen die momenteel (oktober 2020) beschikbaar zijn. Per thema worden enkele belangrijke trends voor Oost-Vlaanderen toegelicht. Wie meer gedetailleerde analyses wenst, kan hiervoor terecht bij het team Data & Analyse.

2020 is natuurlijk het jaar waarin we allemaal geconfronteerd werden met het coronavirus COVID-19. De impact van dit virus op de mens en de economie is enorm. Momenteel is deze impact nog niet volledig in cijfers weer te geven. Zeker voor Oost-Vlaanderen zijn nog maar weinig cijfers beschikbaar. Toch willen we hier al een aantal (voorlopige) cijfers, die de impact van dit virus aantonen, weergeven, waar mogelijk voor Oost-Vlaanderen, en anders voor België. Dit gebeurt in een afzonderlijk hoofdstuk dat we in het begin van dit rapport hebben opgenomen.

Deze omgevingsanalyse werd afgesloten op 15 oktober 2020.

IMPACT VAN HET CORONAVIRUS

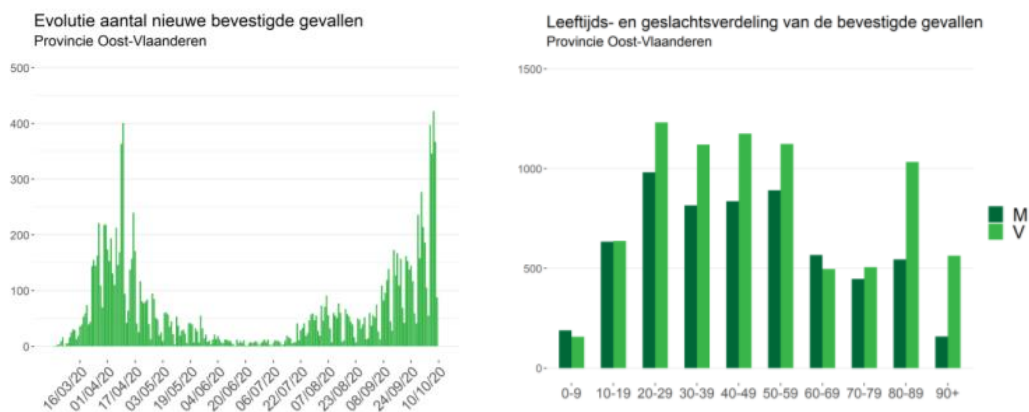
In december 2019 brak het coronavirus COVID-19 voor het eerst uit in de Chinese stad Wuhan, in de provincie Hubei. Eind januari 2020 duiken de eerste COVID19-gevallen op in Europa. Ons land volgt begin februari. Het eerste overlijden in België wordt vastgesteld op 11 maart 2020. Op die dag bestempelt de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) de uitbraak van het coronavirus COVID-19 als een pandemie. Een week later, op 18 maart, gaat België in lockdown.

Ondertussen (toestand 12 oktober 2020) zijn er in België al 162.258 bevestigde gevallen met COVID-19 gemeld, waarvan 14.553 in de provincie Oost-Vlaanderen. 10.191 personen in België zijn reeds gestorven aan het coronavirus¹. Wereldwijd zijn er al meer dan 37 miljoen bevestigde gevallen gemeld en staat het aantal doden op 1.073.973 (toestand 12 oktober 2020)².

Als we kijken naar het aantal overlijdens per miljoen inwoners is België met 878 doden per miljoen inwoners één van de zwaarst getroffen landen. Momenteel is er opnieuw een sterke toename van het aantal besmette personen waar te nemen. Ook het aantal ziekenhuisopnames is in sterk stijgende lijn.

Figuur 1.

Aantal bevestigde gevallen in de provincie Oost-Vlaanderen, naar geslacht en leeftijd

Bron: Sciensano, COVID-19 – Epidemiologisch Bulletin van 11 oktober 2020

Het coronavirus COVID-19 heeft onze samenleving hard getroffen, zowel op menselijk als op economisch vlak. Hieronder geven we een aantal cijfers weer die deze impact, vooral op sociaaleconomisch vlak, proberen meten. We geven zoveel mogelijk cijfers op niveau van de provincie Oost-Vlaanderen mee. Indien dit niet mogelijk is, worden Belgische cijfers weergegeven.

We willen hier opmerken dat niet voor alle relevante indicatoren al heel recente cijfers beschikbaar zijn. De impact van Corona zal daarnaast in bepaalde indicatoren slechts met vertraging tot uiting komen. Een voorbeeld hiervan zijn faillissementscijfers. Er is een zekere vertraging tussen de stopzetting van de economische activiteit en de faillietverklaring door de ondernemingsrechtbank. Als gevolg daarvan is een economische impact pas met enige vertraging zichtbaar in de cijfers. Verder zijn er nog heel wat lopende maatregelen - zowel op federaal, op gewestelijk als op lokaal niveau - om de ondernemingen te ondersteunen in deze crisisperiode. Het uitstel van betaling van de RSZ-bijdragen (tot 15 december 2020) en de jaarlijkse vennootschapsbijdrage (tot 31 oktober 2020) zijn hier voorbeelden van. Faillissementscijfers zullen dan ook pas bij de volgende actualisering van de omgevingsanalyse kunnen worden opgenomen.

¹ Bron: Sciensano.

² Bron: WHO: <https://COVID19.who.int/>

Het is ook nog te vroeg om exact de neerwaartse gevolgen van de pandemie op de Oost-Vlaamse economie te meten. Er blijft immers nog heel wat onzekerheid over zowel de duur als de omvang van de crisis.

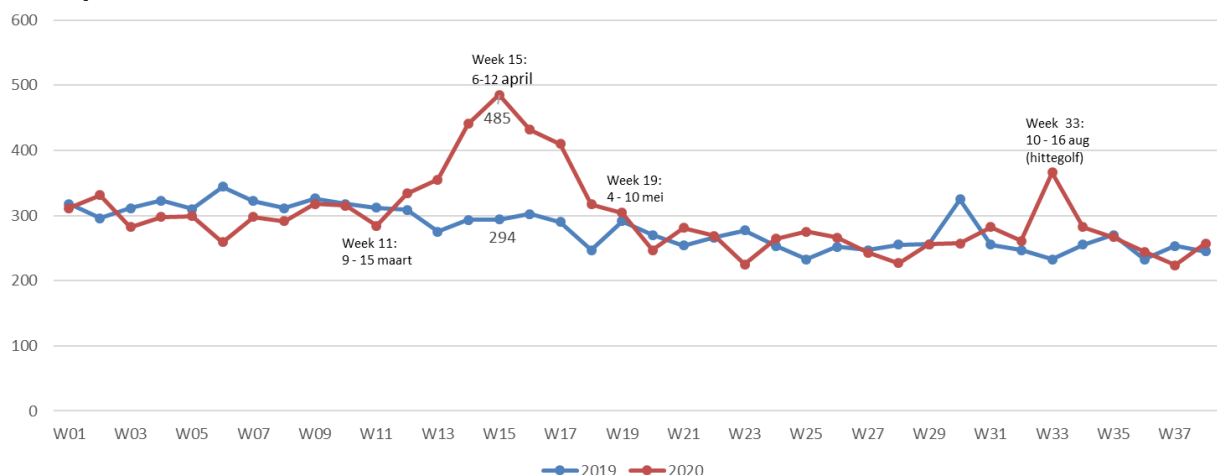
IMPACT OP STERFTECIJFERS

Tussen half maart en eind april 2020 zijn er duidelijk meer sterfgevallen vastgesteld in Oost-Vlaanderen dan vorig jaar.

De impact van het coronavirus op het sterftecijfer in Oost-Vlaanderen is duidelijk in volgende figuur waar de wekelijkse sterftecijfers in 2019 vergeleken worden met deze in 2020. In de tweede helft van maart en in april werden er dit jaar duidelijk meer doden geteld dan in dezelfde periode vorig jaar. Het grootste verschil doet zich voor in de week van 6 tot 12 april, waar er dit jaar in Oost-Vlaanderen bijna 200 sterfgevallen meer geregistreerd werden dan in dezelfde week van 2019.

Figuur 2.

Impact van de coronacrisis op het aantal sterfgevallen in de provincie Oost-Vlaanderen: vergelijking wekelijkse sterftecijfers 2019 en 2020

Bron: Statbel, verwerking Data & Analyse Oost-Vlaanderen

IMPACT OP OMZET EN INVESTERINGEN

De totale Oost-Vlaamse economie kent in het tweede kwartaal van 2020 een omzetsdaling van 15% ten opzichte van dezelfde periode in 2019. Sterk getroffen sectoren zijn onder andere de kunst-, amusement- en recreatiesector en de horeca.

Ook de investeringen nemen een fikse duik. In het tweede kwartaal van 2020 zijn de investeringen in Oost-Vlaanderen met 23% gedaald in vergelijking met het tweede kwartaal van 2019.

De economische impact van het coronavirus is groot. De lockdown en andere maatregelen die de verspreiding van het virus moesten inperken leidden tot verplichte sluitingen van winkels en horecazaken. Ook veel niet-essentiële bedrijven die geen telewerk konden voorzien en waar het onmogelijk was om

fysieke afstand te bewaren, moesten hun activiteiten (tijdelijk) stilleggen of terugschroeven. Veel sectoren werden en worden sterk getroffen.

Uit voorlopige cijfers van de **omzet** in Oost-Vlaanderen blijkt dat de meeste sectoren al in het eerste kwartaal van 2020 een daling van de omzet ten opzichte van het eerste kwartaal van 2019 lieten optekenen. De cijfers worden echter nog veel negatiever in het tweede kwartaal. Zo blijkt dat de sector 'kunst, amusement en recreatie' in het tweede kwartaal van 2020 een omzetsdaling van 60% kende in vergelijking met het tweede kwartaal van 2019. De cijfers van de horeca (-58%) liggen in dezelfde lijn. De sector 'administratieve en ondersteunende diensten' kende een omzetsdaling met een derde. De omzet in de industrie daalde met 16% en die in de groot- en kleinhandel met 14%. De vervoersector kent een omzetsdaling met 10%. De totale Oost-Vlaamse economie kent in het tweede kwartaal van 2020 een omzetsdaling van 15% ten opzichte van dezelfde periode in 2019.

Tabel 1.

Impact van de coronacrisis op de omzet in de provincie Oost-Vlaanderen in het eerste en tweede kwartaal van 2020, naar economische activiteit

Activiteit	Omzet 2019 (in 1.000 euro)		Omzet 2020 (in 1.000 euro)		Evolutie omzet 2020 ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2019 (in %)	
	1ste kwartaal	2de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal
C Industrie	9.903.899	10.243.762	10.320.417	8.621.815	4,2	-15,8
D Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	1.131.898	1.216.770	-	-		
E Distributie van water/ afval- en afvalwaterbeheer en sanering	307.391	331.485	304.047	276.248	-1,1	-16,7
F Bouwnijverheid	2.947.338	3.346.303	2.978.182	2.966.374	1,0	-11,4
G Groot- en detailhandel/ reparatie van auto's en motorfietsen	10.905.514	11.186.335	10.519.926	9.636.628	-3,5	-13,9
H Vervoer en opslag	1.165.026	1.207.365	1.182.723	1.088.533	1,5	-9,8
I Verschaffen van accommodatie en maaltijden	424.422	480.371	370.867	203.173	-12,6	-57,7
J Informatie en communicatie	525.305	541.213	596.153	534.839	13,5	-1,2
M Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	1.589.997	1.419.488	1.429.961	1.367.643	-10,1	-3,7
N Administratieve en ondersteunende diensten	1.093.978	1.231.308	959.373	816.937	-12,3	-33,7
R Kunst, amusement en recreatie	172.094	163.947	152.278	65.958	-11,5	-59,8
S Overige diensten	-	-	105.359	88.361		
Alle economische activiteiten	30.299.750	31.508.579	30.047.041	26.871.235	-0,8	-14,7

Bron: Statbel

Ook de investeringen kennen een sterk dalende evolutie. In het eerste kwartaal van 2020 stellen we al een daling van 15% vast in vergelijking met het eerste kwartaal van 2019. In het tweede kwartaal van 2020 duiken de investeringen verder naar beneden (-23% ten opzichte van het tweede kwartaal van 2019).

Tabel 2.

Impact van de coronacrisis op de investeringen in de provincie Oost-Vlaanderen in het eerste en tweede kwartaal van 2020, naar economische activiteit

Activiteit	Investerings 2019 (in 1.000 euro)		Investerings 2020 (in 1.000 euro)		Evolutie investeringen 2020 ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2019 (in %)	
	1ste kwartaal	2de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal
C Industrie	240.968	254.286	228.290	206.620	-5,3	-18,7
D Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	175.916	200.137	246.378	168.525	40,1	-15,8
E Distributie van water/afval- en afvalwaterbeheer en sanering	16.566	25.555	16.739	12.319	1,0	-51,8
F Bouwnijverheid	302.395	127.262	116.700	107.089	-61,4	-15,9
G Groot- en detailhandel/ reparatie van auto's en motorfietsen	198.290	243.945	174.452	169.553	-12,0	-30,5
H Vervoer en opslag	112.294	128.734	99.450	69.249	-11,4	-46,2
I Verschaffen van accommodatie en maaltijden	28.020	36.782	27.267	28.136	-2,7	-23,5
J Informatie en communicatie	26.046	27.198	23.480	21.058	-9,9	-22,6
M Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	106.373	115.086	107.440	110.983	1,0	-3,6
N Administratieve en ondersteunende diensten	124.587	109.585	86.038	86.188	-30,9	-21,4
R Kunst, amusement en recreatie	17.720	22.779	21.233	16.411	19,8	-28,0
S Overige diensten	-	-	-	-	-	-
Alle economische activiteiten	1.362.175	1.301.996	1.157.278	1.006.193	-15,0	-22,7

Bron: Statbel

IMPACT OP TOERISTISCHE AANKOMSTEN EN OVERNACHTINGEN

Tijdens de lockdown vielen alle toeristische aankomsten en overnachtingen weg. Vanaf 8 juni mochten alle logies terug open. Er worden in juni 2020 drievierden minder aankomsten en overnachtingen geboekt dan in juni vorig jaar.

Als gevolg van de lockdownmaatregelen met betrekking tot COVID-19, waren alle accommodaties behalve hotels gesloten vanaf 18 maart 2020. In de hotels waren er enkel overnachtingen voor niet-toeristische doeleinden. Op 8 juni 2020 mochten alle logies opnieuw openen, ook voor toeristische overnachtingen. In juni 2020 waren er slechts 54.476 overnachtingen in Oost-Vlaanderen. Dit is een daling van 75% in vergelijking met juni 2019.

Tabel 3.

Impact van de coronacrisis op het aantal aankomsten en overnachtingen in de provincie Oost-Vlaanderen

Maand	Aankomsten			Overnachtingen		
	2019	2020	Evolutie aankomsten 2020 ten opzichte van dezelfde maand in 2019 (in %)	2019	2020	Evolutie overnachtingen 2020 ten opzichte van dezelfde maand in 2019 (in %)
Januari	67.346	75.026	11,4	126.978	143.010	12,6
Februari	76.460	97.015	26,9	141.973	183.421	29,2
Maart	95.801	36.357	-62,0	186.450	74.763	-59,9
April	119.530	644	-99,5	242.567	2.164	-99,1
Mei	115.459	1.512	-98,7	231.413	4.241	-98,2
Juni	111.247	26.597	-76,1	221.005	54.476	-75,4

Bron: Statbel

IMPACT OP DE ARBEIDSMARKT

In België daalt het arbeidsvolume in het tweede kwartaal van 2020 met 13,6% in vergelijking met hetzelfde kwartaal in 2019.

Ten opzichte van dezelfde periode in 2019 is de loontrekkende tewerkstelling in het tweede kwartaal van 2020 sterk afgenomen. In aantal arbeidsplaatsen is de daling voor België nog eerder beperkt (-0,7%). De daling van het arbeidsvolume in voltijdsequivalenten is echter bijzonder groot (-13,6%).

Ten opzichte van de vooraf voorziene trend (een groeiritme van +1,3%) veroorzaakte de coronacrisis in België een totaal verlies aan arbeidsvolume van bijna een half miljoen voltijdse equivalenten. Voor ongeveer 90% bestaat dit verlies uit prestaties die worden opgenomen in tijdelijke werkloosheid. De overige 10% is in ongeveer gelijke mate het gevolg van het stopzetten of schrappen van zeer tijdelijke contracten en van de verminderde instroom van nieuwe werknemers³.

Tijdens de maand april 2020 vroegen 16.579 Oost-Vlaamse werkgevers tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19 aan voor 138.467 werknemers.

Meer dan 120.000 werkgevers in België hebben sedert maart voor bijna 1.000.000 werknemers een aangifte tijdelijke werkloosheid ingediend. Nooit eerder lag het aantal tijdelijk werklozen zo hoog⁴.

In Oost-Vlaanderen vroegen in maart reeds 15.540 werkgevers in Oost-Vlaanderen voor bijna 116.000 werknemers tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19 aan. In april steeg het aantal Oost-Vlaamse werkgevers dat tijdelijke werkloosheid aanvraag tot 16.579. Zij vroegen tijdelijke werkloosheid aan voor 138.467 werknemers. Gemiddeld waren deze werknemers in deze maand 14,75 dagen tijdelijk werkloos. Het aantal tijdelijk werklozen daalde opnieuw vanaf mei. In augustus 2020 vroegen nog 5.729 Oost-Vlaamse bedrijven tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19 aan voor bijna 28.000 werknemers.

³ Bron: RSZ, Arbeidsmarktanalyse tweede kwartaal 2020 (1 oktober 2020).

⁴ Bron: www.rva.be

Tabel 4.

Tijdelijke werkloosheid wegens Corona - COVID-19 in de provincie Oost-Vlaanderen en in het Vlaamse Gewest

			Maart 2020	April 2020	Mei 2020	Juni 2020	Juli 2020	Augustus 2020
Aantal werkgevers	Provincie Oost-Vlaanderen		15.540	16.579	13.961	9.813	7.128	5.729
	Vlaams Gewest		71.009	75.938	65.073	46.155	33.213	27.036
Aantal werknemers	Provincie Oost-Vlaanderen		115.993	138.467	102.969	63.582	39.748	27.965
	Vlaams Gewest		584.014	702.592	549.913	335.353	207.770	153.055
Dagen	Provincie Oost-Vlaanderen		1.017.186	2.042.963	1.024.409	525.919	265.329	214.664
	Vlaams Gewest		5.052.053	10.612.519	5.647.243	2.899.031	1.482.280	1.179.527
Gemiddeld aantal dagen per werknemer	Provincie Oost-Vlaanderen		8,77	14,75	9,95	8,27	6,68	7,68
	Vlaams Gewest		8,65	15,10	10,27	8,64	7,13	7,71

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

VOOSPELLINGEN ROND EVOLUTIE ECONOMISCHE ACTIVITEIT IN 2020 EN 2021 IN BELGIË EN EUROPA

Prognoses van onder meer het Planbureau, de Nationale Bank van België en de Europese Commissie wijzen op een aanzienlijke daling van de economische activiteit in België en Europa in 2020. Ze zien echter allen opnieuw een groei van het bbp in 2021. Bij een heropleving van de pandemie zullen deze voorspellingen hoogstwaarschijnlijk worden bijgesteld.

Onderstaande prognoses worden regelmatig bijgesteld en moeten met de nodige voorzichtigheid gehanteerd worden. Wanneer nieuwe maatregelen door de huidige heropleving van de pandemie zullen worden opgelegd, zullen nieuwe scenario's, waarop de voorspellingen zich baseren, moeten worden uitgewerkt en voorspellingen worden bijgesteld.

Het Federaal Planbureau voorziet in zijn prognoses van 10 september 2020 een krimp van het bbp voor de Belgische economie van -7,4% voor 2020. In 2021 zou het bbp naar verwachting met 6,5% groeien⁵.

De Nationale Bank van België voorspelt in haar economische projecties voor het voorjaar (8 juni 2020) een daling van de Belgische economische activiteit met 9% in 2020, de sterkste krimp sinds de Tweede Wereldoorlog. Anderzijds wordt verwacht dat het bbp zal groeien met 6,4% in 2021 en met 2,3% in 2022⁶.

De Europese Commissie (mei 2020) van haar kant schat dat de COVID-19-crisis in 2020 een zeer aanzienlijke negatieve economische impact zal hebben op de EU en de eurozone en dat de directe impact ervan, via al zijn facetten, zal leiden tot een daling van het reële bbp van de EU (-7,4%) en van de eurozone (-7,7%). Voor 2021 voorspelt de Europese Commissie daarentegen een heropleving van +6,1% voor de EU en +6,3% voor de eurozone⁷.

⁵ Bron: FOD Economie, Economische impact van het coronavirus, afsluitdatum 8 oktober 2020.

⁶ Bron: FOD Economie, Economische impact van het coronavirus, afsluitdatum 8 oktober 2020.

⁷ Bron: FOD Economie, Economische impact van het coronavirus, afsluitdatum 8 oktober 2020.

WIE LEEFT, GROEIT OP EN WORDT OUDER IN OOST-VLAANDEREN?

In dit eerste deel geven we een overzicht van de toestand van de bevolking en de gezinnen in Oost-Vlaanderen. We bekijken hierbij niet alleen de evolutie in het verleden, maar staan ook stil bij toekomstige ontwikkelingen en prognoses. De samenstelling van de bevolking en/of van de huishoudens heeft immers impact op tal van domeinen, bijvoorbeeld onderwijs, tewerkstelling, ruimte, wonen en zorg.

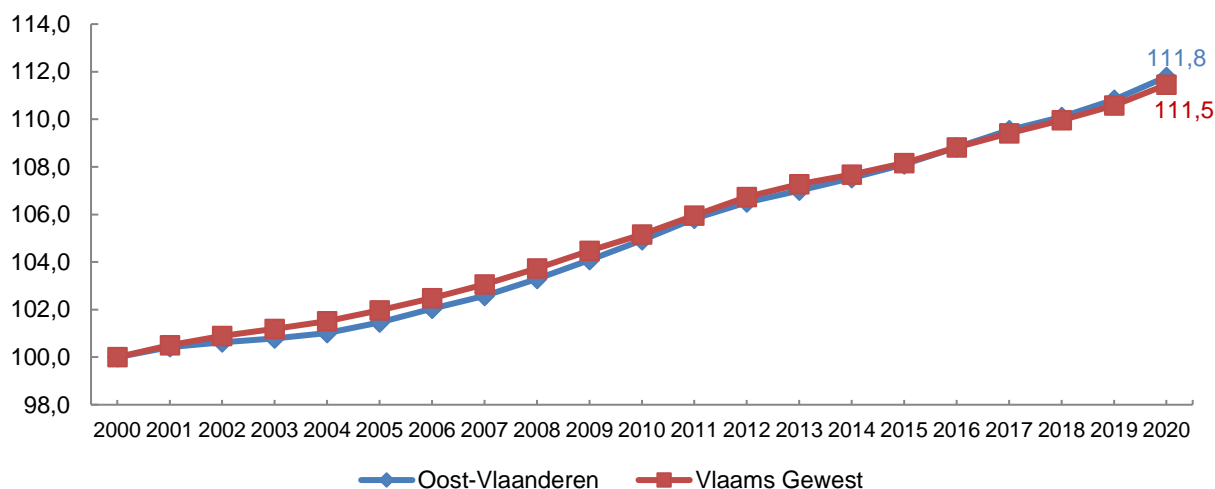
1. DE OOST-VLAAMSE BEVOLKING

1.1. Evolutie van het aantal inwoners

Op 1 januari 2020 telde Oost-Vlaanderen bijna 1.530.000 inwoners. Tussen 2000 en 2020 groeit de bevolking aan eenzelfde tempo als in het Vlaamse Gewest.

Begin 2020 telde de provincie Oost-Vlaanderen 1.529.954 inwoners. Dit is 23% van het bevolkingsaantal in het Vlaamse Gewest (6.651.179). Tussen 2000 en 2020 is het inwonersaantal met 161.303 toegenomen (+11,8%). Hiermee groeit het inwonersaantal in de provincie volgens eenzelfde tempo als in het Vlaamse Gewest (+11,5%) en in Limburg (+11,2%). Antwerpen en Vlaams-Brabant kennen een hoger groeipercentage (13,4% respectievelijk 13,7%). In West-Vlaanderen is de groei van de bevolking tussen 2000 en 2020 het kleinst (+6,3%).

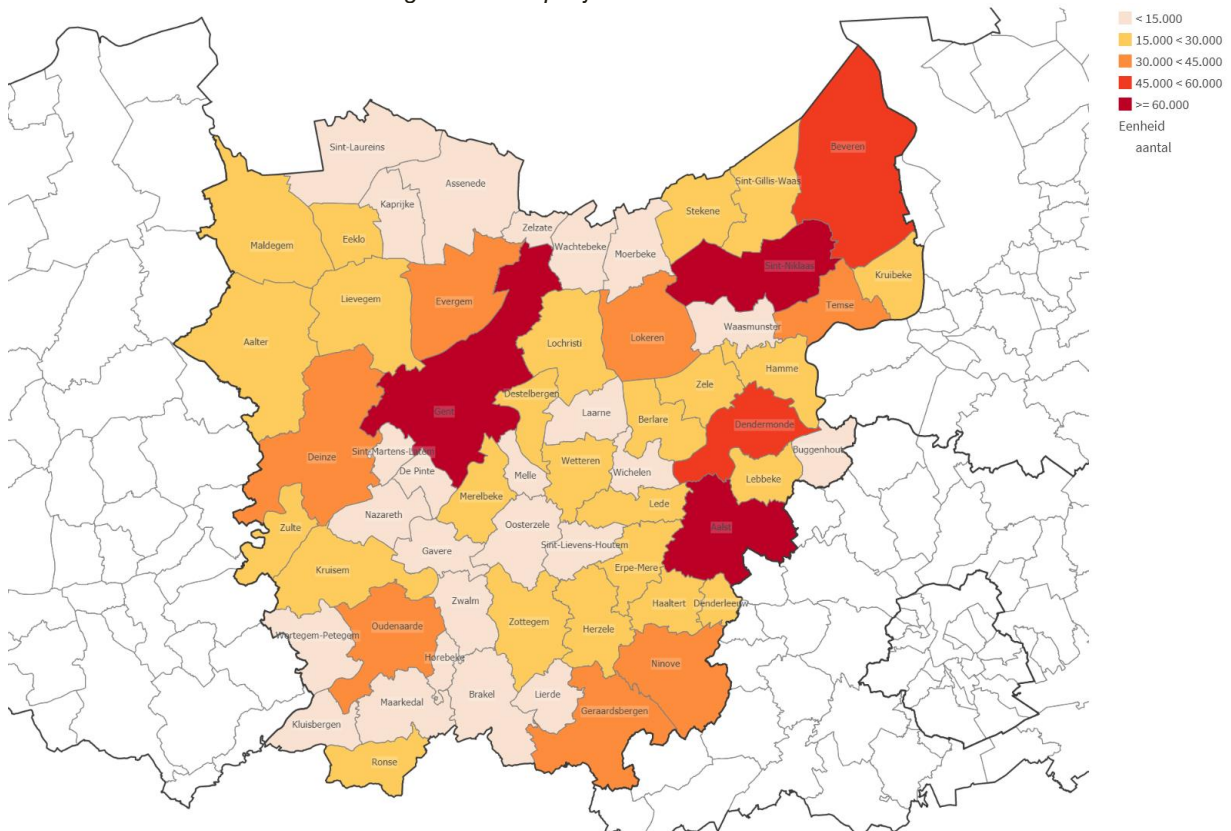
Figuur 3.
Evolutie van de totale bevolking (index 2000 = 100)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De volgende kaart geeft een beeld van het aantal inwoners in de Oost-Vlaamse gemeenten op 1 januari 2020. Gent heeft het grootste aantal inwoners, namelijk 265.183. Aalst telt 87.603 inwoners en Sint-Niklaas 79.635 inwoners. Horebeke heeft het kleinste aantal inwoners namelijk 2 022.

Kaart 1.
Aantal inwoners in de Oost-Vlaamse gemeenten op 1 januari 2020

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tussen 2000 en 2020 kent slechts één Oost-Vlaamse gemeente een afname van haar inwonersaantal, namelijk Maarkedal (-1,7%). De gemeenten met de sterkste procentuele groei zijn Denderleeuw (21,4%), Lochristi (19,7%) en Temse (18,1%). Ook de centrumsteden Sint-Niklaas (16,1%), Gent (15,7%) en Aalst (14,5%) behoren tot de sterke groeiers.

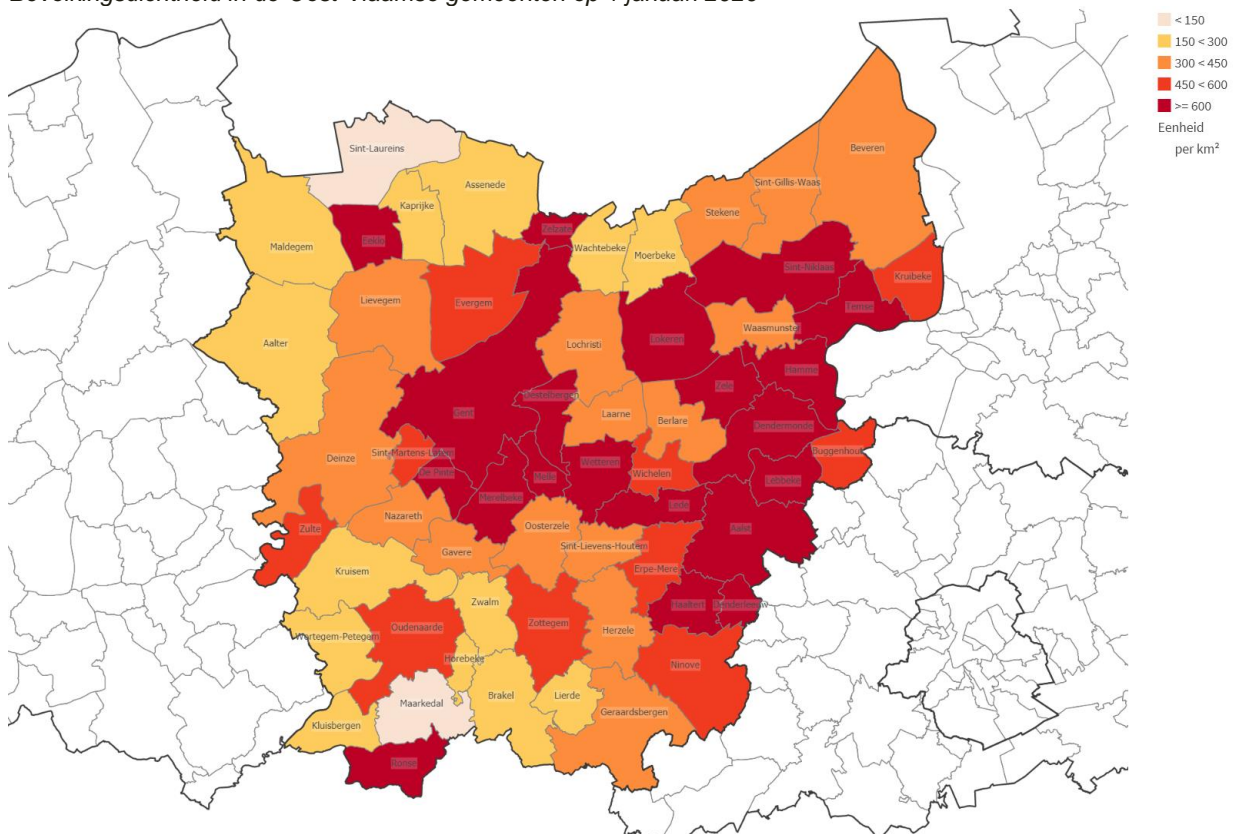
1.2. Bevolkingsdichtheid

Het aantal inwoners per km² in Oost-Vlaanderen stijgt van 459 in 2000 naar 513 in 2020.

De provincie Oost-Vlaanderen telt 513 inwoners per km². Dat is iets meer dan gemiddeld in Vlaanderen (492 inwoners per km²). De provincie is dichter bevolkt dan Limburg (364 inwoners per km²) en West-Vlaanderen (383 inwoners per km²) maar duidelijk dunner bevolkt dan de provincies Antwerpen (655 inwoners per km²) en Vlaams-Brabant (550 inwoners per km²). De bevolkingsdichtheid is tussen 2000 en 2020 in alle provincies toegenomen.

De dichtstbevolkte Oost-Vlaamse gemeente is Gent met 1.698 inwoners per km², gevolgd door Denderleeuw (1.498), Aalst (1.121), Sint-Niklaas (950) en Zelzate (942 inwoners per km²). De dunst bevolkte gemeenten zijn Sint-Laureins (92 inwoners per km²) en Maarkedal (139).

Kaart 2.
Bevolkingsdichtheid in de Oost-Vlaamse gemeenten op 1 januari 2020

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

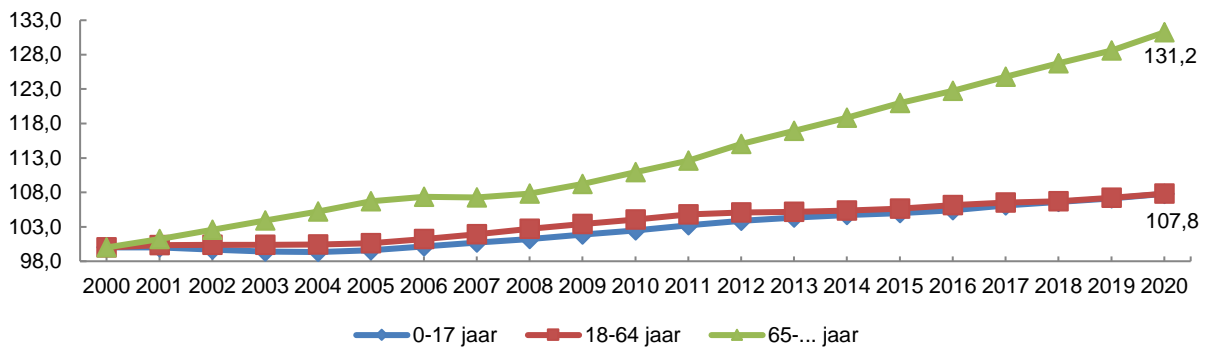
1.3. Leeftijdsstructuur van de bevolking

Zowel het aantal jongeren, het aantal inwoners op actieve leeftijd, als het aantal ouderen neemt toe tussen 2000 en 2020. De procentuele groei van de 65-plussers is echter veel groter dan van de jongeren en van de bevolking op arbeidsleeftijd. Het aandeel jongeren en het aandeel inwoners op arbeidsleeftijd in de totale bevolking nemen af, het aandeel 65-plussers neemt toe. 1 op 5 Oost-Vlamingen is momenteel 65 jaar of ouder. Sinds 2018 zijn er meer 65-plussers in Oost-Vlaanderen dan jongeren onder de 18 jaar.

Momenteel wonen in Oost-Vlaanderen 296.442 jongeren beneden de 18 jaar, 928.359 personen op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) en 305.153 65-plussers. De toename van de Oost-Vlaamse bevolking over de periode 2000-2020 doet zich in de drie leeftijdsklassen voor. De procentuele groei is echter veel groter bij de 65-plussers (31,2%) dan bij de jongeren (7,8%) en de potentiële beroepsbevolking (7,8%).

Figuur 4.

Evolutie van het aantal jongeren, het aantal inwoners op actieve leeftijd en het aantal ouderen in Oost-Vlaanderen (index 2000 = 100)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Van alle Vlaamse provincies is de relatieve groei van het aantal **65-plussers** in Oost-Vlaanderen, samen met Antwerpen (31,9%) en Vlaams-Brabant (32,2%), nog het kleinst. In Limburg kennen de 65-plussers tussen 2000 en 2020 een toename met maar liefst 66,4% en in West-Vlaanderen met 38,6%.

Limburg en West-Vlaanderen kennen tussen 2000 en 2020 reeds een daling van het aantal **min-18-jarigen**. Dit is in onze provincie nog niet het geval. De groei van het aantal jongeren (+7,8%) ligt nog hoger dan in het Vlaamse Gewest (+4,7%). Vlaams-Brabant en Antwerpen kennen nog een grotere groei van het aantal jongeren.

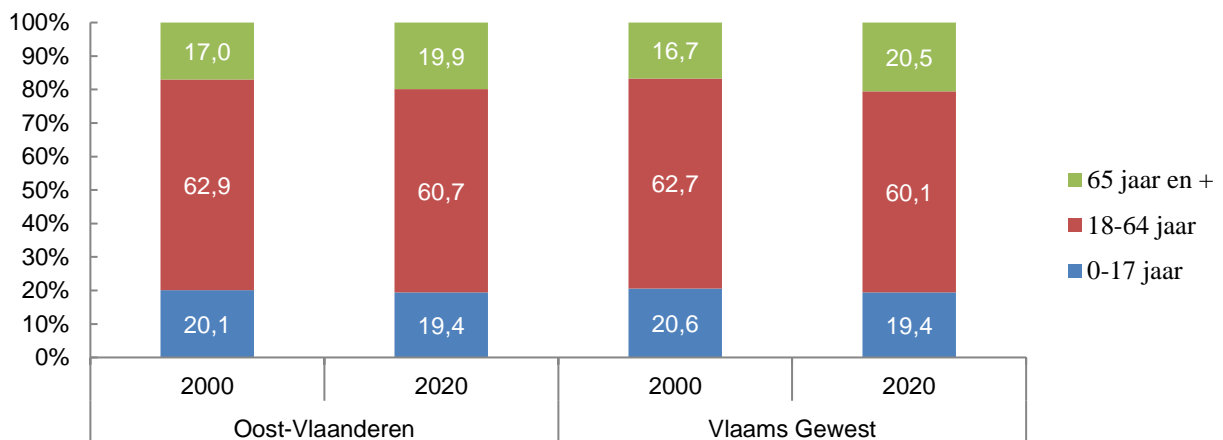
De groei van het aantal **18-64-jarigen** in Oost-Vlaanderen (+7,8%) is lichtjes hoger dan in het Vlaamse Gewest (+6,9%), maar ligt lager dan in Vlaams-Brabant en Antwerpen. In Limburg en West-Vlaanderen is de groei van het aantal 18-64-jarigen kleiner.

Het aandeel van de drie leeftijdsklassen in de totale bevolking verschilt in Oost-Vlaanderen weinig van de aandelen in het Vlaamse Gewest en de meeste andere Vlaamse provincies. Enkel West-Vlaanderen springt in het oog met een duidelijk lager aandeel jongeren en een hoger aandeel 65-plussers.

Volgende figuur toont de evolutie van de aandelen jongeren, 18-64-jarigen en 65-plussers in de totale bevolking in Oost-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest. Het aandeel ouderen stijgt tussen 2000 en 2020, ten koste van het aandeel potentieel beroepsactieven en het aandeel jongeren. De trend van vergrijzing is ook duidelijk te zien aan de verandering van de bevolkingspiramide tussen 2000 en 2020.

Figuur 5.

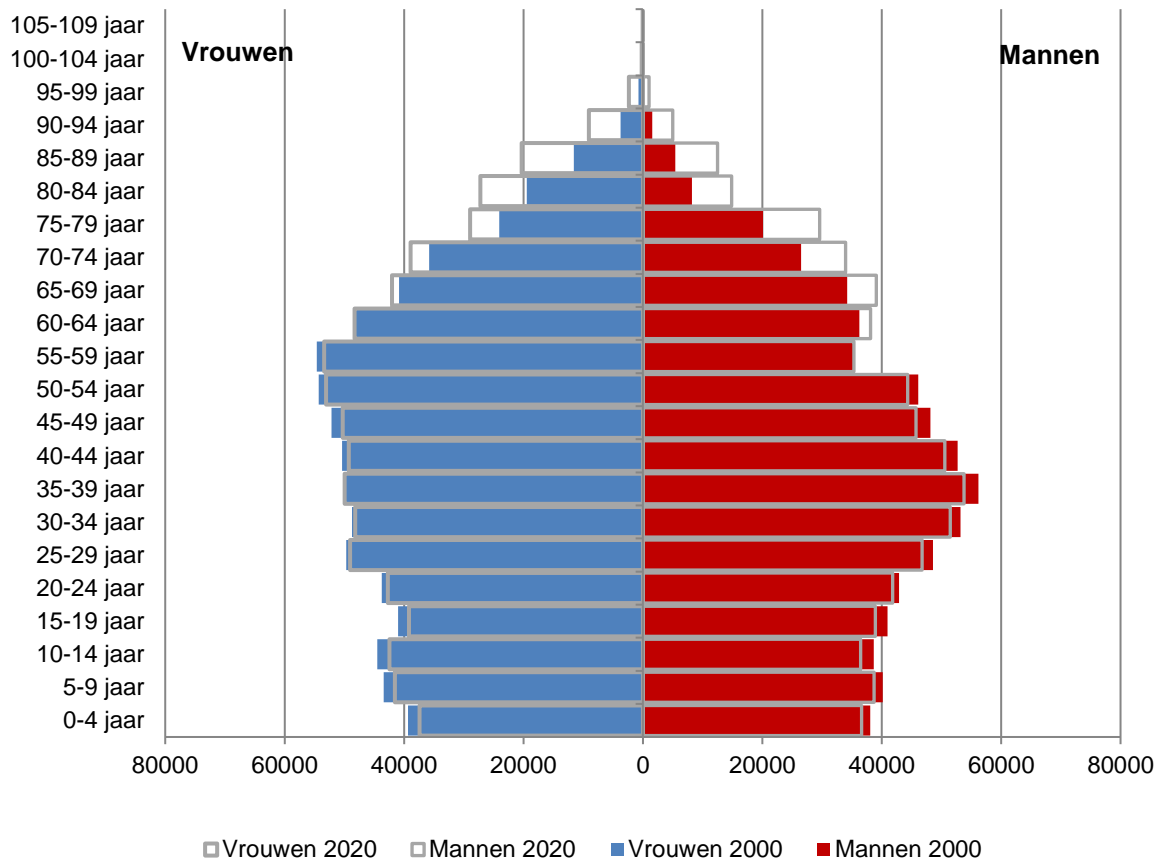
Evolutie van het aandeel van de verschillende leeftijdsklassen in de totale bevolking

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Figuur 6.

Bevolkingspiramide van de provincie Oost-Vlaanderen op 1 januari 2000 en 1 januari 2020

Bron: Rijksregister via bevolkingskubus

1.4. Nationaliteit en herkomst van de bevolking

Het aantal inwoners met een niet-Belgische (geboorte)nationaliteit of herkomst is tussen 2000 en 2020 sterk gestegen. In 2020 had 18,9% van de Oost-Vlaamse bevolking een niet-Belgische herkomst. In 2000 bedroeg dit aandeel 6,8%.

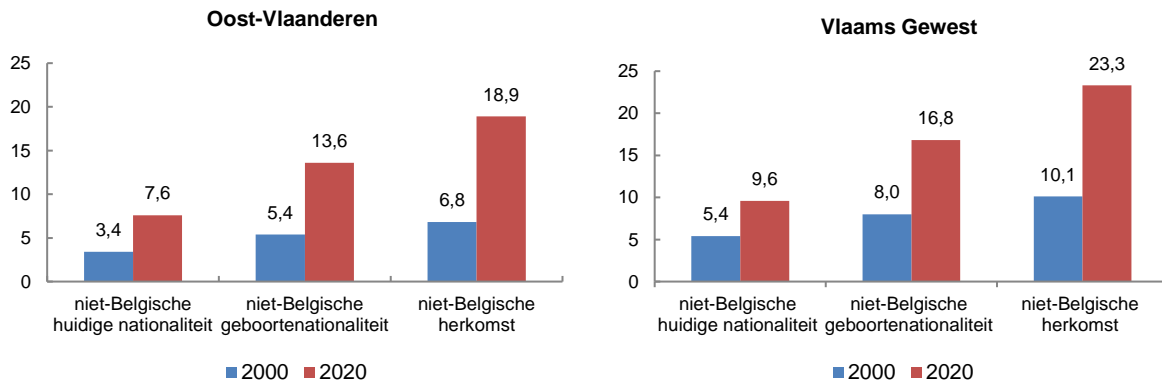
In 2020 telde Oost-Vlaanderen 115.571 inwoners waarvan de huidige nationaliteit niet de Belgische is. Dit is een aandeel van **7,6%** in de totale bevolking. 208.724 inwoners (of 13,6%) hadden een niet-Belgische nationaliteit bij geboorte en ongeveer 290.000 inwoners of **18,9% van het totaal aantal inwoners** hebben een **niet-Belgische herkomst**.

We benaderen de herkomst van een individu via zijn nationaliteit bij geboorte en via de geboortenationaliteit van zijn ouders. Een individu is van buitenlandse herkomst als hij zelf bij geboorte niet de Belgische nationaliteit had of als één of beide van zijn ouders bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit hadden.

Tussen 2000 en 2020 neemt het aandeel inwoners met een niet-Belgische nationaliteit toe van 3,4% naar 7,6%. Het aandeel inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit stijgt van 5,4% in 2000 naar 13,6% in 2020. Het aandeel inwoners met een niet-Belgische herkomst groeit van 6,8% in 2000 tot 18,9% in 2020. In het Vlaamse Gewest liggen de aandelen inwoners met niet-Belgische (geboorte)nationaliteit en herkomst duidelijk nog hoger dan in Oost-Vlaanderen.

Figuur 7.

Evolutie van het aandeel inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit of herkomst

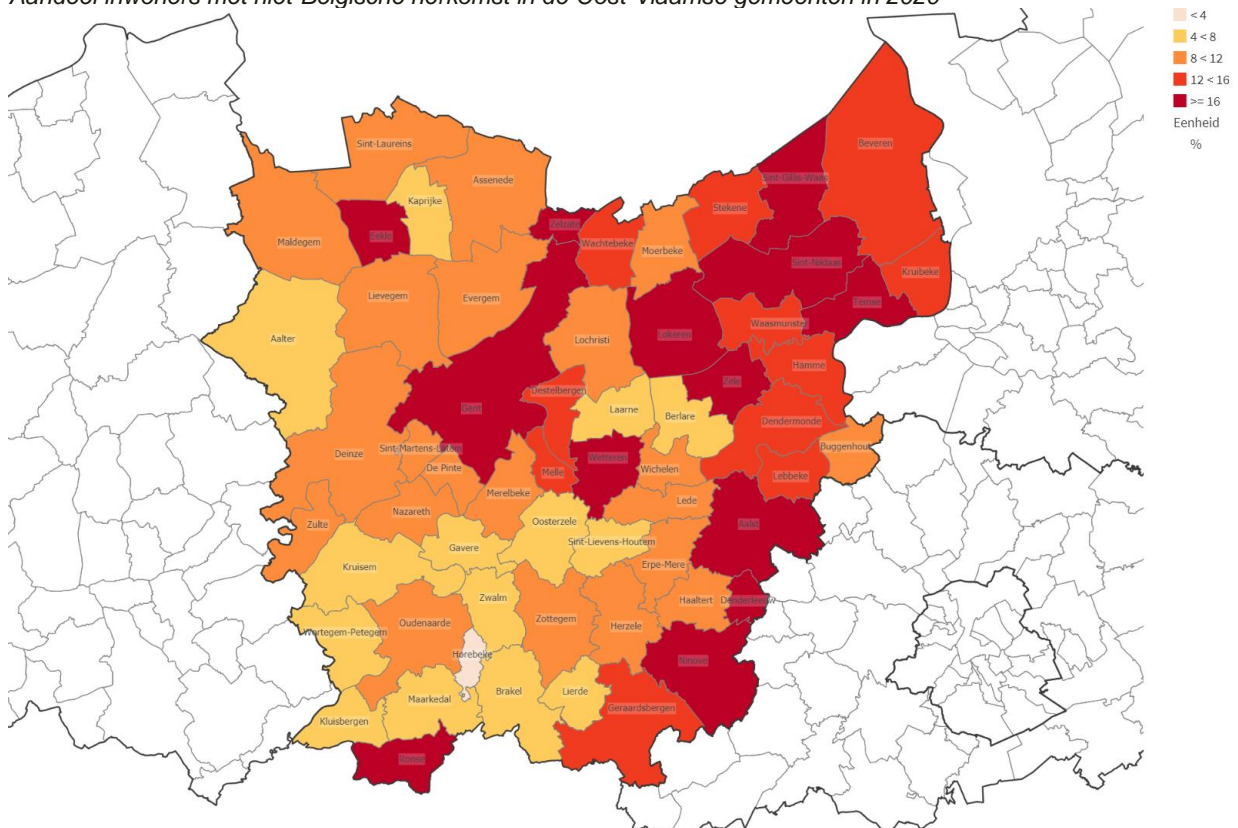

Bron: Rijksregister | Provincies in Cijfers

Binnen Oost-Vlaanderen heeft Gent het grootste aandeel inwoners met een niet-Belgische herkomst, namelijk 35,5%. Ronse staat op de tweede plaats (34%), gevolgd door Sint-Niklaas (30,4%) en Zelzate (29,9%).

Kaart 3.

Aandeel inwoners met niet-Belgische herkomst in de Oost-Vlaamse gemeenten in 2020

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

1.5. Toekomstige ontwikkelingen en trends

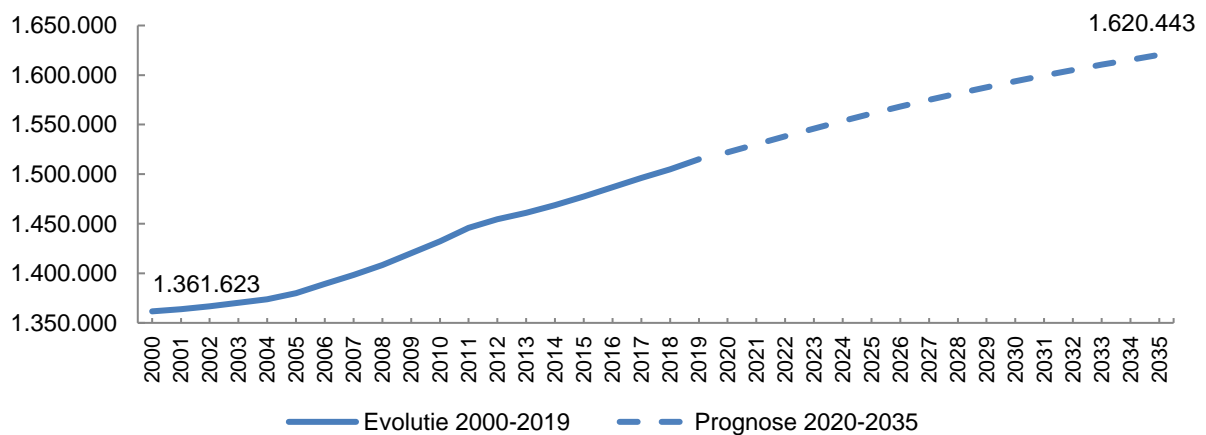
Prognoses van de bevolking tot en met 2035 laten ons een verdere groei van de Oost-Vlaamse bevolking zien, tot meer dan 1,6 miljoen inwoners in 2035. De leeftijdssamenstelling zal aanzienlijk veranderen: het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd zal dalen terwijl het aandeel 65-plussers in de totale bevolking sterk zal toenemen.

De trends die we waarnemen in Oost-Vlaanderen komen sterk overeen met deze in het Vlaamse Gewest.

Statistiek Vlaanderen publiceert driejaarlijks de Vlaamse gemeentelijke demografische vooruitzichten. De meest recente vooruitzichten (februari 2018) reiken tot 2035. Volgens de prognoses van Statistiek Vlaanderen zou het aantal inwoners in de provincie Oost-Vlaanderen verder groeien tot 1.620.443 in 2035. Dit zou betekenen dat er tussen 1 januari 2019 en 1 januari 2035 iets meer dan 105.000 inwoners bij zouden komen. Dit is een toename met 7%. Let op: dit zijn prognosecijfers; het interpreteren dient met de nodige omzichtigheid te gebeuren.

Figuur 8.

Evolutie en prognose van de totale bevolking in Oost-Vlaanderen, 2000-2035

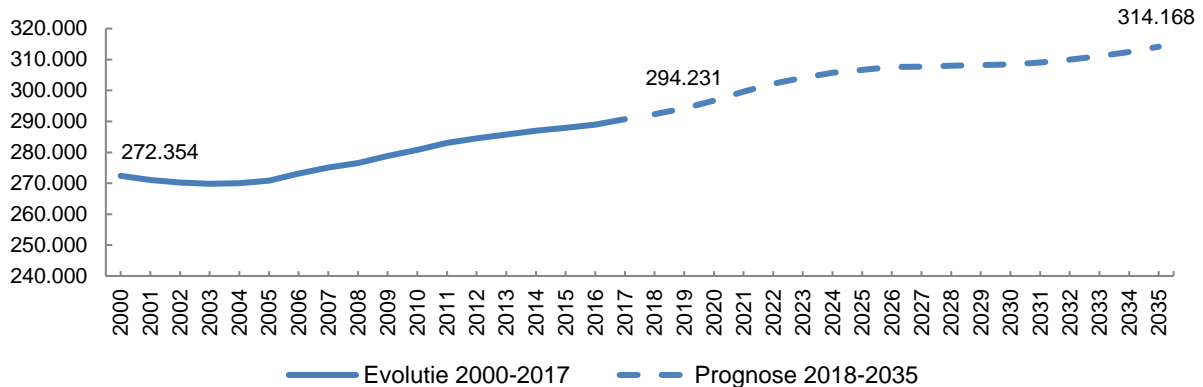

Bron: 2000-2019: waarnemingen, Statbel; 2020-2035: vooruitzichten, Statistiek Vlaanderen | provincies.incijfers.be

De verwachte toename van de bevolking in de provincie doet zich niet in alle leeftijdsgroepen voor. Tussen 1 januari 2019 en 1 januari 2035 verwacht Statistiek Vlaanderen een toename van het aantal jongeren (0-17 jaar) met bijna 20.000 (+6,8%) en van het aantal 65-plussers met bijna 100.000 (+33%). Daarentegen zal de bevolking tussen 18 en 64 jaar een daling van ongeveer 12.150 personen ondergaan (-1,3%).

Figuur 9.

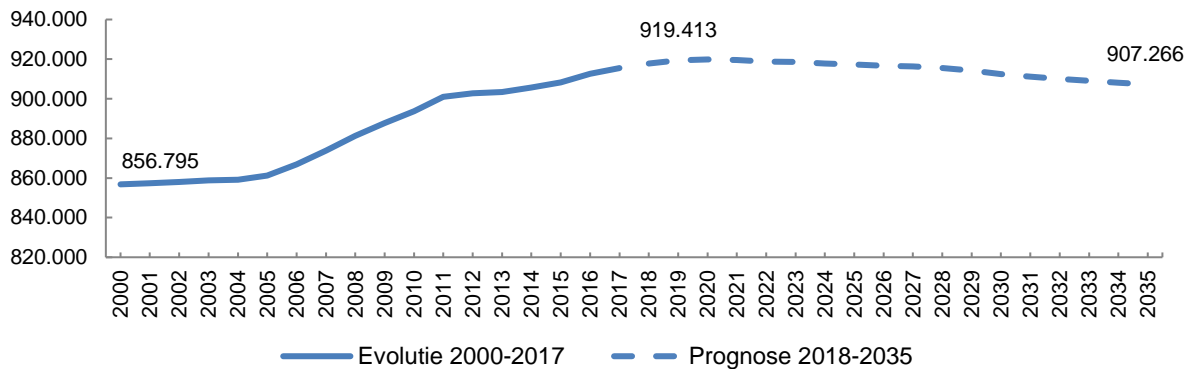
Evolutie en prognose van de bevolking jonger dan 18 jaar in Oost-Vlaanderen, 2000-2035

Bron: 2000-2017: waarnemingen, Statbel; 2018-2035: vooruitzichten, Statistiek Vlaanderen | provincies.incijfers.be

Figuur 10.

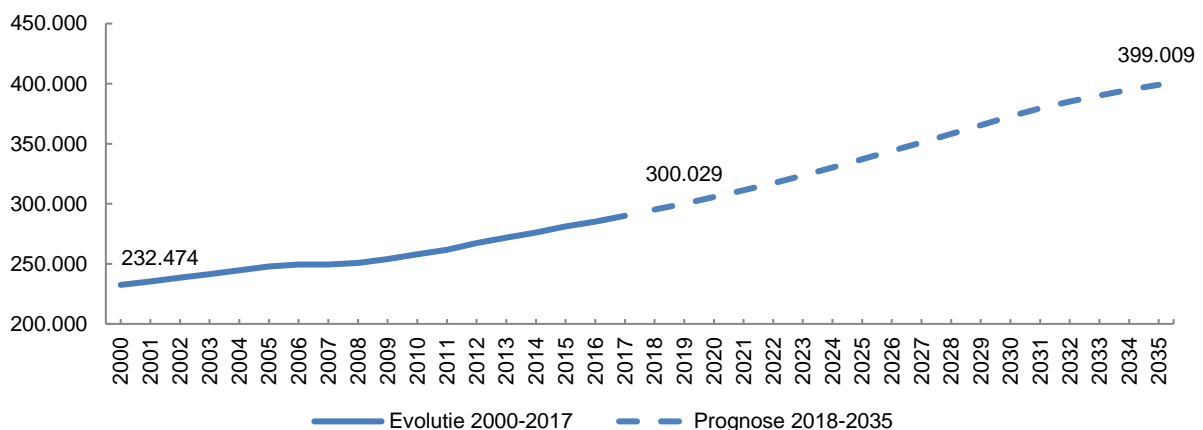
Evolutie en prognose van de bevolking tussen 18 en 64 jaar in Oost-Vlaanderen, 2000-2035

Bron: 2000-2017: waarnemingen, Statbel; 2018-2035: vooruitzichten, Statistiek Vlaanderen | provincies.incijfers.be

Figuur 11.

Evolutie van het aantal inwoners van 65 jaar en ouder in Oost-Vlaanderen, 2000-2035

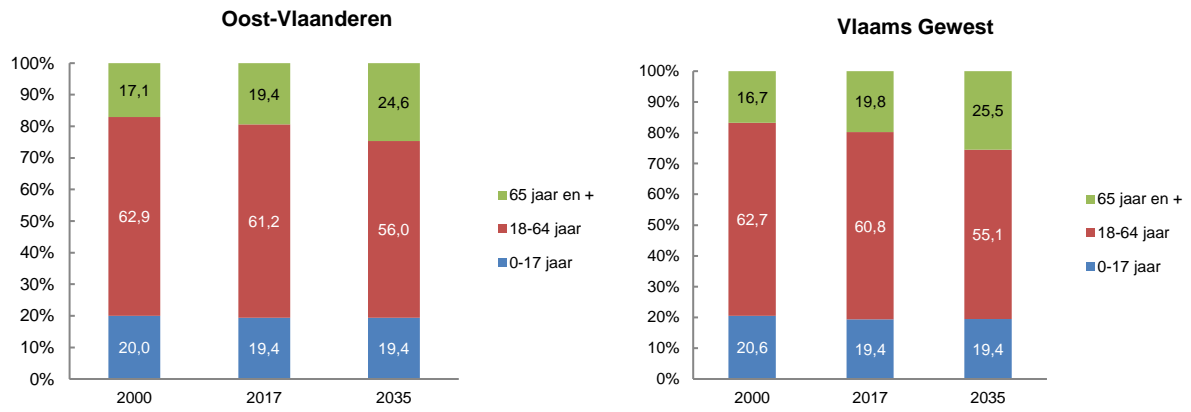
Bron: 2000-2017: waarnemingen, Statbel; 2018-2035: vooruitzichten, Statistiek Vlaanderen | provincies.incijfers.be

Het aandeel jongeren in de totale bevolking zal in 2035 hetzelfde zijn als in 2017 (19,4%). De top van de bevolkingspiramide wordt echter steeds breder. Op 1 januari 2000 was 17,1% van de Oost-Vlaamse bevolking 65 jaar of ouder. Dit aandeel is toegenomen tot 19,4% in 2017 en zal volgens de prognoses van Statistiek Vlaanderen verder oplopen tot 24,6% in 2035.

Het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd in de totale bevolking neemt af, namelijk van 62,9% in 2000 tot 61,2% in 2017 en volgens de prognose naar 56% in 2035.

Figuur 12.

Evolutie tussen 2000 en 2035 van het aandeel van de verschillende leeftijdsklassen in de totale bevolking

Bron: 2000-2017: waarnemingen, Statbel; 2018-2035: vooruitzichten, Statistiek Vlaanderen | provincies.incijfers.be

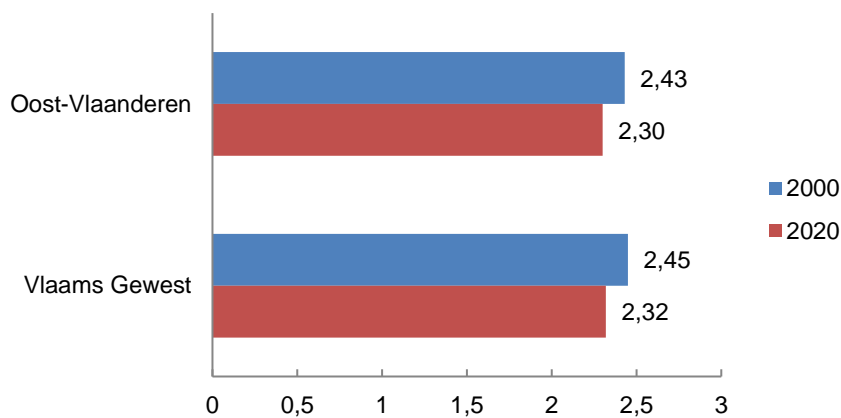
2. DE OOST-VLAAMSE GEZINNEN

2.1. Evolutie van het aantal private gezinnen en van de gezinsgrootte

Op 1 januari 2020 telde Oost-Vlaanderen 656.430 private gezinnen. De groei van het aantal gezinnen tussen 2000 en 2020 (18,3%) is groter dan de groei van het aantal inwoners (11,8%). De gemiddelde gezinsgrootte neemt af.

De provincie Oost-Vlaanderen telt ongeveer 656.000 private huishoudens. Tussen 2000 en 2020 zijn er iets meer dan 100.000 huishoudens bijgekomen, wat een toename van 18,3% betekent. De procentuele groei is gelijkaardig aan die in het Vlaamse Gewest (+18,2%). De groei van het aantal gezinnen (18,3%) is groter dan de groei van het aantal inwoners (11,8%). Dit komt ook tot uiting in de gemiddelde gezinsgrootte, die tussen 2000 en 2020 gedaald is van 2,43 naar 2,3 inwoners per gezin.

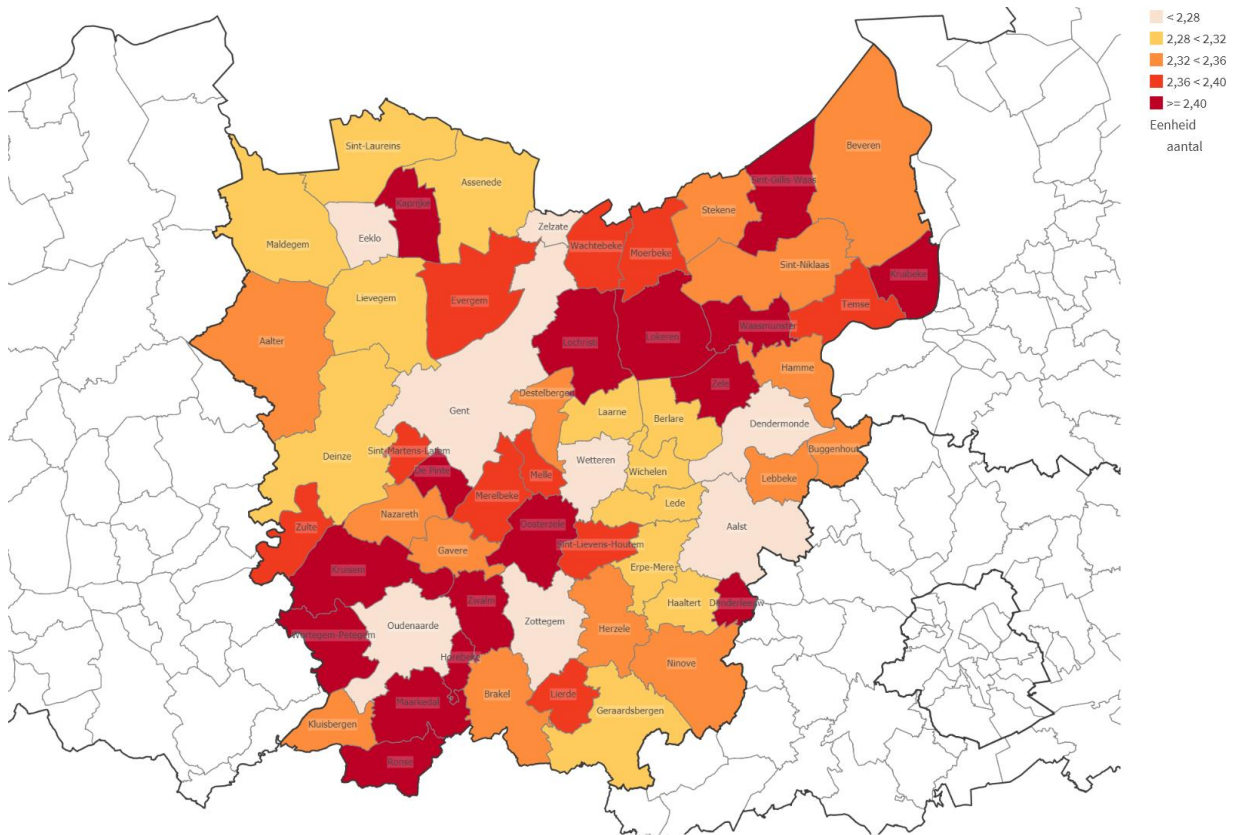
*Figuur 13.
Evolutie van de gemiddelde gezinsgrootte*

Bron: Rijksregister | Provincies in Cijfers

Van de Oost-Vlaamse gemeenten kent Eeklo gemiddeld de kleinste gezinnen (gemiddelde gezinsgrootte = 2,15). Ook in Gent (2,17), Zottegem (2,21), Oudenaarde (2,23) en Dendermonde (2,23) is de gemiddelde gezinsgrootte beperkt.

Kaart 4.
Gemiddelde gezinsgrootte in de Oost-Vlaamse gemeenten in 2020

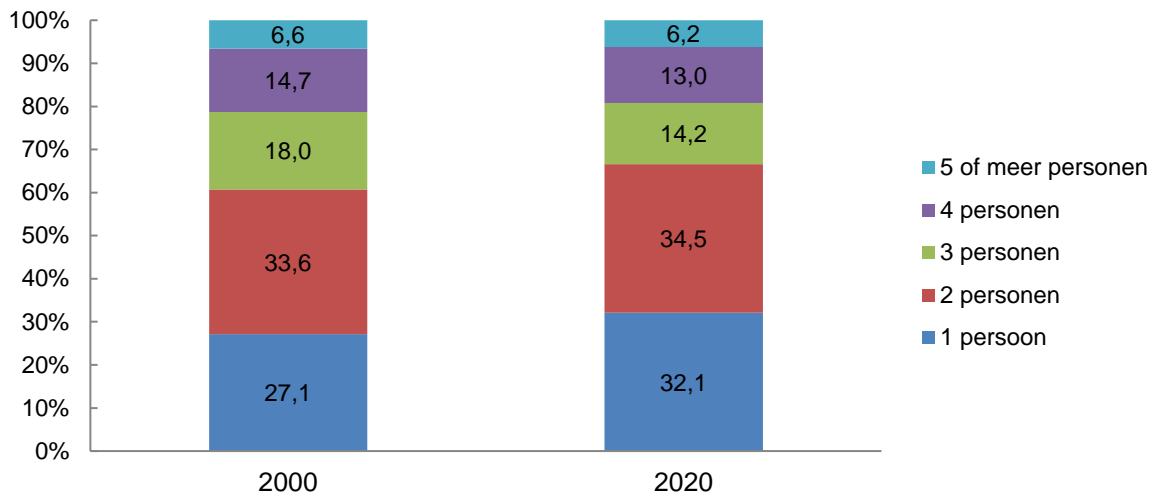
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De daling van de gemiddelde gezinsgrootte is vooral het gevolg van de sterke toename van de éénpersoonshuishoudens. Deze zijn tussen 2000 en 2020 met 60.344 of 40,1% toegenomen. Ook het aantal tweepersoonshuishoudens is sterk gestegen (+21,5%). Huishoudens met 3 personen kennen een daling met 6,9%. Het aantal huishoudens met 4 personen kent daarentegen een toename tussen 2000 en 2020 met 3.736 eenheden (+4,6%) en het aantal huishoudens met 5 of meer personen met 4.131 eenheden (+11,3%).

Het aandeel éénpersoonshuishoudens neemt tussen 2000 en 2020 toe van 27,1% tot 32,1% Het aandeel tweepersoonshuishoudens neemt ook toe, zij het beperkter dan het aandeel éénpersoonshuishoudens. Het aandeel van de huishoudens met 3, 4 of 5 en meer personen in het totaal aantal private huishoudens neemt af.

Figuur 14.

Evolutie van het aandeel van de verschillende huishoudgroottes in het totaal aantal private gezinnen in Oost-Vlaanderen (in %)

Bron: Rijksregister | Provincies in Cijfers

2.2. Type huishouden (LIPRO)

De alleenwonenden en de éénoudergezinnen nemen een steeds groter aandeel van het totaal aantal gezinnen voor hun rekening. Bijna 1 op 3 gezinnen bestaat uit één persoon. 8,2% van de gezinnen zijn alleenstaande ouders.

Het type huishouden⁸ met het grootste aantal gezinnen in Oost-Vlaanderen is de categorie van de alleenwonenden. In 2020 telde de provincie bijna 211.000 alleenwonenden. Tussen 2000 en 2020 is het aantal alleenwonenden met 60.344 of 40,1% gestegen. In het Vlaamse Gewest bedraagt de toename 38,6%.

De tweede grootste categorie zijn de koppels zonder kinderen. Deze categorie was in 2000 nog de grootste categorie. Tussen 2000 en 2020 zijn er bijna 31.500 koppels zonder kinderen bijgekomen (+19,7%).

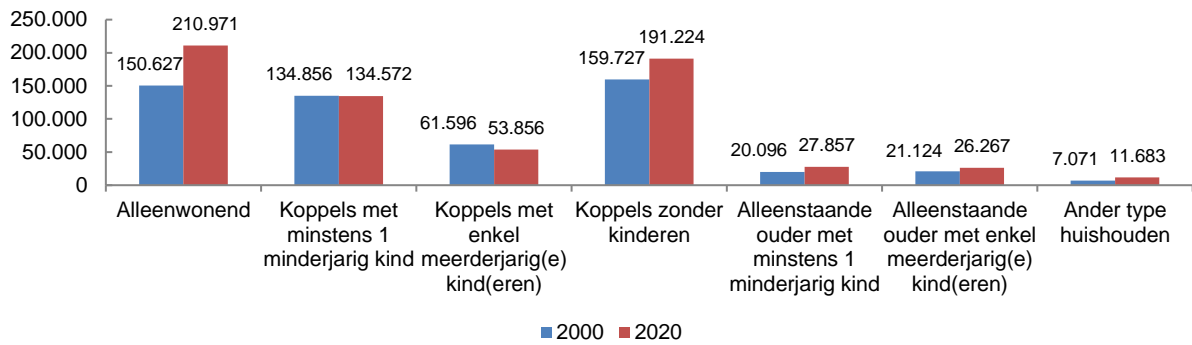
De provincie telt ook 134.572 koppels met minstens 1 minderjarig kind en 53.856 koppels met enkel meerderjarig(e) kind(eren). Er zijn ook 54.124 alleenstaande ouders in onze provincie. Hun aantal kent tussen 2000 en 2020 een stijging met bijna 13.000.

⁸ De huishoudens worden hier ingedeeld volgens de LIPRO-typologie. Dit is een internationaal gebruikte manier om huishoudens te classificeren. We onderscheiden volgende types private huishoudens:

- Alleenwonend (1 persoon in het huishouden, referentiepersoon is 15 of ouder)
- Gehuwd paar zonder thuiswonend kind (+ mogelijk inwonende andere personen)
- Gehuwd paar met thuiswonend(e) kind(eren) (+ mogelijk inwonende andere personen)
- Niet gehuwd samenwonend paar zonder thuiswonend(e) kind (+ mogelijk inwonende andere personen)
- Niet gehuwd samenwonend paar met thuiswonend(e) kind(eren) (+ mogelijk inwonende andere personen)
- Eenoudergezin (+ mogelijk inwonende andere personen)
- Ander type huishouden (alle huishoudens die niet horen onder bovenstaande types, bv. grootmoeder met kleindochter, ...).

Figuur 15.

Evolutie van het aantal private gezinnen in Oost-Vlaanderen, naar huishoudtype

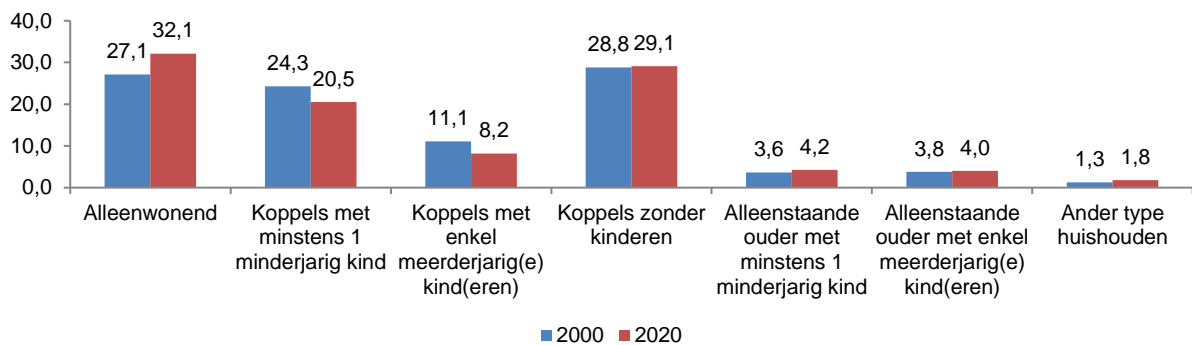

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Bovenstaande evoluties leiden tot een toename van het aandeel alleenwonenden in het totaal aantal gezinnen van 27,1% in 2000 tot 32,1% in 2020. Het aandeel alleenstaande ouders met minstens 1 minderjarig kind neemt toe van 3,6% naar 4,2% en het aandeel alleenstaande ouders met enkel meerderjarig(e) kind(eren) stijgt van 3,8% naar 4%. Omgekeerd zien we een daling van het aandeel koppels met kinderen en een status quo van het aantal koppels zonder kinderen.

Figuur 16.

Evolutie van het aandeel van de verschillende huishoudtypes in het totaal aantal private gezinnen in Oost-Vlaanderen (in %)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

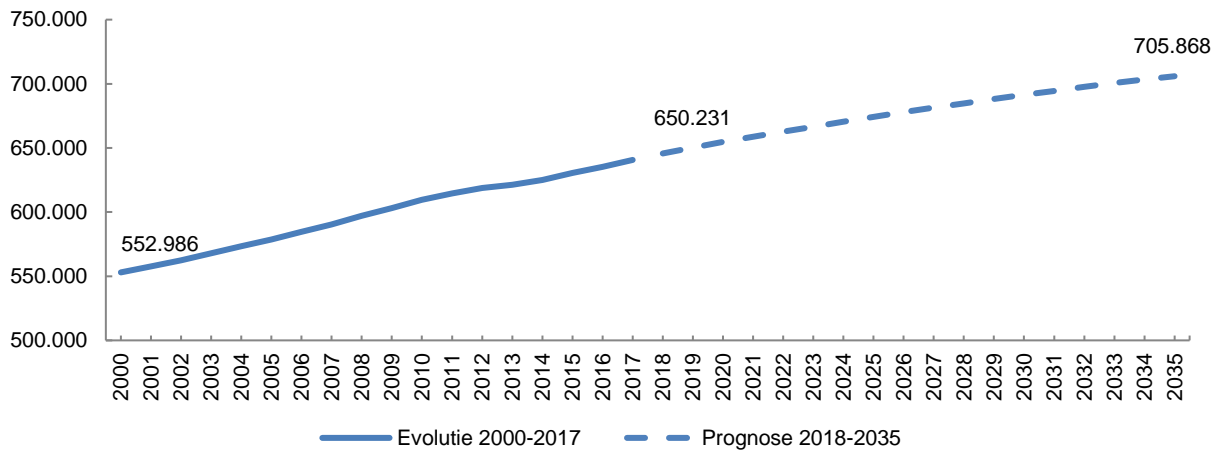
2.3. Prognose van het aantal private gezinnen

Prognoses van het aantal private gezinnen tot en met 2035 laten ons een verdere groei van de Oost-Vlaamse private gezinnen zien, tot circa 705.000 gezinnen in 2035. Er wordt een forse toename van het aantal alleenwonenden en van het aantal tweepersoonshuishoudens verwacht.

Volgens de demografische vooruitzichten 2018-2035 van Statistiek Vlaanderen zou het aantal private huishoudens in de provincie Oost-Vlaanderen verder groeien tot 705.868 huishoudens in 2035. Dit zou betekenen dat er tussen 1 januari 2019 en 1 januari 2035 meer dan 55.000 private huishoudens bij zouden komen. Dit is een toename met 8,6%. Opnieuw willen we erop wijzen dat er omzichtig dient omgesprongen te worden met deze cijfers, aangezien het om prognoses gaat.

Figuur 17.

Evolutie en prognose van het aantal private huishoudens in Oost-Vlaanderen, 2000-2035

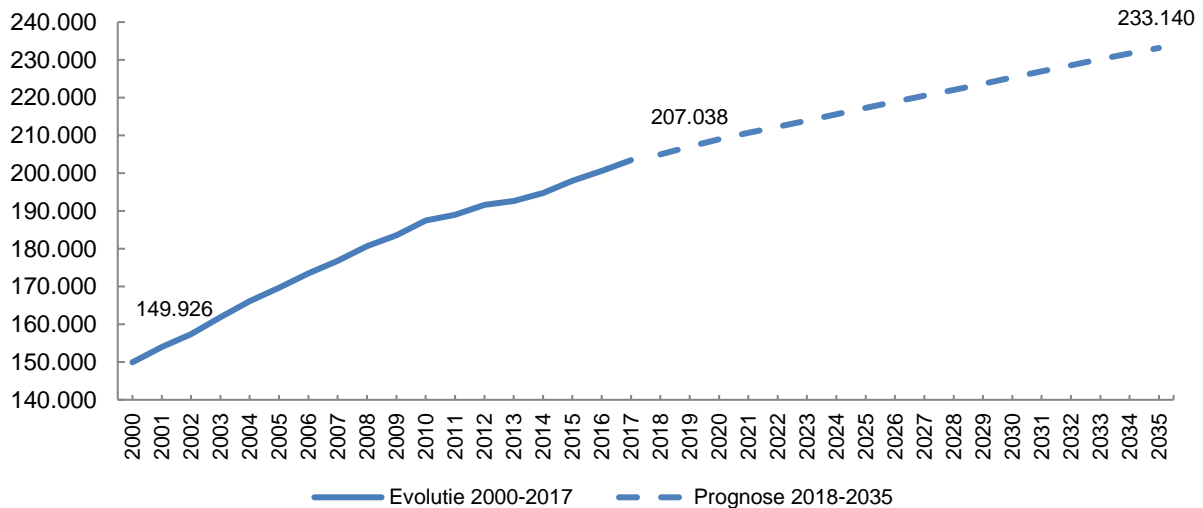

Bron: 2000-2017: waarnemingen, Statbel; 2018-2035: vooruitzichten, Statistiek Vlaanderen | provincies.incijfers.be

De komende periode wordt een verdere stijging van het aantal alleenwonenden verwacht, tot 233.140 in 2035. Die stijging situeert zich in hoofdzaak bij de personen van 65 jaar en ouder.

Figuur 18.

Evolutie en prognose van het aantal alleenwonenden in de provincie Oost-Vlaanderen, 2000-2035

Bron: 2000-2017: waarnemingen, Statbel; 2018-2035: vooruitzichten, Statistiek Vlaanderen | provincies.incijfers.be

Er wordt ook een verdere toename van het aantal 2-persoonshuishoudens verwacht. In 2035 zou de provincie ongeveer 248.700 2-persoonshuishoudens tellen. De toename situeert zich vooral bij de 60-79-jarigen, wat samengaat met de sterke toename van het aantal ouderen. Ouderen zullen ook in de toekomst langer als koppel door het leven gaan als gevolg van de verder stijgende levensverwachting⁹.

De verwachte groei van het aantal huishoudens met 3 of meer personen is veel beperkter dan van de één- en tweepersoonshuishoudens. Als gevolg van deze trends zal de gemiddelde gezinsgrootte verder afnemen.

⁹ Bron: Statistiek Vlaanderen, persbericht: Bevolking op actieve leeftijd daalt in de toekomst in meerderheid van gemeenten. Vlaamse gemeentelijke demografische vooruitzichten, 2018-2035.

HOE IS HET GESTELD MET HET RUIMTEGEBRUIK, HET WOON- EN LEEFKLIAMAT IN OOST-VLAANDEREN?

3. KENMERKEN VAN HET RUIMTEGEBRUIK IN OOST-VLAANDEREN

De totale oppervlakte van percelen met bebouwing neemt verder toe.

De totale oppervlakte van de percelen met bebouwing¹⁰ bedraagt 59.340 ha in 2019 (t.o.v. 58.782,64 ha in 2018). Dit betekent een toename van 557,36 ha oppervlakte bebouwde percelen in vergelijking met 2018. De totale oppervlakte van percelen met bebouwing is sinds 1990 steeds toegenomen, en zet zich dus ook het afgelopen jaar verder.

3.1. Onbebouwde oppervlakte

De totale oppervlakte van onbebouwde percelen bestaat voor 90% uit akkerland, grasland en bos, net als in 2018.

De totale oppervlakte van de onbebouwde percelen bedraagt 216 961 ha in 2019 en is daarmee verder afgenomen t.o.v. 2018 (217 403 ha). De bestemming van de onbebouwde percelen is niet gewijzigd en ongeveer 90% van de oppervlakte van onbebouwde percelen wordt ook in 2019 ingenomen door akkerland, grasland en bos.

3.2. Bebouwingsgraad

Oost-Vlaanderen, heeft, na Antwerpen, de grootste oppervlakte aan gebouwen.

De bebouwingsgraad o.b.v. het Grootschalig Referentiebestand (GRB) geeft ons zicht op het aandeel van de ruimte dat ingenomen wordt door gebouwen. Het gaat over de grondoppervlakte die ingenomen wordt door gebouwen, geen rekening houdende met de functie van die gebouwen.

Concreet houdt dat in dat een perceel van 100 m² waar een woning op staat van 20 m²

- in de variabele totale oppervlakte van de percelen met bebouwing 100 m² meegeteld wordt
- in de variabele bebouwingsgraad of totale oppervlakte van de gebouwen 20 m² meegeteld wordt.

De totale bebouwingsgraad in 2020 in Oost-Vlaanderen bedraagt 5,6%. Dit betekent dat 16.568,29 ha van de oppervlakte van Oost-Vlaanderen ingenomen is door gebouwen. Oost-Vlaanderen kent de tweede hoogste bebouwingsgraad van Vlaanderen, na Antwerpen (bebouwingsgraad van 6,3%).

De bebouwingsgraad in Oost-Vlaanderen is tussen 2014 en 2020 lichtjes gestegen, van 5,1% naar 5,6% of de totale oppervlakte van alle gebouwen in Oost-Vlaanderen is toegenomen met 1.278,57 ha.

¹⁰ De bebouwde oppervlakte (in hectare) is de oppervlakte van percelen met gebouwen (code 2TOT). De bebouwde percelen omvatten veelal ook een niet onaanzienlijk onbebouwd gedeelte, zoals een tuin, beperkte oppervlakte bouwland, weiland, enz...

3.3. Oppervlakte voor bedrijvigheid

De Oost-Vlaamse oppervlakte voor bedrijvigheid is, heel lichtjes gestegen (toename van 42 ha).

De oppervlakte voor bedrijvigheid wordt hier beschouwd als de som van de categorieën ambacht en industriebouw, opslagruimte, banken en kantoren en gebouwen met een handelsbestemming. De totale oppervlakte voor bedrijvigheid is tussen 2018 en 2019 heel lichtjes gestegen met ongeveer 42 ha.

3.4. Oppervlakte van bebouwde percelen bestemd voor wonen

De oppervlakte van bebouwde percelen bestemd voor wonen neemt lichtjes toe met 2 109,64 ha.

De oppervlakte voor wonen wordt hier beschouwd als de som van de categorieën appartementen, building, huis, hoeve, en bijgebouwen met inbegrip van serres (bron: Bodembezetting op basis van het Kadaster van Statbel).

45 889,48 ha of iets meer dan 77% van de oppervlakte van bebouwde percelen is bestemd voor wonen. Dit is een lichte stijging in vergelijking met 2018 (+ 2109,64 ha).

In vergelijking met de andere provincies neemt de oppervlakte voor wonen in Oost-Vlaanderen een groot aandeel van de bebouwde oppervlakte in. Enkel in Vlaams-Brabant ligt het aandeel van de bebouwde oppervlakte in functie van wonen hoger. Dit is dezelfde conclusie als in 2018.

3.5. Woondichtheden

Oost-Vlaanderen kent een gemiddelde woondichtheid van 2,42 woningen per ha. Dat is bijna status quo ten opzichte van 2018 (+ 0,05 woning per ha).

In 2019 zijn er in Oost-Vlaanderen 722 811 gebouwen met woonegelegenheden (in 2018 waren dit er 713.514). Dat is een stijging van 9297 gebouwen met woonegelegenheden. Dit komt neer op 2,42 woningen per ha (t.o.v. 2,37 woningen per ha in 2018).

4. LAND- EN TUINBOUW

4.1. Grondgebruik

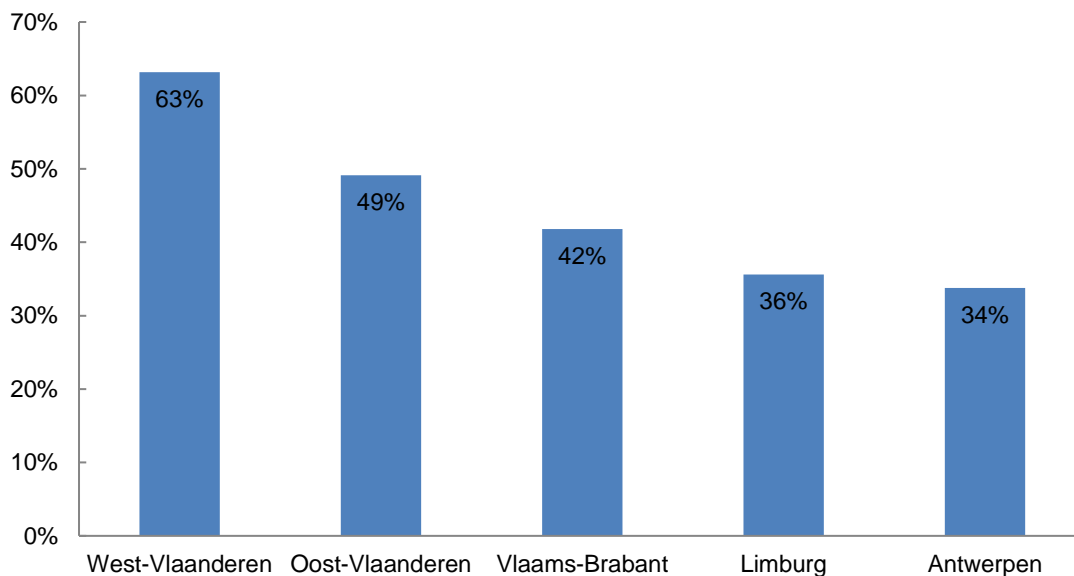
4.1.1. Oppervlakte cultuurgrond

Ongeveer de helft van de totale Oost-Vlaamse oppervlakte wordt gebruikt als cultuurgrond.

De oppervlakte cultuurgrond is de grond die de land- en tuinbouwsector werkelijk gebruikt om te telen. Volgens cijfers van Statbel is in 2019 147 750 ha van de totale Oost-Vlaamse oppervlakte in gebruik als cultuurgrond, wat ongeveer de helft van de totale oppervlakte is. Dit is een kleine daling van 163 ha in gebruik voor cultuurgrond ten opzichte van 2018. Oost-Vlaanderen heeft, in vergelijking tot de andere provincies een vrij hoog aandeel cultuurgrond. Enkel in West-Vlaanderen ligt het aandeel cultuurgrond hoger.

Figuur 19.

Oppervlakte voor land- en tuinbouw (t.o.v. de totale oppervlakte), 2019 (in %)

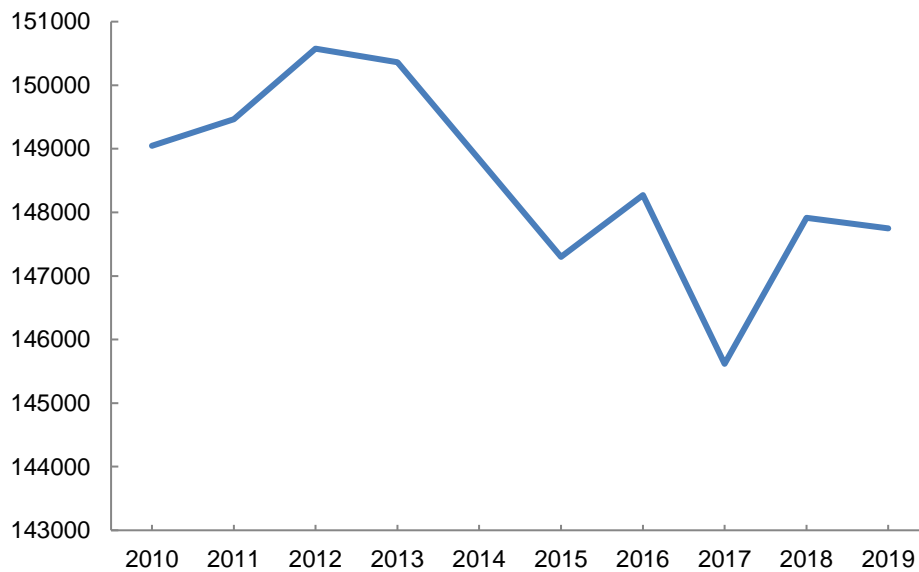

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

De oppervlakte die als cultuurgrond gebruikt wordt in Oost-Vlaanderen fluctueert over de jaren: we zien een stijging tussen 2010 en 2012, een daling tussen 2012 en 2014, een korte heropleving tussen 2015 en 2016, een historisch dieptepunt in 2017, om te eindigen in 2019 met iets minder ha cultuurgrond in gebruik als in 2016.

Over de jaren zien we de oppervlakte die gebruikt wordt voor land- en tuinbouw fluctueren. In 2012 werd nog 150.575 ha (of \pm 51%) van de Oost-Vlaamse oppervlakte in gebruik genomen voor land- en tuinbouw. In 2013, 2014, 2015 en 2017 daalde de oppervlakte cultuurgrond. In 2016 en 2018 neemt de oppervlakte cultuurgrond weer toe maar blijft toch nog \pm 2.600 ha onder het cijfer van 2012. In 2019 daalt de oppervlakte cultuurgrond heel lichtjes ten opzichte van 2018.

Figuur 20.
Evolutie van de oppervlakte cultuurgrond in Oost-Vlaanderen (in ha)

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

4.1.2. Bestemming cultuurgrond

Ook in 2019 nemen, in Oost-Vlaanderen, de voedergewassen een kleine 64% in van de totale oppervlakte cultuurgrond in. Dat wijst op het belang van de veeteelt in Oost-Vlaanderen.

De oppervlakte cultuurgrond wordt ingedeeld in vier grote bestemmingen: akkerbouwgewassen, tuinbouwteelten, voedergewassen en andere.

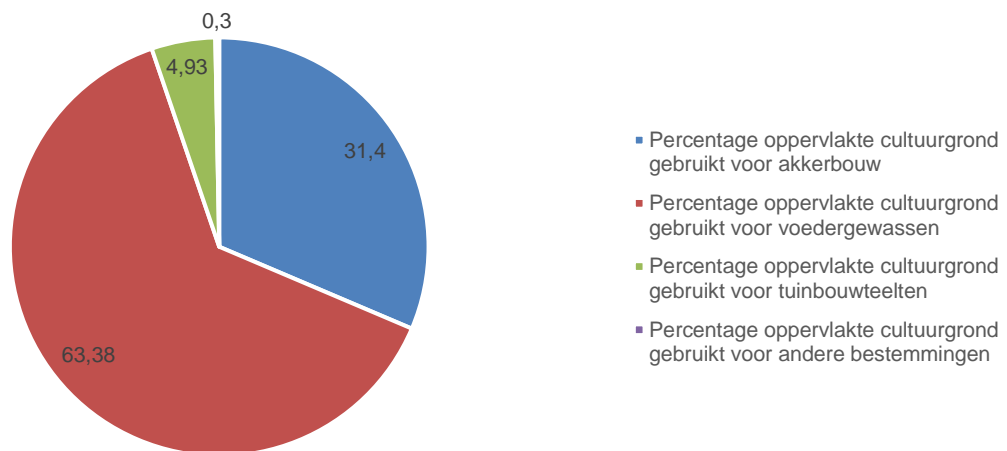
- Onder **akkerbouw** worden volgende teelten geklasseerd: granen voor de korrel (exclusief vochtig geoogste korrelmaïs), droge peulvruchten, nijverheidsgewassen (suikerbieten, cichorei, vezelvlas, oliehoudende gewassen, geneeskrachtige en aromatische planten en kruiden, landbouwzaden en andere nijverheidsgewassen) en aardappelen.
- De **voedergewassen** omvatten: voederbieten, andere wortel- en knolgewassen, voedermaïs (inclusief vochtig geoogste korrelmaïs), andere eenjarige voedergewassen dan maïs, meerjarige voedergewassen (klaver, luzerne en andere), tijdelijk en blijvend grasland.
- **Tuinbouwteelten** zijn groenten en fruit en sierteelt, zowel in openlucht als in serres, tuinbouwzaden en plantgoed en de tuinen voor eigen gebruik.
- Het braakland en de wijmenaanplantingen (teelt voor biezen bestemd voor het vlechten van manden) vormen dan de **andere bestemmingen**.

In Oost-Vlaanderen neemt het telen van voedergewassen ongeveer 64% van de totale oppervlakte van de cultuurgrond in (63,38%). Dit is vrijwel hetzelfde aandeel als in 2018.

De trend zichtbaar tussen 2013 en 2016 zet zich verder voort: oppervlakte blijvend grasland neemt verder af (van 51.127 ha in 2013 naar 45.625 ha in 2018 en 45.026 ha in 2019), oppervlakte tijdelijke weiden neemt verder toe (van 9.132 ha in 2013 naar 12.349 ha in 2018 en 12.974 ha in 2019).

In 2019 neemt akkerbouw ongeveer 31,4% van de cultuurgrondoppervlakte in en tuinbouwteelten gebruiken een kleine 5% van het areaal, net als in 2018.

Figuur 21.
Bestemming van de oppervlakte cultuurgrond in Oost-Vlaanderen, 2019 (in %)

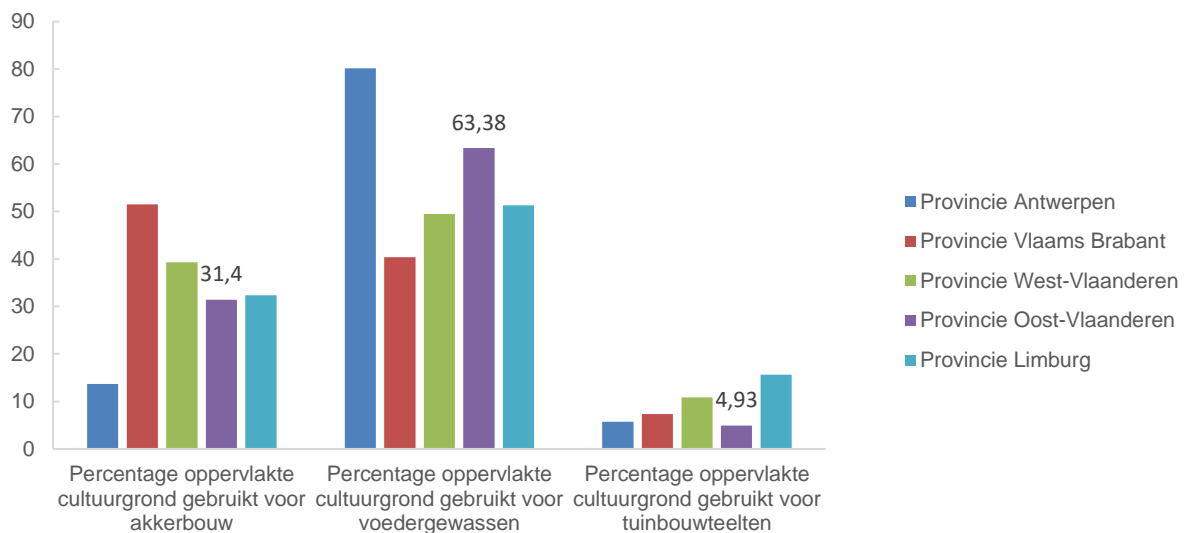

Bron: Statbel, Landbouwgegevens van 2019

Net als in 2018 geldt in 2019:

- Antwerpen kent het grootste aandeel voedergewassen in de oppervlakte cultuurgrond, namelijk 80%;
- het aandeel oppervlakte cultuurgrond dat gebruikt wordt voor akkerbouw is, in Oost-Vlaanderen, het op tweede na laagst, na Antwerpen.
- Limburg is duidelijk koploper wat betreft het aandeel oppervlakte cultuurgrond dat gebruikt wordt voor tuinbouwteelten, Oost-Vlaanderen is hekkensluiter.

Figuur 22.
Bestemming van de oppervlakte cultuurgrond, 2019 (in %)

Bron: Statbel, Landbouwgegevens van 2019

4.1.3. Belangrijkste teelten

Aardappelen, korrelmaïs en tarwe zijn, net als in 2018, de populairste akkerbouwteelten in Oost-Vlaanderen (37.668,78 ha of 81% van de oppervlakte van de akkerbouwteelten).

De oppervlakte voor akkerbouw wordt voor 62,2% ingenomen door het verbouwen van granen voor de korrel (28.772,06 ha) en voor 28,22% door de aardappelteelt (13.091,52 ha). De belangrijkste granen voor korrel in Oost-Vlaanderen zijn korrelmaïs (12.464,74 ha) en tarwe (12.112,52 ha). Korrelmaïs wordt geteeld als voeder voor de varkenshouderij. Enkel de korrels worden geoogst en gevoederd aan de dieren. Tarwe wordt gebruikt voor menselijke voeding (bakkerij, zetmeelindustrie, koekjes, brouwerijen), dierenvoeding en zetmeel voor de industrie.

In Oost-Vlaanderen wordt op ongeveer 13.000 ha aardappelen geteeld. Dit is een kwart van de totale Vlaamse oppervlakte die gebruikt wordt om aardappelen te verbouwen.

Suikerbieten en vlas zijn, net als in 2018, de belangrijkste nijverheidsgewassen in Oost-Vlaanderen (3536,38 ha of 81,5% van de oppervlakte van de nijverheidsgewassen).

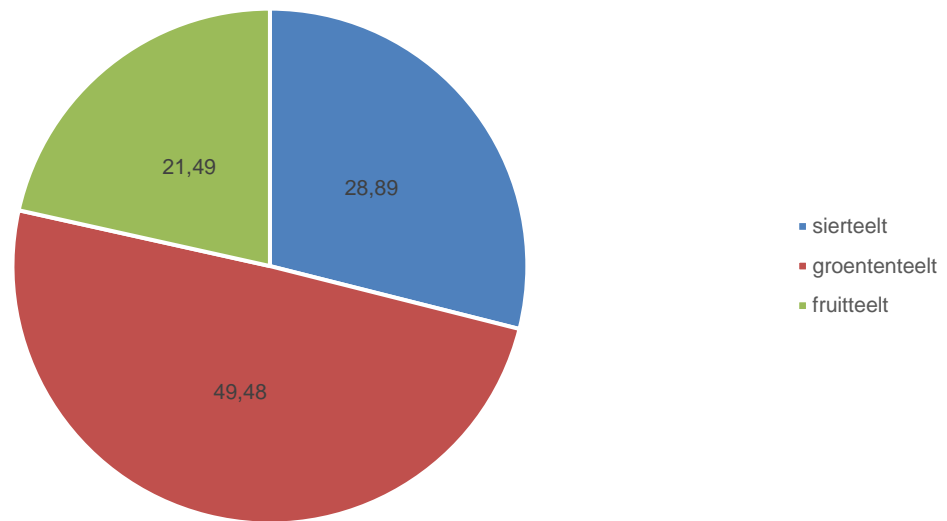
Op ongeveer 10 % van de oppervlakte voor akkerbouw worden nijverheidsgewassen geteeld (4.335 ha). Belangrijkste nijverheidsgewassen in Oost-Vlaanderen zijn suikerbieten (67,5% van de oppervlakte van nijverheidsgewassen of 2.929,56 ha) en vlas (\pm 14% van de oppervlakte van nijverheidsgewassen of 606,82 ha). We zien wel dat het aantal hectare waarop vlas wordt verbouwd met ongeveer 100 ha is gedaald ten opzichte van 2018.

Ook in de andere provincies zijn suikerbieten het belangrijkste nijverheidsgewas (in totaal 18.536,52 ha in Vlaanderen).

Net als in 2018 wordt, een aanzienlijk deel van de oppervlakte bestemd voor tuinbouwteelten in Oost-Vlaanderen ingenomen door sierteelt (2.102 ha of ongeveer 30% van de totale oppervlakte tuinbouwteelt) en dat is opmerkelijk hoger dan in andere provincies.

De belangrijkste subsectoren in de tuinbouw zijn de fruitteelt, de groenteteelt en de sierteelt (samen 7.276,86 ha). Deze laatste omvat ook de boomkwekerijen. In Oost-Vlaanderen wordt ongeveer de helft van de oppervlakte voor tuinbouwteelten ingenomen door de groenteteelt (3.600 ha), een derde door de sierteelt (2.102 ha) en een vijfde door de fruitteelt (1.563 ha).

Figuur 23.
Bestemming van de oppervlakte tuinbouwteelten in Oost-Vlaanderen, in %, 2019

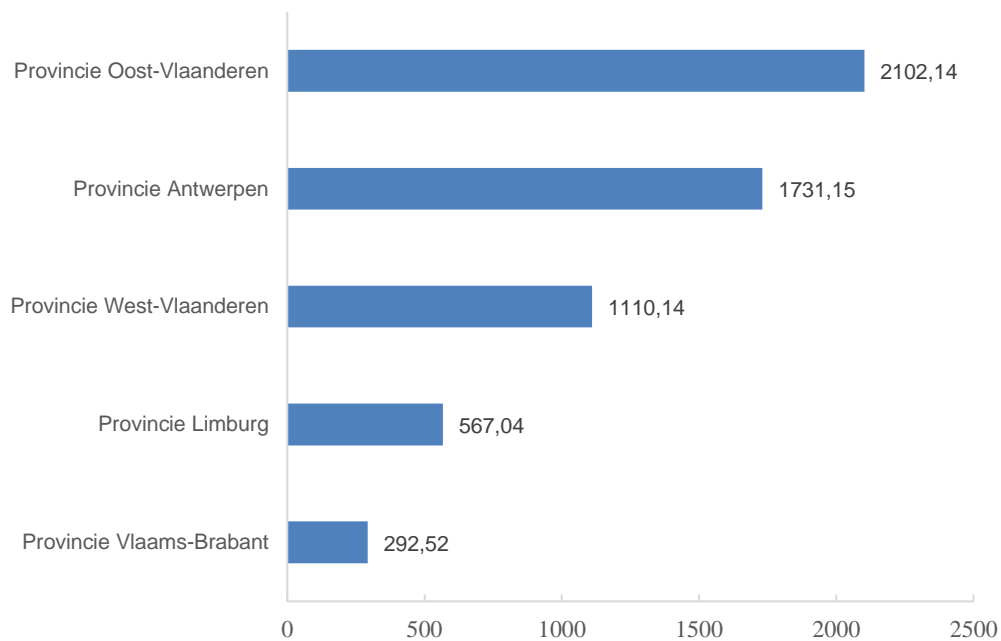

Bron: Statbel, Landbouwgegevens van 2019

Oost-Vlaanderen kent de grootste oppervlakte bestemd voor sierteelt.

Oost-Vlaanderen kent in vergelijking met de andere provincies de grootste oppervlakte bestemd voor sierteelt (2.102,14 ha).

Figuur 24.
Oppervlakte bestemd voor sierteelt per provincie, 2019 (in ha)

Bron: Statbel, Landbouwgegevens van 2019

4.2. Land- en tuinbouwbedrijven

4.2.1. Aantal

25,87% van de bedrijven met landbouwproductie in Vlaanderen zijn in Oost-Vlaanderen gelegen (2019). Sinds 2001 is het aantal landbouwbedrijven steeds afgenomen. Ook tussen 2018 en 2019 zet deze trend zich door en neemt het aantal bedrijven met landbouwproductie lichtjes af in.

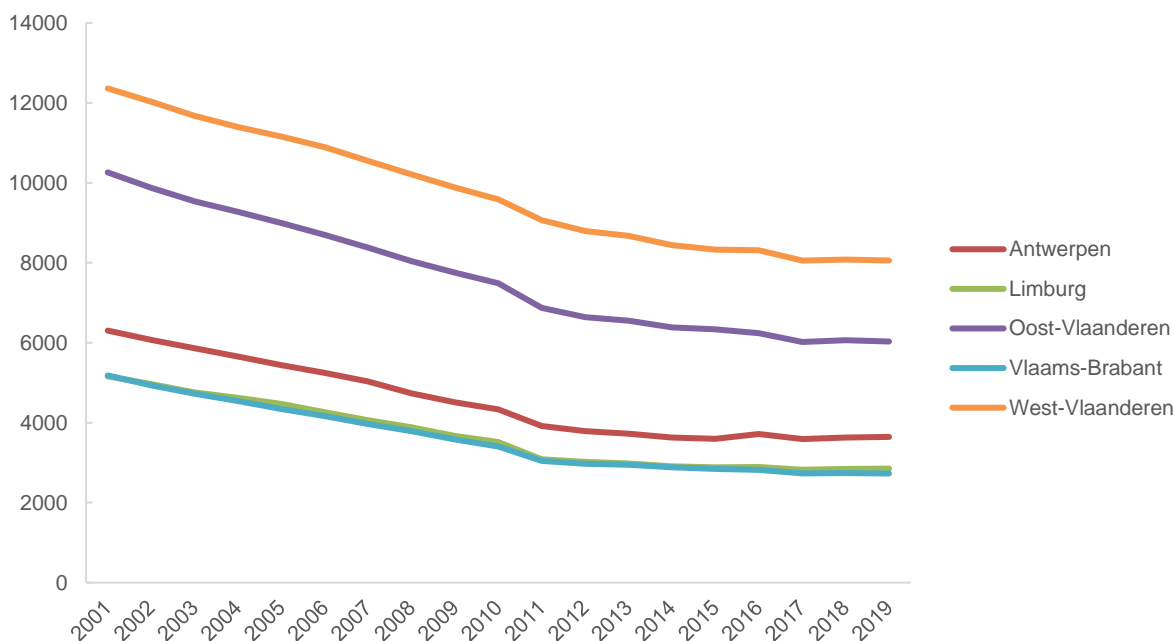
In 2019 waren er, volgens de landbouwcijfers van Statbel 2019, in Vlaanderen 23 318 bedrijven met landbouwproductie. Ongeveer 26% of 6 033 bedrijven zijn gelegen in Oost-Vlaanderen. Hiermee telt, ook in 2019, Oost-Vlaanderen, na West-Vlaanderen (8.061), het grootste aantal bedrijven met landbouwproductie.

Sinds 2001 zien we een constante daling van het aantal landbouwbedrijven en dat in alle provincies. In 2018 was er voor het eerst sinds lang een lichte toename van het aantal landbouwbedrijven t.o.v. het jaar ervoor. In 2019 zet deze lichte toename zich enkel door in de provincies Antwerpen en Limburg.

In 2001 waren er in Vlaanderen 39.976 bedrijven met landbouwproductie, in 2019 zijn er nog 23.318 (daling van het aantal bedrijven van $\pm 40\%$). In Oost-Vlaanderen zien we een soortgelijke daling van het aantal landbouwbedrijven. In Vlaams-Brabant is de daling van het aantal bedrijven met landbouwproductie tussen 2001 en 2019 het meest uitgesproken (-48%), in West-Vlaanderen is de daling van het aantal bedrijven het kleinst (-35%).

Figuur 25.

Aantal bedrijven met landbouwproductie: evolutie tussen 2001 en 2019

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

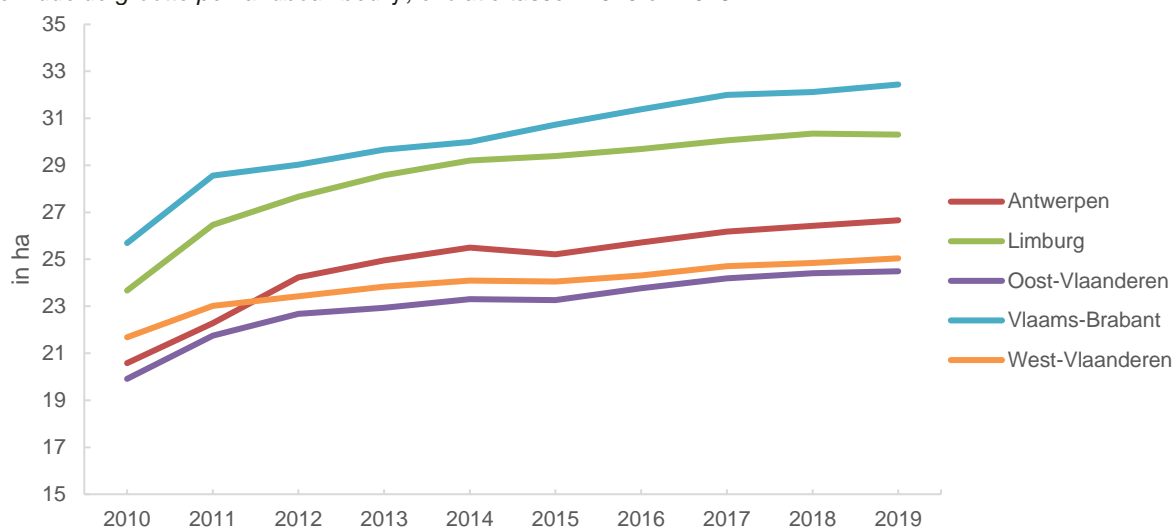
4.2.2. Grote landbouwbedrijven

In 2019 zijn de Oost-Vlaamse landbouwbedrijven gemiddeld 24,5 ha groot. Over de jaren stijgt de gemiddelde oppervlakte per landbouwbedrijf. Deze trend zet zich ook in 2019 verder.

Op basis van de cijfers van Statbel hebben we de gemiddelde oppervlakte per landbouwbedrijf berekend (totale oppervlakte cultuurgrond / aantal landbouwbedrijven). In Oost-Vlaanderen zien we dat een gemiddeld landbouwbedrijf in 2019 24,5 ha groot is. In 2010 was een gemiddeld landbouwbedrijf in Oost-Vlaanderen net geen 20 ha groot. Over de jaren is een stijging van de gemiddelde grootte per landbouwbedrijf zichtbaar.

Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen kennen het grootste aantal bedrijven maar die hebben gemiddeld de kleinste oppervlakte: in Oost-Vlaanderen 24,5 ha en in West-Vlaanderen 25,04 ha. Antwerpen (26,66 ha), Limburg (30,31 ha) en Vlaams-Brabant (32,44 ha) kennen gemiddeld de grootste landbouwbedrijven. Ook in de andere provincies is in 2019 een heel lichte toename van de gemiddelde grootte per landbouwbedrijf merkbaar.

Figuur 26.
Gemiddelde grootte per landbouwbedrijf, evolutie tussen 2010 en 2019

Bron: Eigen berekeningen op basis van Statbel | provincies.incijfers.be

4.2.3. Specialisaties

In 2017 is de meerderheid van de gespecialiseerde landbouwbedrijven bezig met veeteelt: 56,62%.

Gespecialiseerde landbouwbedrijven zijn land- en tuinbouwbedrijven met een standaard opbrengst (SO) van minstens 25.000 euro. De grens van 25.000 euro werd door de Europese Commissie bepaald als grens voor beroepslandbouwbedrijven in België. Voor elk bedrijf uit de landbouwtelling (Statbel) wordt berekend tot welke productierichting of specialisatie het hoort via de economische verdeling over de aanwezige bedrijfstakken (diersoort of gewas). Voor de berekening van de omzet van landbouwbedrijven wordt gebruik gemaakt van de SO. De SO is dan de geldwaarde van de bruto landbouwproductie per eenheid (oppervlakte of dier). De SO houdt geen rekening met BTW, productbelastingen en subsidies en de specifieke kosten (zaad, meststoffen, voeders, energie, ...) worden niet afgetrokken. De SO zegt niets over de rentabiliteit van de bedrijven aangezien enkel de waarde van de productie en niet de kosten worden meegerekend. Omwille van jaarlijkse schommelingen in de opbrengsten wordt de SO gebaseerd op gemiddelde waarden over een referentieperiode van vijf jaar in Vlaanderen.

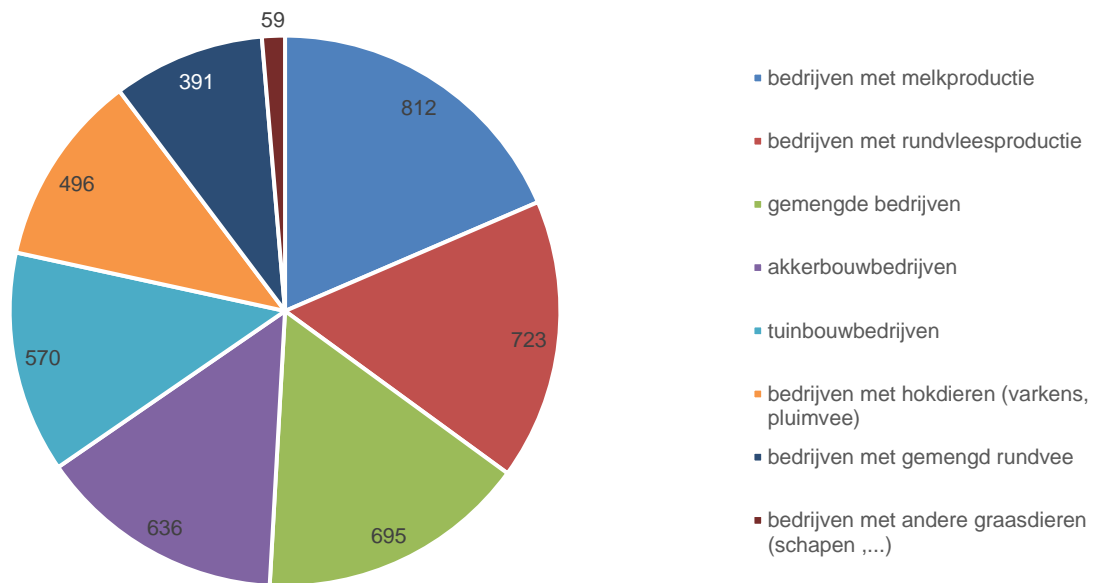
Volgens het departement Landbouw en Visserij is in Oost-Vlaanderen de meerderheid van de gespecialiseerde landbouwbedrijven bezig met veeteelt (56,62%):

- bedrijven met melkproductie (812 bedrijven of 18,53%),
- bedrijven met rundvleesproductie (723 bedrijven of 16,5%),
- bedrijven met hokdieren (varkens en pluimvee) (496 bedrijven of 11,32%),
- bedrijven met gemengd rundvee (391 of 8,92%),
- bedrijven met andere graasdieren (schapen,...) (59 bedrijven of 1,35%).

27,52% van de gespecialiseerde bedrijven zijn akker- (636 bedrijven of 14,51%) en tuinbouwbedrijven (570 of 13,01%). De overige 695 (of 15,86%) bedrijven zijn gemengde bedrijven.

Figuur 27.

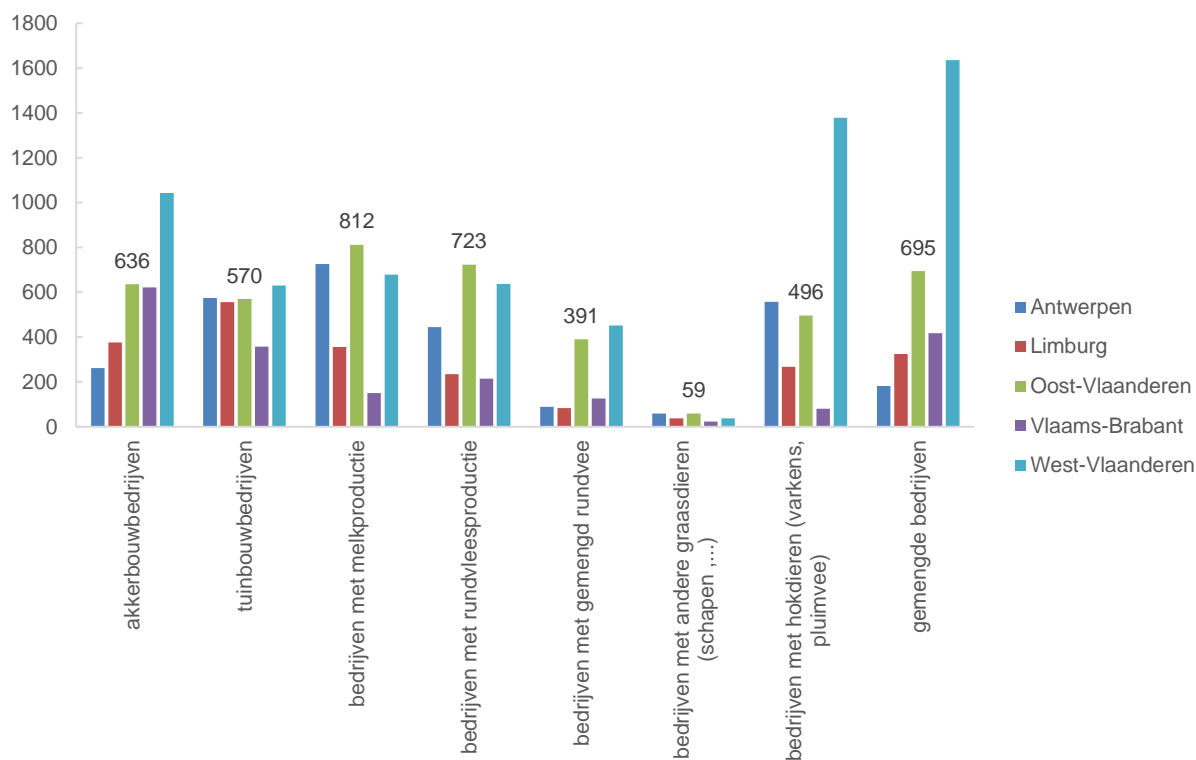
Aantal gespecialiseerde land- en tuinbouwbedrijven naar aard in Oost-Vlaanderen, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij | provincies.incijfers.be

In vergelijking met de andere provincies merken we op dat in Oost-Vlaanderen in 2017 de meeste gespecialiseerde bedrijven zijn met rundvleesproductie en met melkproductie. West-Vlaanderen kent de meeste gespecialiseerde bedrijven met akkerbouw, tuinbouw, bedrijven met gemengd rundvee, bedrijven met hokdieren en gemengde bedrijven.

Figuur 28.
Gespecialiseerde land- en tuinbouwbedrijven naar aard per provincie, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij | provincies.incijfers.be

4.3. Tewerkstelling

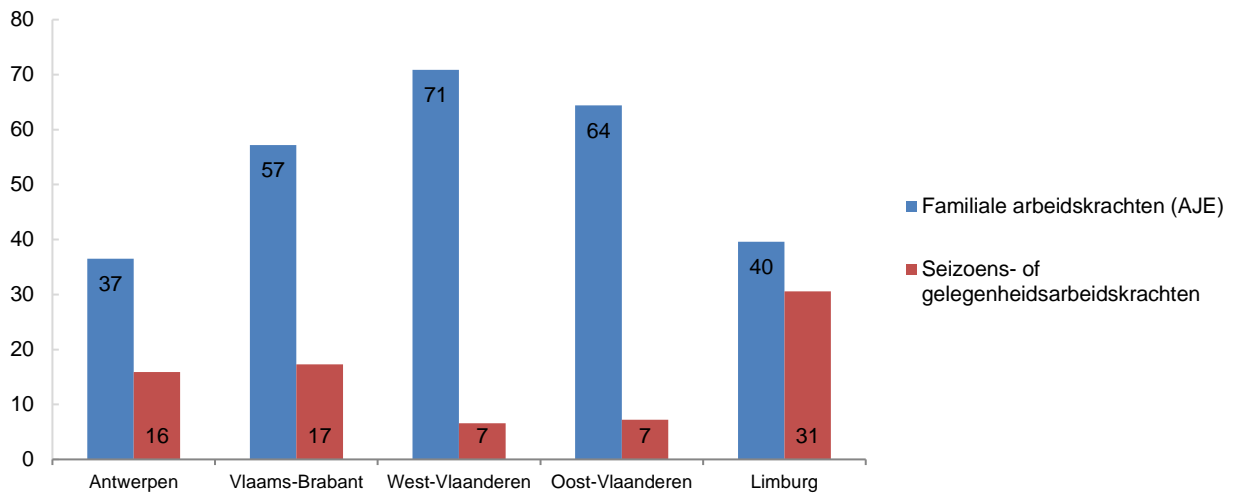
Het familiale karakter van de landbouwsector blijft belangrijk in Oost-Vlaanderen.

In 2016 zijn volgens Statbel 9.006 arbeidskrachten¹¹ tewerkgesteld op de Oost-Vlaamse landbouwbedrijven. Ongeveer 65% zijn familiale arbeidskrachten (5.798,5). Dit bevestigt het familiale karakter van de sector. Het aandeel familiale arbeidskrachten ligt het hoogst in West-Vlaanderen (70%) en Oost-Vlaanderen (65%) en het laagst in Antwerpen (36,5%) en Limburg (40%) waar het belang van seizoens- of gelegenheidsarbeidskrachten belangrijker is.

¹¹ uitgedrukt in arbeidsjaareenheid (AJE). Dit komt overeen met de gewerkte uren van een voltijds werkend persoon.

Figuur 29.

Percentage familiale arbeidskrachten t.o.v. totaal aantal arbeidskrachten, 2016

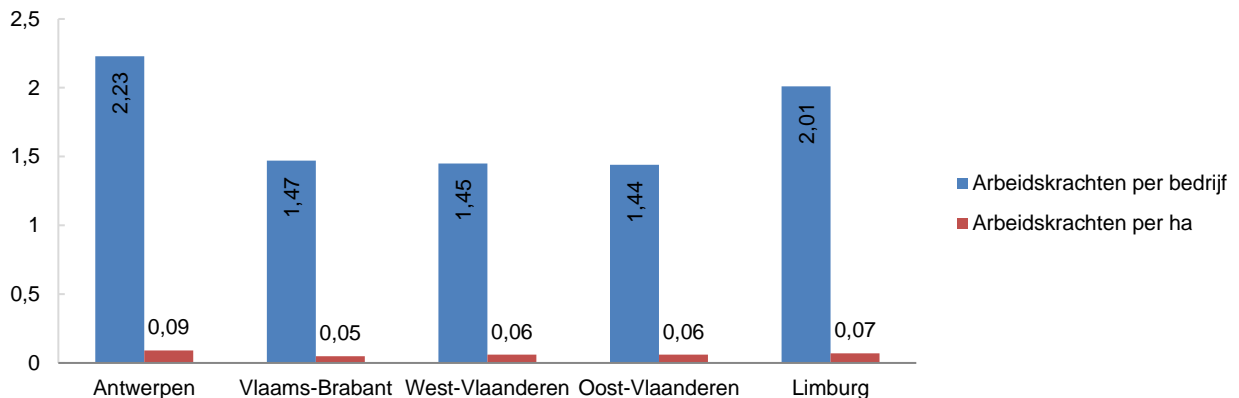
Bron: Statbel, Landbouwgegevens van 2016

In Oost-Vlaanderen zijn gemiddeld 1,44 arbeidskrachten per bedrijf actief of 0,06 arbeidskrachten per ha.

In 2016 werken er volgens Statbel in Oost-Vlaanderen gemiddeld 1,44 arbeidskrachten per bedrijf of 0,06 arbeidskrachten per ha. Deze cijfers liggen in lijn met deze van de andere provincies. Antwerpen en Limburg hebben iets meer dan 2 arbeidskrachten per bedrijf.

Figuur 30.

Gemiddeld aantal arbeidskrachten per bedrijf of per ha, 2016

Bron: Statbel, Landbouwgegevens van 2016

4.4. Veestapel

In 2019 herbergt Oost-Vlaanderen 17% van de runderen, varkens en pluimvee in Vlaanderen (idem als in 2018).

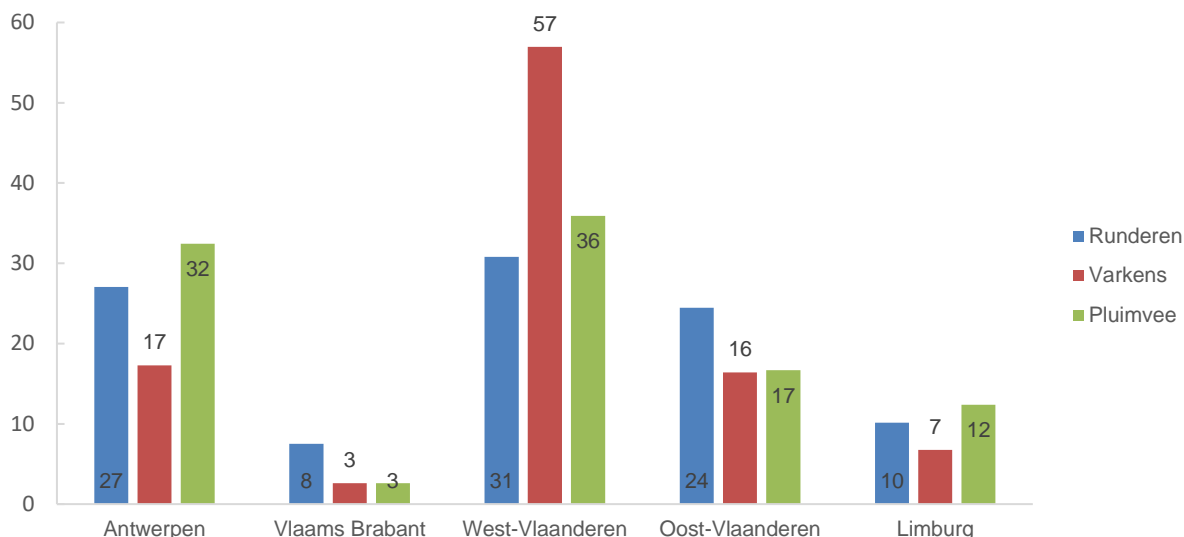
In 2019 herbergt Oost-Vlaanderen, volgens de Vlaamse Land Maatschappij, 311 893 runderen, 935 458 varkens en 6 995 711 stuks pluimvee.

In vergelijking met 2007 zien we in Oost-Vlaanderen in 2019 een lichte daling van het aantal runderen (-7,69%), het aantal varkens (-18,24%) en op het eerste zicht een spectaculaire stijging van het pluimvee (+61,69%).

① Deze stijging van het pluimvee vanaf 2018 is **echter te wijten aan een wijziging in de bevraging**. Tot 2017 dienden de bedrijven geen pluimvee op te geven bij een sanitaire leegstand. Er werd gevraagd naar het aantal dieren aanwezig op 15 oktober. Als de stal die dag leeg was, hadden ze geen dieren. Vanaf 2018 dienen de bedrijven die leegstaande stallen hadden (wegens sanitaire redenen zoals reiniging of ziekte uitbraak) het aantal dieren op te geven die in de stallen aanwezig waren vóór de sanitaire leegstand.

Oost-Vlaanderen herbergt in 2019 24,44% van de runderen, 16,39% van de varkens en 16,67 % van het pluimvee in Vlaanderen. West-Vlaanderen herbergt het grootste aandeel van de Vlaamse veestapel (38,23%) met 30,82% van de runderen, 56,96% van de varkens en 35,91% van het pluimvee.

Figuur 31.
Procentuele verdeling van de veestapel over de provincies, 2019

Bron: VLM gemeentestatistieken | provincies.incijfers.be:

4.5. Biologische landbouw en verbreding

In Oost-Vlaanderen zijn in 2020 201 hoeveproducenten actief. Het aantal hoeveproducenten is de laatste jaren fors toegenomen.

In 2020 zijn er volgens het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen in Oost-Vlaanderen 201 hoeveproducenten. Landbouwbedrijven die ervoor kiezen om hun producten eerst te bewerken of te verwerken alvorens ze rechtstreeks aan de consument verkopen, worden hoeveproducenten genoemd.

Vier specifieke groepen van hoeveproducenten kunnen worden onderscheiden:

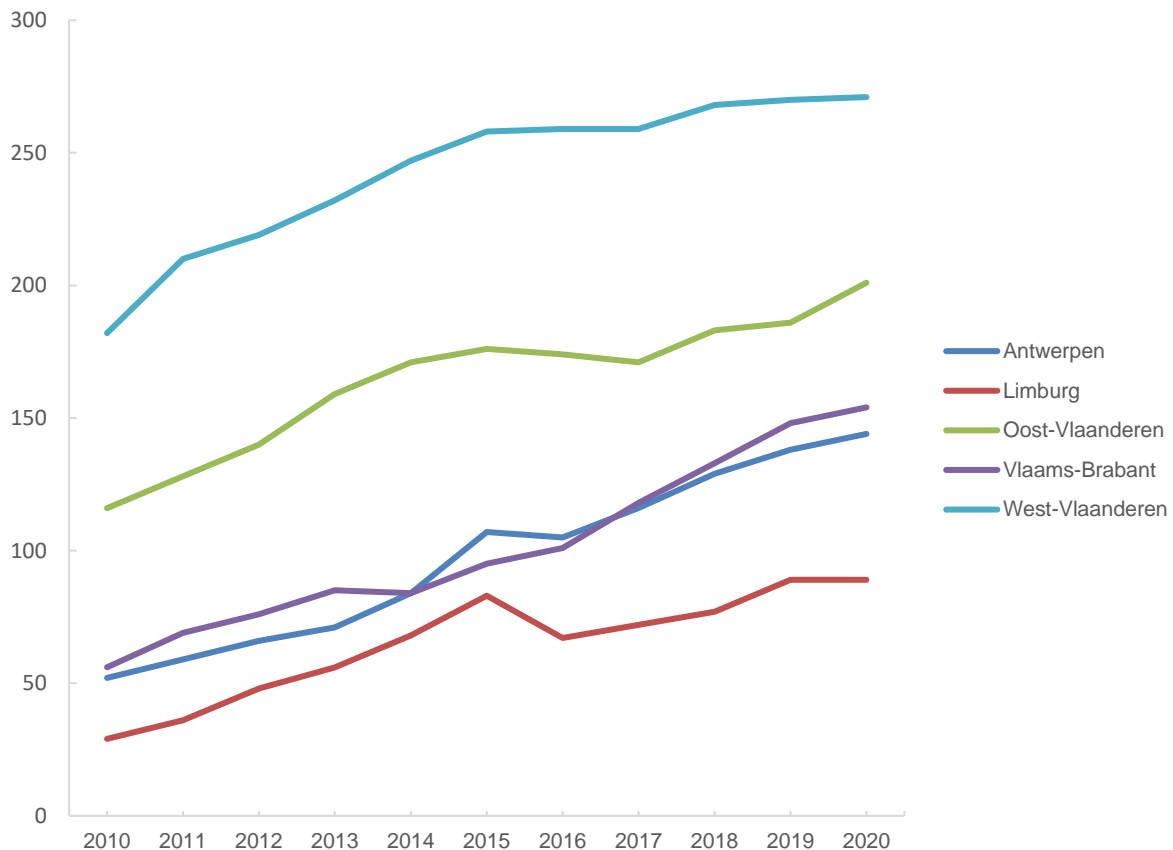
1. Hoevezuivelproducenten: zij produceren melk en verpakken of verwerken ze tot zuivelproducten.
2. Hoeveproducenten van pluimvee of konijnen: zij slachten de dieren zelf en verkopen de volledige karkassen op de hoeve, op de markt of verwerken ze in hun eigen restaurant of slagerij op de hoeve.
3. Hoeveslagers: zij houden dieren en baten ook een slagerij uit op het landbouwbedrijf. Het slachten van de dieren gebeurt meestal in een erkend slachthuis.
4. Detailhandelaars en producenten van plantaardige producten op het landbouwbedrijf: zij telen groenten, fruit of akkerbouwgewassen, verwerken de producten of kopen nog extra producten in en verkopen ze rechtstreeks aan consumenten in hun hoevewinkel.

Het totaal aantal hoeveproducenten is niet eenvoudig de som van bovenstaande groepen. Sommige operatoren behoren immers tot meer dan één groep. Anderzijds zitten in het totaal aantal hoeveproducenten ook operatoren die niet tot een van de vier groepen behoren (bv. operatoren die op grote oppervlakte plantaardige producten telen en deze verwerken in hun restaurant, operatoren die foie gras maken van zelfgekweekte ganzen...).

Het aantal hoeveproducenten is de laatste 10 jaar spectaculair gestegen, vooral in de provincies Limburg (207%), Antwerpen (+177%) en Vlaams-Brabant (+175%). In Oost- en West-Vlaanderen is de groei van hoeveproducenten gematigder (respectievelijk +73% en +49%).

Figuur 32.

Evolutie van het aantal hoeveproducenten tussen 2010 en 2020, provincies.incijfers.be

Bron: Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen | provincies.incijfers.be

Een kleine 30% van alle Vlaamse zorgboerderijen zijn actief in Oost-Vlaanderen.

In 2020 zijn in Oost-Vlaanderen, volgens het Steunpunt Groene Zorg, 300 zorgboerderijen (of 28,6% van alle Vlaamse zorgboerderijen) actief.

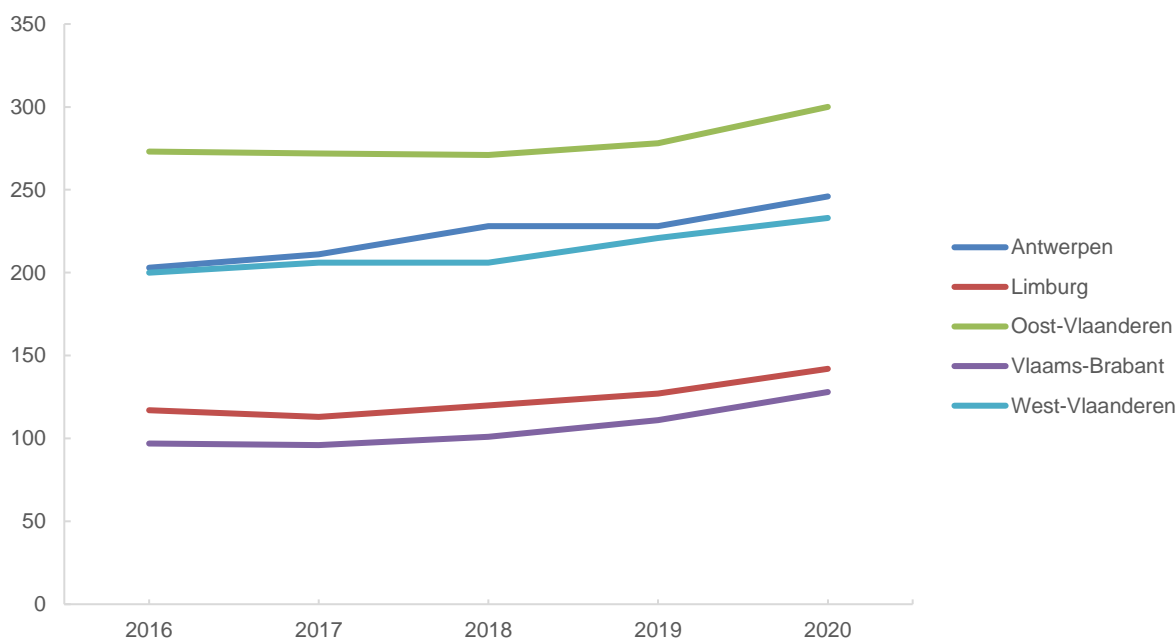
Een zorgboerderij is een bedrijf, vereniging of particulier initiatief waar activiteiten van land- of tuinbouwproductie of andere activiteiten die betrekking hebben op de omgang met planten of dieren, benut worden bij het aanbod van Groene Zorg. Groene Zorg zijn alle mogelijke activiteiten voor een brede waaier van kwetsbare groepen waarbij, in een vrijwillig kader en onder begeleiding, een groene werkomgeving wordt benut met het oog op beleving, dagbesteding, time-out of begeleiding tot een arbeidstraject.

Deze zorgboerderijen splitsen we op in land- en tuinbouw zorgboerderijen enerzijds en andere zorgboerderijen anderzijds. De land- en tuinbouw zorgboerderijen zijn professionele land- en tuinbouwbedrijven in hoofd- of nevenberoep. Enkel deze bedrijven kunnen een subsidie als zorgboerderij ontvangen van het Departement Landbouw en Visserij (DLV) van de Vlaamse Overheid en zijn dus subsidiabel. De andere zorgboerderijen zijn vaak bedrijven met activiteiten die verbonden zijn aan land- en tuinbouw zoals een manege, een dierenasiel, een kinderboerderij, een bedrijf met tuinaanleg of -onderhoud,... Deze andere zorgboerderijen zijn niet-subsidiabel vanwege DLV. Van de 300 zorgboerderijen in Oost-Vlaanderen zijn 165 boerderijen land- en tuinbouw zorgboerderijen en dus subsidiabel, de overige 135 zijn andere zorgboerderijen.

Het aantal zorgboerderijen neemt sinds 2016 in alle provincies toe. In Oost-Vlaanderen is die stijging het minst groot (+ een kleine 10%) terwijl we een stijging van het aantal zorgboerderijen opmerken in de andere provincies (van +16 % tot +31%).

Figuur 33.

Evolutie van het aantal zorgboerderijen tussen 2016 en 2020, provincies

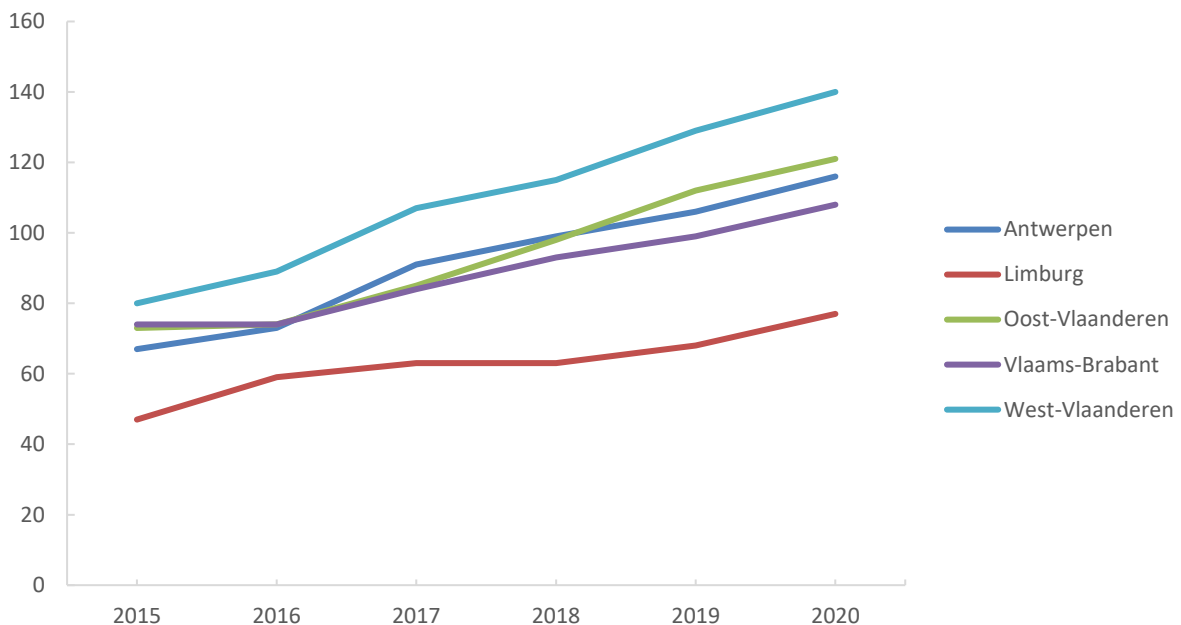
Bron: Steunpunt Groene Zorg | provincies.incijfers.be:

In Oost-Vlaanderen zijn in 2020 121 biologische landbouwbedrijven actief. Dit is ongeveer 21,53% van alle biologische landbouwboerderijen in Vlaanderen.

Bron van deze cijfergegevens is Bioforum. Een bedrijf mag het biolabel gebruiken na jaarlijkse controle door een erkende controleorganisatie. Biologische landbouw is een landbouwworm waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met milieueffecten en dierenwelzijn. Voor zijn landbouwmethoden gelden strengere voorschriften dan voor die van de conventionele landbouw. De striktere eisen hebben betrekking op de omgang met bestrijdingsmiddelen (of verboden), het gebruik van kunstmest en van genetisch gemodificeerde organismen. Het stelsel van eisen is vastgelegd en wordt gecontroleerd

Net als bij de hoeveproducenten zien we een forse toename van het aantal biologische landbouwbedrijven over de jaren. Sinds 2016 is het aantal biologische landbouwbedrijven in Oost-Vlaanderen toegenomen van 73 naar 121 of een stijging van 65,75%. Ook in de andere provincies zien we een stijging van het aantal biologische landbouwbedrijven: Antwerpen kent de grootste stijging tussen 2015 en 2020: een toename van 73,13%. Toch blijft het aandeel biobedrijven in het totaal aantal landbouwbedrijven beperkt .

Figuur 34.
Evolutie van het aantal biologische landbouwbedrijven tussen 2015 en 2020, provincies

Bron: Departement Landbouw en Visserij | provincies.incijfers.be

5. KLIMAAT EN ENERGIE

5.1. Energieverbruik en –uitstoot huishoudens

Op het Oost-Vlaamse grondgebied werd in 2018 een kleine 23% van de totale Vlaamse CO₂-emissie uitgestoten.

Sinds 2011 maakt VITO, in opdracht van het departement Omgeving van de Vlaamse Overheid, een jaarlijkse CO₂- emissie-inventaris op voor alle Vlaamse gemeenten. Deze meting geeft een beeld van de energiereleerde CO₂-uitstoot op het grondgebied van de gemeente.

- Het gaat enerzijds over directe CO₂-emissies gerelateerd aan het verbruik van brandstof in gebouwen, toestellen/voorzieningen/industriële installaties en door transport.
- Anderzijds gaat het over (indirecte) CO₂-emissies door de productie van elektriciteit, warmte of koude die wordt verbruikt op het grondgebied van de gemeente.

De CO₂ inventaris omvat de volgende sectoren:

- huishoudens (residentiële gebouwen)
- transport: openbaar vervoer (bus en tram), particulier en commercieel transport (weg).
- tertiaire sector (bestaande uit hotels en restaurants, gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, onderwijs, andere gemeenschappelijke en sociale dienstverlening, kantoren en administraties en handel)
- industrie (niet ETS bedrijven)
- landbouw
- gemeentelijke openbare verlichting
- energieproductie
- sector onbekend

Wat zit niet in de cijfers?

- indirecte uitstoot via consumptie
- niet-energiegebonden CO₂-uitstoot
- de uitstoot van andere broeikasgassen zoals lachgas en methaan of roet en sterke fluorgassen
- de uitstoot van scheepvaart en spoorverkeer
- de uitstoot van ETS-bedrijven, die onder het Europees Emissiehandelssysteem vallen
- lokale energieproductie uit installaties > 20MW
- warmtenetten of energieproductie uit afvalverbranding

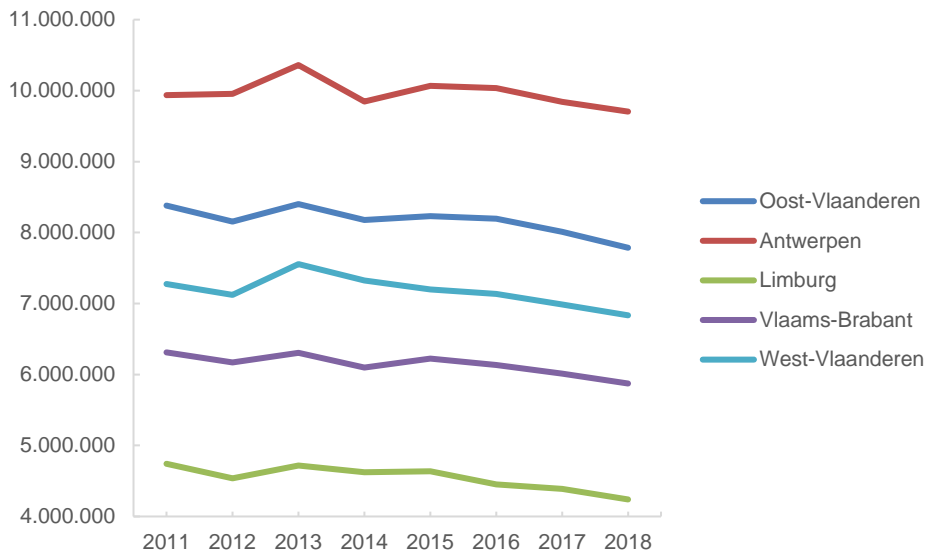
Aardgas- en elektriciteitsverbruik dat door Fluvius niet aan een sector kan toegekend worden, wordt gerapporteerd onder de sector “niet toegekend”

Volgens de cijfers van VITO is de totale CO₂-uitstoot op het grondgebied van Oost-Vlaanderen in 2018 ongeveer 23% van de totale Vlaamse uitstoot. Tussen 2011 en 2018 is de CO₂-uitstoot in Oost-Vlaanderen gedaald van 8,4 miljoen ton in 2011 naar 7,8 miljoen ton in 2018 of -7,08%. Ook in de andere provincies zien we een daling van de totale CO₂ –emissie. Limburg presteert het best met een afname van de CO₂ –emissie met ruim 10%.

Toch is er nog een lange weg af te leggen willen we klimaatneutraal zijn tegen 2050.

Figuur 35.

Evolutie tussen 2011 en 2018 van de totale CO₂-emissie (in miljoen ton) per provincie

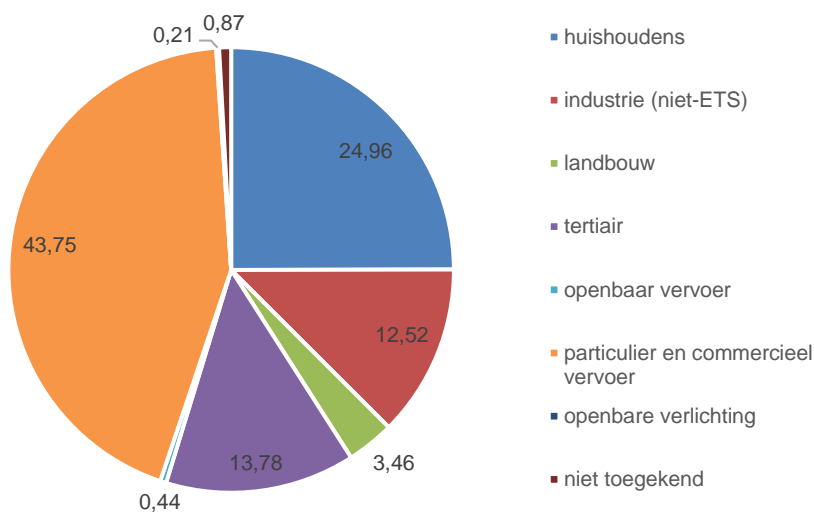
Bron: Departement Omgeving | provincies.incijfers.be:

De CO₂-emissie op Oost-Vlaams grondgebied is afkomstig van de uitstoot door huishoudens (24,96%), tertiair (13,78%), particulier en commercieel vervoer (43,75%) en door industrie (niet ETS) (12,52%).

Volgens de gegevens van het VITO is 95% van de totale CO₂-emissie in 2018 afkomstig van de uitstoot door huishoudens (24,96%), tertiair (13,78%), particulier en commercieel vervoer (43,75%) en door industrie (niet ETS). De overige 5% wordt uitgestoten door openbaar vervoer, openbare verlichting, en de landbouw.

Figuur 36.

Sectorale CO₂-emissie ten opzicht van de totale uitstoot in Oost-Vlaanderen, 2018

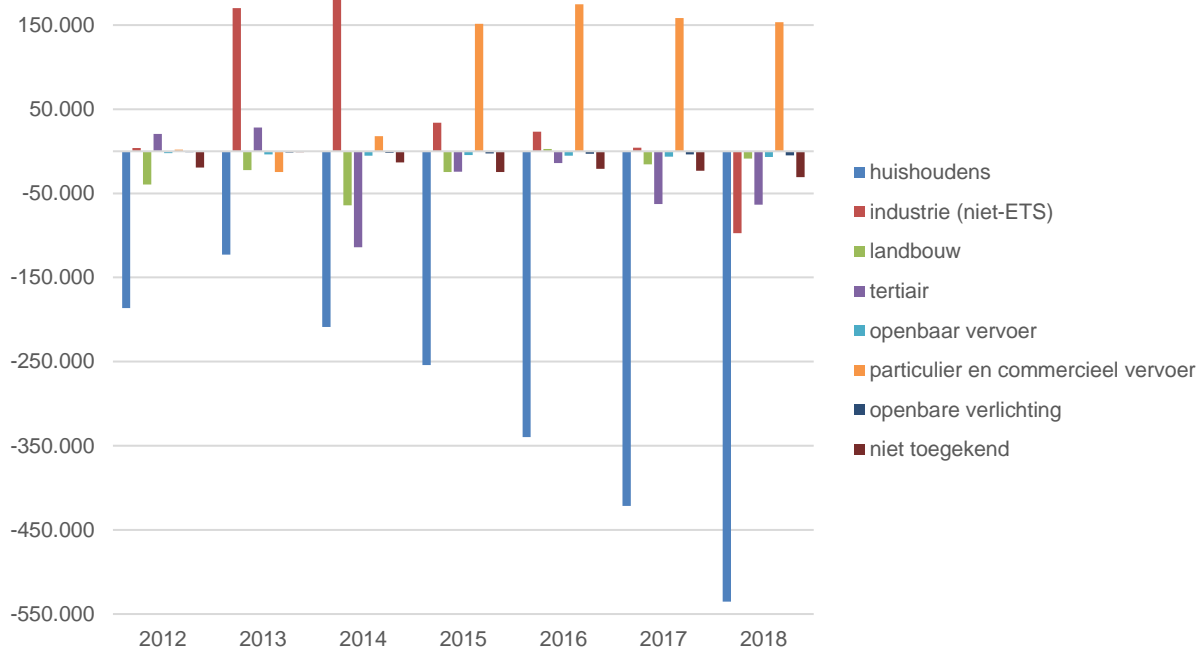
Bron: Departement Omgeving | provincies.incijfers.be

Bekijken we de evolutie van de CO₂-emissie tussen 2011 en 2018 aan de hand van groeicijfers (basisjaar is 2011) dan zien we

- een serieuze daling van de CO₂ uitstoot door huishoudens in Oost-Vlaanderen vanaf 2014. In 2018 zelfs 535.090 ton minder dan in 2011. Het weer heeft een aanzienlijke impact (warme winters in 2011 en 2014, koudste winter in 2013);
- dat ook de tertiaire sector minder ton CO₂ uitstoot sinds 2014. In 2018 63.505 ton minder dan in 2011;
- dat het openbaar vervoer en de openbare verlichting ongeveer 20% minder CO₂ uitstoten dan in 2011. In 2018 stoot het openbaar vervoer 6.667 ton CO₂ minder uit dan in 2011; de openbare verlichting 4.733 ton CO₂ minder;
- dat de landbouw jaar op jaar minder uitstoot dan in vergelijking met het basisjaar 2011, met uitzondering van 2016;
- dat het particuliere en commerciële vervoer enkel in 2013 iets minder CO₂ uitstootte dan in 2011. Helaas was dit een uitzondering, want in alle andere jaren is de CO₂-emissie door het particuliere en commerciële vervoer hoger dan in 2011: in 2018 zelfs 153.544 ton CO₂ meer dan in het basisjaar 2011;
- dat de industrie (niet-ETS) tussen 2011 en 2014 elk jaar meer CO₂ uitstoot. In 2014 zelfs bijna 187.000 ton per jaar meer dan in het basisjaar 2011. Vanaf 2015 daalt de CO₂ uitstoot jaar op jaar. In 2018 lag de CO₂ uitstoot met 975.100 ton voor het eerst onder het niveau van 2011 (1.072.353 ton).

Figuur 37.

Evolutie van de CO₂-emissie tussen 2012 en 2018 in Oost-Vlaanderen per sector (t.o.v. 2011)

Bron: Departement Omgeving | provincies.incijfers.be

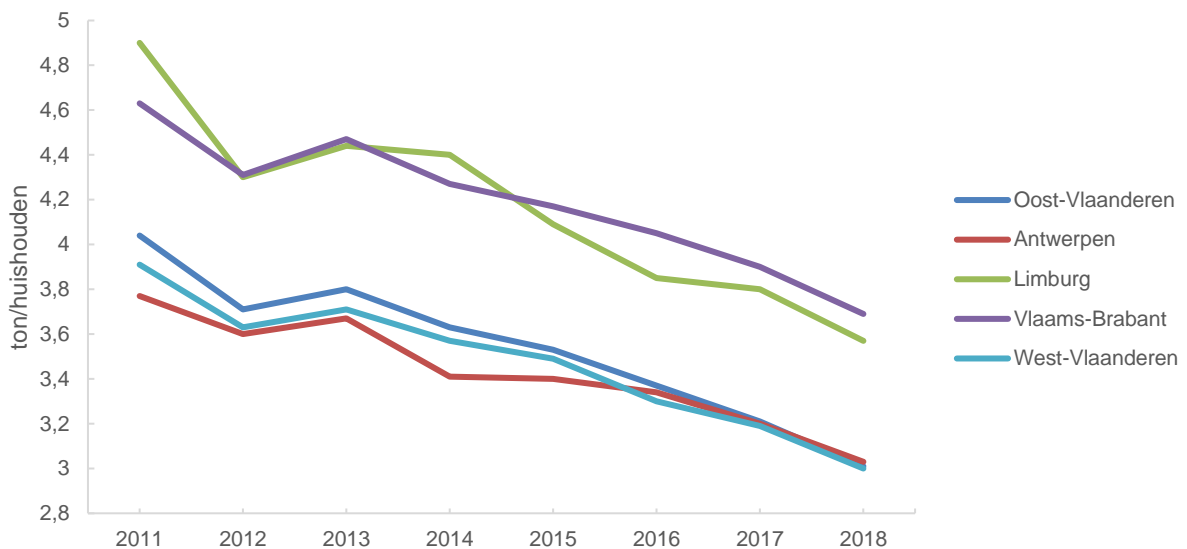
De Oost-Vlaamse huishoudens stoten jaar op jaar minder CO₂ uit. In 2018 bedraagt de CO₂-emissie van de huishoudens 3,01 ton per huishouden. De Oost-Vlaamse huishoudens hebben hiermee de op één na laagste uitstoot per huishouden van Vlaanderen.

Het gemiddelde Vlaamse gezin stoot jaarlijks ongeveer 3,69 ton¹² energiegerelateerde CO₂ per huishouden uit. In 2018 bedroeg de uitstoot 3,20 ton per huishouden in Vlaanderen. De Oost-Vlaamse huishoudens doen het iets beter met een energiegerelateerde CO₂-uitstoot van 3,01 ton per huishouden in 2018.

We zien de energiegerelateerde CO₂-uitstoot sinds 2013 jaar op jaar afnemen en dit in alle provincies.

Figuur 38.

Evolutie van de energiegerelateerde CO₂-uitstoot per huishouden tussen 2011 en 2018 (in ton)

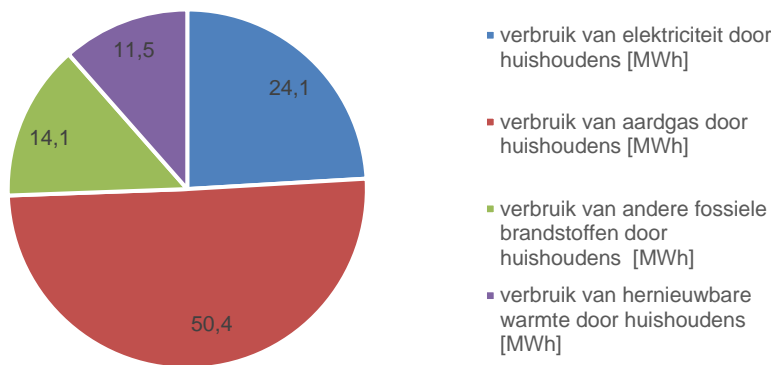
Bron: Departement Omgeving | provincies.incijfers.be:

Fossiele brandstoffen leveren 64,4% van het totale energieverbruik van de Oost-Vlaamse huishoudens.

In 2018 is ruim 64% van de energie die gebruikt wordt door huishoudens afkomstig uit fossiele brandstoffen (50,4% aardgas en 14,1% andere fossiele brandstoffen), 24,1% van de energie is afkomstig van elektriciteit (al dan niet hernieuwbaar) en slechts 11,5% is afkomstig uit hernieuwbare warmtebronnen (zoals hout, warmtepompen en zonneboilers).

¹² gemiddelde uitstoot per huishouden tussen 2011 en 2018

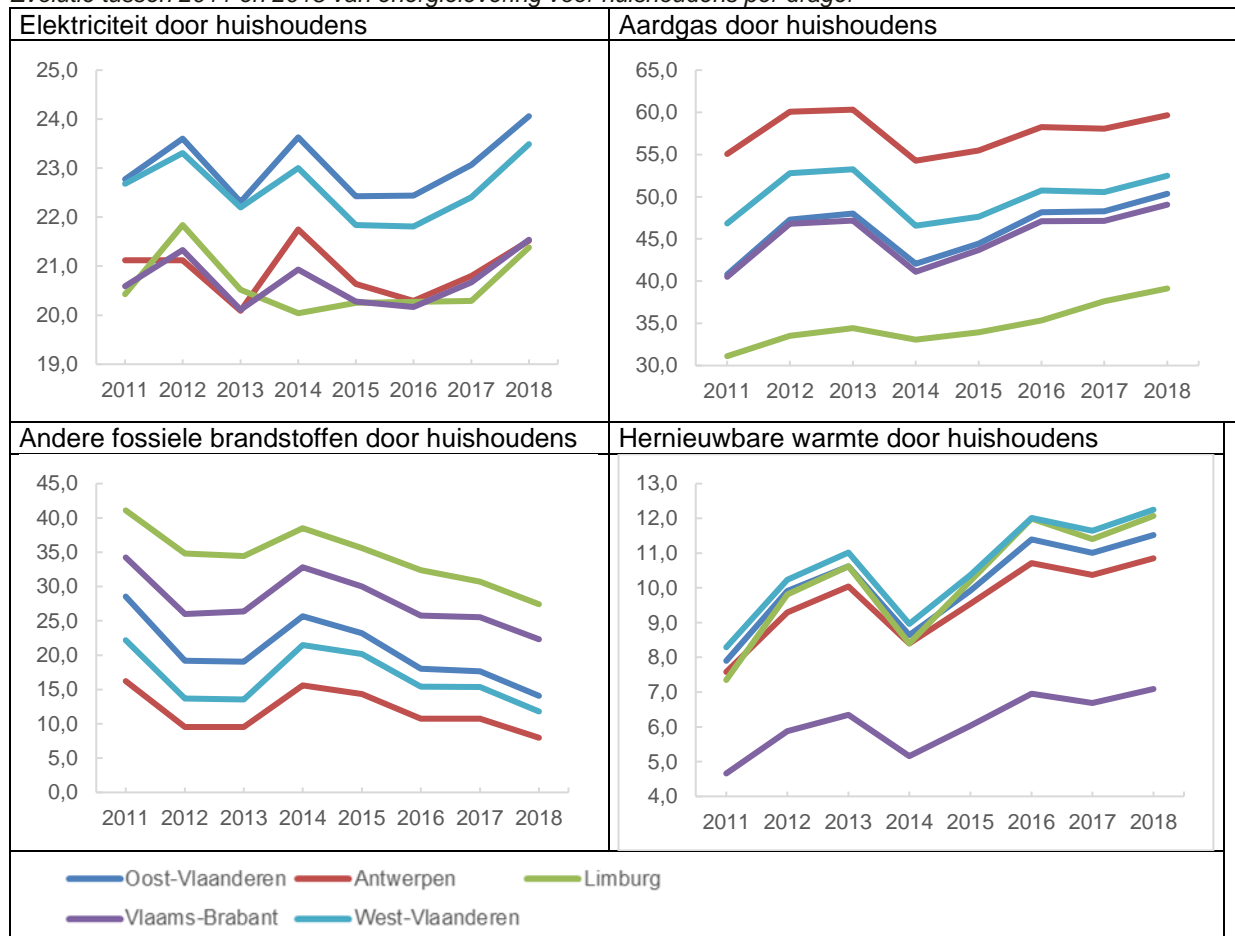
Figuur 39.
Verbruik van energie door huishoudens per drager in Oost-Vlaanderen (in %), 2018

Bron: Fluvius via Departement Omgeving & Departement Omgeving | provincies.incijfers.be:

Tussen 2011 en 2018 zien we in Oost-Vlaanderen een toename van energielevering voor huishoudens uit aardgas (+10%) en hernieuwbare warmtebronnen (+30%) en een afname van energielevering uit elektriciteit (-6%) en andere fossiele brandstoffen (-56%). Deze trends zijn gelijkaardig voor alle provincies.

Figuur 40.
Evolutie tussen 2011 en 2018 van energielevering voor huishoudens per drager

Bron: Fluvius via Departement Omgeving & Departement Omgeving | provincies.incijfers.be:

5.2. Hernieuwbare energie

Duurzame energie, groene energie of hernieuwbare energie is energie waarover de mensheid voor onbeperkte tijd kan beschikken. Het gebruik ervan biedt een alternatief voor fossiele brandstoffen en zorgt daarmee voor een afnemende afhankelijkheid van de wispelturige brandstofmarkten voor olie en gas¹³. De meest gebruikte vormen van duurzame energie zijn biomassa, waterkracht, windenergie, zonne-energie en aardwarmte.

Op 31 december 2018 was 6,9% van de energie die we in Vlaanderen gebruikten, afkomstig van hernieuwbare energiebronnen. België heeft zich geëngageerd om tegen eind 2020 13% hernieuwbare energie te produceren. Door de productie van hernieuwbare energie verkleinen we de uitstoot van broeikasgassen en beperken we onze afhankelijkheid van schaarse en steeds duurere energiebronnen¹⁴. Eind 2018 zaten we echter nog ver van de tegen eind 2020 voorgenomen 13% hernieuwbare energie.

Oost-Vlaanderen is koploper in de lokale productie van hernieuwbare elektriciteit met de productie van 1.626.838 MWh en een gereduceerde CO₂-emissie van bijna 360.000 ton in 2018.

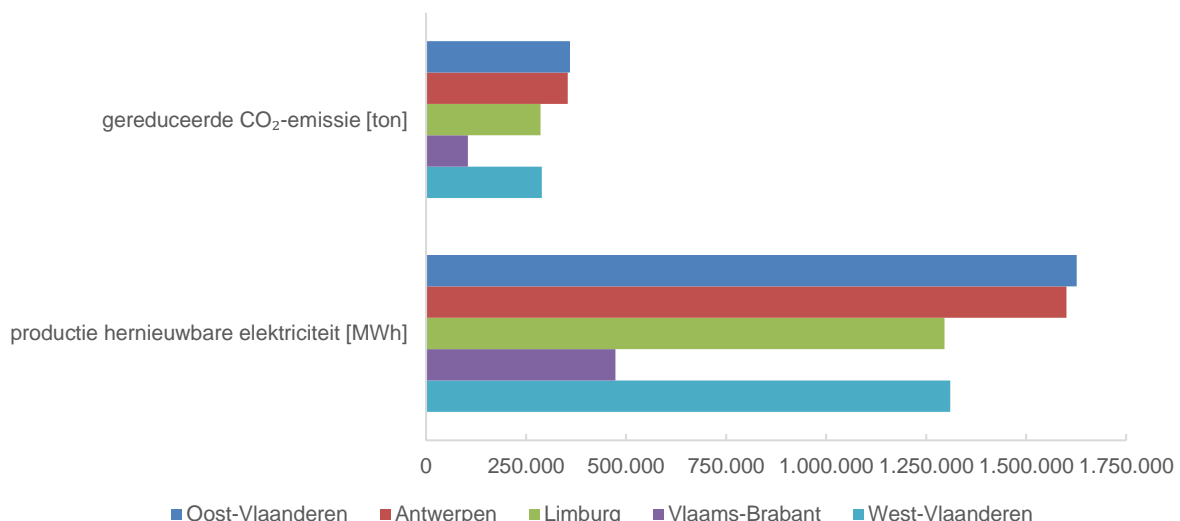
Om de lokale productie van hernieuwbare elektriciteit in te schatten, zijn in deze cijfers de geïnstalleerde vermogens in 2018 opgenomen van:

- fotovoltaïsche zonnepanelen
- windmolens
- installaties op biomassa, biogas en waterkracht waaraan groenestroomcertificaten worden toegekend, met een vermogen kleiner dan 20MW ingecalculleerd.

Om vanuit het *vermogen* van de installaties over te gaan naar lokale *productie* van hernieuwbare elektriciteit (in MWh), wordt voor de installaties op biomassa, biogas en waterkracht gerekend met een gemiddelde van 7000 (vullast)uren per jaar. Er wordt ervanuit gegaan dat de installaties per jaar 7000 uren productief zijn.

Figuur 41.

Lokale productie hernieuwbare elektriciteit en gereduceerde CO₂-emissie in 2018 per provincie

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA) | provincies.incijfers.be:

¹³bron: Europees Parlement: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/nl/sheet/70/renewable-energy>

¹⁴bron: Vlaams energielandschap: <https://www.energiesparen.be/groene-energie-en-wkk/cijfers-en-studies>

Opmerking: Installaties van meer dan 20MW werden niet meegenomen. Ook indien eenzelfde bedrijf meerdere installaties heeft met een opgeteld vermogen van meer dan 20MW, werd dit niet meegenomen. Binnen het Burgemeesterconvenant werd namelijk afgesproken dat deze grote installaties niet worden meegerekend als lokale productie, omdat ze produceren voor een veel groter gebied. Bovendien zitten de productie van groene warmte en de recuperatie van restwarmte zitten niet mee in deze cijfers.

Oost-Vlaanderen produceert het meest hernieuwbare elektriciteit (via biomassa-, biogas- en waterkrachtinstallaties) in vergelijking met de andere provincies: namelijk 1.626.838 MWh elektriciteit of 25,8% van de totale productie in Vlaanderen. Hiermee is de emissie van CO₂ op het grondgebied van Oost-Vlaanderen gereduceerd met 359.531 ton.

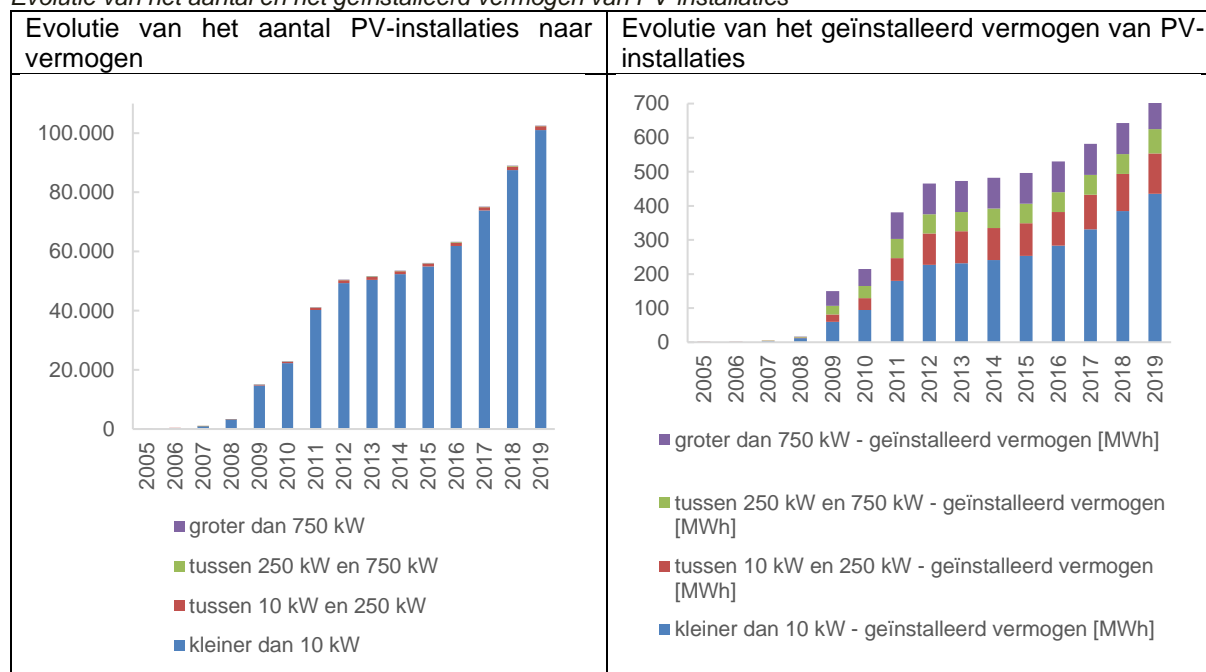
In 2019 heeft Oost-Vlaanderen 102.547 zonnepanelen: goed voor 652 826 MWh geproduceerde stroom en een CO₂-emissiereductie van 144 275 ton.

De 102.547 zonnepanelen in Oost-Vlaanderen hebben in 2019 652.826 MWh elektriciteit geproduceerd¹⁵. Volgens de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) verbruikt een gemiddeld gezin (bestaande uit 3 à 4 personen) 3.500 kWh aan elektriciteit per jaar. Dit betekent dat de zonnepanelen 186.521 gezinnen of 28,7% van de Oost-Vlaamse gezinnen kunnen voorzien in hun jaarlijkse elektriciteitsbehoefte.

Bekijken we het aantal zonnepanelen naar geïnstalleerd vermogen dan valt op dat de meerderheid van zowel het aantal als het geïnstalleerd vermogen van de zonnepanelen afkomstig is van de kleinere installaties (kleiner dan 10kW).

Figuur 42.

Evolutie van het aantal en het geïnstalleerd vermogen van PV-installaties

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA) en Fluvius | provincies.incijfers.be:

¹⁵ Voor de inschatting van de lokale productie van elektriciteit via PV (in MWh) (omzetting van vermogen naar productie), werd gerekend met 899 vollasturen per jaar.

In Oost-Vlaanderen is 4,1% van de bruikbare oppervlakte van daken benut voor het plaatsen van zonnepanelen.

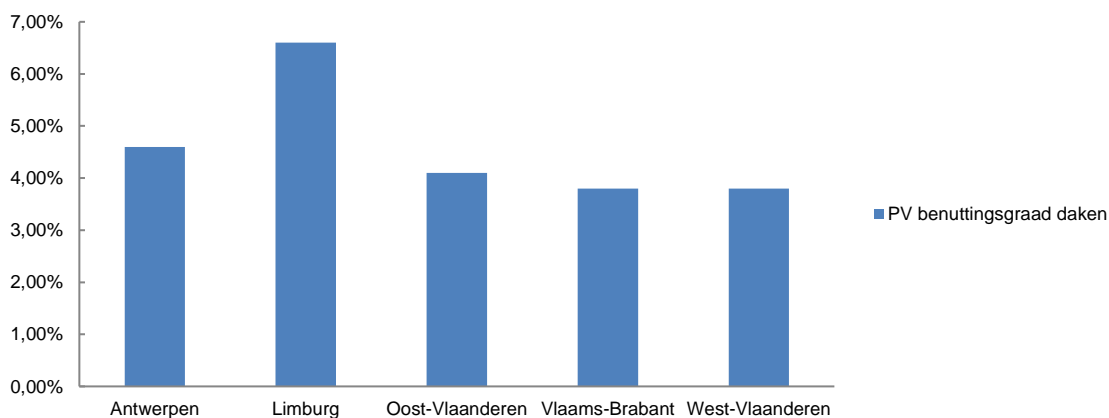
Dit cijfer geeft aan in welke mate de bruikbare daken benut zijn voor het plaatsen van PV-panelen. De resultaten zijn een schatting, opgemaakt door het Vlaams Energieagentschap (VEA), verbonden aan een momentopname (31 maart 2018).

In Oost-Vlaanderen is 4,1% van de bruikbare oppervlakte van daken benut voor het plaatsen van PV-installaties. Oost-Vlaanderen scoort hierbij minder goed dan Limburg (6,6%) en Antwerpen (4,6%) maar beter dan Vlaams-Brabant (3,8%) en West-Vlaanderen (3,8%).

In Vlaanderen is, volgens deze schatting van VEA, dus nog veel potentiële ruimte beschikbaar voor het plaatsen van zonnepanelen.

Figuur 43.

PV benuttingsgraad daken per provincie, schatting maart 2018 (in %)

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA) | provincies.incijfers.be

In 2020 heeft Oost-Vlaanderen 177 of 32% van het totaal aantal windturbines in Vlaanderen. De Oost-Vlaamse windturbines produceren 898 044 MWh stroom en zorgen voor een gereduceerde CO₂-emissie van 198 468 ton.

De 177 windturbines in Oost-Vlaanderen zorgen voor 898 044 MWh¹⁶ stroom of voorzien 256 584 gezinnen in hun jaarlijkse elektriciteitsbehoefte (3500 kWh jaarlijkse behoefte voor een gemiddeld gezin). Dankzij de stroomproductie uit windenergie wordt in 2020 198 468 ton minder CO₂ uitgestoten¹⁷.

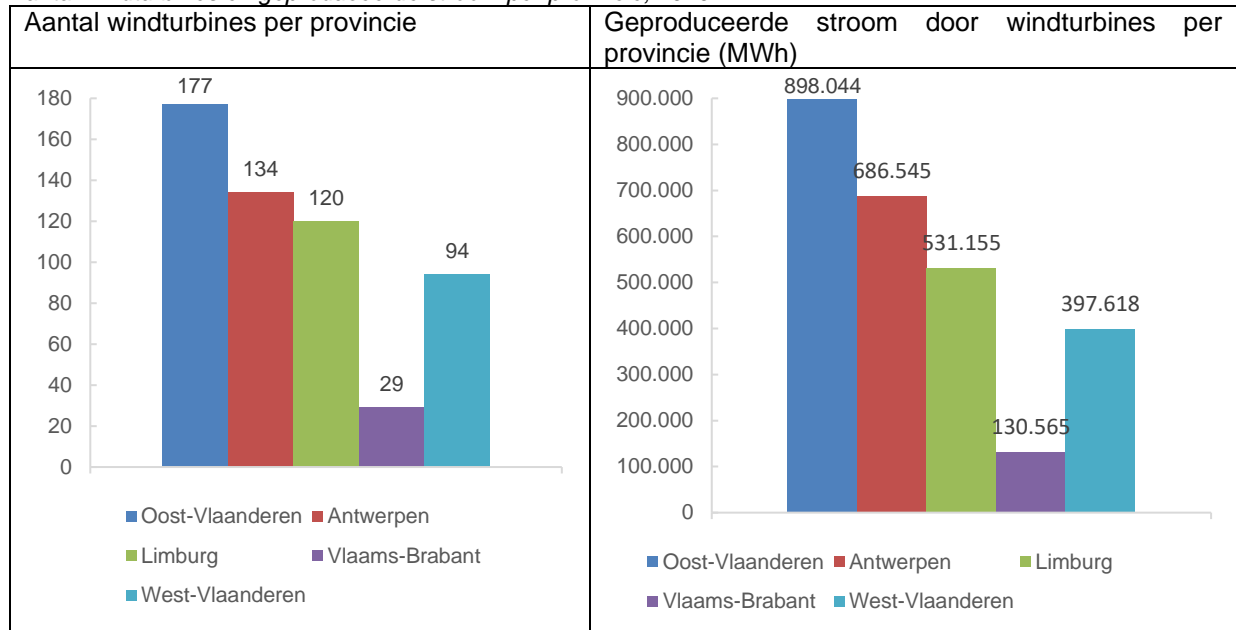
Oost-Vlaanderen heeft het grootste aantal windturbines in vergelijking met de andere provincies en produceert ongeveer een derde van de stroom die met windturbines wordt geproduceerd in Vlaanderen.

¹⁶ Om vanuit het vermogen van de installaties over te gaan naar lokale productie van hernieuwbare elektriciteit (in MWh), wordt voor de installaties op biomassa, biogas en waterkracht gerekend met een gemiddelde van 7000 (vullast)uren per jaar.

¹⁷ Voor de inschatting van de gereduceerde CO₂ emissie (in ton) door de lokale productie van elektriciteit via PV, werd gebruik gemaakt van de gemiddelde Belgische emissiefactor voor elektriciteit in 2011, zijnde 0,221 ton CO₂/MWh.

Figuur 44.

Aantal windturbines en geproduceerde stroom per provincie, 2020

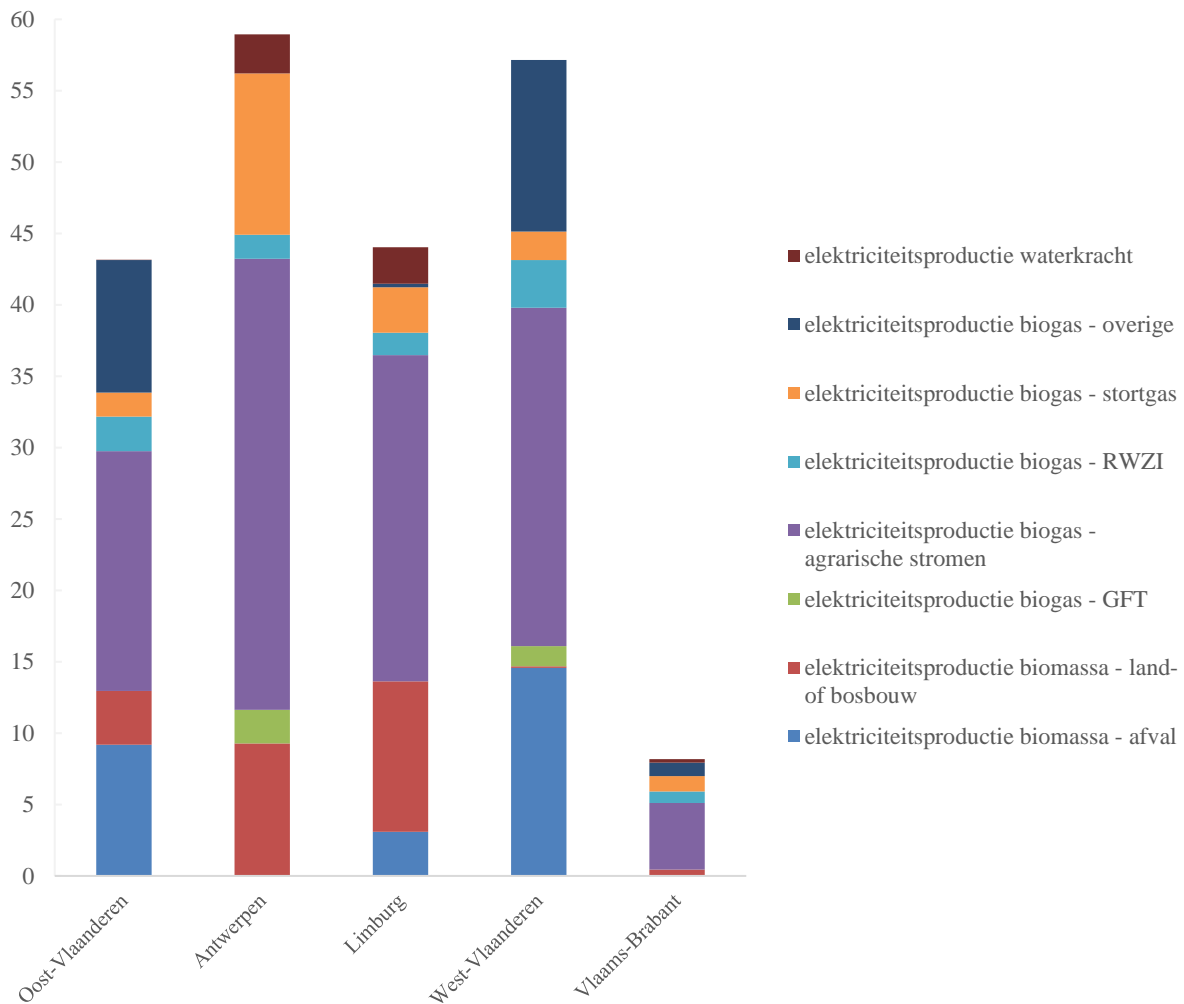
Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA) en Fluvius | provincies.incijfers.be

De stroomproductie uit biomassa, biogas en waterkracht is in Oost-Vlaanderen, maar ook in de andere provincies, eerder beperkt. In 2018 was 23% van de totale gereduceerde CO₂-emissie uit hernieuwbare energie afkomstig van biomassa, biogas en waterkracht.

In 2018 was er in Oost-Vlaanderen 43,14 MW geïnstalleerd vermogen voor de productie van elektriciteit uit biomassa (12,96 MW), biogas (30,17 MW) en waterkracht (0,01 MW). Het geïnstalleerd vermogen voor de elektriciteitsproductie uit biomassa, biogas en waterkracht is daarmee vergelijkbaar met Limburg, maar beduidend lager dan in Antwerpen en West-Vlaanderen en veel hoger dan in Vlaams-Brabant.

Figuur 45.

Elektriciteitsproductie uit biomassa, biogas en waterkracht in 2018, geïnstalleerd vermogen (in MW)

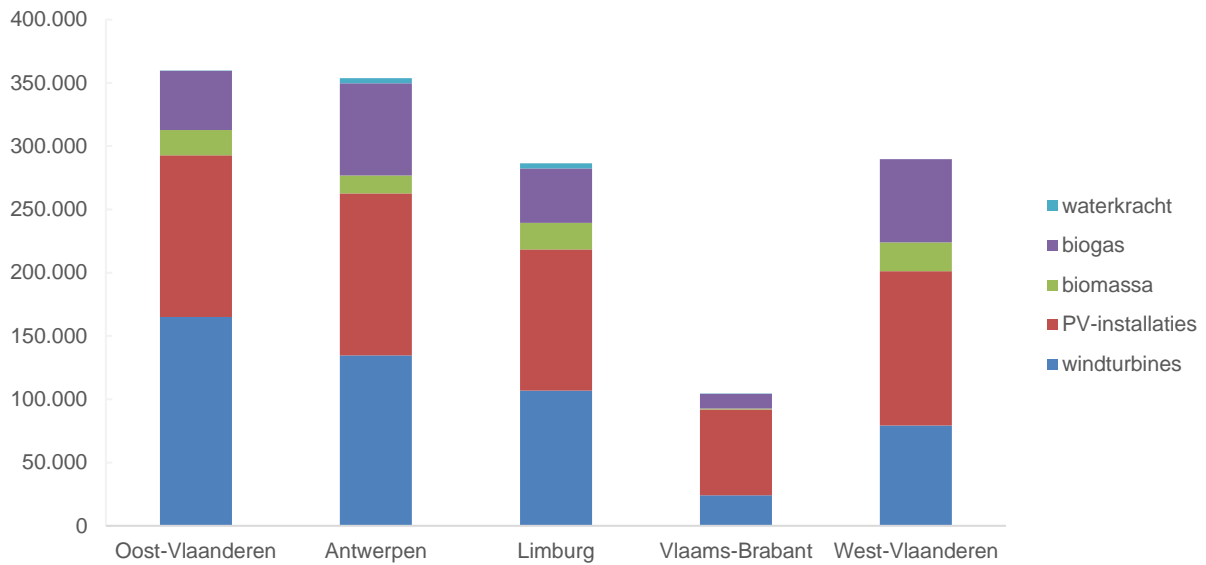

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA) en Fluvius | provincies.incijfers.be

In 2018 zijn Oost-Vlaanderen en Antwerpen koplopers in Vlaanderen in het reduceren van de CO₂-emissie via hernieuwbare energie. PV-installaties en windturbines zijn verantwoordelijk voor 77% van de gereduceerde CO₂-emissie in Vlaanderen.

Via hernieuwbare energie heeft Oost-Vlaanderen de CO₂-emissie in 2018 met 359 531 ton gereduceerd. Het overgrote deel van de gereduceerde CO₂-emissie is te danken aan windturbines (165 069 ton) en PV-installaties (127 725 ton). Windturbines en PV-installaties zijn daarmee verantwoordelijk voor 81% van de reductie in de CO₂-emissie in Oost-Vlaanderen. Oost-Vlaanderen ligt hiermee iets boven het cijfer voor Vlaanderen, waar 77% van de reductie te danken is aan windturbines en PV-installaties.

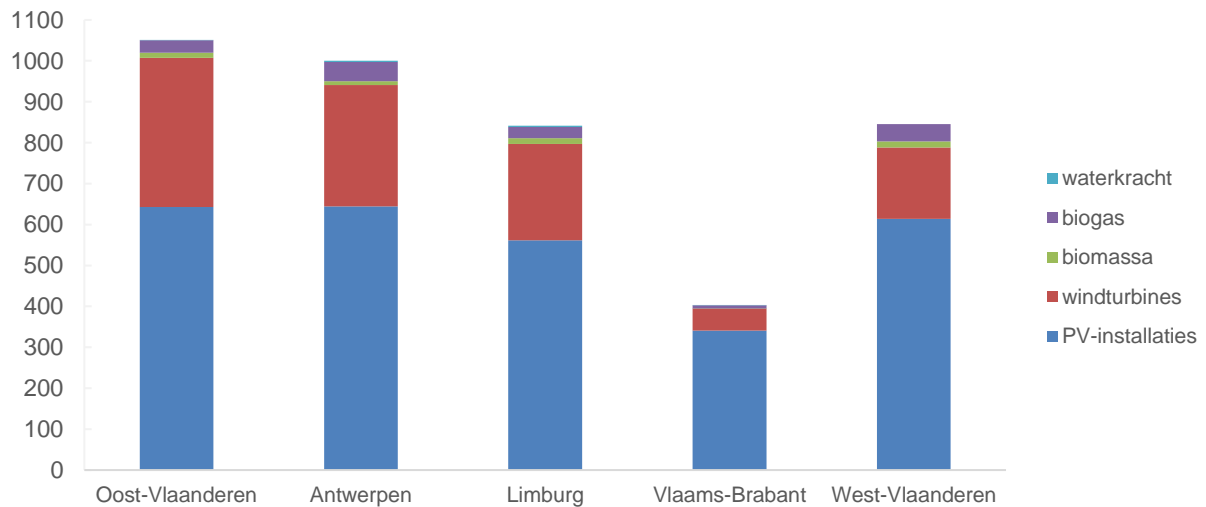
Figuur 46.
Totaal gereduceerde CO₂-emissie uit hernieuwbare bronnen, 2018

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA) en Fluvius | provincies.incijfers.be

Het totaal geïnstalleerd vermogen uit hernieuwbare bronnen is in Oost-Vlaanderen 1050,36 MW. Oost-Vlaanderen bezit daarmee een kwart van het totaal geïnstalleerd vermogen in Vlaanderen.

Figuur 47.
Totaal geïnstalleerd vermogen uit hernieuwbare bronnen (MW), 2018

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA) en Fluvius | provincies.incijfers.be

6. WONEN

6.1. Gebouwen en woongelegenheden

Sinds 2001 zijn er meer dan 111.000 woongelegenheden bijgekomen in Oost-Vlaanderen. 21,3% van de woongelegenheden is appartement. Dit aandeel is stijgend. Bij de ééngezinswoningen zien we een lichte toename van het aandeel woningen in halfopen of open bebouwing.

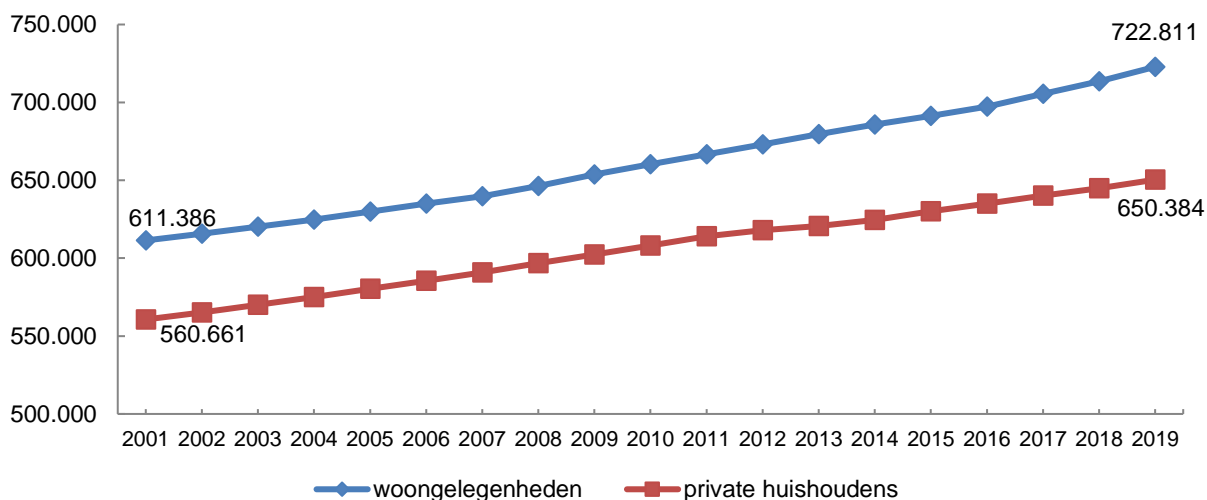
Het Kadaster maakt een onderscheid tussen het aantal gebouwen en het aantal woongelegenheden. Onder de gebouwen verstaan we: ééngezinswoningen (huizen in gesloten, halfopen en open bebouwing), buildings en flatgebouwen met appartementen, handelshuizen en alle andere gebouwen. Woongelegenheden zijn het aantal wooneenheden in deze gebouwen. In 2019 telde Oost-Vlaanderen 649.056 gebouwen, 722.811 woongelegenheden en 650.381 private gezinnen.

6.1.1. Evolutie van het aantal woongelegenheden

Het aantal woongelegenheden neemt sterk toe. Volgens cijfers van het Kadaster zijn er sinds 2001 ongeveer 111.000 woningen in onze provincie bijgekomen, wat een toename betekent van 18,2%. In het Vlaamse Gewest nam het aantal woningen tussen 2001 en 2019 toe met circa 482.000 of +17,6%.

Figuur 48.

Evolutie van het aantal woongelegenheden en van het aantal private gezinnen in Oost-Vlaanderen

Bron: Kadaster van de FOD Financiën | provincies.incijfers.be; Rijksregister | provincies.incijfers.be

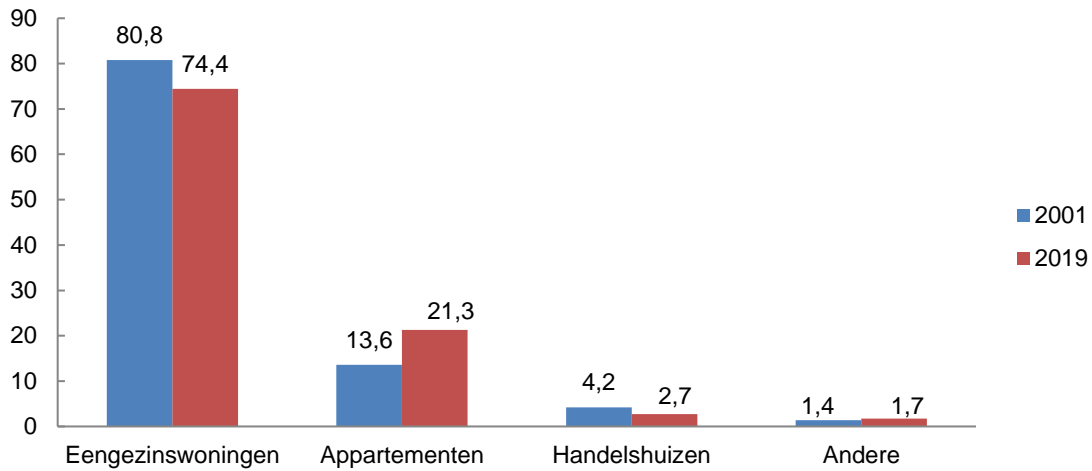
6.1.2. Evolutie van het aantal woongelegenheden, naar type

Momenteel is drie op de vier woningen in Oost-Vlaanderen een ééngezinswoning. 21,3% van de woongelegenheden is een appartement. In het Vlaamse Gewest ligt het aandeel appartementen iets hoger, namelijk op 26,4%.

Tussen 2001 en 2019 is het aandeel eengezinswoningen gedaald, terwijl het aandeel appartementen is gestegen. Deze trend doet zich in alle Vlaamse provincies voor.

Figuur 49.

Evolutie van het percentage eengezinswoningen, appartementen, handelshuizen en andere woonegelegenheden in Oost-Vlaanderen (in %)

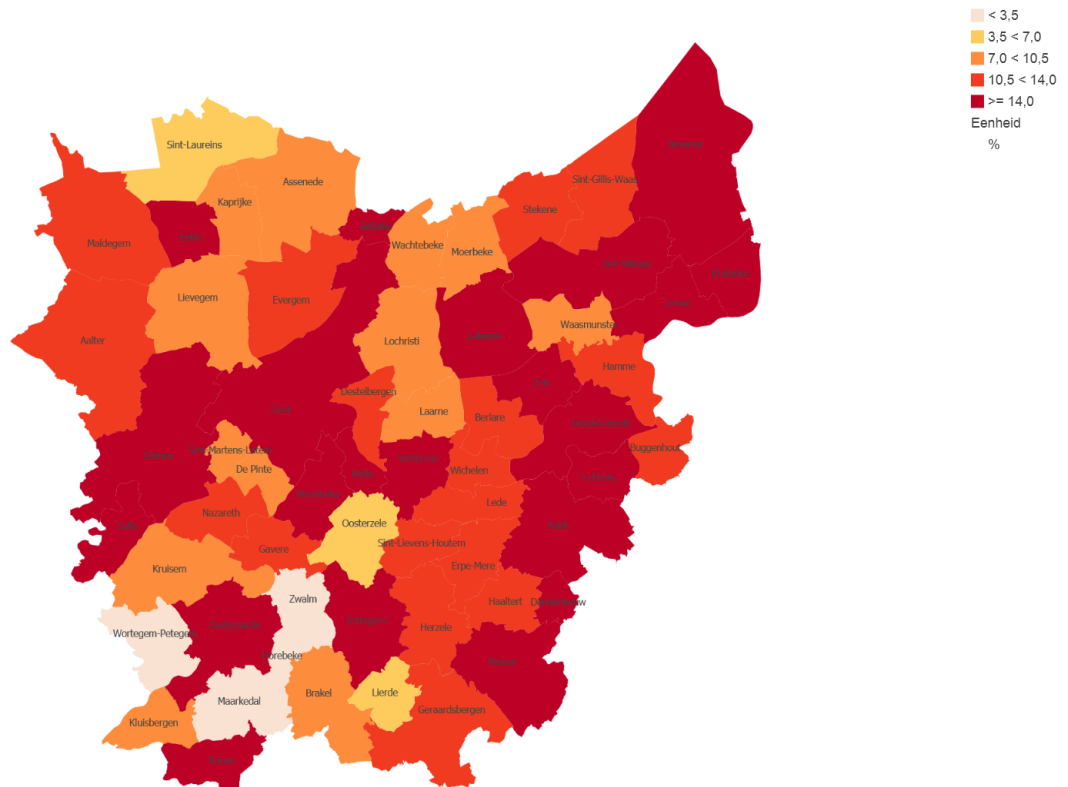

Bron: Kadaster van de FOD Financiën | provincies.incijfers.be

Van de Oost-Vlaamse gemeenten kent Gent het grootste aandeel appartementen. In 2001 was 31,2% van de woonegelegenheden een appartement; in 2019 was dit opgelopen tot 39,4%. Ook in alle andere Oost-Vlaamse gemeenten neemt het aandeel appartementen toe.

Kaart 5.

Aandeel appartementen (ten opzichte van alle woonegelegenheden) in de Oost-Vlaamse gemeenten, 2019 (in %)

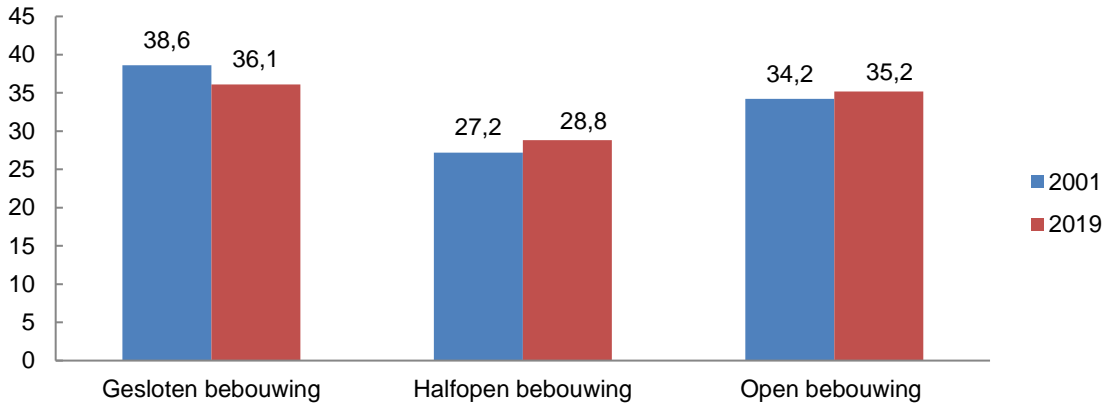
Bron: Kadaster van de FOD Financiën | provincies.incijfers.be

6.1.3. Evolutie van het aantal ééngezinswoningen, naar gesloten, halfopen en open bebouwing

Momenteel is 36,1% van onze ééngezinswoningen een gesloten bebouwing, 28,8% een halfopen bebouwing en 35,2% een open bebouwing. In vergelijking met het Vlaamse Gewest kent Oost-Vlaanderen een groter aandeel gesloten en halfopen bebouwing en een kleiner aandeel open bebouwing. Tussen 2001 en 2019 nemen we een lichte daling van het aandeel ééngezinswoningen in gesloten bebouwing waar, en een lichte toename van het aandeel ééngezinswoningen in halfopen en open bebouwing.

Figuur 50.

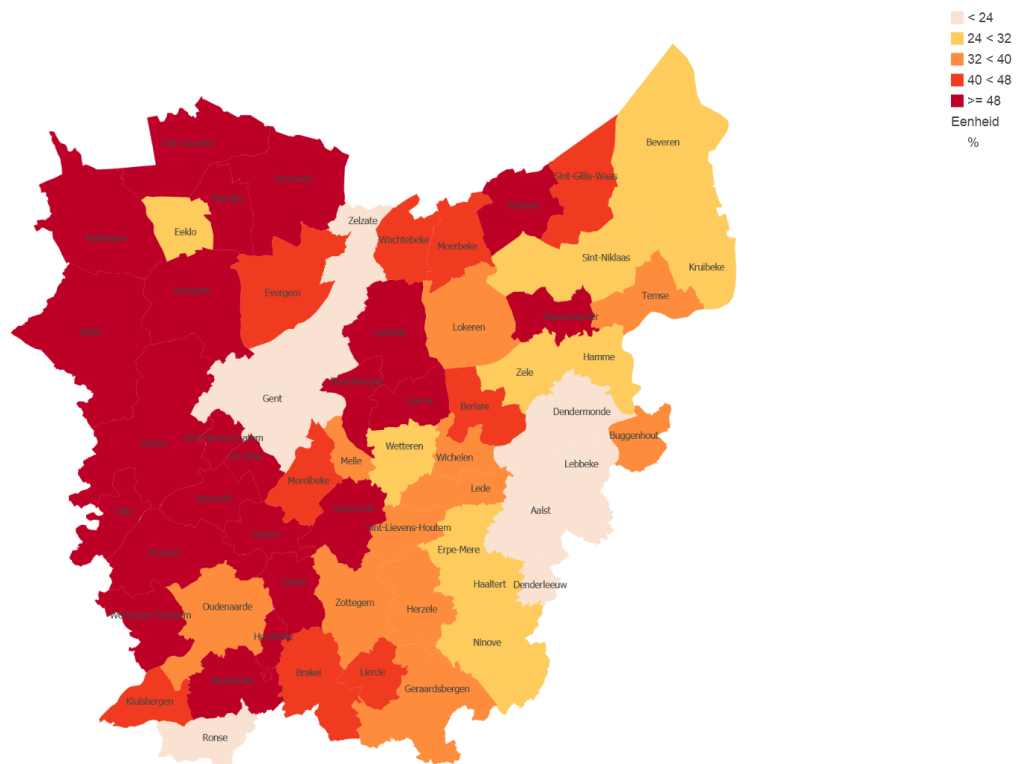
Evolutie tussen 2001 en 2019 van het percentage gesloten, halfopen en open bebouwing in Oost-Vlaanderen (in %)

Bron: Kadaster van de FOD Financiën | provincies.incijfers.be

Kaart 6.

Aandeel woongelegenheden in open bebouwing in de Oost-Vlaamse gemeenten in 2019 (in %)

Bron: Kadaster van de FOD Financiën | provincies.incijfers.be

Bovenstaande kaart maakt duidelijk dat vooral het westen van de provincie – arrondissementen Eeklo, Gent (met uitzondering van stad Gent) en Oudenaarde – een hoog percentage woningen in open bebouwing telt. In Gent zelf is slechts 15,1% van de ééngesinswoningen een open bebouwing. Sint-Martens-Latem kent het grootste percentage woningen in open bebouwing, namelijk 78,2%.

6.2. Vastgoedprijzen

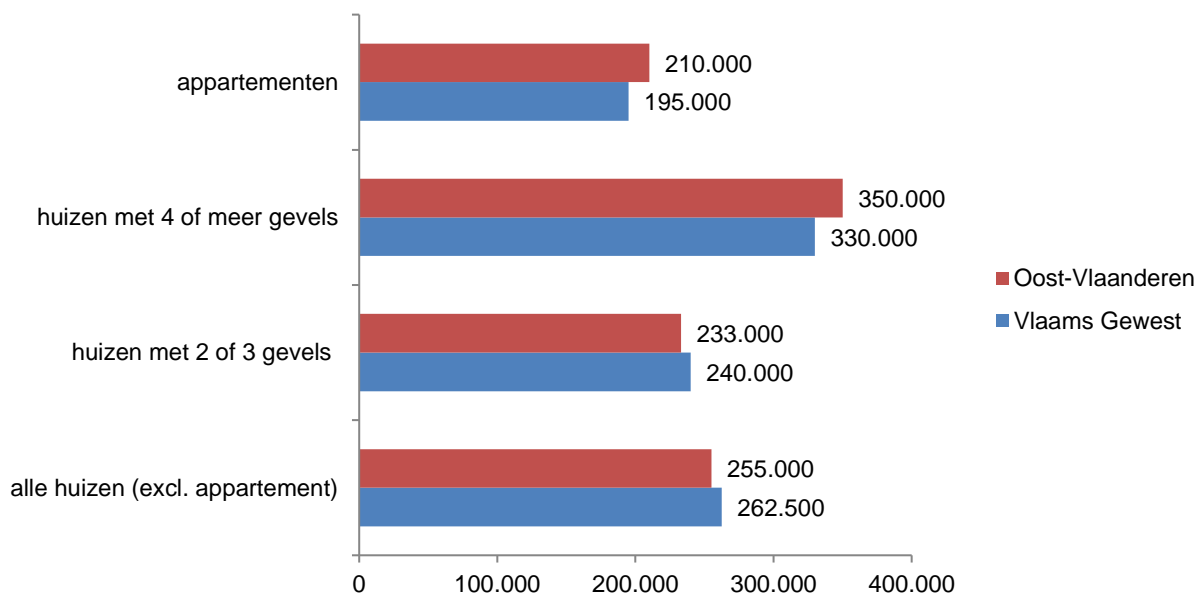
De mediaanprijs van woningen en appartementen kent een grote stijging tussen 2010 en 2019. De toename is procentueel het grootst bij de huizen in gesloten of halfopen bebouwing en bij de appartementen.

De statistiek over vastgoedprijzen is gebaseerd op alle vastgoedtransacties waarvoor registratierechten worden betaald. Het gaat hierbij om openbare verkopen en verkopen uit de hand. De vermelde verkoopprijzen omvatten noch de registratierechten, noch de notariskosten.

In 2019 bedroeg de mediaanprijs voor een huis in gesloten of halfopen bebouwing in Oost-Vlaanderen 233.000 euro. Voor een huis in open bebouwing betaalde men 350.000 euro. De mediaanprijs van een appartement bedroeg 210.000 euro.

In het Vlaamse Gewest lag de mediaanprijs voor een huis in gesloten of halfopen bebouwing iets hoger dan in Oost-Vlaanderen. De mediaanprijs van huizen in open bebouwing en de mediaanprijs van appartementen liggen daarentegen hoger in Oost-Vlaanderen dan in het Vlaamse Gewest.

*Figuur 51.
Mediaan verkoopprijs per woningtype, 2019 (in euro)*

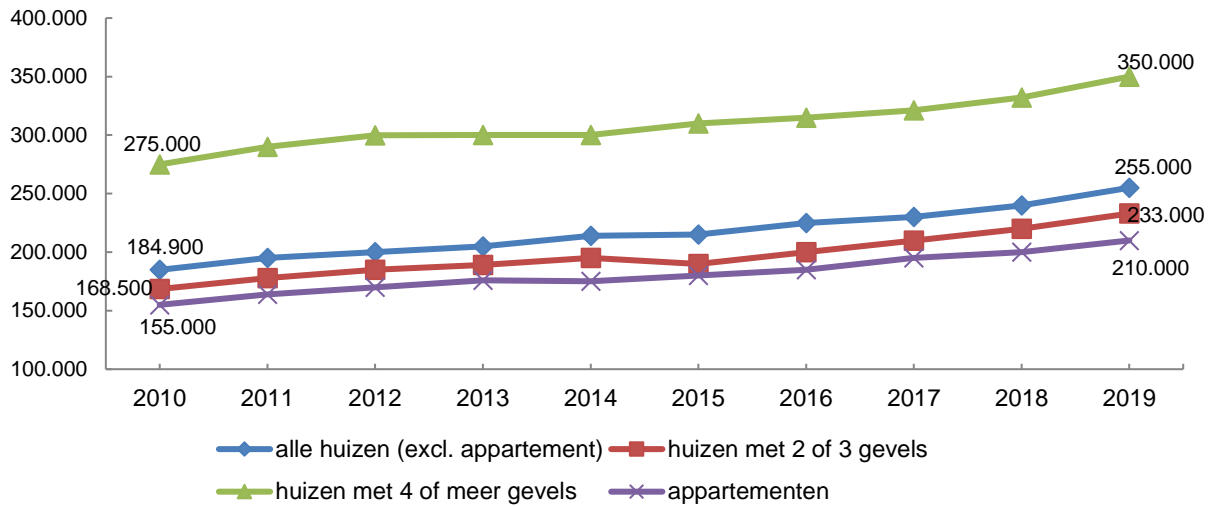
Bron: FOD Financiën - Administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen (AKRED) | provincies.incijfers.be

Tussen 2010 en 2019 zijn de mediaan verkoopprijzen sterk gestegen. De grootste procentuele stijging doet zich voor bij de huizen in gesloten of halfopen bebouwing. De mediaanprijs stijgt er tussen 2010 en 2018 met 38,3%. In diezelfde periode stijgt de mediaanprijs van appartementen met 37,9% en die van huizen in open bebouwing met 27,3%.

In het Vlaamse Gewest zijn het ook de huizen in gesloten of halfopen bebouwing die de grootste procentuele stijging van de mediaanprijs (33,3%) kennen. De toename is echter iets beperkter dan in

Oost-Vlaanderen. Ook bij de appartementen (+30%) en bij de huizen in open bebouwing (+23,4%) is de stijging van de mediaanprijs kleiner dan in Oost-Vlaanderen.

Figuur 52.
Evolutie van de mediaan verkoopprijs in Oost-Vlaanderen, per woningtype

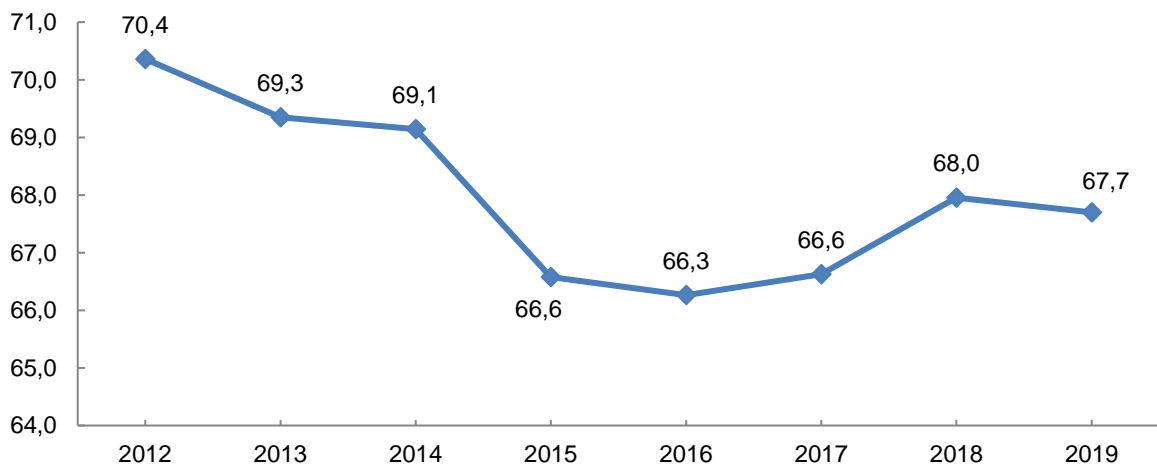

Bron: FOD Financiën - Administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen (AKRED) | provincies.incijfers.be

6.3. Eigenaars versus huurders

2 op 3 Oost-Vlaamse gezinnen is eigenaar van hun woning, 1 op 3 is huurder.

Figuur 53.
Evolutie van het percentage eigenaars in Oost-Vlaanderen (in %)

Bron: Rijksregister via gezinskubus

6.4. Sociale huurwoningen

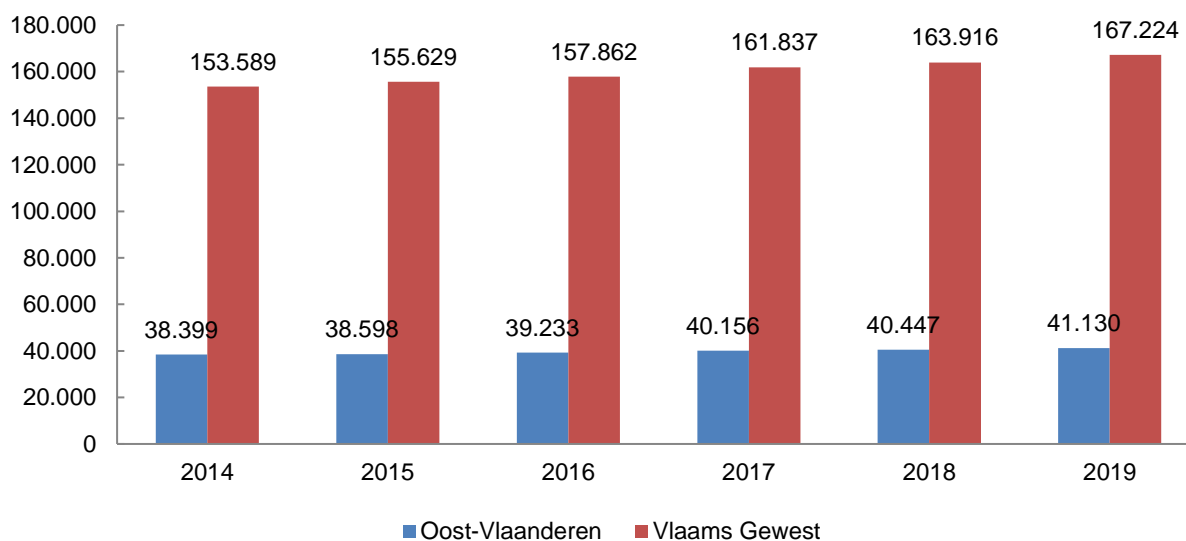
Oost-Vlaanderen telt 41.130 sociale huurwoningen. Het aandeel sociale huurwoningen ten opzichte van het aantal private huishoudens bedraagt 6,3% (<-> 6% in het Vlaamse Gewest). 35.765 Oost-Vlaamse gezinnen, of 5,5% van het totaal aantal private gezinnen, staan op een wachtlijst van sociale huisvestingsmaatschappijen. We stellen een stijgende trend vast.

6.4.1. Evolutie aantal sociale huurwoningen

Het totaal aantal sociale huurwoningen is de optelsom van het totaal aantal woningen verhuurd door een Sociale huisvestingsmaatschappij (SHM), enerzijds, en het aantal woningen verhuurd door een Sociaal Verhuurkantoor (SVK), anderzijds.

In 2019 telde Oost-Vlaanderen 41.130 sociale huurwoningen en het Vlaamse Gewest 167.224. Tussen 2014 en 2019 is het aantal sociale huurwoningen in Oost-Vlaanderen met 5,1% gestegen. De toename in het Vlaamse Gewest bedroeg 6,2%.

Figuur 54.
Evolutie van het aantal sociale huurwoningen (SHM + SVK)

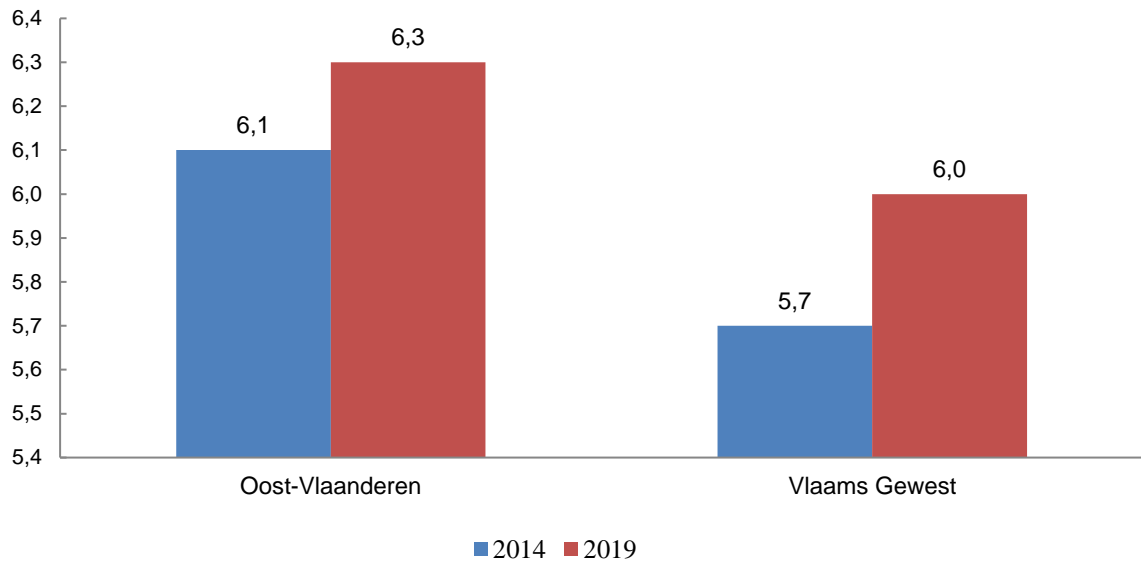

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Om het aandeel sociale huurwoningen te berekenen wordt het totaal aan sociale woningen afgezet ten opzichte van het aantal private huishoudens. Per 100 private huishoudens zijn er in Oost-Vlaanderen 6,3 sociale huurwoningen. Hiermee scoort de provincie hoger dan het Vlaamse Gewest (6 sociale huurwoningen per 100 private huishoudens).

Figuur 55.

Evolutie van het aandeel sociale huurwoningen (= aantal sociale huurwoningen (SHM + SVK) per 100 particuliere huishoudens)

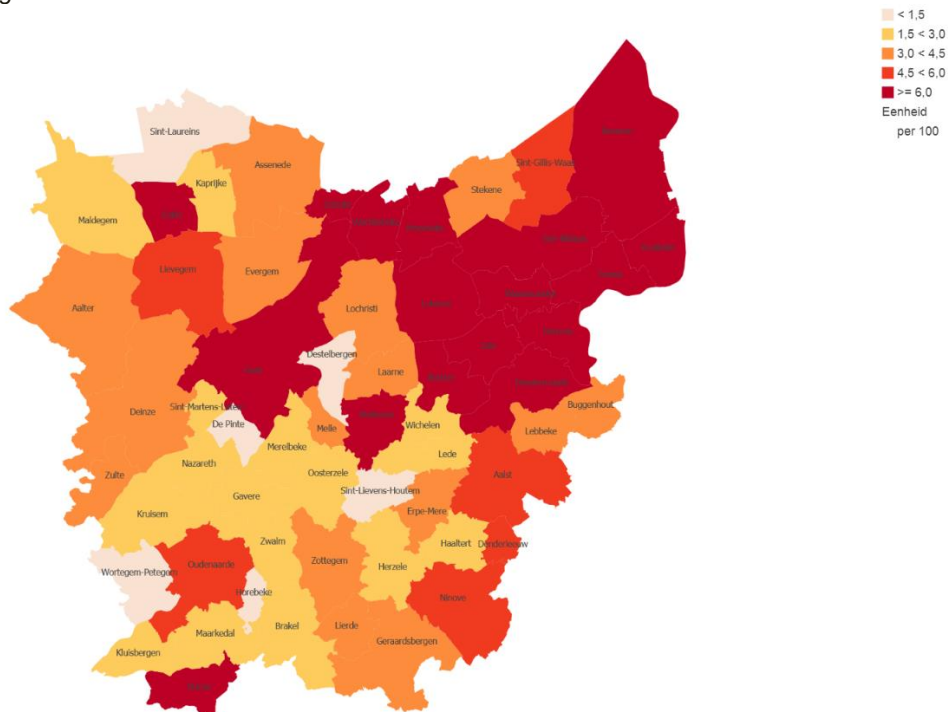

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Binnen Oost-Vlaanderen telt Zelzate het hoogste aantal sociale huurwoningen per 100 private huishoudens, namelijk 16,2. In Gent zijn er 12,1 sociale huurwoningen per 100 private gezinnen en in Hamme 12.

Kaart 7.

Aandeel sociale huurwoningen (= aantal sociale huurwoningen (SHM + SVK) per 100 particuliere huishoudens) in de Oost-Vlaamse gemeenten in 2019

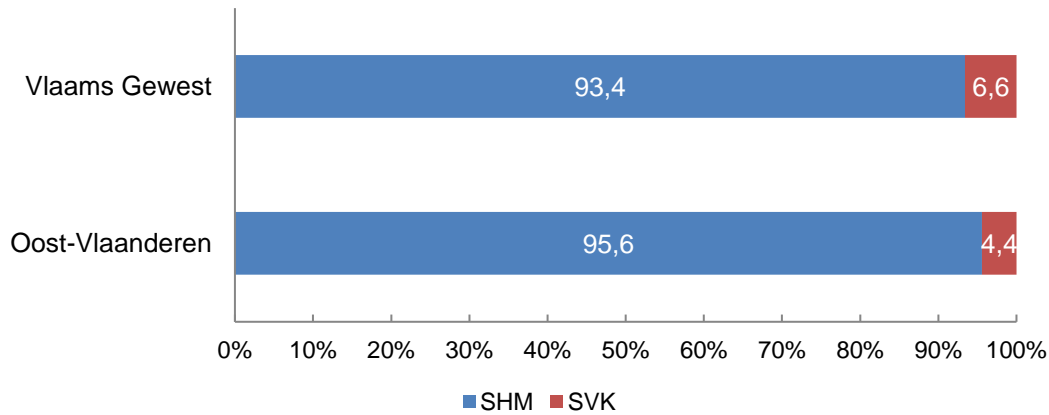

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

In Oost-Vlaanderen bedraagt het aandeel van de Sociale Huisvestingsmaatschappij in het totaal aantal sociale huurwoningen 95,6% en het aandeel van de Sociale Verhuurkantoren 4,4%. In het Vlaamse Gewest ligt het aandeel van de SVK's duidelijk hoger, namelijk op 6,6%.

Figuur 56.

Sociale huurwoningen naar woonactor, in % van het totaal aantal sociale huurwoningen, 2019 (in %)

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

6.4.2. Aantal unieke gezinnen op wachtlijst sociale huisvestingsmaatschappij

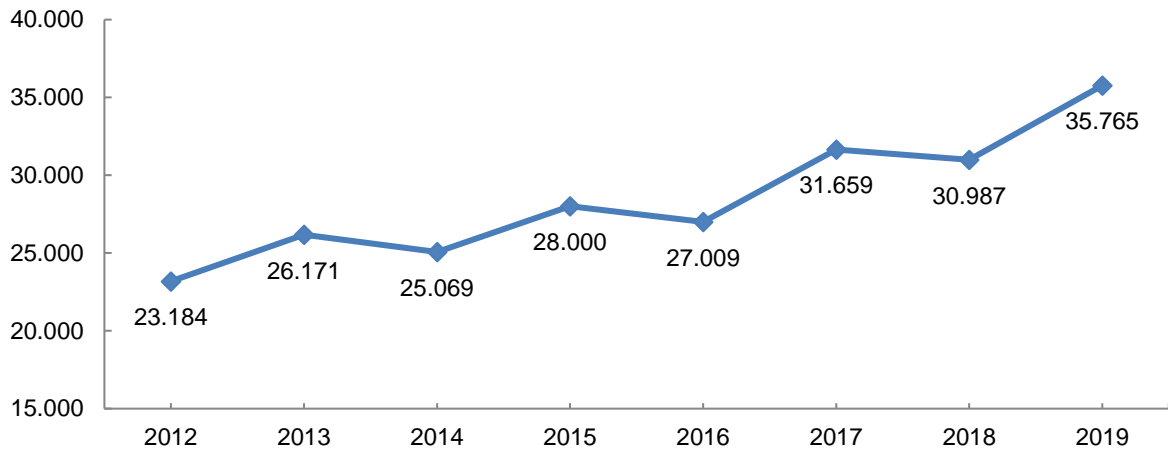
Hieronder wordt het aantal *unieke* kandidaat-huurders die op een wachtlijst staan voor een sociale huurwoning weergegeven. Het gaat dus om personen die zich bij een sociale huisvestingsmaatschappij kandidaat hebben gesteld voor een sociale huurwoning en ingeschreven zijn in het register van de kandidaat-huurders (ook wel wachtlijst genoemd). Per Sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) waar men zich kandidaat stelt, heeft een kandidaat-huurder in principe één dossier. Een persoon kan dus meerdere dossiers hebben bij meerdere SHM's. Door gebruik te maken van het INSZ (Inschrijvingsnummer Sociale Zekerheid) voor identificatie van de kandidaat-huurders kan elke kandidaat-huurder als uniek persoon geïdentificeerd worden over al zijn inschrijvingsdossiers heen en kan het aantal unieke kandidaat-huurders geteld worden.

In 2019 stonden 35.765 unieke Oost-Vlaamse gezinnen op een wachtlijst van sociale huisvestingsmaatschappijen. Dit is 5,5% van het totaal aantal particuliere huishoudens. In het Vlaamse Gewest staan 149.277 gezinnen, of 5,3% van het totaal aantal particuliere huishoudens, op een wachtlijst.

We zien een stijgende trend van het aantal gezinnen op een wachtlijst van een sociale huisvestingsmaatschappij.

Figuur 57.

Evolutie van het aantal unieke gezinnen in Oost-Vlaanderen op wachtlijst van een sociale huisvestingsmaatschappij

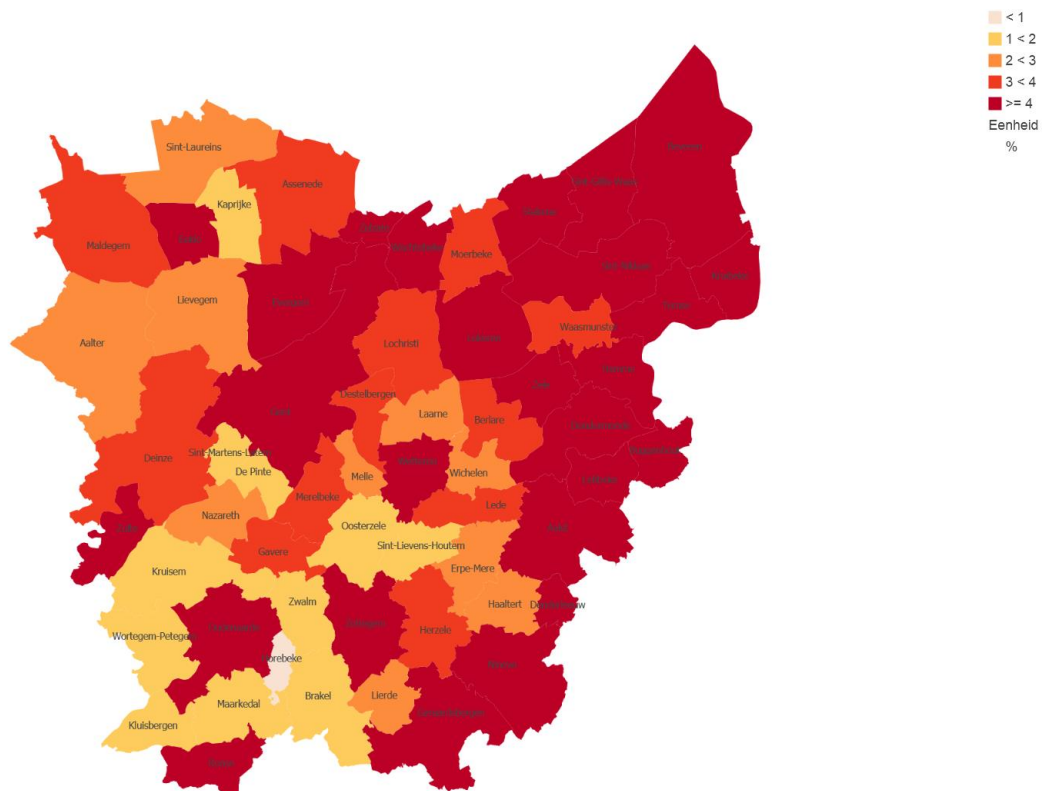

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Het percentage gezinnen op een wachtlijst van een sociale huisvestingsmaatschappij is het grootst in Sint-Niklaas (10,3%), Gent (9,1%), Zelzate (7,9%) en Lokeren (7%).

Kaart 8.

Percentage unieke gezinnen op wachtlijst van een sociale huisvestingsmaatschappij in de Oost-Vlaamse gemeenten, 2019 (in % van het aantal particuliere huishoudens)

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

7. MOBILITEIT

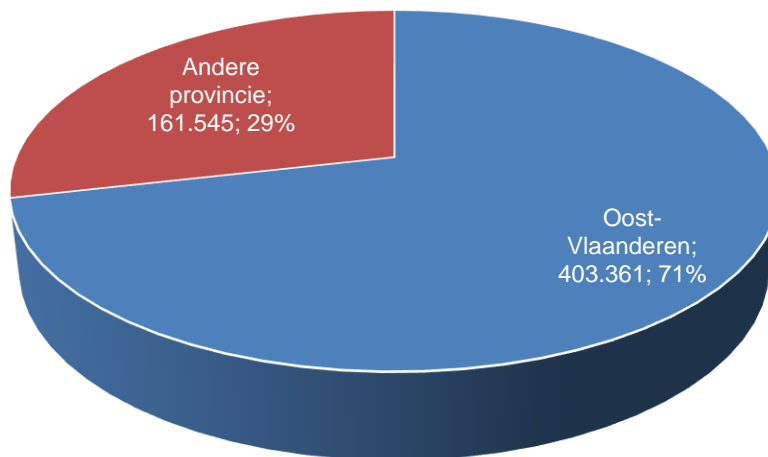
7.1. Pendelstromen

Van de loontrekkenden die wonen in Oost-Vlaanderen werkt 71,4% in de eigen provincie. Wie niet in de eigen provincie werkt, pendelt vooral naar Brussel of de provincie Antwerpen. Inkomende pendelaars zijn vooral afkomstig uit de provincies West-Vlaanderen en Antwerpen.

Eind 2017 tellen we 564.906 loontrekkenden (inclusief cumul met zelfstandige activiteit of activiteit als helper) die wonen in Oost-Vlaanderen. Een groot deel van deze inwoners, namelijk 403.361 personen of 71,4% van het totaal, werkt in de eigen provincie. 161.545 personen (28,6%) pendelen naar een andere provincie. Bijna 50.000 Oost-Vlamingen (8,8%) pendelen naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ongeveer 43.000 Oost-Vlamingen (7,6%) gaan werken in de provincie Antwerpen. 29.540 Oost-Vlamingen pendelen naar Vlaams-Brabant en 24.098 naar West-Vlaanderen (Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid, 31/12/2017).

Figuur 58.

Werkplaats van de loontrekkenden die wonen in Oost-Vlaanderen, 31 december 2017

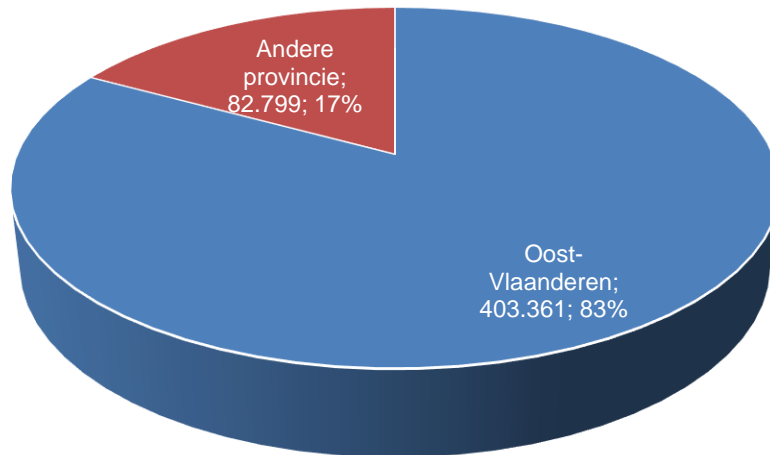

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid, 31/12/2017

Omgekeerd zien we dat er 486.160 loontrekkenden tewerkgesteld zijn in onze provincie. 83% van deze loontrekkenden (403.361 personen) woont ook in Oost-Vlaanderen. 82.799 loontrekkenden (17%) komen vanuit een andere provincie naar Oost-Vlaanderen werken. 30.639 personen zijn afkomstig van West-Vlaanderen, 21.139 van de provincie Antwerpen en 12.350 van Vlaams-Brabant.

Figuur 59.

Woonplaats van de loontrekkenden die werken in Oost-Vlaanderen, 31 december 2017

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid, 31/12/2017

We stellen vast dat de uitgaande pendel vanuit Oost-Vlaanderen naar andere provincies (161.545 personen) groter is dan de inkomende pendel vanuit andere provincies richting Oost-Vlaanderen (82.799). Het **pendelsaldo** (instroom – uitstroom) bedraagt -78.746. Zo is de uitstroom naar het Brussels Hoofdstedelijk gewest vanuit Oost-Vlaanderen (49.799 personen) veel groter dan de omgekeerde beweging (3.528 personen). Idem wat betreft de provincie Antwerpen: 43.021 Oost-Vlamingen werken in de provincie Antwerpen terwijl er maar 21.139 Antwerpenaren in Oost-Vlaanderen komen werken. Hetzelfde geldt voor de provincie Vlaams-Brabant: de uitgaande pendel bedraagt 29.540 terwijl de ingaande pendel 12.350 bedraagt. Het pendelsaldo met de provincie West-Vlaanderen is daarentegen wel positief: 24.098 Oost-Vlamingen werken in West-Vlaanderen terwijl er 30.639 West-Vlamingen naar Oost-Vlaanderen pendelen voor hun werk. Ook met de provincie Henegouwen is het pendelsaldo positief.

7.2. Hoe verplaatst men zich naar het werk?

Steeds meer pendelaars kiezen de fiets om naar het werk te gaan. Verplaatsingen met de wagen blijven echter het leeuwendeel uitmaken.

Om de drie jaar organiseert de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer een enquête bij ondernemingen en overheidsinstellingen in België die gemiddeld **meer dan 100 werknemers** in dienst hebben. Ze worden hierbij bevroegd over de woon-werkverplaatsingen van hun werknemers. De meest recente informatie-inzameling vond plaats tussen 1 juli 2017 en 31 januari 2018. Er namen 3.951 verschillende werkgevers aan deel, samen goed voor 11.536 werkplekken die meer dan 1,5 miljoen mensen tewerkstellen.

Wat meteen opvalt is dat de auto het belangrijkste vervoersmiddel blijft voor de pendelaars. 60,5% van de Oost-Vlaamse pendelaars maakt gebruik van de auto om naar het werk te gaan.

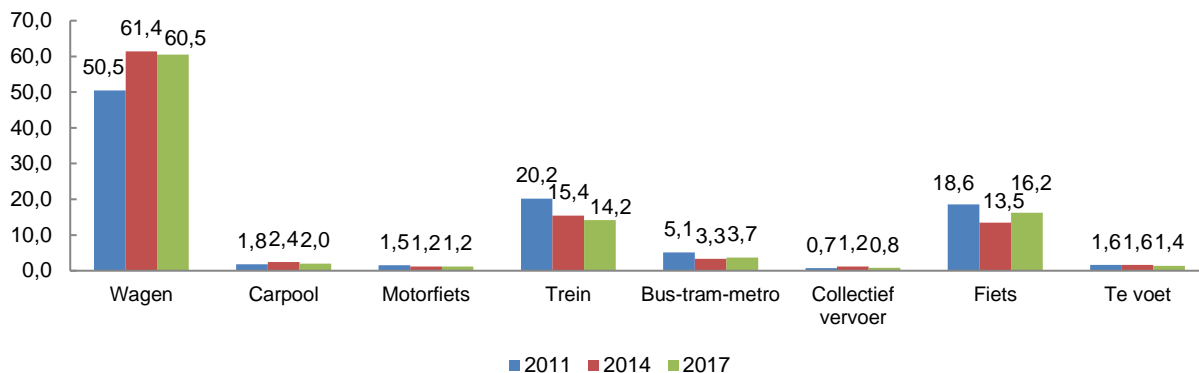
Van de personen die in Oost-Vlaanderen komen werken, gebruikt zelfs 64,8% de auto om naar het werk te gaan.

De fiets is het tweede meest gebruikte vervoersmiddel, zowel voor de personen met woonplaats Oost-Vlaanderen (16,2%) als voor de personen met werkplaats Oost-Vlaanderen (19,6%). Opvallend is dat slechts 6% van de personen die in Oost-Vlaanderen komen werken (in een organisatie met gemiddeld meer dan 100 werknemers) de trein neemt. Daarentegen neemt 14,2% van de werkenden die in Oost-Vlaanderen wonen, de trein naar het werk. In veel gevallen gaat het richting Brussel.

De enquête werd ook in 2011 en 2014 afgenomen. Het gebruik van de wagen is tussen 2011 en 2014 toegenomen om tussen 2014 en 2017 lichtjes te dalen. Het gebruik van de trein is aanzienlijk afgenomen. Het gebruik van de fiets was tussen 2011 en 2014 afgenomen, maar neemt toe tussen 2014 en 2017.

Figuur 60.

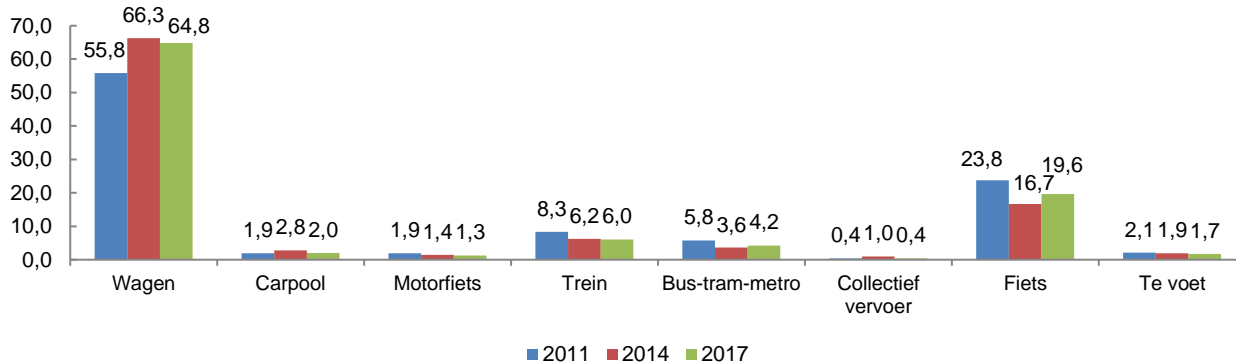
Gebruikt vervoersmiddel van Oost-Vlamingen om naar het werk te gaan, 2011, 2014, 2017 (in %)

Bron: FOD Mobiliteit en Vervoer

Figuur 61.

Gebruikt vervoersmiddel om naar het werk in Oost-Vlaanderen te gaan, 2011, 2014 en 2017 (in %)

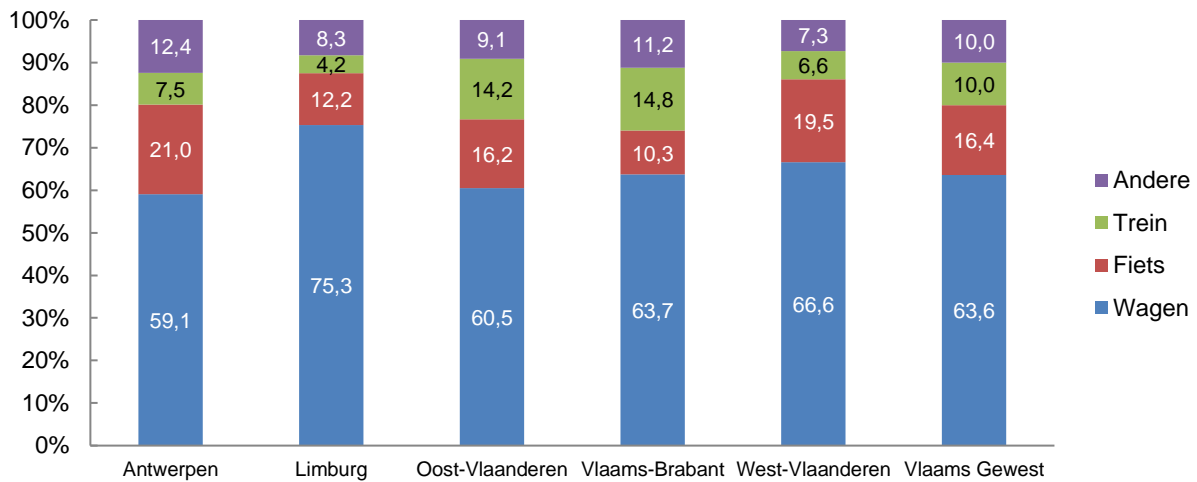

Bron: FOD Mobiliteit en Vervoer

Vergelijken we de verschillende provincies, dan merken we dat inwoners van Antwerpen en Oost-Vlaanderen relatief het minst de auto nemen om naar het werk te gaan en inwoners van Limburg het vaakst. Inwoners van Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen nemen relatief vaker de trein dan inwoners van de drie andere Vlaamse provincies. In Antwerpen en West-Vlaanderen neemt men relatief meer de fiets dan in de andere provincies.

Figuur 62.

Gebruikt vervoersmiddel van de inwoners om naar het werk te gaan, naar provincie van woonplaats, 2017

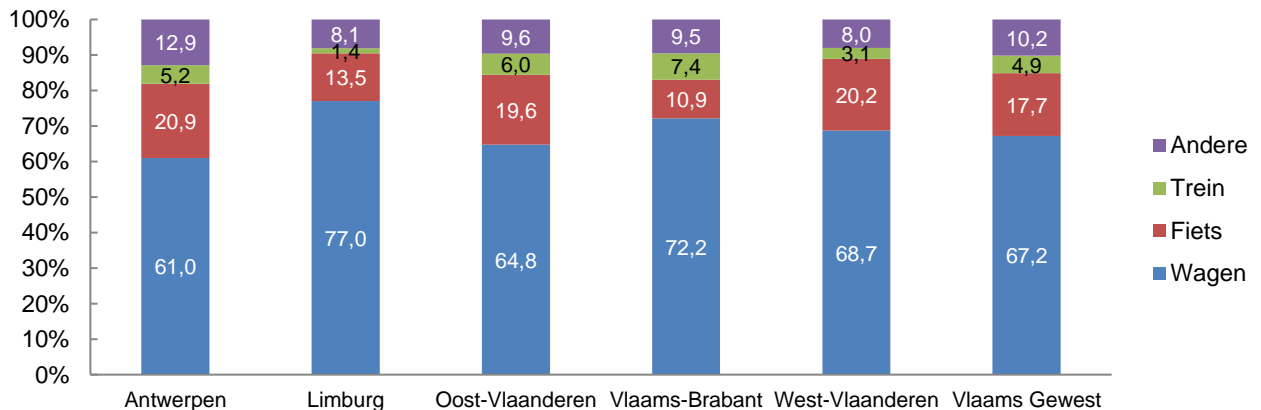

Bron: FOD Mobiliteit en Vervoer

Bijna 1 op 5 personen die in Oost-Vlaanderen werken (in een organisatie met gemiddeld meer dan 100 werknemers) komt met de fiets naar het werk. Dit percentage ligt op eenzelfde niveau als voor pendelaars naar Antwerpen en West-Vlaanderen. De auto wordt relatief het vaakst gebruikt door wie in Limburg werkt.

Figuur 63.

Gebruikt vervoersmiddel, naar provincie van werkplaats, 2017

Bron: FOD Mobiliteit en Vervoer

7.3. Verkeer op de Vlaamse snelwegen

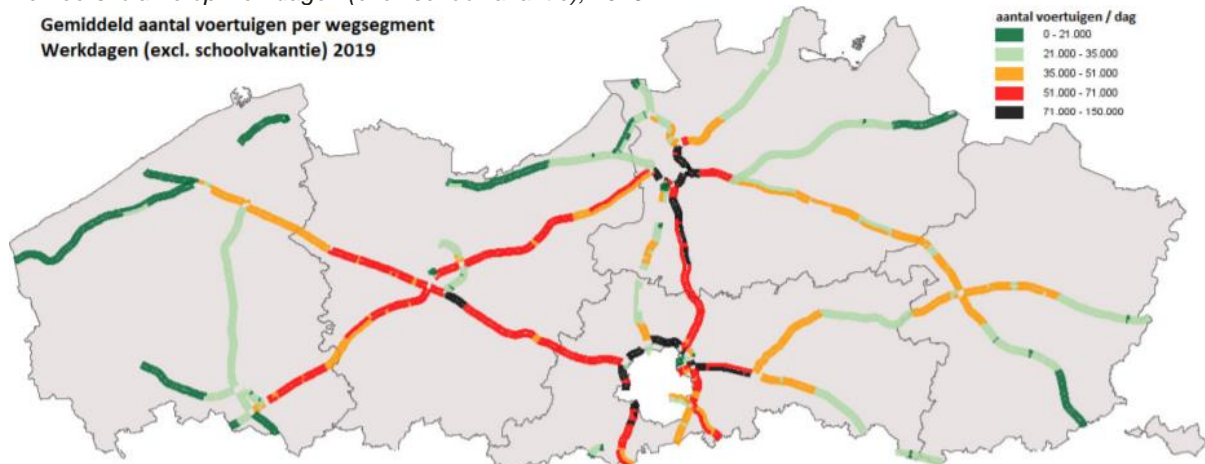
Op heel wat wegsegmenten in Oost-Vlaanderen treedt een hoge mate van “verzadiging” op.

In deze paragraaf geven we een overzicht van een aantal verkeersindicatoren op de (Oost-)Vlaamse snelwegen. Ze zijn afkomstig van het Vlaams verkeerscentrum.

Een eerste kaart toont het **verkeersvolume of de verkeersintensiteit** en toont het aantal voertuigen dat op een bepaalde plaats (wegsegment) passeert in een bepaalde rijrichting.

Kaart 9.

Verkeersvolume op werkdagen (excl. schoolvakantie), 2019

Bron: Verkeersindicatoren snelwegen Vlaanderen 2019, blz. 21

De volgende kaart toont hoe de verkeersvolumes op de wegsegmenten zich verhouden tot de beschikbare wegcapaciteit. Dit wordt de **verzadigingsgraad** genoemd. Deze wordt gedefinieerd als:

$$\text{verzadigingsgraad} = \frac{\text{verkeersvolume per dagdeel}}{\text{aantal rijstroken} * \text{uurcapaciteit rijstrook}}$$

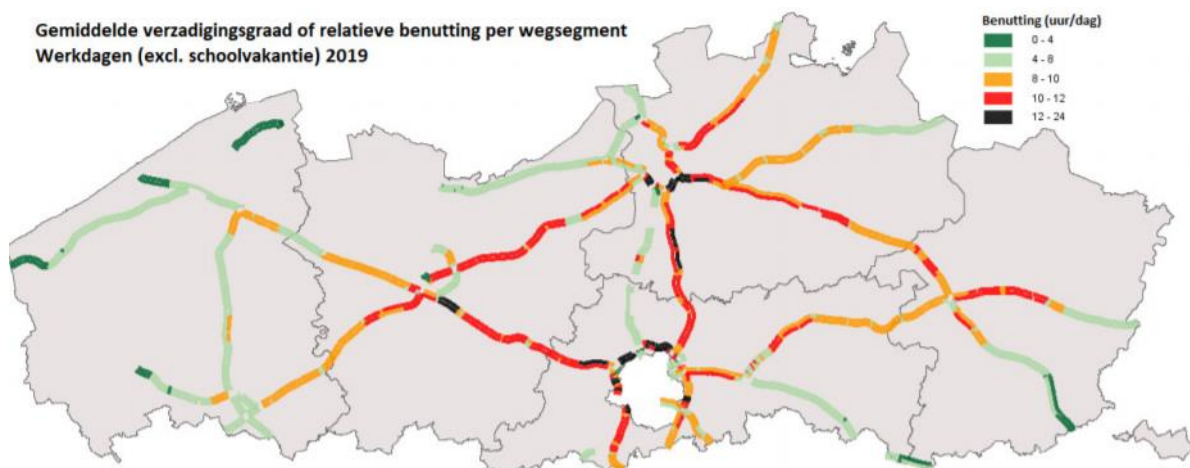
Dit is m.a.w. de klassieke intensiteit/capaciteit-verhouding (I/C-waarde) vermenigvuldigd met de duur van het beschouwde dagdeel. Deze wordt daardoor uitgedrukt in aantal uur, nl. het aantal uur dat nodig is om de huidige verkeersvolumes te kunnen verwerken.

Verkeersvolume en uurcapaciteit worden hierbij uitgedrukt in personenwagenequivalenten of pwe. Voor de uurcapaciteit van een rijstrook wordt de waarde van 2.200 pwe genomen. Een snelwegsegment wordt beschouwd als verzadigd indien de verzadigingsgraad groter is dan 10 uur in het geval van het dagdeel dag.

Een uiterst hoge mate van verzadiging (≥ 12) werd in 2019 vastgesteld op de E40 tussen Merelbeke en Wetteren. Een zeer hoge graad van verzadiging (>10) zien we op de E17 tussen Antwerpen en Deinze en op de E40 tussen Brussel en Gent.

Kaart 10.

Gemiddelde verzadigingsgraad per wegsegment op werkdagen (excl. schoolvakantie), 2019

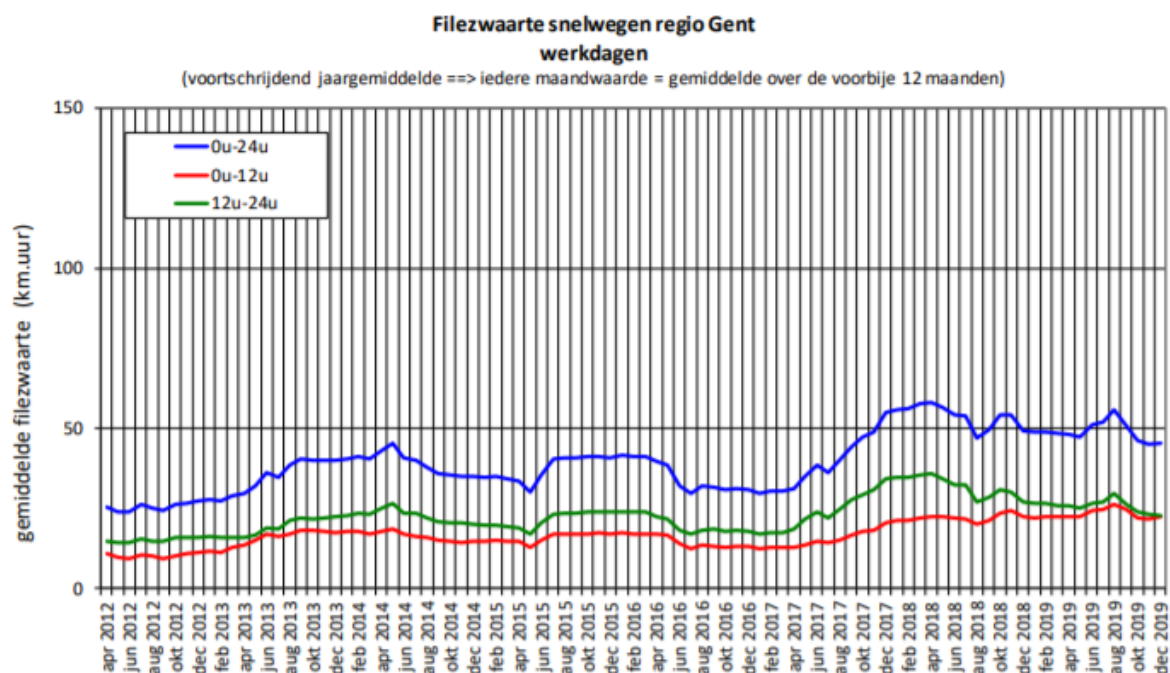
Bron: Verkeersindicatoren snelwegen Vlaanderen 2019, blz. 43

De **filezwaarte** is een maat voor de omvang van de files. De zwaarte van een file is gelijk aan het product van de lengte van de file en de duur van de file en dit gecumuleerd over de verschillende fases van de file (cf. de filelengte evolueert in de tijd). Filezwaarte wordt uitgedrukt in kilometeruren. Door de zwaarte van de verschillende files te sommeren, kan de filezwaarte worden bekomen van een bepaalde regio, weg, ...

In het invloedsgebied van Gent zijn de avondfiles licht zwaarder dan de ochtendfiles. Het congestieniveau in de regio Gent is weliswaar veel lager dan in de regio's Antwerpen en Brussel. De toename van de filezwaarte in 2017 is deels te wijten aan wegenwerken.

Figuur 64.

Evolutie van de filezwaarte op de snelwegen in de regio Gent op werkdagen

Bron: Verkeersindicatoren snelwegen Vlaanderen 2019, blz. 61

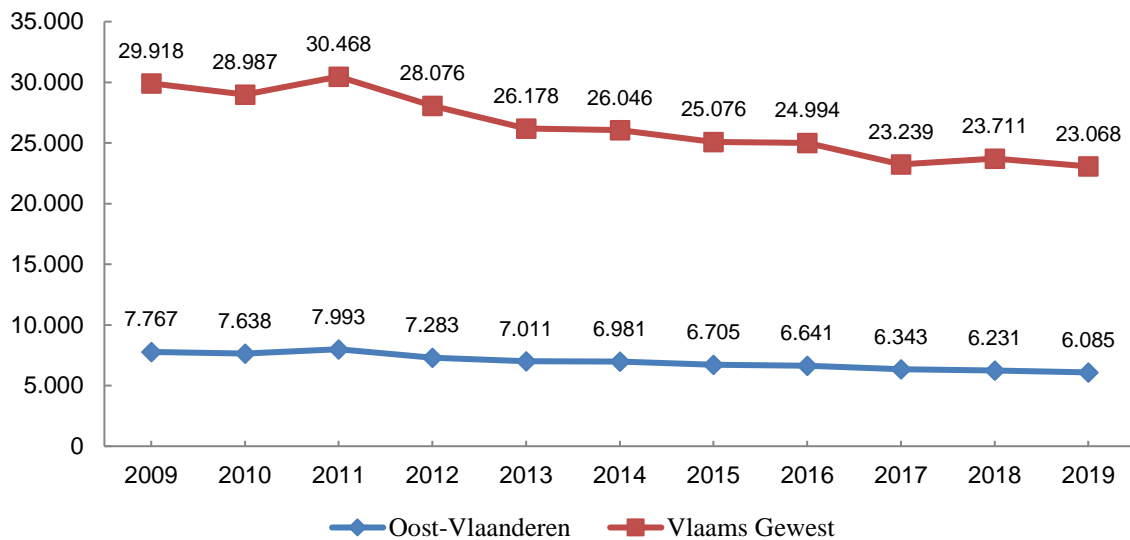
7.4. Veiligheid in het verkeer

Het aantal verkeersongevallen in Oost-Vlaanderen neemt af. Toch kent Oost-Vlaanderen van alle Vlaamse provincies nog het meeste aantal ongevallen per 1.000 inwoners. Er is een duidelijke daling van het aantal auto-ongevallen maar ook een aanzienlijke toename van het aantal ongevallen met fietsen. Het aantal verkeersslachtoffers daalt. Toch waren er in 2019 nog steeds 70 doden in het verkeer in Oost-Vlaanderen.

7.4.1. Evolutie van het aantal verkeersongevallen

Het aantal verkeersongevallen in Oost-Vlaanderen kent een dalende trend, namelijk van 7.767 in 2009 tot 6.085 in 2019, wat een daling met 21,7% betekent. In het Vlaamse Gewest stellen we een gelijkaardige trend vast. Het aantal ongevallen is er in diezelfde periode gedaald met 22,9%.

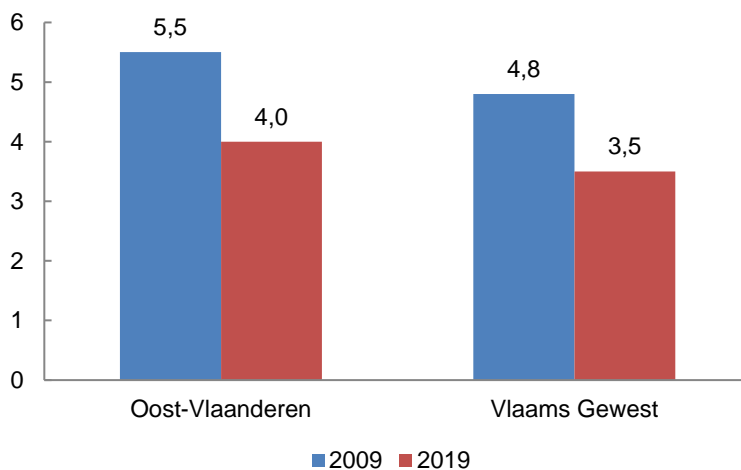
*Figuur 65.
Evolutie van het aantal verkeersongevallen met letsel*

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

Het aantal verkeersongevallen per 1.000 inwoners in Oost-Vlaanderen kent een daling van 5,5 verkeersongevallen per 1.000 inwoners in 2009 tot 4 in 2019. In het Vlaamse Gewest ligt het aantal verkeersongevallen per 1.000 inwoners op 3,5, wat aanzienlijk lager is dan in Oost-Vlaanderen. Er is geen enkele Vlaamse provincie die meer verkeersongevallen per 1.000 inwoners kent dan Oost-Vlaanderen. Vlaams-Brabant telt 2,7 verkeersongevallen met letsel per 1.000 inwoners, Limburg 3,2, Antwerpen en West-Vlaanderen 3,6.

*Figuur 66.
Evolutie van het aantal verkeersongevallen met letsel per 1.000 inwoners*

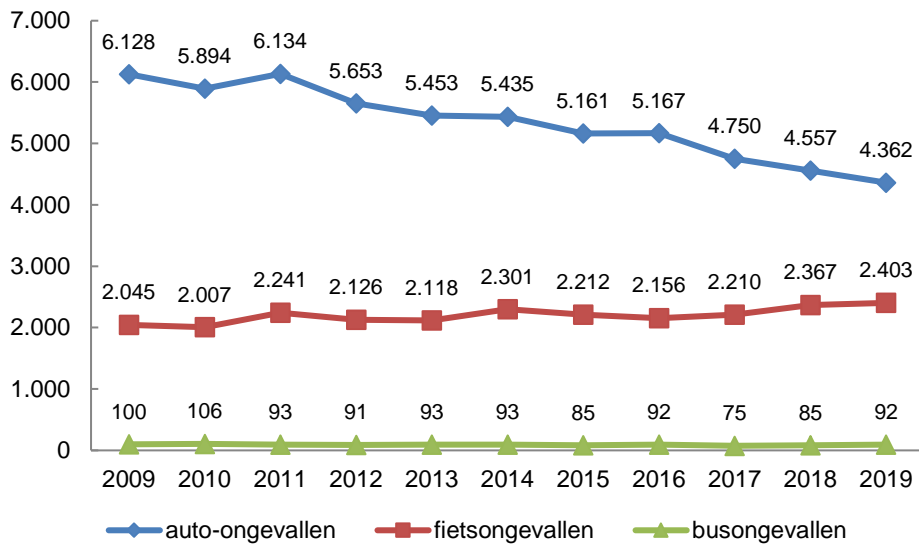

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

Naar type voertuig merken we in Oost-Vlaanderen een duidelijke daling van het aantal auto-ongevallen (afname met 28,8% tussen 2009 en 2019). Daarentegen is er een aanzienlijke toename van het aantal ongevallen met fietsen (+17,5% tussen 2009 en 2019). Het aantal busongevallen kent een daling met 8% tussen 2009 en 2019, maar hier stellen we de laatste twee jaar wel een stijging vast.

Figuur 67.

Evolutie van het aantal verkeersongevallen met letsel in Oost-Vlaanderen, naar type voertuig

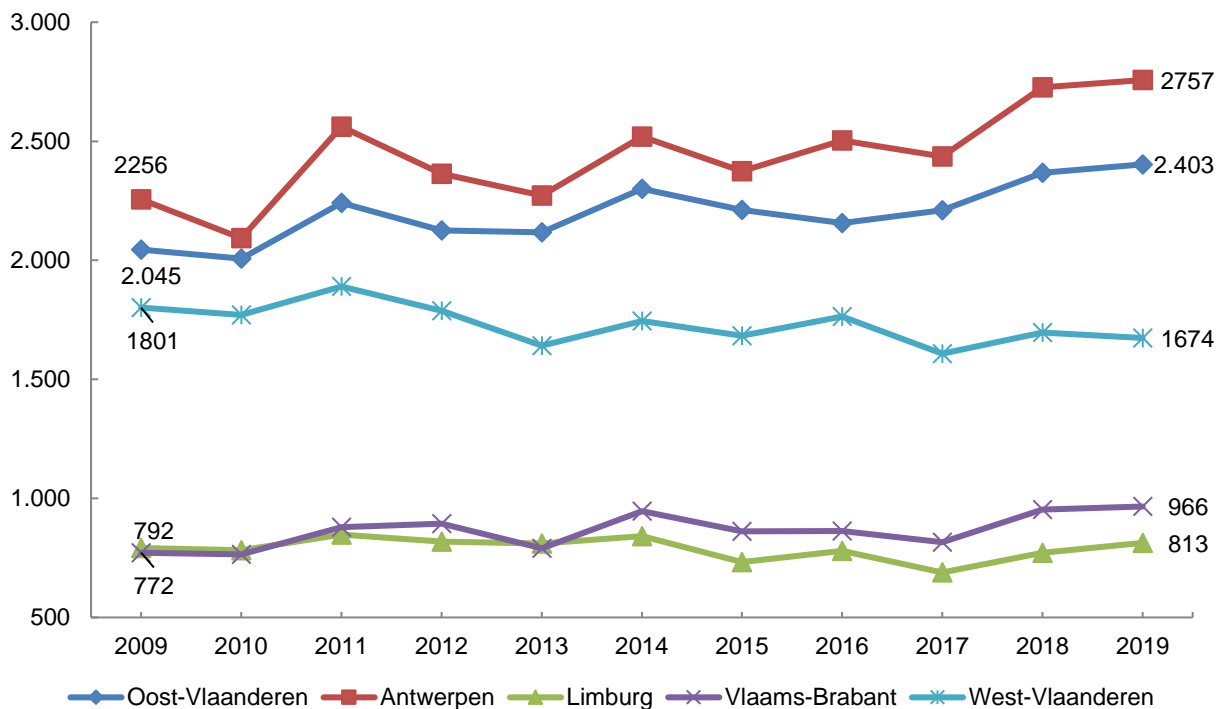

Bron: Criminaliteitsstatistieken Federale Politie | provincies.incijfers.be | provincies.incijfers.be

Ook in het Vlaamse Gewest treedt een toename van het aantal fietsongevallen op. Tussen 2009 en 2019 bedraagt de stijging 12,4%. In West-Vlaanderen is er een licht dalende trend waar te nemen. Limburg kende ook een licht dalende trend tot en met 2017. In 2018 en 2019 stijgt het aantal fietsongevallen er echter opnieuw.

Figuur 68.

Evolutie van het aantal fietsongevallen in de Vlaamse provincies

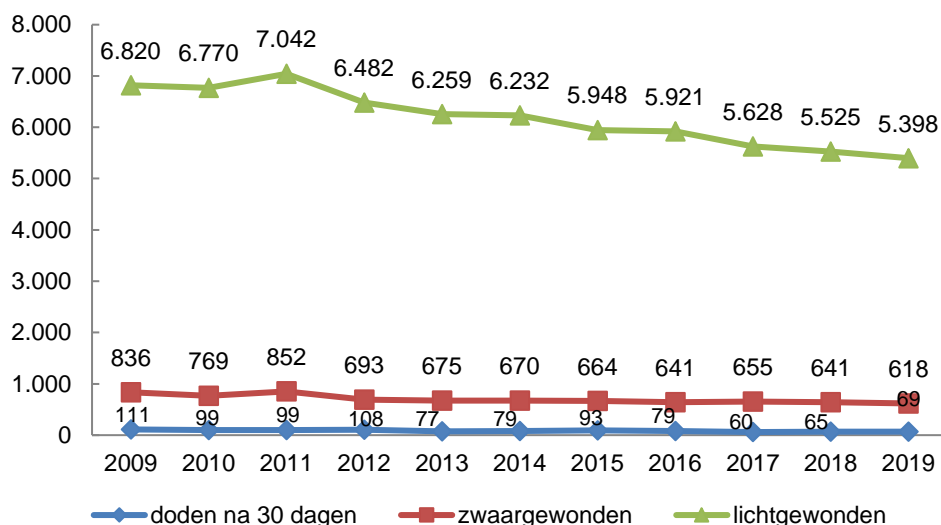
Bron: Criminaliteitsstatistieken Federale Politie | provincies.incijfers.be | provincies.incijfers.be

Het aantal verkeersongevallen met doden na 30 dagen is gedaald van 111 in 2009 naar 69 in 2019 (-37,8%). Het aantal ongevallen met zwaargewonden daalt met 26,1% en het aantal ongevallen met

lichtgewonden met 20,9%. Momenteel is 1,1% van de verkeersongevallen in Oost-Vlaanderen een ongeval met doden, 10,2% een ongeval met zwaargewonden en 88,7% een ongeval met lichtgewonden.

Figuur 69.

Evolutie van het aantal verkeersongevallen met letsel in Oost-Vlaanderen, naar type verwonding

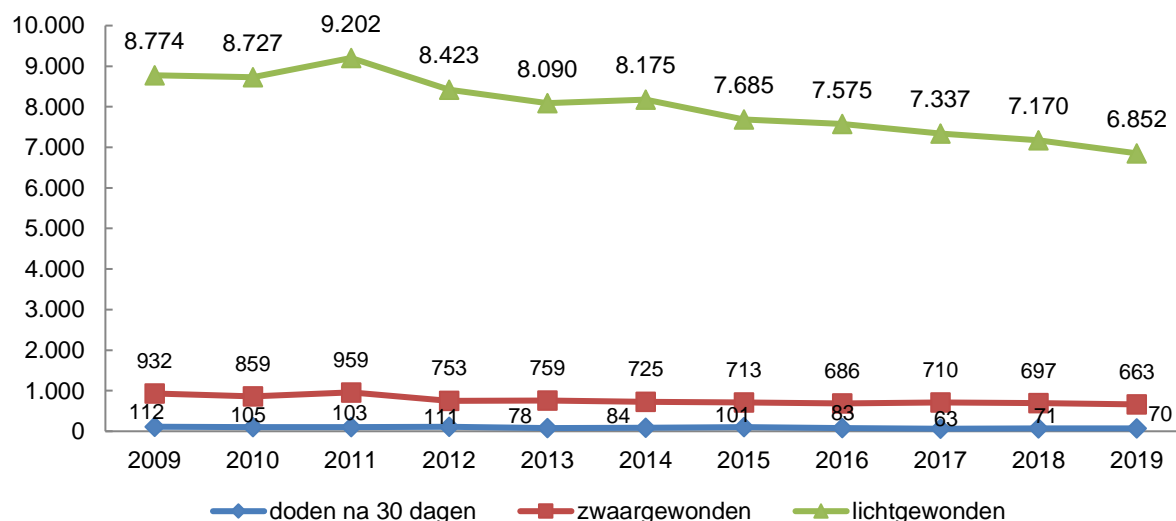
Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

7.4.2. Evolutie van het aantal verkeersslachtoffers

Samen met het aantal verkeersongevallen is ook het aantal verkeersslachtoffers gedaald. Het aantal doden in het verkeer in Oost-Vlaanderen zakte van 112 in 2009 tot 70 in 2019 (-37,5%). Het aantal zwaargewonden daalde van 932 in 2009 tot 663 in 2019 (-28,9%) en het aantal lichtgewonden daalde van 8.774 in 2009 tot 6.852 in 2019 (-21,9%).

Figuur 70.

Evolutie van het aantal verkeersslachtoffers in Oost-Vlaanderen

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

In 2019 waren er in Oost-Vlaanderen per 1.000 inwoners 0,05 doden in het verkeer, 0,44 zwaargewonden en 4,5 lichtgewonden. In het Vlaamse Gewest zijn deze cijfers 0,05 respectievelijk 0,37 en 4.

8. ONROEREND ERFGOED

Oost-Vlaanderen is rijk aan onroerend erfgoed¹⁸. Om een zicht te hebben (en houden) op die rijkdom, wordt dit erfgoed in kaart gebracht en gewaardeerd. Belangrijke instrumenten hiervoor zijn de inventarissen die het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid opmaakt. Door het beschermen van monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen en archeologische zones en sites zorgt de Vlaamse overheid er voor dat zeker een selectie van het onroerend erfgoed behouden blijft.

Al het geïnventariseerde en beschermde erfgoed is te vinden online via de beschermingsdatabank (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>). Dit levert weliswaar geen volledig, noch een accuraat beeld van al het onroerend erfgoed met erfgoedwaarde - dit beeld is nog veel ruimer - , maar het geeft wel een goede indicatie. Het zijn ook de enige cijfergegevens die beschikbaar zijn voor de totaliteit van het onroerend erfgoed in Vlaanderen en Oost-Vlaanderen.

8.1. Bouwkundig erfgoed

De inventaris bouwkundig erfgoed telt 4.513 goederen in Oost-Vlaanderen waarop één of meerdere vormen van bescherming van toepassing zijn.

De **inventaris bouwkundig erfgoed** biedt een beschrijving van het onroerend erfgoed in Vlaanderen en wordt continu bijgewerkt. Aan deze inventaris hangen geen rechtsgevolgen vast. Het is louter een wetenschappelijk instrument over het bouwkundig erfgoed met erfgoedwaarde. In september 2020 waren er 87.082 onroerende goederen opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed in Vlaanderen, waarvan 23.527 in Oost-Vlaanderen.

De **vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed** is gebaseerd op deze wetenschappelijke inventaris. De goederen in de provincie Oost-Vlaanderen werden voor het laatst vastgesteld - zijn ze nog niet gesloopt, is de erfgoedwaarde nog niet verdwenen,...- in 2014. Het gaat om 19.916 goederen in Oost-Vlaanderen en 75.534 in Vlaanderen. Voor goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris geldt de zorgplicht en motiveringsplicht.

Voor **bescherming** van onroerende goederen gelden meer en uitgebreidere rechtsgevolgen en beheersvoorschriften (onder meer onderhoudsplicht voor beheerders). Een object kan beschermd worden als **monument, stads- of dorpsgezicht, cultuurhistorisch landschap en archeologische site**. De inventaris bouwkundig erfgoed telt 16.211 goederen in Vlaanderen waarop één of meerdere vormen van bescherming van toepassing zijn, 4.513 van deze goederen liggen in Oost-Vlaanderen (Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed, september 2020).

8.2. Landschappelijk erfgoed

Landschappelijk erfgoed is geïnventariseerd in de 'landschapsatlas', met daarin relict en gehelen. De atlas biedt een overzicht van alle landschapskenmerken met erfgoedwaarde en dient vooral als leidraad voor de bescherming en het beheer van waardevolle cultuurhistorische landschappen in Vlaanderen.

In de landschapsatlas zijn 374 gehelen in Vlaanderen geïnventariseerd, waarvan 98 in Oost-Vlaanderen. Er zijn er 87 vastgesteld in Vlaanderen, waarvan 19 in Oost-Vlaanderen (toestand september 2020). Deze gehelen kunnen ook worden beschermd. In Vlaanderen zijn er 266 gehelen beschermd, waarvan 70 in Oost-Vlaanderen.

¹⁸ Tot onroerend erfgoed worden monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen en archeologische vindplaatsen gerekend.

Heel veel landschapselementen zijn beschermd als cultuurhistorisch landschap. Voorbeelden zijn bomen of dreven. In Vlaanderen zijn er 689 cultuurhistorische landschappen beschermd, 136 in Oost-Vlaanderen (toestand september 2020).

8.3. Archeologisch erfgoed

De wetenschappelijke **inventaris van archeologische zones** bevat zones waar op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten onderbouwd kan worden dat ze met hoge waarschijnlijkheid archeologische waarde hebben. Oost-Vlaanderen telt momenteel (eind september 2020) 30 geïnventariseerde archeologische zones, waarvan 14 vastgesteld.

Daarnaast zijn er ook nog **beschermden archeologische sites**. Een archeologische site is een onroerend goed dat ondergronds, aan de oppervlakte of onder water aanwezig is, met inbegrip van de archeologische artefacten die er integrerend deel van uitmaken, van algemeen belang wegens de archeologische erfgoedwaarde. Het kasteel en de dorpskern van Belgisch Middelburg in Oost-Vlaanderen was bij de eerste archeologische zones die werden beschermd. Vlaanderen telt momenteel (september 2020) 43 beschermden archeologische sites, waarvan 5 in Oost-Vlaanderen (Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

De **CAI (Centrale Archeologische Inventaris)** is een databank die archeologische vondstlocaties in het Vlaams Gewest in kaart brengt en de beschikbare informatie over toevalvondsten, prospectievondsten, opgegraven sites, plaatsen waar een archeologische vondst is gedaan,... bundelt. Deze vondsten kunnen bewaard zijn, maar kunnen evengoed verdwenen zijn. De CAI is een belangrijke bron van informatie voor de archeologische erfgoedzorg: het beschermen van sites, de afbakening van archeologische zones, het beoordelen van stedenbouwkundige vergunningsaanvragen en milieueffectenrapportages en de archeologische onderzoekspraktijk. De inventaris bevatte eind september 2020 45.652 vondstlocaties, waarvan 9.835 in Oost-Vlaanderen.

WAT TYPEERT HET LEREN, WERKEN EN VERDIENEN IN OOST-VLAANDEREN?

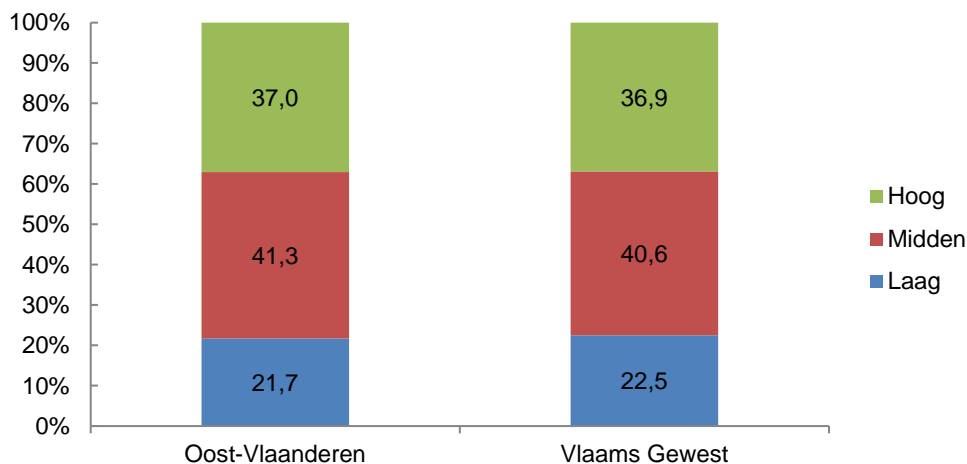
9. LEREN

9.1. Onderwijsniveau van de Oost-Vlaamse bevolking

Het onderwijsniveau van de Oost-Vlaamse bevolking neemt toe.

In 2010 was 31,1% van de Oost-Vlamingen tussen 15 en 64 jaar laaggeschoold (hoogstens diploma lager secundair onderwijs). 38,2% was middengeschoold (diploma hoger secundair onderwijs) en 30,7% hooggeschoold (diploma hoger onderwijs). In 2019 is het aandeel laaggeschoolden gedaald tot 21,7%. Het aandeel hooggeschoolden is toegenomen tot 37%. Het aandeel middengeschoolden is gestegen tot 41,3%.

*Figuur 71.
Onderwijsniveau van de bevolking van 15-64 jaar, 2019*

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), Enquête naar de arbeidskrachten

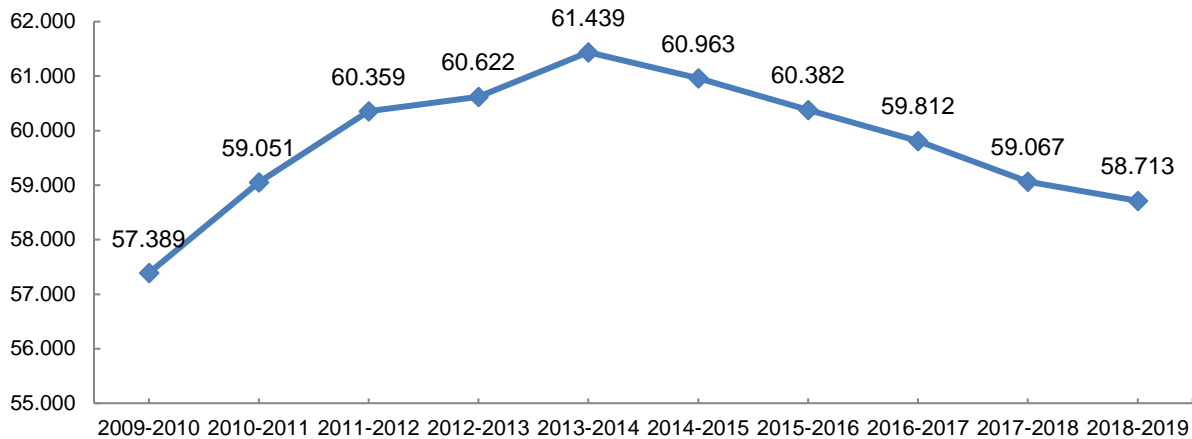
9.2. Kleuteronderwijs

Het aantal kleuters dat in de provincie Oost-Vlaanderen naar school gaat, nam de afgelopen vijf jaar af. Na een daling van het aantal kleuters in het buitengewoon kleuteronderwijs, is er de laatste jaren opnieuw een lichte stijging waar te nemen.

In het schooljaar 2018-2019 liepen 58.713 kleuters school in Oost-Vlaanderen. In vergelijking met het schooljaar 2009-2010 is het aantal kleuters toegenomen met 1.324 of +2,3%. In het Vlaamse Gewest bedraagt de toename 4,2%. De laatste vijf jaar stellen we evenwel een daling vast van het aantal kleuters dat in Oost-Vlaanderen naar school gaat (-2.726 kleuters). Ook in het Vlaamse Gewest treedt een daling op.

Figuur 72.

Evolutie van het aantal leerlingen in het kleuteronderwijs in Oost-Vlaanderen

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap

464 kleuters, of 0,79% van het totaal aantal kleuters dat school loopt in Oost-Vlaanderen, volgt buitengewoon kleuteronderwijs. Het aantal kleuters dat buitengewoon onderwijs volgt is een tijdje gedaald maar neemt de laatste drie jaar opnieuw toe.

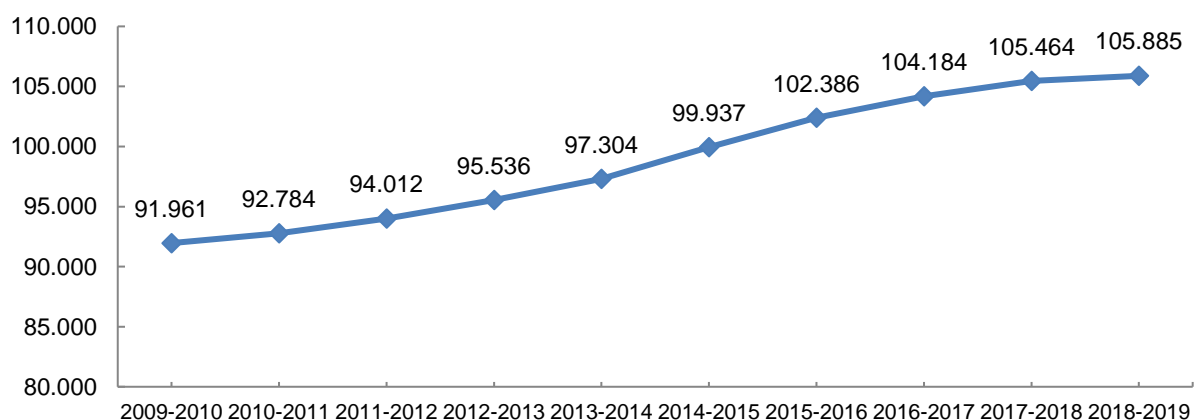
9.3. Lager onderwijs

Sinds het schooljaar 2009-2010 neemt het aantal leerlingen dat lagere school loopt in Oost-Vlaanderen aanzienlijk toe. Het aantal leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs neemt daarentegen af. Dit geldt ook voor het provinciaal buitengewoon onderwijs.

In het schooljaar 2018-2019 gingen 105.885 leerlingen naar een lagere school in Oost-Vlaanderen. In vergelijking met het schooljaar 2009-2010 is het aantal lagere schoolleerlingen toegenomen met 13.924 of +15,1%. Dit is een sterkere toename dan in het Vlaamse Gewest (+13,8%).

Figuur 73.

Evolutie van het aantal leerlingen in het lager onderwijs in Oost-Vlaanderen

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap

5.277 leerlingen, of 5% van het totaal aantal leerlingen dat naar de lagere school gaat in Oost-Vlaanderen, volgen **buitengewoon lager onderwijs**. In het Vlaamse Gewest bedraagt het aandeel 5,4%. We stellen vast dat het aandeel leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs zowel in Oost-Vlaanderen als in het

Vlaamse Gewest een daling kent in vergelijking met het schooljaar 2009-2010. Toen ging 6,8% van de lagere schoolkinderen die in Oost-Vlaanderen naar school gingen naar het buitengewoon onderwijs.

Het provinciebestuur Oost-Vlaanderen is onderwijsverstrekker in het lager onderwijs (niet in het kleuteronderwijs), het secundair en het volwassenenonderwijs. Binnen het lager onderwijs richt de provincie Oost-Vlaanderen enkel buitengewoon onderwijs in. In het schooljaar 2018-2019 liepen 513 lagereschoolkinderen school in een **provinciale lagere school voor buitengewoon onderwijs** in Oost-Vlaanderen. Het gaat om 0,48% van het totaal aantal leerlingen dat lagere school loopt in Oost-Vlaanderen, of om 9,7% van het aantal leerlingen dat buitengewoon lager onderwijs volgt in de provincie. In vergelijking met het schooljaar 2009-2010 stellen we een daling van het aantal leerlingen in het provinciaal lager onderwijs vast met 66.

9.4. Secundair onderwijs

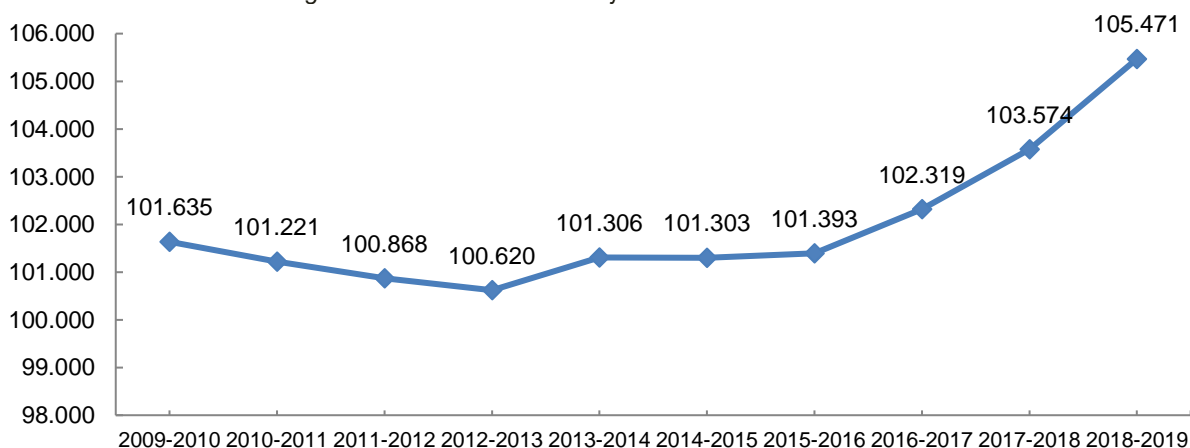
Het secundair onderwijs in Oost-Vlaanderen kent een aanzienlijke toename van het aantal leerlingen. De stijging is vooral groot over de twee laatste schooljaren.
Het buitengewoon secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs kennen een toename van het aantal leerlingen.
Het aantal leerlingen in het Oost-Vlaams provinciaal secundair onderwijs daalt.
In vergelijking met het Vlaamse Gewest kent de provincie Oost-Vlaanderen een kleiner aandeel leerlingen in het TSO en BSO en een groter aandeel leerlingen in het ASO.

In het schooljaar 2018-2019 gingen 105.471 leerlingen naar een secundaire school in Oost-Vlaanderen. Sinds het schooljaar 2012-2013 is het aantal leerlingen in het secundair onderwijs in de provincie Oost-Vlaanderen gestegen met 4.851 leerlingen (+4,8%).

In het Vlaamse Gewest vatte de toename van het aantal leerlingen pas aan vanaf het schooljaar 2016-2017.

Figuur 74.

Evolutie van het aantal leerlingen in het secundair onderwijs in Oost-Vlaanderen

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap

4.624 leerlingen, of 4,4% van het totaal aantal leerlingen dat secundair onderwijs volgt in Oost-Vlaanderen, volgt **buitengewoon secundair onderwijs**. In het Vlaamse Gewest bedraagt het aandeel BuSO 4,5%. In vergelijking met het schooljaar 2009-2010 is het aandeel leerlingen in BuSO zowel in Oost-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest lichtjes toegenomen.

Oost-Vlaanderen telt 2.325 leerlingen in het **deeltijds beroepssecundair onderwijs** (DBSO). Dit is een aandeel van 2,2% ten opzichte van het totaal aantal leerlingen secundair onderwijs. In het Vlaamse

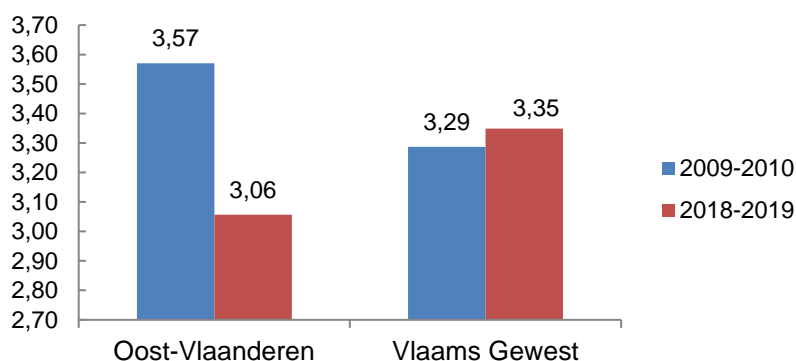
Gewest volgt 1,9% van alle leerlingen deeltijds onderwijs. In vergelijking met het schooljaar 2009-2010 is het aandeel leerlingen DBSO zowel in Oost-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest toegenomen.

In het schooljaar 2018-2019 volgden 3.224 leerlingen les in het **provinciale secundair onderwijs** in Oost-Vlaanderen. Het gaat om 3,06% van het totaal aantal leerlingen dat secundair onderwijs volgt in Oost-Vlaanderen. In het Vlaamse Gewest bedraagt het aandeel provinciaal onderwijs 3,35%.

Het leerlingenaantal in het Oost-Vlaams provinciaal secundair onderwijs is tussen het schooljaar 2009-2010 en het schooljaar 2018-2019 gedaald met 405 (of -11,2%); dit terwijl het totaal aantal leerlingen dat secundair onderwijs volgt in Oost-Vlaanderen is toegenomen met 3.836 (+3,77%). Het aandeel van het provinciaal onderwijs in het totaal secundair onderwijs daalt hiermee van 3,57% in het schooljaar 2009-2010 tot 3,06% in het schooljaar 2018-2019.

Figuur 75.

Evolutie van het aandeel van het provinciaal onderwijs in het totaal secundair onderwijs

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap

Het secundair onderwijs in Vlaanderen bestaat uit **drie graden** die elk uit twee leerjaren bestaan. In de eerste graad is er een A- en een B-stroom. De meeste leerlingen volgen de A-stroom. Leerlingen die niet alle leerstof van de lagere school hebben verworven en geen getuigschrift basisonderwijs hebben behaald, starten in het eerste leerjaar B.

Tot en met het schooljaar 2018-2019 bestond de tweede en derde graad uit **vier onderwijsvormen**:

- Algemeen secundair onderwijs (ASO)
- Beroepssecundair onderwijs (BSO)
- Kunstsecundair onderwijs (KSO)
- Technisch secundair onderwijs (TSO).

Van alle leerlingen in het gewoon voltijds secundair onderwijs in Oost-Vlaanderen volgden in het schooljaar 2018-2019 34% de eerste graad, 28,6% algemeen secundair onderwijs (ASO), 19,2% technisch secundair onderwijs (TSO), 15,8% beroepssecundair onderwijs (BSO), 1,5% kunstsecundair onderwijs (KSO) en 0,9% onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN).

In vergelijking met het Vlaamse Gewest kent de provincie Oost-Vlaanderen een kleiner aandeel leerlingen in het TSO en BSO en een groter aandeel leerlingen in het ASO.

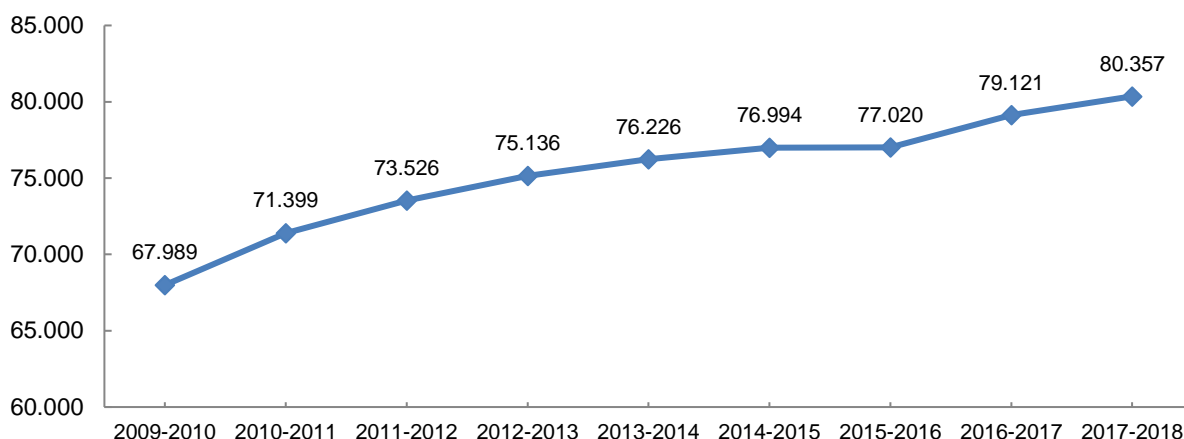
9.5. Hoger onderwijs

Het aantal studenten in het hoger onderwijs in Oost-Vlaanderen kent een aanzienlijke groei.

In het academiejaar 2017-2018 kwamen bijna 80.400 jongeren hoger onderwijs volgen in Oost-Vlaanderen. In vergelijking met het academiejaar 2009-2010 is het aantal studenten met 12.368 toegenomen. Dit is een toename met 18,2%.

Figuur 76.

Evolutie van het aantal studenten in het hoger onderwijs in Oost-Vlaanderen

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap

9.6. Levenslang leren en volwassenenonderwijs

De deelname aan levenslang leren is laag.

Levenslang leren is cruciaal in de huidige, snel evoluerende maatschappij, niet alleen met het oog op inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, maar ook wat betreft persoonlijke ontwikkeling in tijden van snelle technologische veranderingen. Om de deelname aan opleiding en vorming in Vlaanderen te meten, gebruiken we de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). De deelname aan levenslang leren wordt gedefinieerd als het aandeel inwoners tussen 25 en 64 jaar dat gedurende een referentieperiode van vier weken voorafgaand aan de bevraging deelgenomen heeft aan vorming of opleiding.

De **deelname aan levenslang leren** bedraagt 8,9% in Oost-Vlaanderen tegenover 8,6% in Vlaanderen (cijfers 2019). Tussen 2017 en 2019 stellen we in Oost-Vlaanderen een daling van de deelname aan levenslang leren vast. In het Vlaamse Gewest is er een status-quo.

Ondanks de lage participatie, is er wel een heel gevarieerd **aanbod aan levenslang leren**. Eén van de belangrijkste spelers zijn de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's). Andere zijn onder meer de centra voor basiseducatie (CBE's), VDAB, Syntra, de hogescholen en universiteiten.

In de referentieperiode 1 april 2018 – 31 maart 2019 telden we 63.332 cursisten secundair volwassenenonderwijs in de Oost-Vlaamse centra voor volwassenenonderwijs. 19.880 van deze cursisten (31,4%) volgt les in een provinciaal centrum voor volwassenenonderwijs (Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs 2018-2019).

9.7. Risicokenmerken voor kansarmoede

Er is een grote groep van maatschappelijk kwetsbare jongeren in het onderwijs in Oost-Vlaanderen. In het kleuteronderwijs tellen we 29,9% kansarmere leerlingen, in het lager onderwijs 32,3% en in het secundair onderwijs 38,1%. Het zijn leerlingen waarvan de moeder niet in het bezit is van een diploma of getuigschrift secundair onderwijs, of waarvan het gezin een schooltoelage heeft gekregen.

De onderwijskansen van leerlingen kunnen beperkter zijn wanneer ze aantikken op een aantal risicokenmerken. Op basis van deze leerlingkenmerken komt een school in aanmerking voor extra financiering/lestijden. De kenmerken die geassocieerd worden met een hoger risico op kansarmoede zijn:

- een laag opleidingsniveau van de moeder,
- een studietoelage,
- de gezinstaal die niet Nederlands is,
- wonen in een buurt met een hoge mate van schoolse vertraging.

Concreet worden voor de indicator 'opleidingsniveau van de moeder' de leerlingen geteld van wie de moeder geen diploma van het secundair onderwijs of studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het beroepssecundair onderwijs of van een daarmee gelijkwaardig studiebewijs behaalde. Een leerling scoort op de indicator 'thuis taal' als een leerling thuis met niemand, of slechts met een minderheid van de gezinsleden Nederlands spreekt. Een leerling tikt aan op de indicator 'schooltoelage' als hij of zij een schooltoelage krijgt.

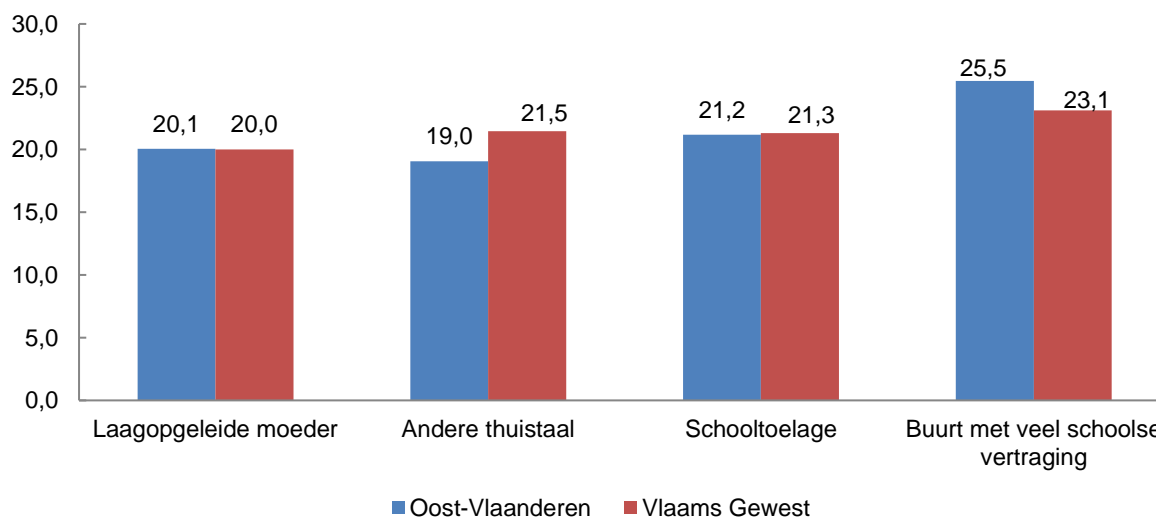
Deze risicokenmerken worden ook gebruikt in een aantal samenvattende indicatoren zoals 'indicatorleerling' en de 'onderwijskansarmoede indicator', of OKI. Een kind wordt als **indicatorleerling** omschreven als ofwel de moeder niet in het bezit is van een diploma of getuigschrift secundair onderwijs, ofwel het gezin een schooltoelage van de Vlaamse Gemeenschap heeft gekregen. Het is met andere woorden een soort definitie voor kansarmere leerlingen. Een niet-indicatorleerling is iemand die aan geen van beide voorwaarden voldoet. De **onderwijskansarmoede indicator of OKI** wordt berekend als de som van de vier risicokenmerken waarop de leerlingen aantikken gedeeld door het aantal leerlingen en ligt bijgevolg tussen 0 en 4. Hoe hoger de waarde, hoe groter het risico op kansarmoede.

9.7.1. Kleuteronderwijs

Onderstaande figuur toont het percentage leerlingen in het kleuteronderwijs dat aantikt op minstens één van de vier risicokenmerken.

Figuur 77.

Risicokenmerken kleuteronderwijs, volgens vestigingsplaats, schooljaar 2018-2019 (%-aandeel t.o.v. totaal aantal leerlingen kleuteronderwijs)

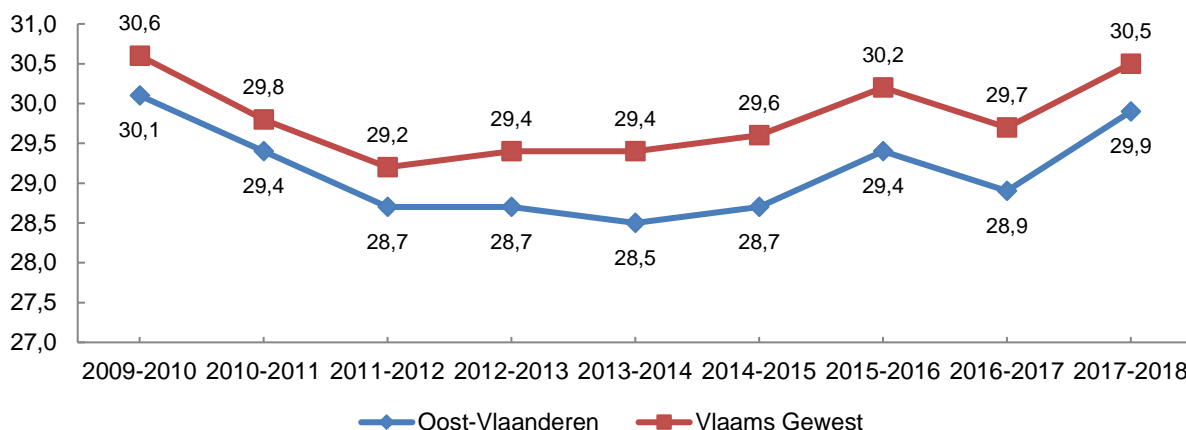

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap

In het schooljaar 2017-2018 telde het kleuteronderwijs in Oost-Vlaanderen 17.176 **indicatorleerlingen**, of 28,9% van de leerlingenpopulatie. De OKI bedraagt 0,83 en is toegenomen in vergelijking met het schooljaar 2009-2010 (0,77) (Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be).

Figuur 78.

Evolutie indicatorleerlingen kleuteronderwijs, volgens vestigingsplaats (%-aandeel t.o.v. totaal aantal leerlingen kleuteronderwijs)

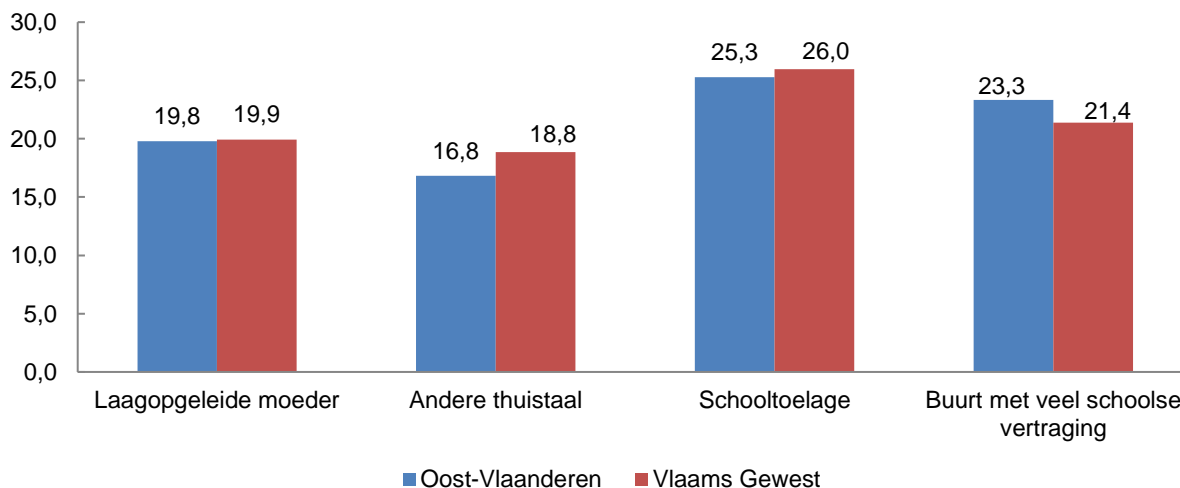
Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

9.7.2. Lager onderwijs

Onderstaande figuur toont het percentage leerlingen in het lager onderwijs dat aantikt op één van de vier risicokenmerken.

Figuur 79.

Risicokenmerken lager onderwijs, volgens vestigingsplaats, schooljaar 2018-2019 (%-aandeel t.o.v. totaal aantal leerlingen lager onderwijs)

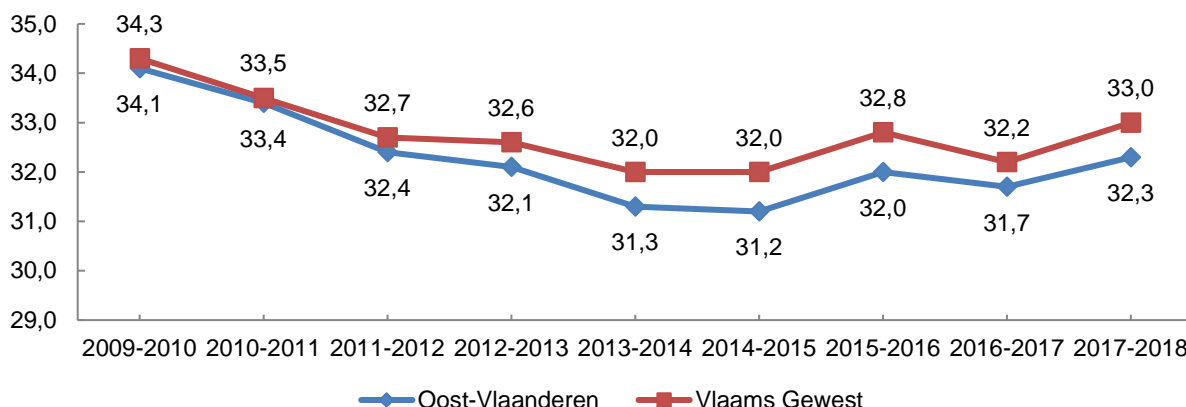

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

In het schooljaar 2017-2018 telde het lager onderwijs in Oost-Vlaanderen 32.310 **indicatorleerlingen**, of 32,3% van de leerlingenpopulatie. De OKI bedraagt 0,82 in Oost-Vlaanderen en 0,84 in het Vlaamse Gewest. Net zoals in het kleuteronderwijs is de OKI in het lager onderwijs zowel in Oost-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest toegenomen in vergelijking met het schooljaar 2009-2010. Net zoals in het kleuteronderwijs, is het vooral de indicator 'thuistaal anders dan de onderwijstaal' die sterk is toegenomen.

Figuur 80.

Evolutie indicatorleerlingen lager onderwijs, volgens vestigingsplaats (%-aandeel tov totaal aantal leerlingen lager onderwijs)

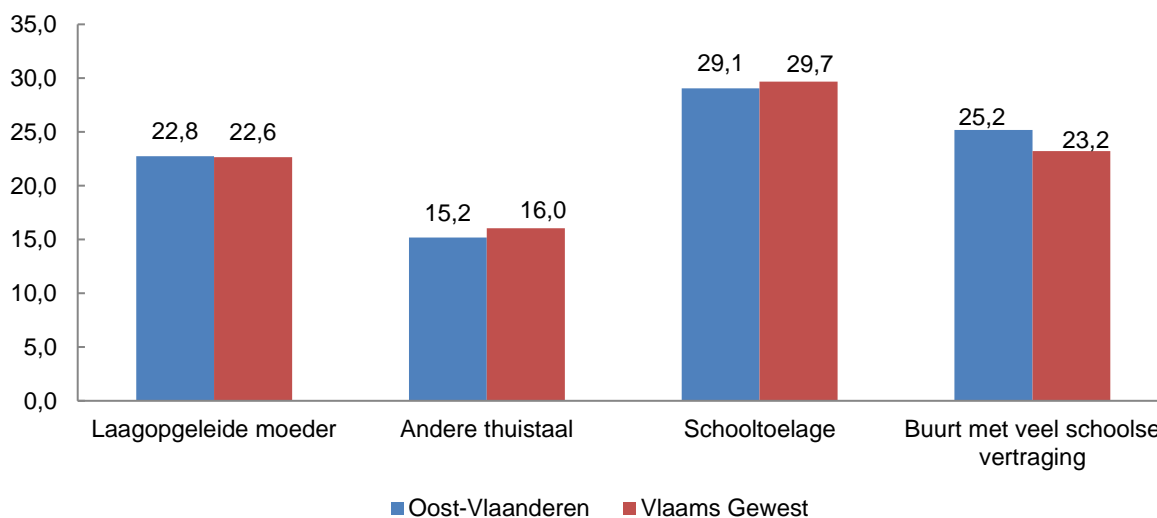
Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

9.7.3. Secundair onderwijs

Het percentage leerlingen in het secundair onderwijs dat aantikt op één van de vier risicokenmerken is terug te vinden in onderstaande figuur.

Figuur 81.

Risicokenmerken secundair onderwijs, volgens vestigingsplaats, schooljaar 2018-2019 (%-aandeel tov totaal aantal leerlingen secundair onderwijs)

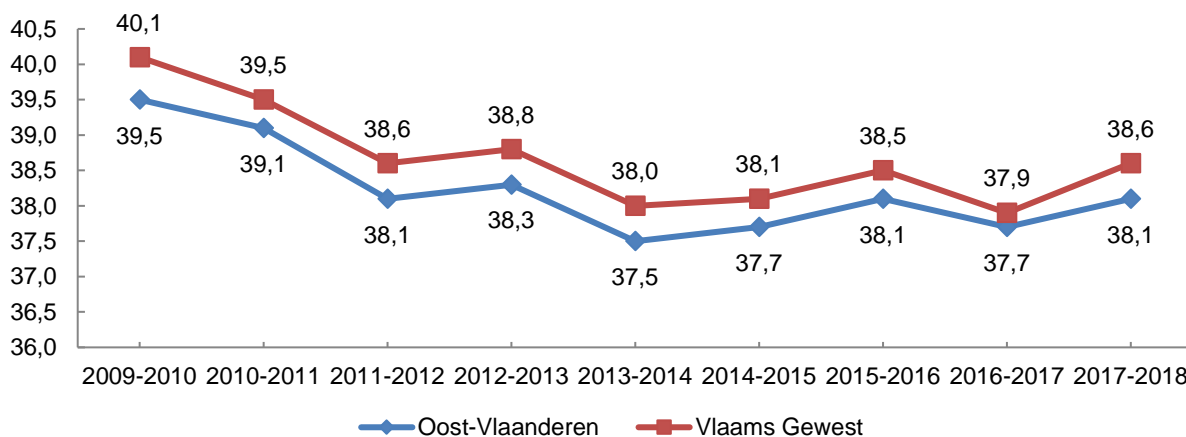

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

In het schooljaar 2017-2018 telde het secundair onderwijs in Oost-Vlaanderen 37.645 **indicatorleerlingen**, of 38,1% van de leerlingenpopulatie. De OKI bedraagt zowel in Oost-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest 0,9. Ook hier is er een lichte toename van de OKI vast te stellen in vergelijking met het schooljaar 2009-2010.

Figuur 82.

Evolutie indicatorleerlingen secundair onderwijs, volgens vestigingsplaats (%-aandeel tov totaal aantal leerlingen secundair onderwijs)

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

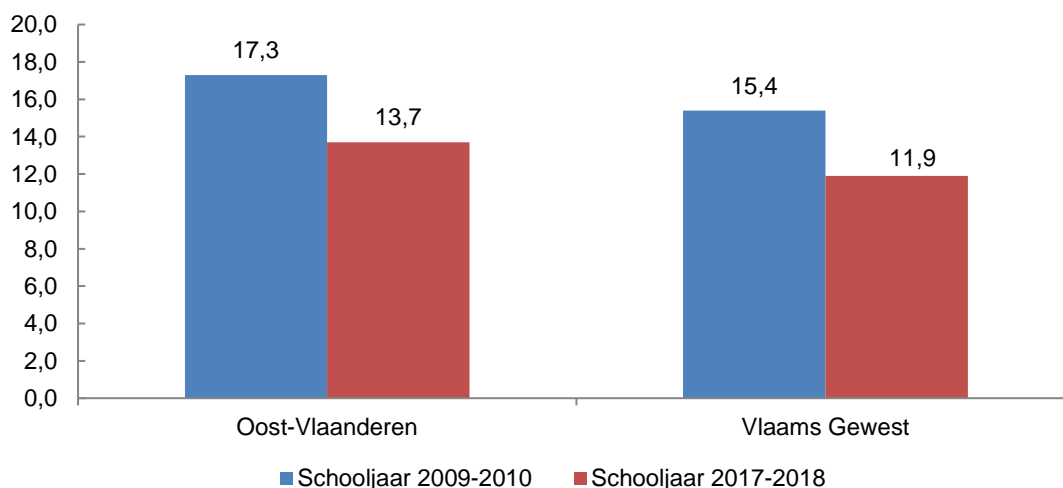
9.8. Schoolse vertraging

De schoolse vertraging is afgenomen, zowel in het lager als in het secundair onderwijs.

In het schooljaar 2017-2018 had 13,7% van de leerlingen in het **gewoon lager onderwijs** in Oost-Vlaanderen één of meer jaar schoolse vertraging. In vergelijking met het schooljaar 2009-2010 is de schoolse vertraging afgenomen.

Figuur 83.

Leerlingen met één of meer jaar schoolse vertraging in het gewoon lager onderwijs, naar vestigingsplaats van de school (in %)

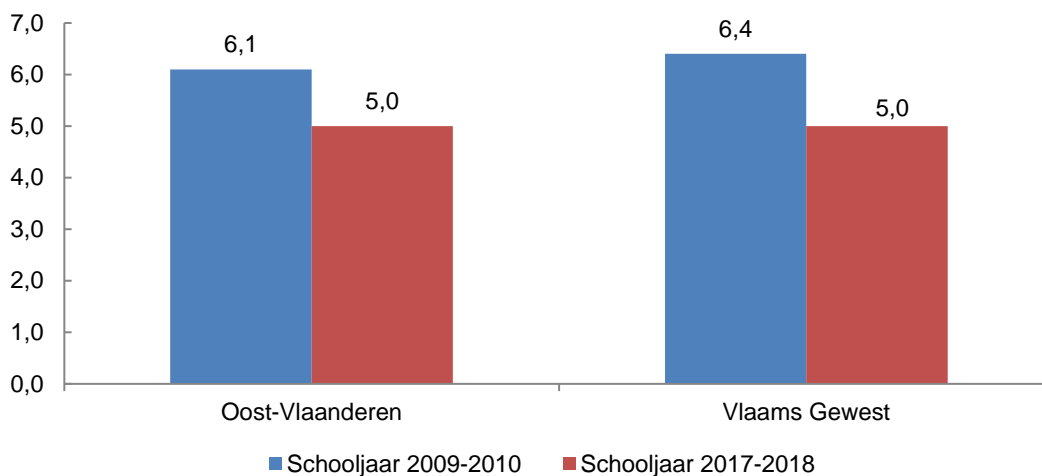

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

In het **gewoon secundair onderwijs** in Oost-Vlaanderen heeft 5% van de leerlingen minstens 2 jaar schoolse achterstand. Het gaat om 4.549 leerlingen. We zien een daling in vergelijking met het schooljaar 2009-2010.

Figuur 84.

Leerlingen met 2 jaar of meer schoolse vertraging in het gewoon secundair onderwijs, naar vestigingsplaats van de school

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

9.9. Vroegtijdige schoolverlaters

Na een aanzienlijke daling tussen schooljaar 2011-2012 en 2014-2015 neemt het percentage vroegtijdig schoolverlaters in de laatste 3 jaren opnieuw toe.

Een vroegtijdige schoolverlater is een leerling die niet langer leerplichtig is en die een regulier kwalificerend traject van het Vlaamse secundair onderwijs verlaat zonder kwalificatie met een beroepsfinaliteit of een finaliteit doorstroom hoger onderwijs. Een vroegtijdige schoolverlater verlaat dus het Vlaamse secundair onderwijs zonder het kwalificatiecriterium te behalen.

Als kwalificatiecriterium telt:

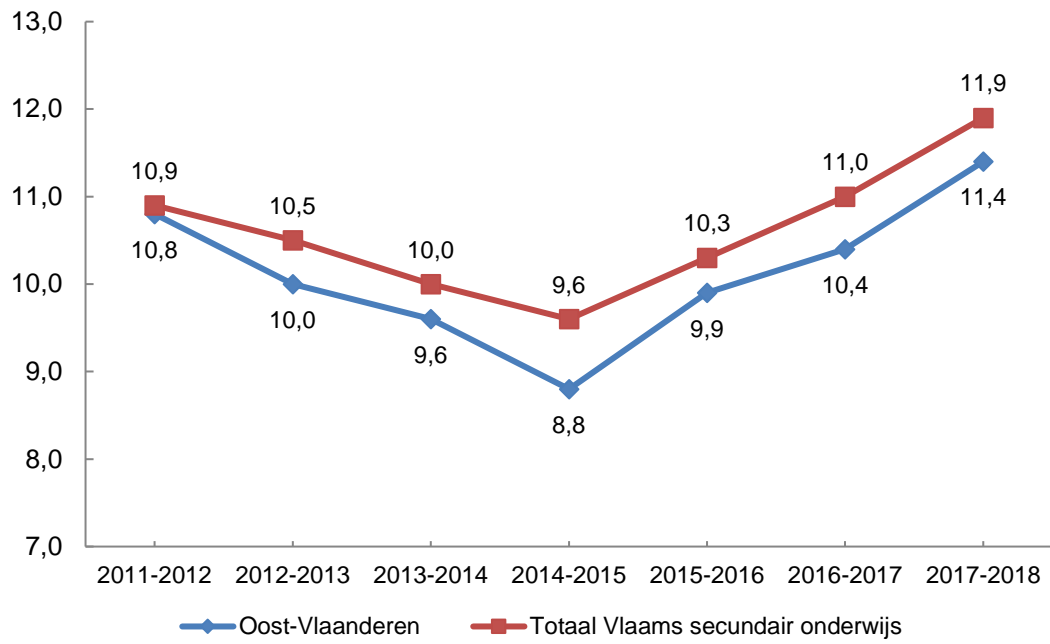
- een diploma secundair onderwijs;
- een studiegetuigschrift van het 2de leerjaar van de 3de graad van het beroepssecundair onderwijs (BSO);
- een eindgetuigschrift behaald in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO);
- een certificaat behaald in de leertijd (Syntra);
- een getuigschrift behaald in de opleidingsvormen 3 (OV3) van het buitengewoon secundair onderwijs (BuSO);
- een certificaat behaald in het modulair stelsel van het BSO, het DBSO en BuSO OV3.

In het schooljaar 2017-2018 telde de provincie Oost-Vlaanderen (vestigingsplaats) **1.753 vroegtijdige schoolverlaters**, of **11,4%** van het totaal aantal leerlingen in de regulier kwalificerende trajecten. Er was een aanzienlijke daling van het aantal vroegtijdig schoolverlaters waar te nemen tussen het schooljaar 2011-2012 en het schooljaar 2014-2015 (van 1.664 vroegtijdig schoolverlaters (10,8%) naar 1.385 (8,8%)). De drie laatste jaren stellen we echter opnieuw een aanzienlijke toename van het aantal vroegtijdig schoolverlaters vast.

In het totaal Vlaams secundair onderwijs stellen we dezelfde trend vast. Het percentage vroegtijdige schoolverlaters ligt er echter nog hoger dan in de provincie Oost-Vlaanderen.

Figuur 85.

Evolutie van het percentage vroegtijdig schoolverlaters, naar vestigingsplaats van de school

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap, Databep vroegtijdig schoolverlaten.

10. WERKEN

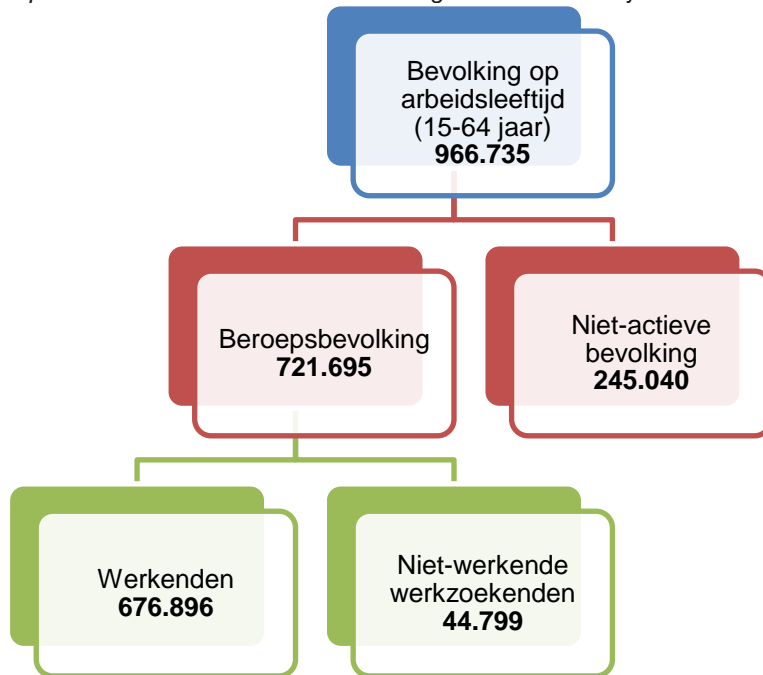
10.1. Socio-economische positie van de bevolking

In 2018 telt de beroepsbevolking in Oost-Vlaanderen 721.695 personen, namelijk 676.896 werkenden en 44.799 werkzoekenden.

Van de totale Oost-Vlaamse bevolking behoorden in 2018 bijna 967.000 personen tot de leeftijdsklasse 15-64 jaar. Hiervan behoorden 721.695 personen tot de beroepsbevolking, waarvan er 676.896 aan het werk waren en 44.799 werkzoekend. 245.040 Oost-Vlamingen tussen 15 en 64 jaar behoorden tot de niet-actieve bevolking.

Figuur 86.

Socio-economische positie van de Oost-Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar in 2018

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium), DWH AM&SB bij de KSZ, BISA (Bewerking Steunpunt Werk)

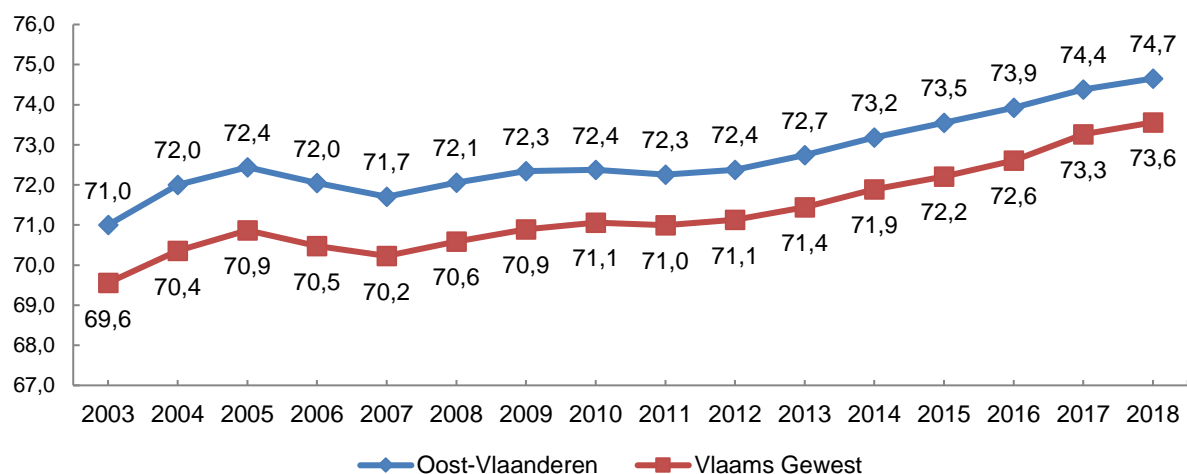
10.2. Arbeidsmarktindicatoren

*In 2018 bedraagt de activiteitsgraad in Oost-Vlaanderen 74,7%. De indicator kent een stijgende trend en ligt hoger dan in het Vlaamse Gewest.
De werkzaamheidsgraad in Oost-Vlaanderen bedraagt 70% tegenover 68,9% in het Vlaamse Gewest. Ook deze indicator kent een stijgende trend.
De werkloosheidsgraad in Oost-Vlaanderen bedraagt 6,2% en ligt hiermee iets lager dan in het Vlaamse Gewest (6,4%) (cijfers 2018).*

10.2.1. Activiteitsgraad

De activiteitsgraad, of het aandeel van de beroepsbevolking in de totale bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) kent een stijgende trend. In Oost-Vlaanderen bedraagt de activiteitsgraad 74,7% in 2018. De activiteitsgraad ligt in de periode 2003-2018 systematisch hoger in Oost-Vlaanderen in vergelijking met het Vlaamse Gewest.

Figuur 87.
Evolutie van de activiteitsgraad

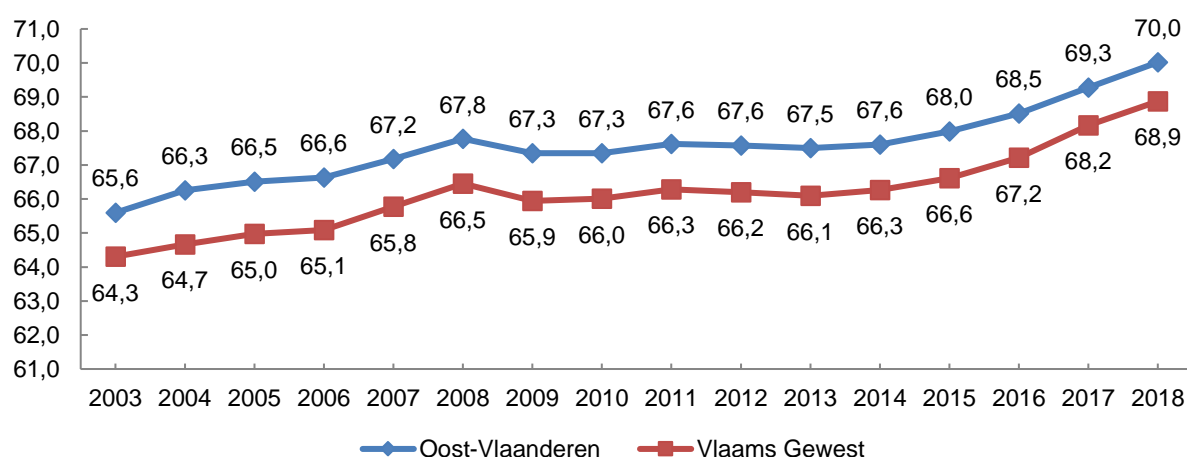

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium), DWH AM&SB bij de KSZ, BISA (Bewerking Steunpunt Werk)

10.2.2. Werkzaamheidsgraad

De werkzaamheidsgraad is het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd. In 2018 bedraagt de werkzaamheidsgraad 70% in Oost-Vlaanderen tegenover 68,9% in het Vlaamse Gewest. Ook deze indicator kent een stijgende trend.

Figuur 88.
Evolutie van de werkzaamheidsgraad

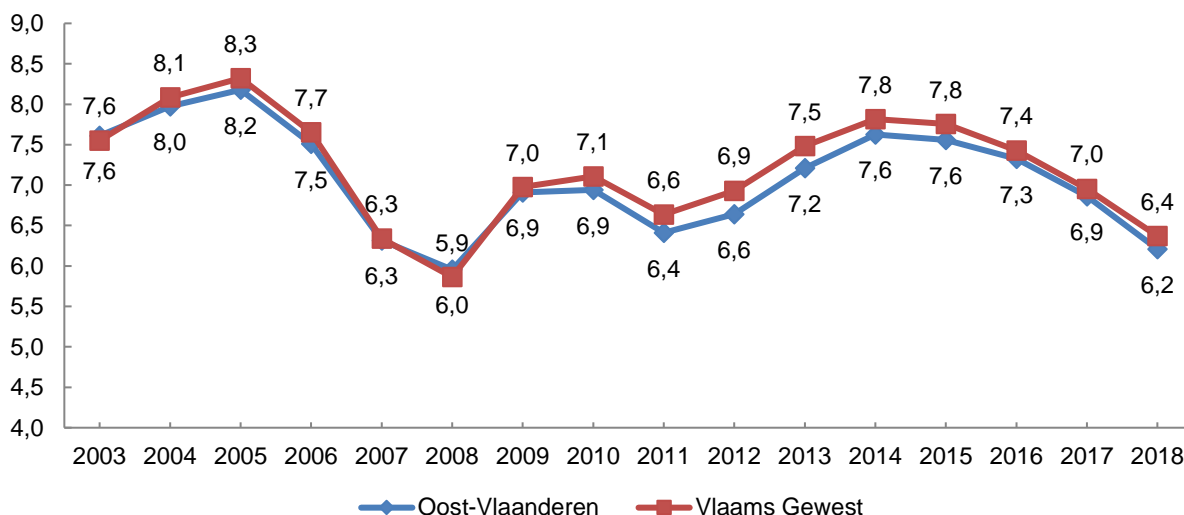

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium), DWH AM&SB bij de KSZ, BISA (Bewerking Steunpunt Werk)

10.2.3. Werkloosheidsgraad

De werkloosheidsgraad is het aandeel niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking. In de afgelopen jaren ligt de werkloosheidsgraad in Oost-Vlaanderen op ongeveer hetzelfde niveau als in Vlaanderen. In 2018 bedroeg de werkloosheidsgraad in Oost-Vlaanderen 6,2%.

Figuur 89.
Evolutie van de werkloosheidsgraad

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium), DWH AM&SB bij de KSZ, BISA (Bewerking Steunpunt Werk)

10.3. Werkloosheid en vacatures

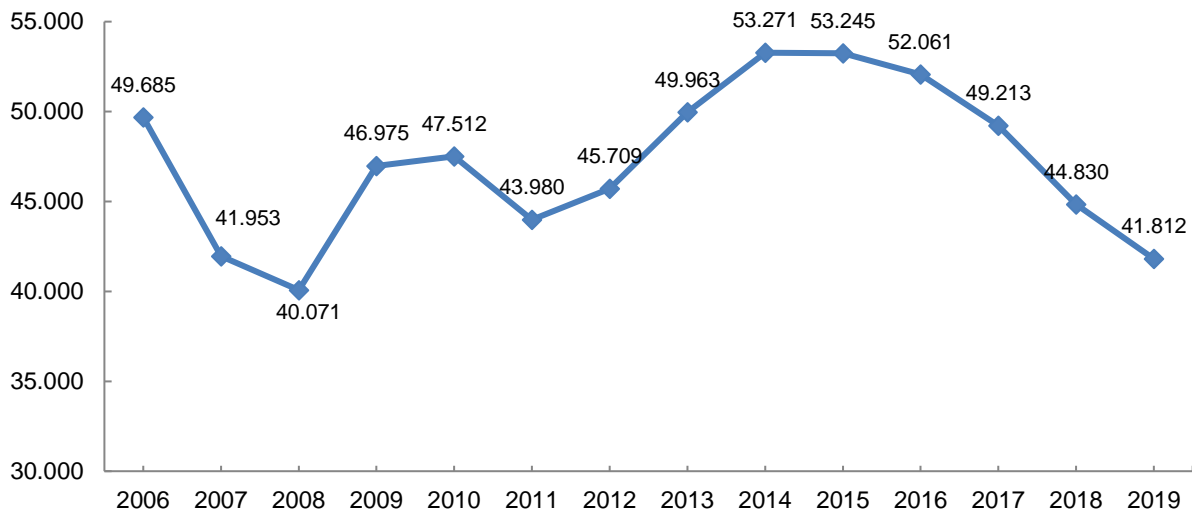
Het aantal niet-werkende werkzoekenden kent een sterke daling sinds 2014. In de laatste zes jaar neemt het aantal ontvangen vacatures heel sterk toe. Ook het aantal openstaande vacatures is aanzienlijk gestegen. Momenteel zijn er in Oost-Vlaanderen 4,1 niet-werkende werkzoekenden per openstaande vacature. In 2014 waren er nog 10,4 niet-werkende werkzoekenden per openstaande vacature. De arbeidsmarktkrapte is dus sterk toegenomen. In het Vlaamse Gewest is de arbeidsmarktkrapte nog iets groter.

10.3.1. Niet-werkende werkzoekenden

In 2019 kende Oost-Vlaanderen gemiddeld 41.812 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). Er is een sterke daling sinds 2014 vast te stellen. In het Vlaamse Gewest zijn er 184.851 NWWZ in 2019.

Figuur 90.

Evolutie van het aantal niet werkende werkzoekenden in Oost-Vlaanderen (jaargemiddelden)

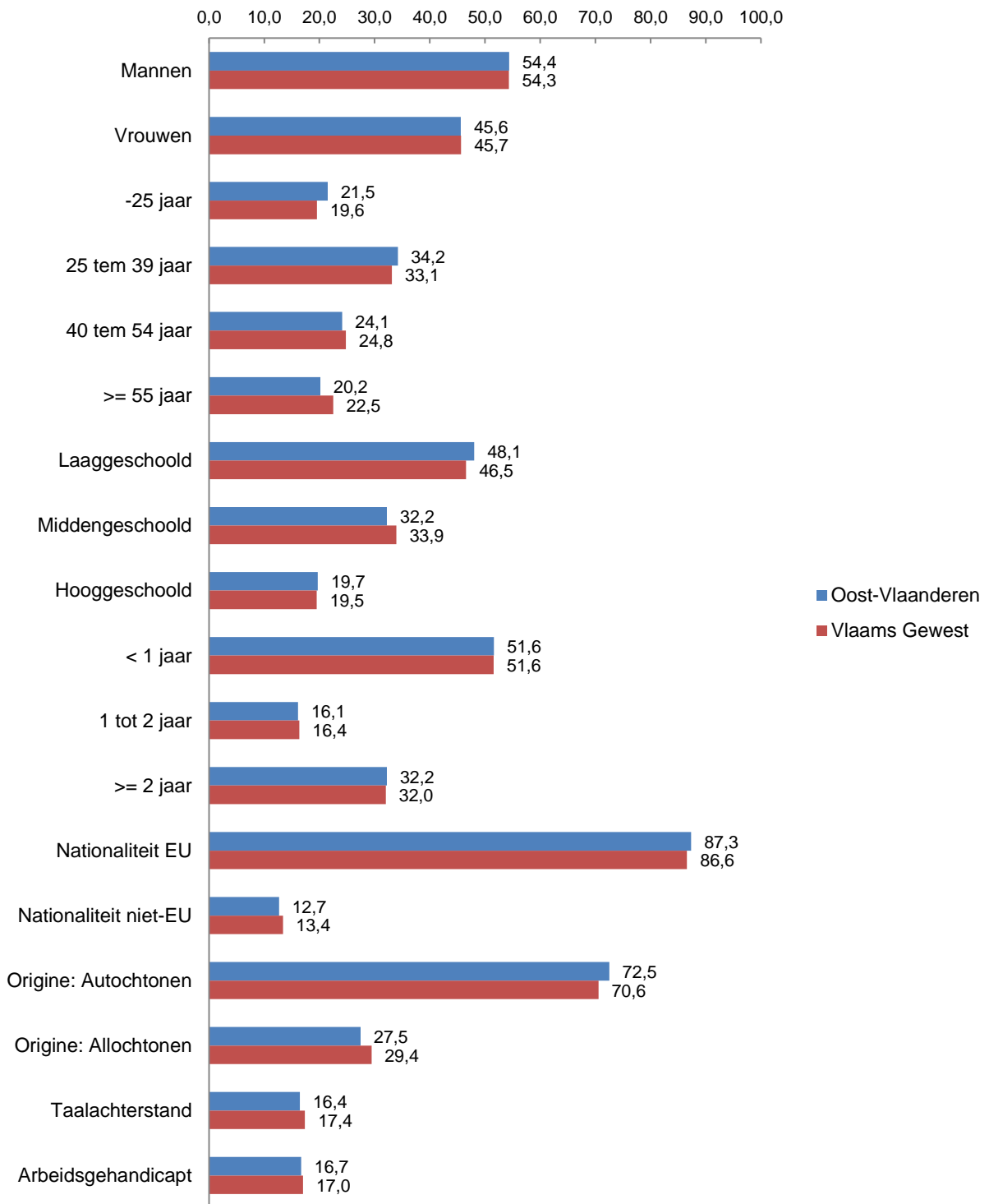
Bron: VDAB, Arvastat

Onderstaande figuur toont het aandeel van bepaalde groepen binnen het totaal aantal werkzoekenden in respectievelijk Oost-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest. In 2019 telde de werkzoekendenpopulatie in Oost-Vlaanderen:

- 21,5% jonge NWWZ (< 25 jaar);
- 20,2% oudere NWWZ (>= 55 jaar);
- 48,4% langdurig NWWZ (>= 1 jaar);
- 48,1% laaggeschoolde NWWZ (= geen diploma secundair onderwijs);
- 27,5% allochtone NWWZ;
- 16,7% arbeidsgehandicapten.

Figuur 91.

Kenmerken van de niet-werkende werkzoekenden in 2018 (in % van het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden)

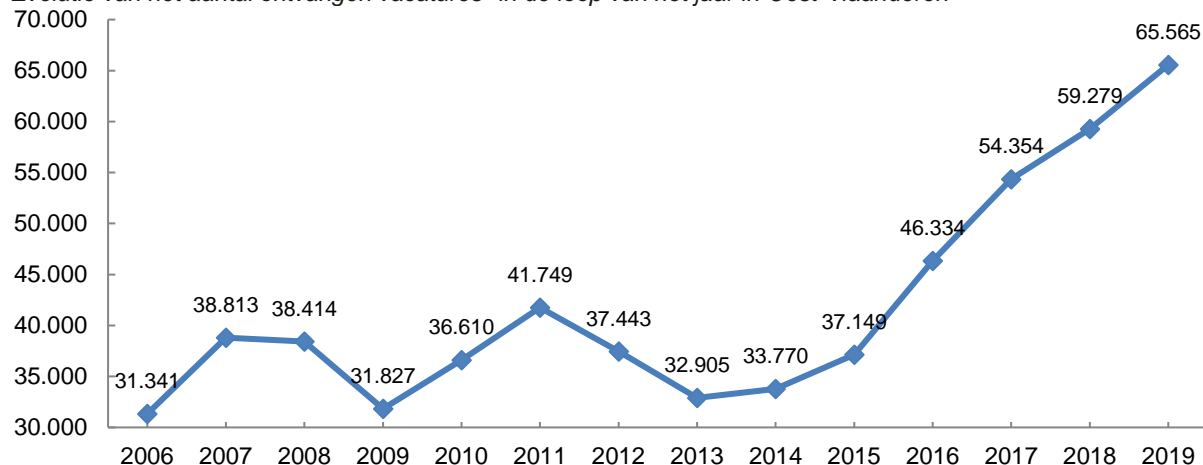
Bron: VDAB, Arvastat

10.3.2. Vacatures

In de loop van 2019 telde de VDAB 65.565 **ontvangen vacatures** in Oost-Vlaanderen. Er is een heel sterke toename in de laatste zes jaar waar te nemen. Ook in Vlaanderen is er een sterke toename. In de loop van 2019 noteerde de VDAB 292.233 vacatures tegenover 153.739 in 2013.

Figuur 92.

Evolutie van het aantal ontvangen vacatures* in de loop van het jaar in Oost-Vlaanderen

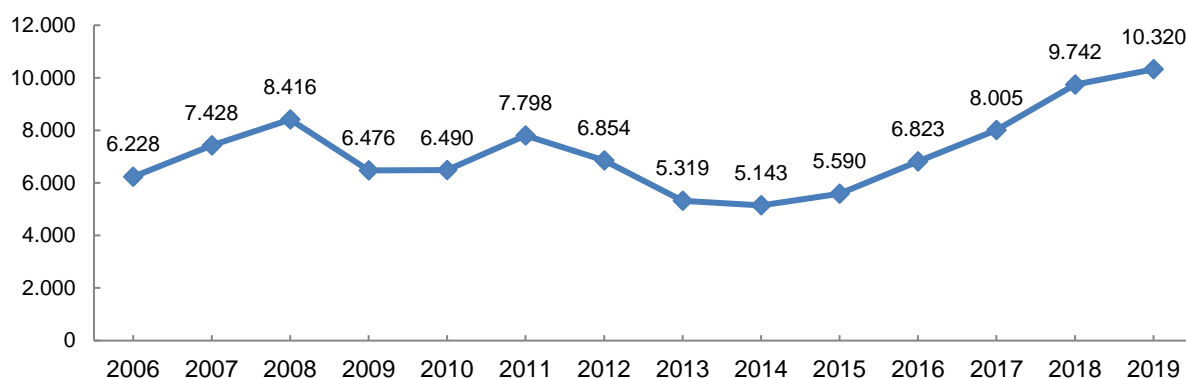
* Het gaat om vacatures uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (NECzU) die rechtstreeks aan VDAB gemeld werden.

Bron: VDAB, Arvastat

Ook het aantal **openstaande vacatures** (jaargemiddelde van het aantal op het einde van elke maand) is aanzienlijk gestegen. In 2019 stonden er in Oost-Vlaanderen gemiddeld 10.320 vacatures uit het Normaal Economisch Circuit open bij de VDAB. Voor het Vlaamse Gewest liep dit op tot 49.084 openstaande vacatures.

Figuur 93.

Evolutie van het aantal openstaande vacatures* in Oost-Vlaanderen (jaargemiddelde van het aantal op het einde van elke maand)

* Het gaat om vacatures uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (NECzU) die rechtstreeks aan VDAB gemeld werden.

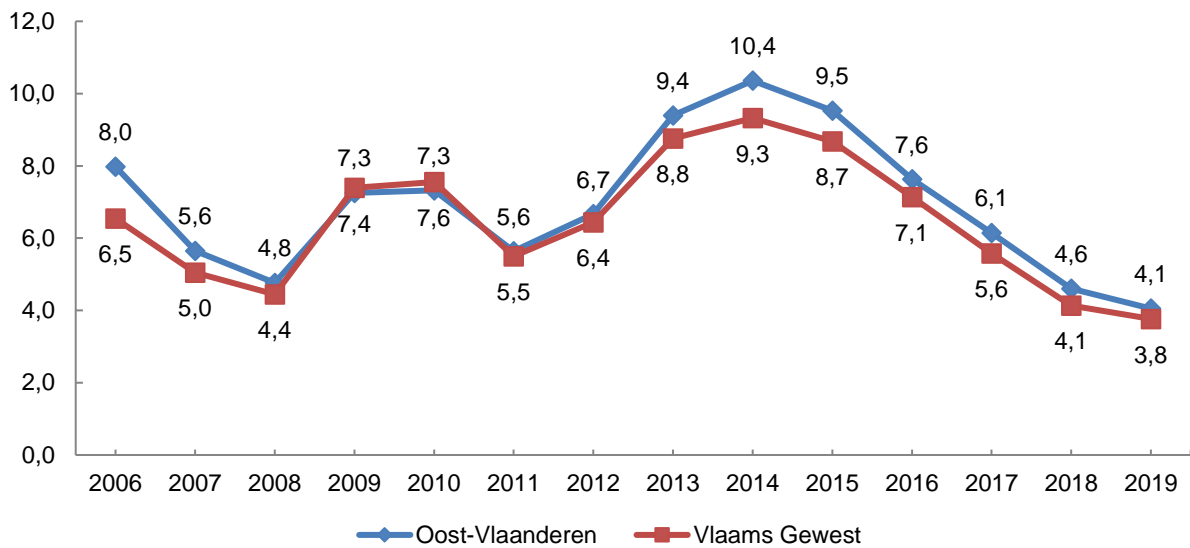
Bron: VDAB, Arvastat

Berekenen we het aantal niet-werkende werkzoekenden per openstaande VDAB-vacature, dan bekomen we de **spanningsratio**, die een indicator vormt voor de krapte op de arbeidsmarkt.

In 2019 waren er in Oost-Vlaanderen 4,1 niet-werkende werkzoekenden per openstaande vacature. In 2014 waren er nog 10,4 niet-werkende werkzoekenden per openstaande vacature. De arbeidsmarktkrapte is sterk toegenomen. In het Vlaamse Gewest is de arbeidsmarktkrapte nog iets groter.

Figuur 94.

Evolutie van de spanningsratio (aantal NWWZ per openstaande vacature)

Bron: VDAB, Arvastat

10.4. Tewerkstelling

Zowel in Oost-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest kent de jobratio een stijgende trend. De jobratio in Oost-Vlaanderen bedraagt momenteel 69,2% en ligt duidelijk onder het cijfer van het Vlaamse Gewest (72,3%).

De provincie Oost-Vlaanderen telde in 2019 bijna 633.000 jobs. Het gaat om 514.957 jobs als werknemer en 117.672 jobs als zelfstandige of helper. Tussen 2010 en 2019 zijn er zo'n 70.000 jobs bijgekomen. Dit is een toename met 12,4%. Het Vlaamse Gewest kent een iets tragere groei (+9,9%).

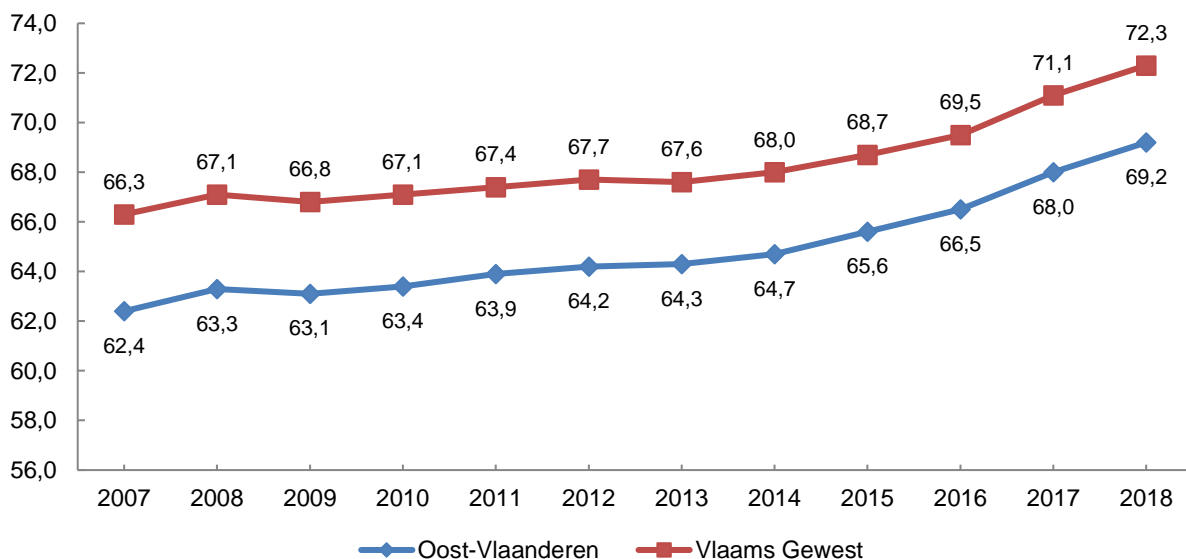
De toename van het aantal jobs in Oost-Vlaanderen situeert zich vooral in de tertiaire sector.

10.4.1. Jobratio

De jobratio meet het aantal jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd. Zowel in Oost-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest kent de jobratio een stijgende trend. De jobratio in Oost-Vlaanderen bedraagt momenteel 69,2% en ligt duidelijk onder het cijfer van het Vlaamse Gewest (72,3%).

Figuur 95.

Evolutie van de jobratio (het aantal jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd (15-64 jaar))

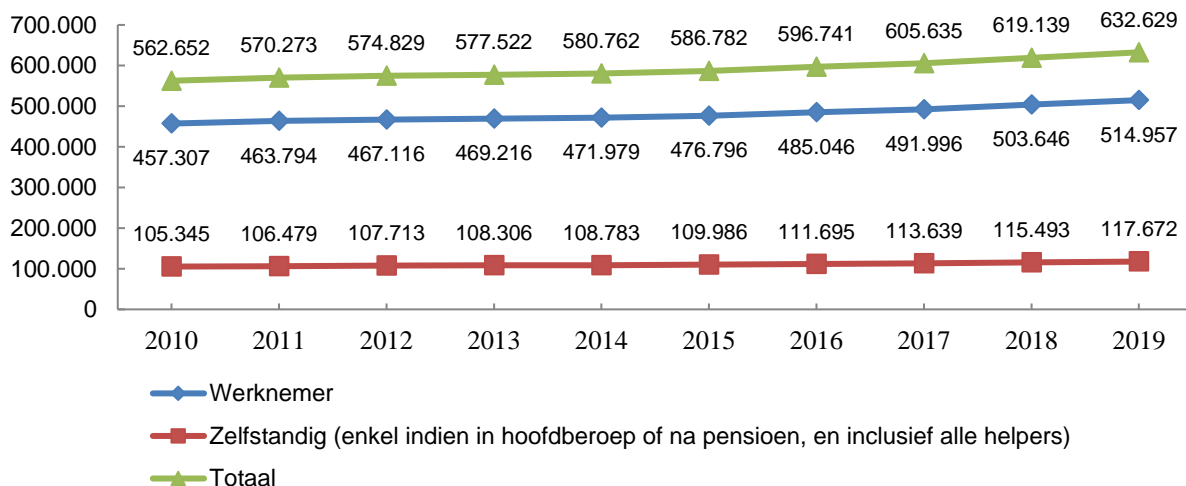
Bron: Steunpunt Werk (Vlaamse Arbeidsrekening)

10.4.2. Evolutie van het aantal jobs

De provincie Oost-Vlaanderen telde in 2019 bijna 633.000 jobs. Het gaat om 514.957 jobs als werknemer en 117.672 jobs als zelfstandige¹⁹ of helper. Tussen 2010 en 2019 zijn er zo'n 70.000 jobs bijgekomen. Dit is een toename met 12,4%. In het Vlaamse Gewest steeg het aantal jobs in deze periode met 9,9%.

Figuur 96.

Evolutie van het aantal jobs in Oost-Vlaanderen

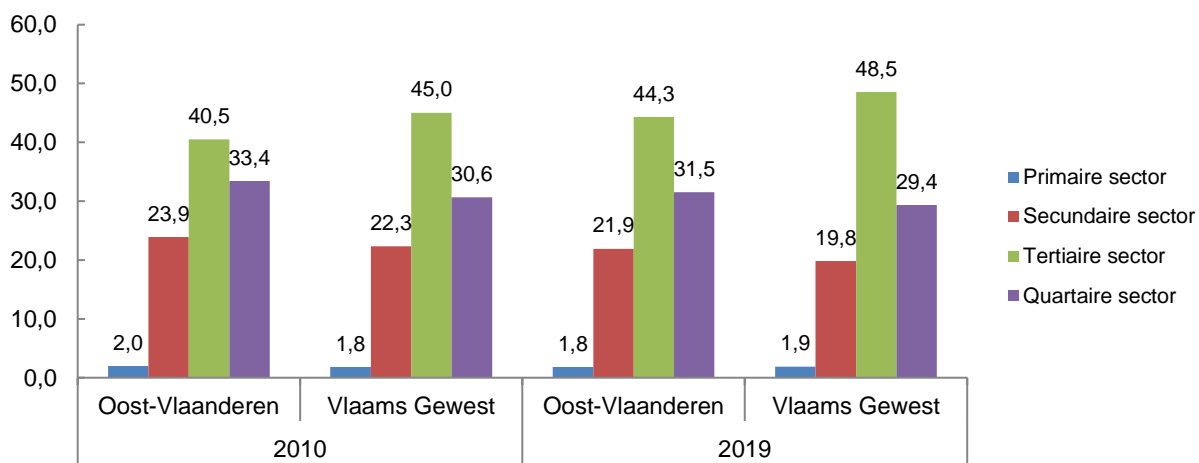
Bron: RSZ & RSVZ | provincies.incijfers.be

De toename van het aantal jobs in Oost-Vlaanderen situeert zich vooral in de tertiaire sector (commerciële dienstensector). Daar nam de tewerkstelling tussen 2010 en 2019 toe met ongeveer 50.000 of +22,4%. In de quataire sector (niet-commerciële dienstensector) kwamen 10.198 jobs (+5,5%) bij. In de secundaire sector (industrie en bouw) kwamen 3.265 jobs bij (+2,5%) en in de primaire sector 306 (+2,8%). Het aandeel van de tertiaire sector in het totaal aantal jobs neemt toe van 40,5% in 2010 tot 44,3% in 2019. In het Vlaamse Gewest is 48,5% van de werkgelegenheid gesitueerd in de tertiaire sector.

¹⁹ Cijfers exclusief zelfstandigen in bijberoep.

Figuur 97.

Evolutie van het aandeel van de hoofdsectoren in het totaal aantal jobs* (in %)

Bron: RSZ & RSVZ | provincies.incijfers.be

* het betreft de som van het aantal loontrekkende jobs en het aantal jobs als zelfstandige in hoofdberoep.

11. VERDIENEN

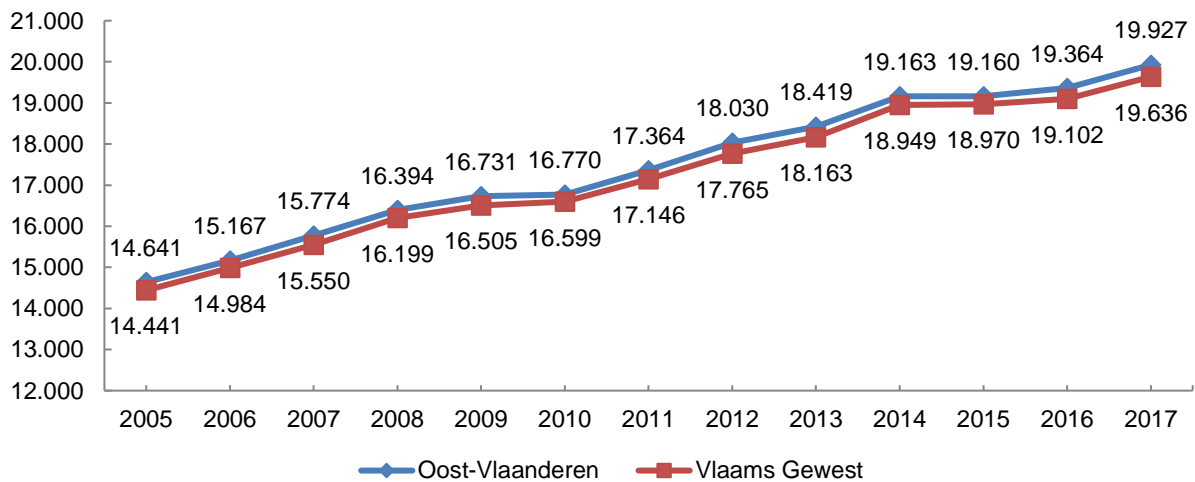
11.1. Fiscale inkomens

Zowel het gemiddeld inkomen per inwoner als het mediaan inkomen per aangifte liggen iets hoger in Oost-Vlaanderen dan in het Vlaamse Gewest.

Het gemiddeld inkomen per persoon, berekend op basis van de jaarlijkse fiscale aangifte, is een goede welvaartsindicator. Het geeft een beeld van het inkomen dat gezinnen ter beschikking hebben (*verdiende* welvaart). Het gaat natuurlijk alleen om de inkomens die aan de fiscus worden doorgegeven. Zo ontbreken vaak de inkomsten uit roerend goed, zoals spaarboekjes en beleggingen. Onderstaande figuren tonen het gemiddeld netto belastbaar inkomen gedeeld door het aantal inwoners, enerzijds, en het mediaan inkomen per aangifte, anderzijds. Het mediaan inkomen is de waarde van de aangifte waarvoor geldt dat de helft lager ligt, en de helft hoger. Dit is dus de "doorsnee aangifte". Dit geeft een betere maatstaf dan het gemiddelde, omdat die waarde sterk verhoogd kan worden door slechts enkele extreem hoge inkomens.

In 2017 (aanslagjaar 2018) bedroeg het gemiddeld inkomen per inwoner in Oost-Vlaanderen 19.927 euro. Dit is iets hoger dan in het Vlaamse Gewest, waar het gemiddeld inkomen per inwoner 19.636 euro bedroeg. Het gemiddeld inkomen per inwoner kent een stijgende trend.

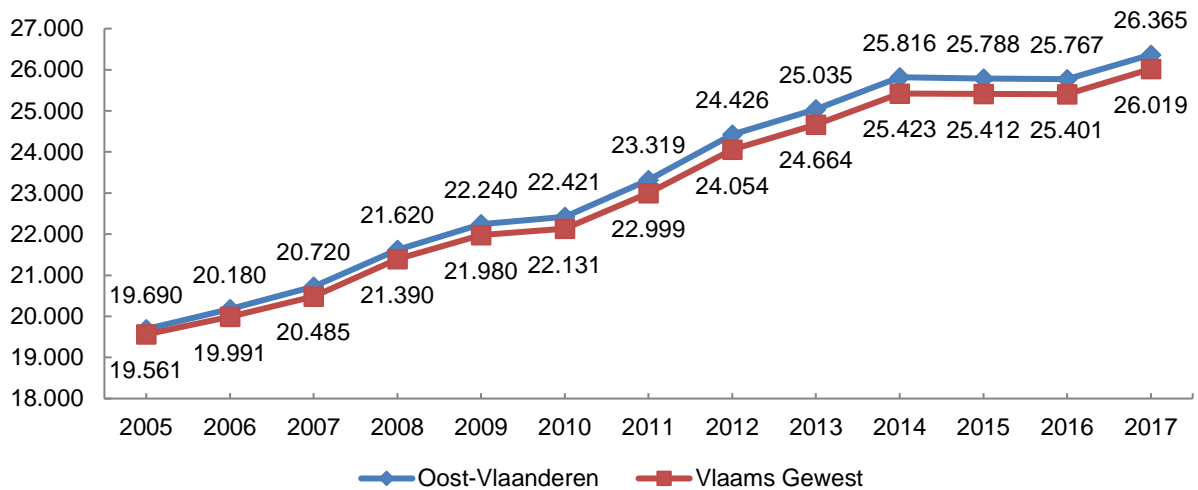
*Figuur 98.
Evolutie van het gemiddeld inkomen per inwoner (in euro)*

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be

In 2017 (aanslagjaar 2018) bedroeg het mediaan inkomen per aangifte in Oost-Vlaanderen 26.365 euro. Ook deze indicator ligt hoger in Oost-Vlaanderen dan in het Vlaamse Gewest.

Figuur 99.
Evolutie van het mediaaninkomen per aangifte (in euro)

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be

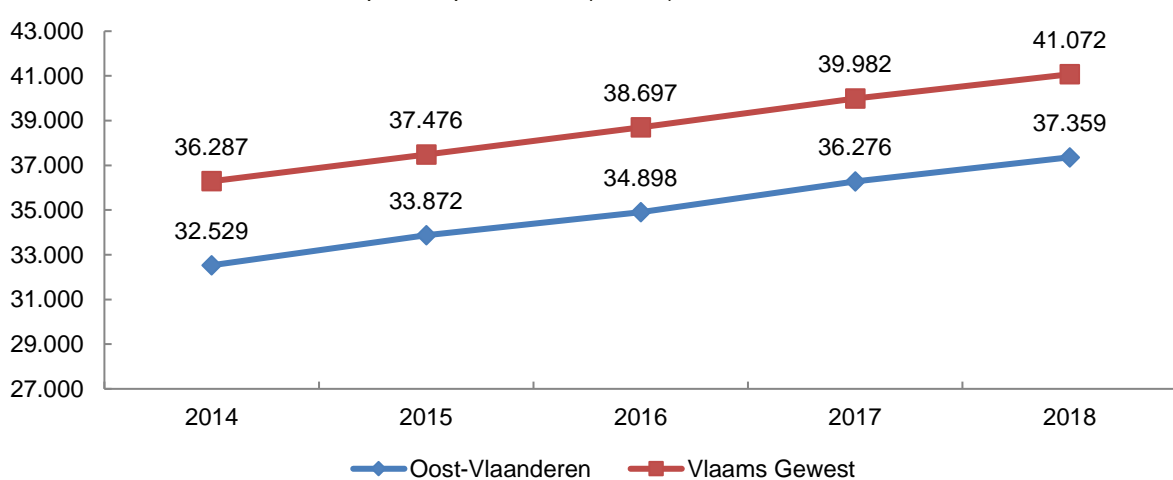
11.2. Bruto binnenlands product

Het bruto binnenlands product per inwoner ligt in Oost-Vlaanderen duidelijk onder dat van het Vlaamse Gewest.

Het bruto binnenlands product (BBP) per inwoner geeft een indicatie van de *geproduceerde* welvaart, met name hoeveel euro elke inwoner bijdraagt aan de totale geproduceerde welvaart van een regio.

Het bruto binnenlands product per inwoner bedroeg in 2018 in Oost-Vlaanderen 37.359 euro tegenover 41.072 euro in het Vlaamse Gewest. Oost-Vlaanderen scoort dus duidelijk onder het Vlaamse gemiddelde. Als we vergelijken met de cijfers van het gemiddeld inkomen wijst dit op een discrepantie tussen de *verdiende* welvaart en de *geproduceerde* welvaart. Een belangrijk deel van de productie van onze welvaart vindt plaats buiten de provincie.

Figuur 100.
Evolutie van het bruto binnenlands product per inwoner (in euro)

Bron: Nationale Bank van België, Regionale Rekeningen, NBB.Stat

11.3. Armoede

11.3.1. Risico op armoede of sociale uitsluiting in België

Werklozen, leden van eenoudergezinnen, huurders en laag opgeleiden lopen een hoog risico op monetaire armoede.

Binnen het Europese beleid worden drie indicatoren naar voren geschoven om armoede te meten:

- armoederisico op basis van inkomen;
- ernstige materiële deprivatie;
- huishoudens met zeer lage werkintensiteit.

De drie indicatoren samen vormen de Europese armoede-indicator 'risico op armoede of sociale uitsluiting'.

Volgens de EU-SILC²⁰ enquête behoorde in 2018 **16,4%** van de Belgische bevolking tot de groep met een **armoederisico** op basis van het inkomen (inkomen lager dan 1.187 euro per maand voor een alleenstaande), **4,9%** van de bevolking leeft in **ernstige materiële deprivatie** en **12,1%** van de Belgische bevolking jonger dan 60 jaar leeft in een **huishouden met een zeer lage werkintensiteit**. De waarde van de Europese armoede-indicator '**risico op armoede of sociale uitsluiting**' bedraagt in België **19,8%**, wat betekent dat 19,8% van de bevolking in België te maken heeft met minstens één van bovenstaande situaties.

De EU-SILC leert ons welke **groepen een verhoogd risico op armoede** hebben. **Werklozen** (49,4%) zijn een stuk kwetsbaarder voor monetaire armoede dan de werkende bevolking (5,2%). Leden van **eenoudergezinnen** (41,3%) lopen vier keer meer risico dan bijvoorbeeld een gezin met twee volwassenen en twee kinderen (9,8%). Datzelfde geldt ook voor **huurders** (37,2%) in vergelijking met zij die eigenaar zijn van hun woning (9,1%). Ook bij de **laagst opgeleiden** (27,8%), die hoogstens een diploma lager secundair onderwijs hebben, ligt het risico op monetaire armoede vier keer hoger dan bij de hoogst opgeleiden (6,4%)²¹.

11.3.2. Armoede in Oost-Vlaanderen

Van alle Oost-Vlamingen in de ziekteverzekering ontvangt 15,2% een verhoogde tegemoetkoming. Dit percentage is de afgelopen jaren toegenomen.

De cijfers van de EU-SILC zijn enquêteresultaten en zijn niet beschikbaar op niveau van de provincies. Om de situatie op provinciaal niveau in beeld te brengen zijn we aangewezen op administratieve data. Dit zijn gegevens die verzameld worden in het kader van het heffen van belastingen, het toekennen van een uitkering, ... Ze geven niet altijd de volledige werkelijkheid mee. Daarom is het belangrijk om voorzichtig om te springen met de gegevens²².

Hieronder bekijken we één kerncijfer rond armoede in Oost-Vlaanderen, namelijk de **verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering**. Deze tegemoetkoming maakt de gezondheidszorg goedkoper voor bepaalde personen met een laag inkomen. Deze tegemoetkoming is daardoor geschikt om een *inschatting* te maken van de bevolking met een laag inkomen.

In 2018 genoten 229.622 Oost-Vlamingen van een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit is 15,2% van het aantal verzekerden. Het aandeel is gestegen ten opzichte van 2002, toen 12,6% van de verzekerden een verhoogde tegemoetkoming ontving.

²⁰ De 'European Union Statistics on Income and Living Conditions' (EU-SILC) is een enquête georganiseerd door Statbel die jaarlijks wordt afgenomen bij een steekproef van ongeveer 6.000 personen. Omwille van de relatief kleine steekproef zijn geen cijfers beschikbaar op niveau van de provincies.

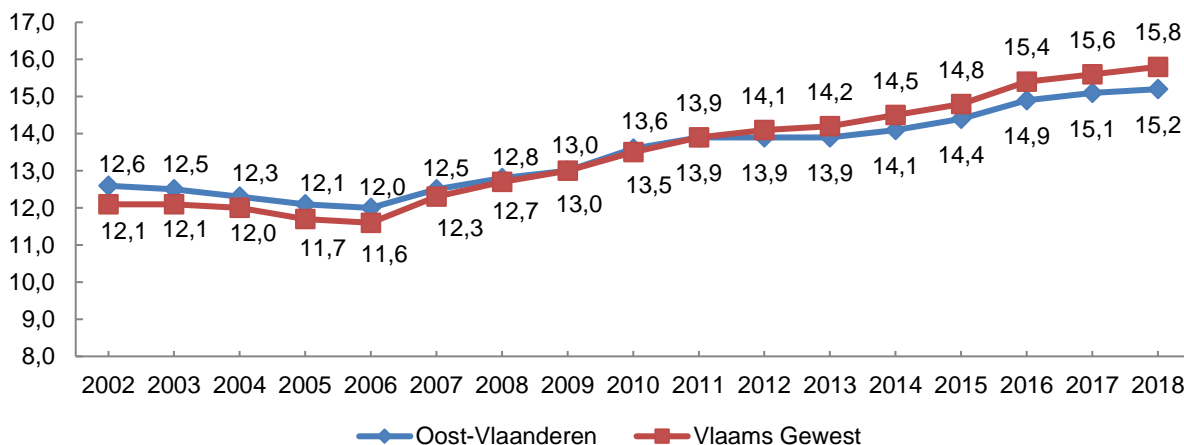
²¹ Bron: Statbel, 14 juni 2019.

²² Bron: Armoede in Vlaams-Brabant. Rapport 2017 – Steunpunt sociale planning.

Sinds 2012 ligt het aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming iets lager in Oost-Vlaanderen dan in het Vlaamse Gewest.

Figuur 101.

Evolutie van het aandeel personen met verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

Bron: InterMutualistisch Agentschap | Provincies in Cijfers

De Oost-Vlaamse gemeenten met het hoogste aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering zijn Ronse (25,3%), Sint-Niklaas (21,2%), Gent (20,6%) en Eeklo (19,2%).

11.4. Bruto toegevoegde waarde

iets meer dan de helft van de bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen in Oost-Vlaanderen wordt gerealiseerd in de sector van de commerciële marktdiensten (tertiaire sector). Dit aandeel is stijgend. Het aandeel van de secundaire sector in de bruto toegevoegde waarde is nog steeds aanzienlijk (27%) maar kent een daling in de tijd.

In 2018 bedraagt de bruto toegevoegde waarde²³ tegen basisprijzen 50,3 miljard euro (in lopende prijzen) in Oost-Vlaanderen. Dit komt neer op 20,9% van de bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen in Vlaanderen. Tussen 2014 en 2018 is er een toename van de bruto toegevoegde waarde met 17,3%. In het Vlaamse Gewest bedraagt de bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen 240,6 miljard euro (in lopende prijzen). De toename tussen 2014 en 2018 (15,3%) is iets kleiner dan in Oost-Vlaanderen (Bron: NBB, Regionale rekeningen).

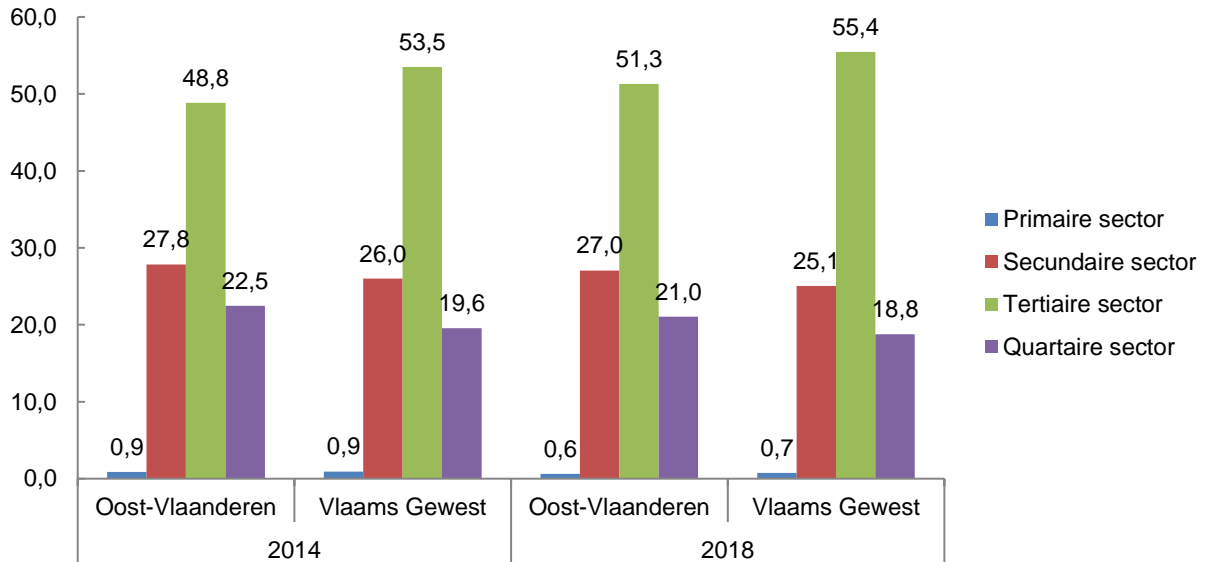
Net zoals de toename van het aantal jobs, is de toename van de bruto toegevoegde waarde in Oost-Vlaanderen het grootst in de tertiaire sector (sector van de commerciële marktdiensten). Tussen 2014 en 2018 neemt de bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen (in lopende prijzen) in deze sector toe met 23,2%. De groei in de quataire sector (niet-commerciële marktdiensten) bedraagt 9,9% en deze in de secundaire sector 14%. Ook in het Vlaamse Gewest is de groei het grootst in de tertiaire sector.

Het aandeel van de tertiaire sector in de totale bruto toegevoegde waarde neemt toe van 48,8% in 2014 tot 51,3% in 2018. In het Vlaamse Gewest is 55,4% van de bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen afkomstig van de tertiaire sector.

²³ Bruto toegevoegde waarde is het bedrag dat de productiefactoren aan de waarde van de verbruikte goederen en diensten toevoegen en is gelijk aan het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen en diensten en de waarde van de in het productieproces verbruikte goederen en diensten. De waardering van de bruto toegevoegde waarde gebeurt tegen basisprijzen. Dat wil zeggen dat de productie niet de door de producent in rekening gebrachte belasting over de toegevoegde waarde omvat en ook niet mogelijke andere productgebonden belastingen zoals accijnzen. Wel zijn productgebonden subsidies inbegrepen.

Figuur 102.

Evolutie van het aandeel van de hoofdsectoren in de totale bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen (in lopen prijzen) (in %)

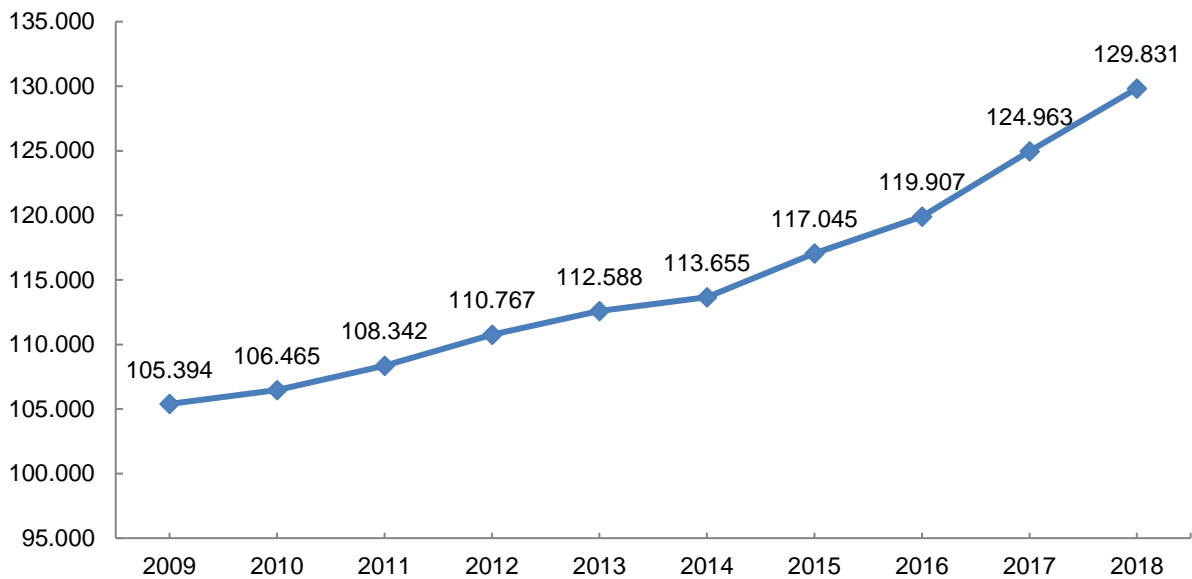
Bron: NBB, Regionale rekeningen

11.5. Actieve, opgerichte en verdwenen ondernemingen

Oost-Vlaanderen telt zo'n 130.000 actieve ondernemingen. Aangezien de oprichtingen jaarlijks hoger liggen dan de stopzettingen is er tussen 2009 en 2018 een aanzienlijke toename van het aantal actieve ondernemingen waar te nemen. In 2018 bedraagt de nettogroeiratio 4%.

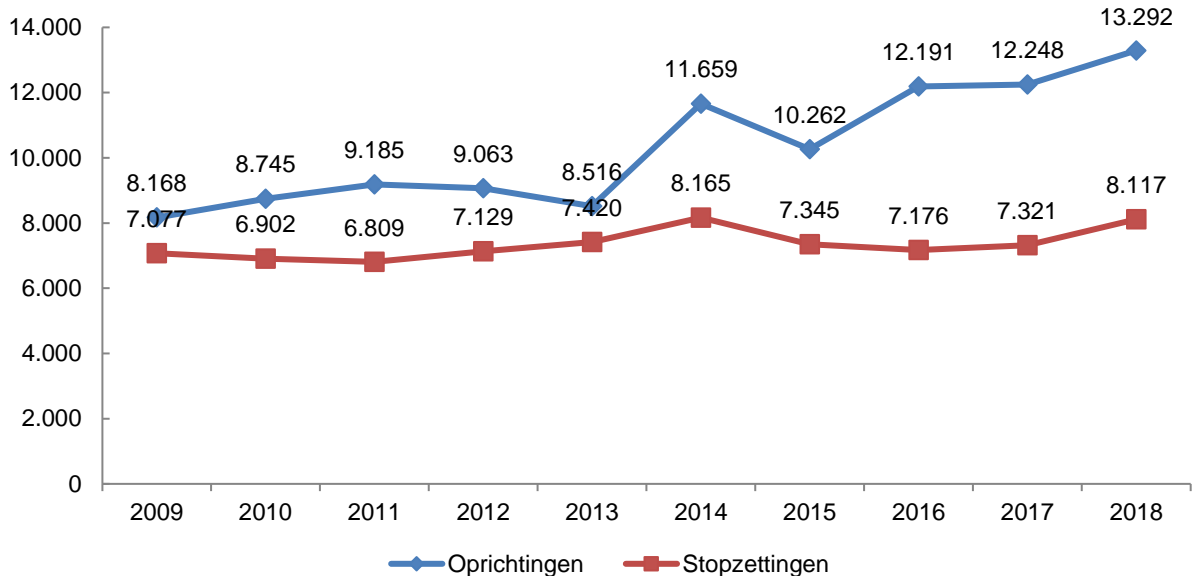
In 2018 telde Oost-Vlaanderen 129.831 actieve ondernemingen, of 22,8% van het totaal aantal ondernemingen in het Vlaamse Gewest. Tussen 2009 en 2018 is het aantal actieve ondernemingen in Oost-Vlaanderen gegroeid met bijna 24.500 eenheden of 23,2%. In het Vlaamse Gewest lag de groei iets hoger, namelijk op 24,9%. In diezelfde periode steeg het aantal oprichtingen in Oost-Vlaanderen met maar liefst 62,7%. Ook in Vlaanderen stellen we een hoog groeipercentage van het aantal oprichtingen vast (+58,8%). Het aantal stopzettingen steeg in Oost-Vlaanderen met 14,7% en in het Vlaamse Gewest met 16,5%.

Figuur 103.
Evolutie van het aantal actieve ondernemingen in Oost-Vlaanderen

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

Figuur 104.
Evolutie van het aantal oprichtingen en stopzettingen in Oost-Vlaanderen

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

In 2018 bedroeg de **oprichtingsratio**²⁴ in Oost-Vlaanderen en in het Vlaamse Gewest 10,2%. De **uittredingsratio** bedroeg 6,3% in Oost-Vlaanderen tegenover 6,2% in Vlaanderen. De som van beide ratio's wordt de **turbulentieratio** genoemd en is een maatstaf voor de mate waarin het economisch weefsel zich vernieuwt. De turbulentieratio in Oost-Vlaanderen (16,5%) ligt op hetzelfde niveau als in het Vlaamse Gewest (16,4%). In beide regio's is de turbulentieratio toegenomen in vergelijking met het jaar

²⁴ Oprichtingsratio = opgerichte ondernemingen / aantal actieve ondernemingen * 100

Uittredingsratio = stopzettingen / aantal actieve ondernemingen * 100

Nettogroeiratio = (opgerichte ondernemingen - stopzettingen) / aantal actieve ondernemingen * 100 = oprichtingsratio - uittredingsratio

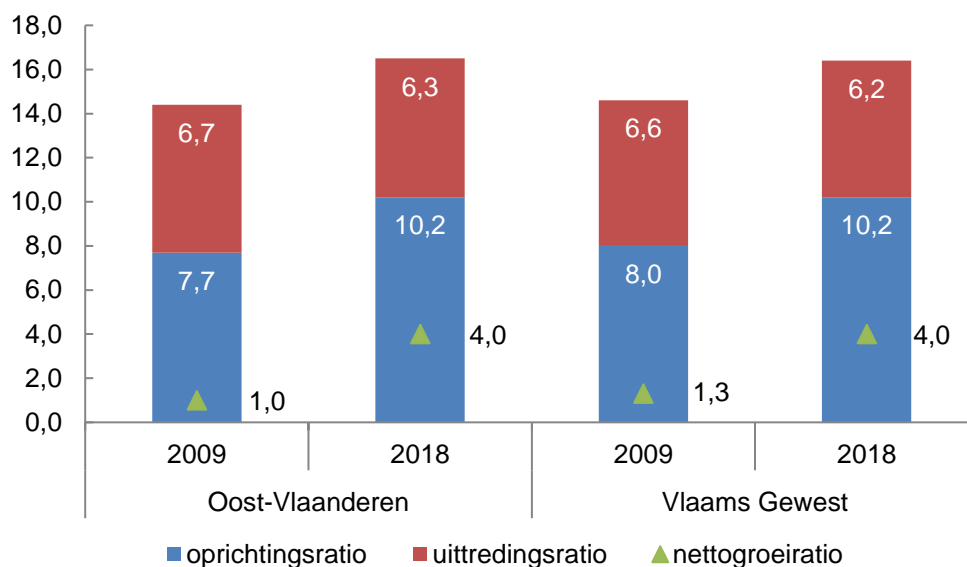
Turbulentieratio = (opgerichte ondernemingen + stopzettingen) / aantal actieve ondernemingen * 100 = oprichtingsratio + uittredingsratio

2009.

Ook de **nettogroeiratio**, of het verschil tussen de oprichtingsratio en de uittredingsratio is in beide regio's gestegen. In 2018 ligt de nettogroeiratio in Oost-Vlaanderen (4%) op hetzelfde niveau als in Vlaanderen (4%).

Figuur 105.

Evolutie van de oprichtingsratio, de uittredingsratio en de nettogroeiratio (in %)

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

11.6. Kenniseconomie

Maar liefst 53,9% van de totale loontrekkende werkgelegenheid in Oost-Vlaanderen situeerde zich in 2019 binnen hoog- en medium hoogtechnologische sectoren en kennisintensieve diensten. Ten opzichte van 2009 blijft dit aandeel min of meer stabiel.

Zoals eerder aangegeven in het hoofdstuk rond onderwijs, is het onderwijsniveau van de Oost-Vlaamse bevolking sterk toegenomen. 37% van de Oost-Vlamingen tussen 15 en 64 jaar is momenteel hooggeschoold tegenover 30,7% in 2010.

Ook uit de cijfers van de loontrekkende werkgelegenheid in Oost-Vlaanderen blijkt een sterke en toenemende aanwezigheid van **tewerkstelling in kennisintensieve sectoren**. 277.769 loontrekkende werknemers waren in 2019 in Oost-Vlaanderen aan de slag in bedrijven die kennis als voornaamste grondstof gebruiken. Dat is een aandeel van 53,9% in de totale loontrekkende werkgelegenheid. Dit aandeel ligt lichtjes hoger dan in Vlaanderen, waar 53,1% van de bezoldigde tewerkstelling te situeren is in hoogtechnologische sectoren en kennisintensieve diensten²⁵.

²⁵ Hoogtechnologische industrie: vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten (Nace-Bel 21) en vervaardiging van informaticaproducten en elektronische en optische producten (Nace-Bel 26).

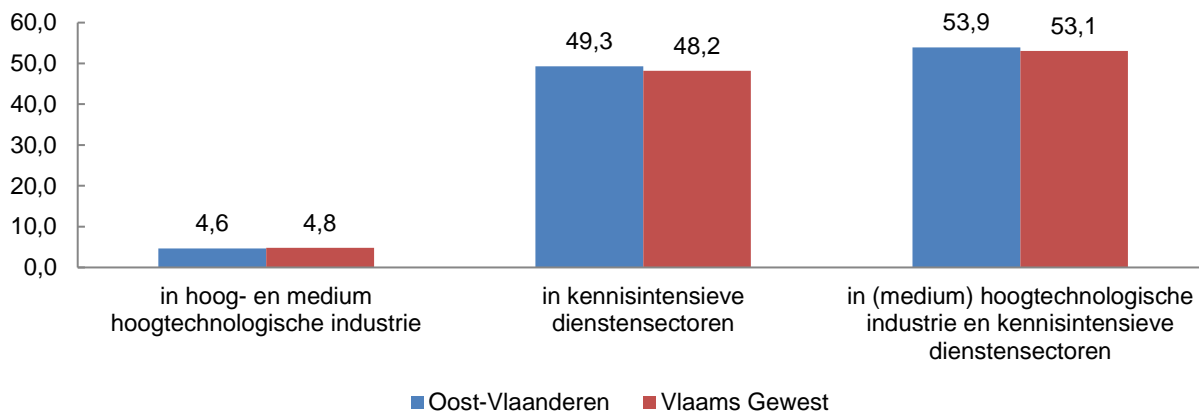
Mediumhoogtechnologische industrie: vervaardiging van chemische producten (Nace-Bel 20), vervaardiging van elektrische apparatuur (Nace-Bel 27), vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen (Nace-Bel 28), vervaardiging van transportmiddelen (Nace-Bel 29+30).

Kennisintensieve dienstensectoren: productie van films en video- en televisieopnames, maken van geluidsopnames en uitgeverijen van muziekopnamen (Nace-Bel 59), programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's (Nace-Bel 60), telecommunicatie (Nace-Bel 61), informatica (Nace-Bel 62+63) en speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied (Nace-Bel 72), vervoer over water en luchtvaart (Nace-Bel 50+51), uitgeverijen (Nace-Bel 58), financiële activiteiten en verzekeringen (Nace-Bel 64 t/m 66), rechtskundige, boekhoudkundige, bedrijfskundige en technische dienstverlening (Nace-Bel 69 t/m 71), reclame en overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten (Nace-Bel 73 t/m 75), terbeschikkingstelling van

In 2019 was in Oost-Vlaanderen 4,6% van alle loontrekkenden actief in de **hoog en medium hoogtechnologische industrie**. In het Vlaamse Gewest ligt dit aandeel iets hoger, namelijk op 4,8%. In Oost-Vlaanderen was 49,3% van alle loontrekkenden actief in de **kennisintensieve diensten** tegenover 48,2% in Vlaanderen.

Figuur 106.

Aandeel van de tewerkstelling in hoogtechnologische sectoren en kennisintensieve diensten in de totale loontrekkende tewerkstelling, 2019 (in %)

Bron: Rijksdienst voor de Sociale Zekerheid (RSZ) | provincies.incijfers.be

In 2009 situeerde 53,2% van de loontrekkende tewerkstelling zich binnen de (medium) hoogtechnologische industrie en kennisintensieve dienstensectoren. Het aandeel is tussen 2009 en 2019 weinig veranderd. Er is een daling van het aandeel van de tewerkstelling in de (medium) hoogtechnologische industrie, maar een toename van het aandeel van de kennisintensieve diensten. Eenzelfde trend stellen we vast in Vlaanderen.

11.7. Sociale economie

In 2017 zijn in Oost-Vlaanderen 4.675 personen uit de kansengroepen werkzaam in een onderneming binnen de sociale economie. Hiermee staat Oost-Vlaanderen garant voor 20,5% van de tewerkstelling in de sociale economie in Vlaanderen.

De sociale economie bestaat uit bedrijven en initiatieven die²⁶:

- specifieke maatschappelijke meerwaarde willen realiseren.
- tewerkstelling creëren en competenties versterken met het oog op duurzame loopbanen. De aandacht gaat naar emancipatie, integratie en de positie van mensen uit kansengroepen. Waar mogelijk doorstroom realiseren binnen de sociale economie en naar het normale economische circuit.
- zich bezig houden met duurzame ontwikkeling, milieuvriendelijke productieprocessen en producten en integrale milieuzorg.
- arbeid voorrang geven op kapitaal bij de verdeling van de opbrengsten. De opbrengsten vormen geen doel op zich, maar zijn een middel om maatschappelijke doelen te realiseren.
- vertrekken vanuit democratische besluitvorming: de betrokkenen krijgen inspraak in het beleid van de onderneming.

personeel (Nace-Bel 78), beveiligings- en opsporingsdiensten (Nace-Bel 80), openbaar bestuur (Nace-Bel 84), onderwijs (Nace-Bel 85), menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (Nace-Bel 86 t/m 88) en kunst, amusement en recreatie (Nace-Bel 90 t/m 93).

²⁶ Bron: www.socialeconomie.be

- kiezen voor maximale transparantie, onder meer op het vlak van algemeen beleid, financiën en interne en externe relaties.
- focussen op kwaliteitsvolle relaties. Bij externe relaties is het streefdoel een win-win-partnerschap, waarbij de kosten en de baten gelijk worden verdeeld. Bij interne relaties gaat de aandacht naar kansen voor persoonlijke ontwikkeling, non-discriminatie en de arbeidsvoorwaarden van het personeel.
- streven naar een positieve inbedding in de maatschappij. Dat kan door in gesprek te gaan met de lokale gemeenschap en niet-gouvernementele organisaties op het werkerterrein. Partners werken samen en bouwen netwerken op.
- goederen en diensten leveren waarvoor klanten en behoeften bestaan, zowel vandaag als in de toekomst. De focus ligt op continuïteit, rendabiliteit en een efficiënte inzet van de middelen.

De sociale economie omvat een grote diversiteit aan ondernemingen: de maatwerkbedrijven, of de voormalige beschutte en sociale werkplaatsen, de ondernemingen binnen de lokale diensteneconomie en de arbeidszorg. Deze sociale-economiebedrijven zijn sterk gericht op sociale tewerkstelling, namelijk tewerkstelling van die personen met een grote afstand tot de (reguliere) arbeidsmarkt. Mensen uit kansengroepen kunnen dankzij een duurzame job hun competenties versterken. Waar mogelijk wordt doorstroom gerealiseerd naar het normaal economisch arbeidscircuit.

11.7.1. Maatwerkbedrijven

Maatwerkbedrijven streven naar een maximale tewerkstelling van personen met een beperking. De werknemers werken in een aangepaste omgeving en krijgen daar begeleiding en ondersteuning op maat. Verspreid over 30 maatwerkbedrijven in Oost-Vlaanderen hebben ruim 4.000 doelgroep-werknemers werk. 83% van de medewerkers hebben een arbeidshandicap²⁷.

11.7.2. Lokale diensteneconomie (LDE)

De lokale diensteneconomie wordt geïnitieerd vanuit de overheid, waarbij rechtstreeks kan worden ingespeeld op de lokale noden. De creatie van maatschappelijke meerwaarde staat hierbij centraal. Voorbeelden van diensten zijn fietspunten, vervoer- en boodschappendiensten, sociale restaurants en kringwinkels. In Oost-Vlaanderen zijn om en bij de 40 organisaties actief in de lokale diensteneconomie. Daar werken 345 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bijna de helft van de medewerkers vertoont een arbeidshandicap²⁸.

11.7.3. Arbeidszorg

Arbeidszorgmedewerkers behouden tijdens de arbeidszorg hun uitkering. Het werk- en zorgdecreet voorziet drie soorten ondersteuning voor mensen die niet, nog niet of niet meer betaald aan de slag kunnen:

- activeringstrajecten zijn voortrajecten voor personen die op middellange termijn naar een job kunnen evolueren.
- trajecten maatschappelijke oriëntatie zijn bedoeld voor werkzoekenden voor wie het bijna onmogelijk is naar het reguliere of het beschermde arbeidscircuit door te stromen; zij worden begeleid naar passende ondersteuning op het vlak van zorg en welzijn.
- arbeidsmatige activiteiten zijn onbetaalde activiteiten waarbij deelnemers zingeving en structuur kunnen ervaren.

Ruim 250 arbeidszorgmedewerkers vinden werk binnen erkende maatwerkbedrijven in Oost-Vlaanderen, verspreid over bijna 50 arbeidszorginitiatieven. Oost-Vlaanderen kent het meeste aantal arbeidszorginitiatieven van Vlaanderen (bijna 30% van het Vlaamse totaal)²⁹.

²⁷ Bron: Provincie Oost-Vlaanderen, Sociaal-economische situatieschets 2019. Bron data: Departement WSE Vlaanderen.

²⁸ Bron: Provincie Oost-Vlaanderen, Sociaal-economische situatieschets 2019. Bron data: Departement WSE Vlaanderen.

²⁹ Bron: Provincie Oost-Vlaanderen, Sociaal-economische situatieschets 2019. Bron data: Departement WSE Vlaanderen.

ZIJN ER VEEL WINKEL- EN RECREATIEMOGELIJKHEDEN IN OOST-VLAANDEREN?

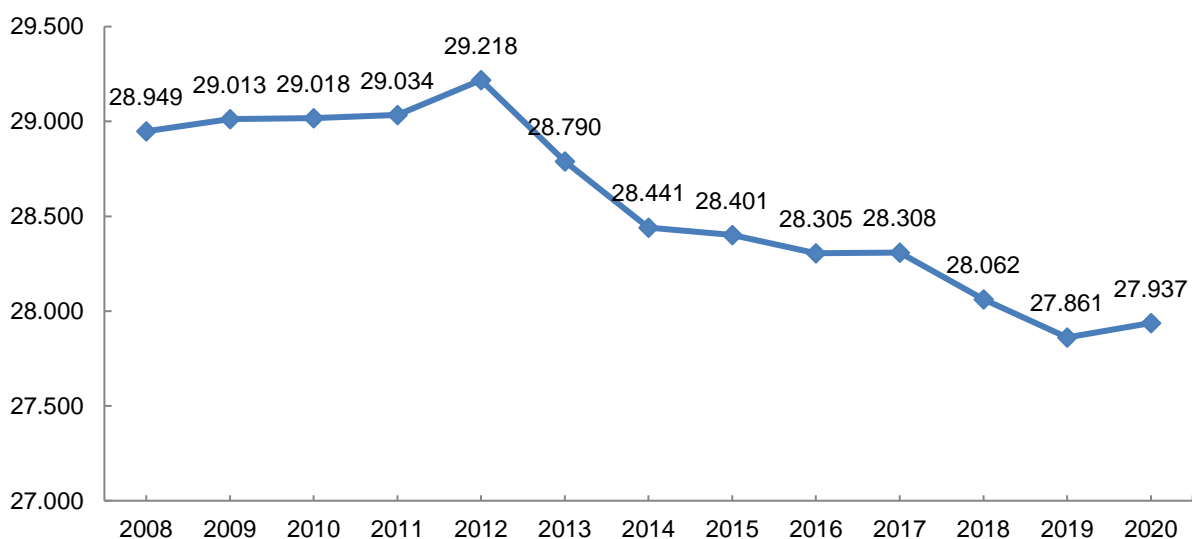
12. WINKELLEN

12.1. Aantal handelspanden en winkelvloeroppervlakte

*Er treedt schaalvergroting op binnen de detailhandel: het aantal handelspanden neemt af en de winkelvloeroppervlakte neemt toe.
Het leegstandpercentage kent een stijgende trend. Momenteel staat 9,9% van alle handelspanden in Oost-Vlaanderen leeg tegenover slechts 4,4% in 2008.*

Momenteel telt Oost-Vlaanderen 27.937 handelspanden. We stellen een dalende trend vast. In 2012 waren er nog 29.218 handelspanden in onze provincie. Tussen 2012 en 2020 daalt het aantal handelspanden in Oost-Vlaanderen met 4,4%. In het Vlaamse Gewest is er een daling met 6,6%. In het laatste jaar is er echter een lichte stijging van het aantal handelspanden in Oost-Vlaanderen.

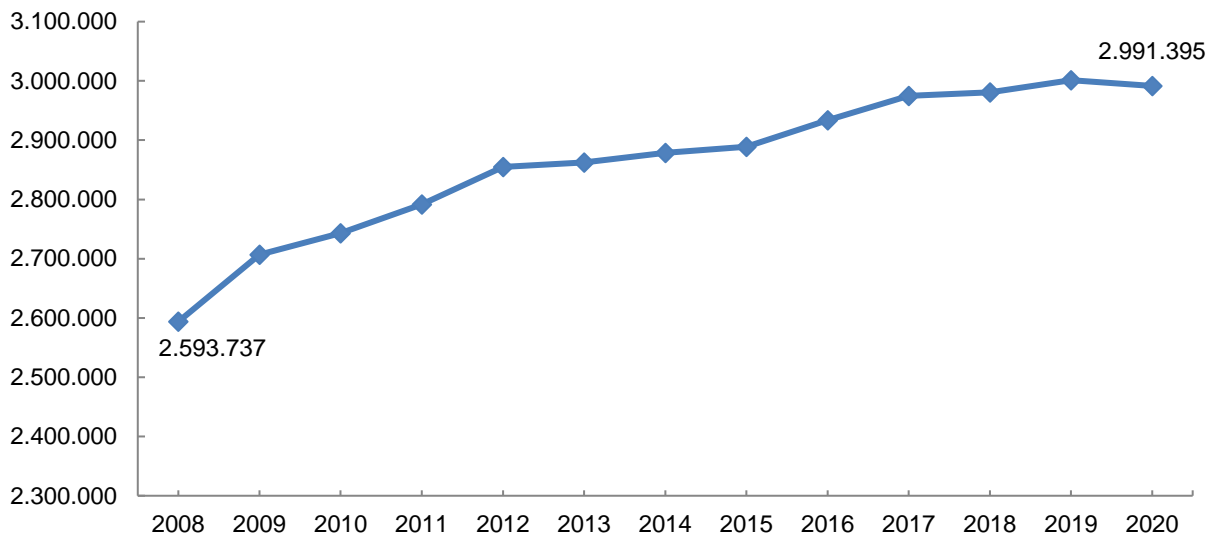
*Figuur 107.
Evolutie van het aantal handelspanden in Oost-Vlaanderen*

Bron: Locatus | provincies.incijfers.be

Ondanks de daling van het aantal handelspanden is er wel een toename van de winkelvloeroppervlakte. Tussen 2008 en 2020 is er in Oost-Vlaanderen een toename van de winkelvloeroppervlakte met 15,3% en in het Vlaamse Gewest met 15,4%.

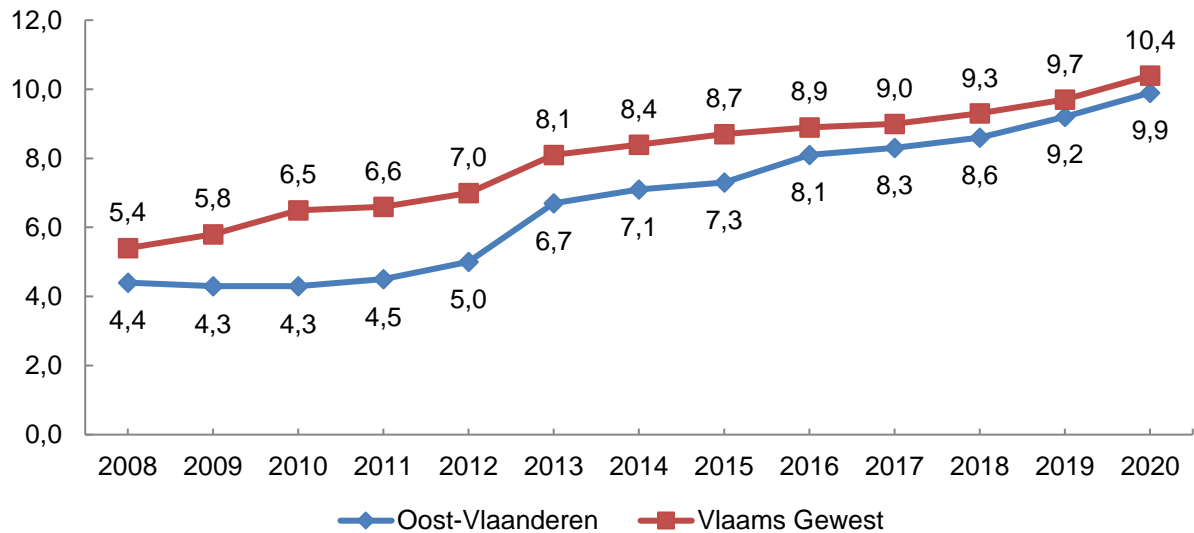
Figuur 108.
 Evolutie van de winkelvloeroppervlakte in Oost-Vlaanderen (in m²)

Bron: Locatus | provincies.incijfers.be

Van alle handelspanden in Oost-Vlaanderen staat 9,9% leeg. Dit is een aanzienlijke toename in vergelijking met 2008, waar slechts 4,4% van de handelspanden leeg stond. Ook in Vlaanderen stellen we een toename van de leegstand vast. Momenteel staat 10,4% van alle handelspanden in het Vlaamse Gewest leeg.

Figuur 109.
 Evolutie van het percentage leegstaande handelspanden (in % van het totaal aantal handelspanden)

Bron: Locatus | provincies.incijfers.be

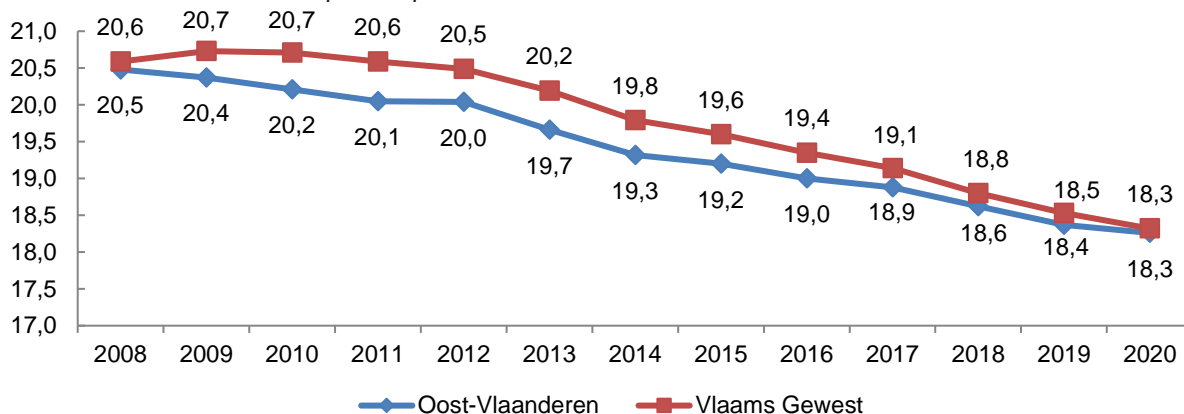
12.2. Handelsaanbod per 1.000 inwoners

Per 1.000 inwoners zijn er in Oost-Vlaanderen even veel handelspanden dan in Vlaanderen maar iets minder winkelvloeroppervlakte dan in Vlaanderen.

Per 1.000 inwoners zijn er in Oost-Vlaanderen 18,3 handelspanden en is er 1.955 m² winkelvloeroppervlakte. In het Vlaamse Gewest ligt het aantal handelspanden per 1.000 inwoners op hetzelfde niveau. De winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners ligt hoger in het Vlaamse Gewest dan in Oost-Vlaanderen.

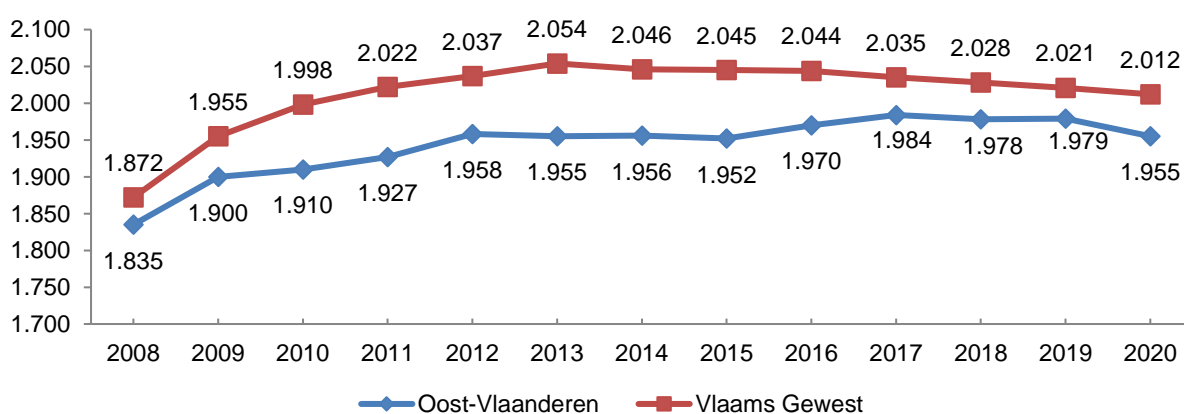
Het aantal handelspanden per 1.000 inwoners kent een daling tussen 2008 en 2020. De winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners kent in Oost-Vlaanderen een toename tussen 2008 en 2012. Daarna is er min of meer een status-quo tussen 2012 en 2015. In 2016 en 2017 is er een verdere toename maar in 2018 stellen we een lichte daling vast. Ook dit jaar is er een daling ten opzichte van 2019. In het Vlaamse Gewest daalt de winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners reeds vanaf 2014. De winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners ligt echter nog steeds hoger dan in Oost-Vlaanderen.

Figuur 110.
Evolutie van het aantal handelspanden per 1.000 inwoners

Bron: Locatus | provincies.incijfers.be

Figuur 111.
Evolutie van de winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners

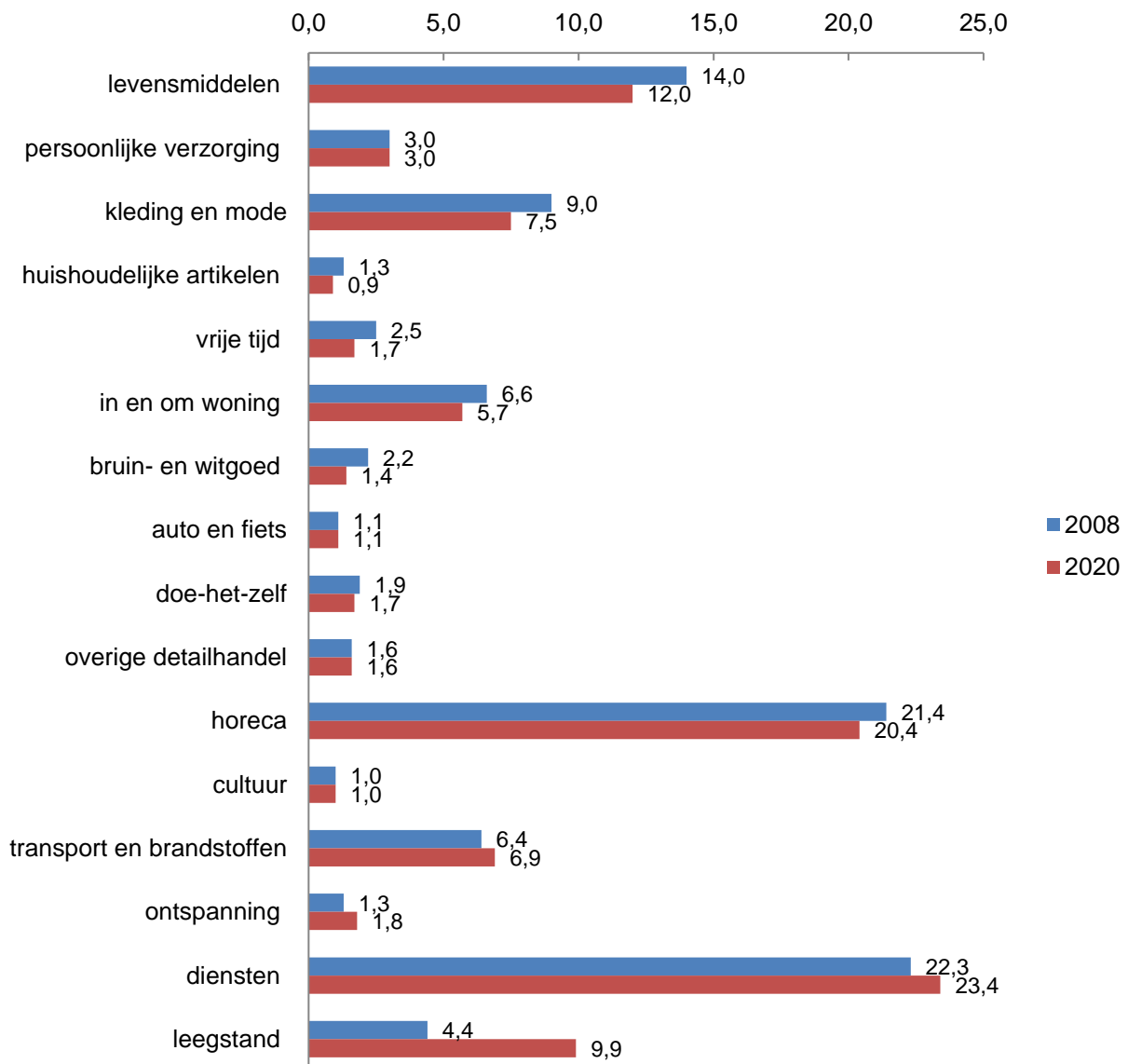

Bron: Locatus | provincies.incijfers.be

12.3. Samenstelling van het handelsaanbod

In onderstaande figuur zien we dat diensten (23,4%) en horeca (20,4%) een belangrijk aandeel van het totaal aantal handelspanden voor hun rekening nemen. Van de detailhandel in enge zin neemt de categorie 'levensmiddelen' het grootste percentage handelspanden voor haar rekening, gevolgd door de categorieën 'kleding en mode' en 'in en om de woning'. Tussen 2008 en 2020 valt vooral de sterke toename van het percentage leegstaande handelspanden op.

Figuur 112.
Evolutie van het aandeel van de verschillende branches in het totaal aantal handelspanden in Oost-Vlaanderen (in %)

Bron: Locatus | provincies.incijfers.be

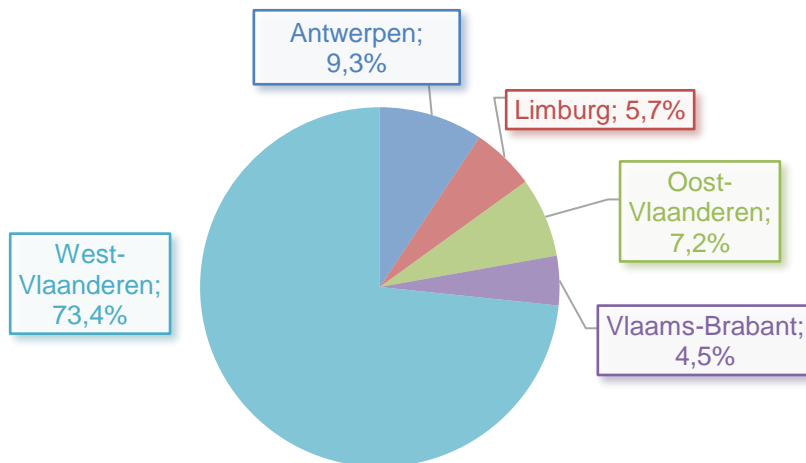
13. VERBLIJVEN

13.1. Aanbod toeristisch logies: uitbatingen en beddenscapaciteit

7,2% van het totaal aantal toeristische logiesuitbatingen in Vlaanderen en 8,7% van de totale beddenscapaciteit in Vlaanderen is gesitueerd in Oost-Vlaanderen. Oost-Vlaanderen kenmerkt zich door een sterke aanwezigheid van het kleinschalig logies. Zowel de uitbatingen als de beddenscapaciteit zijn de laatste 5 jaar sterk toegenomen.

Van het totaal aantal toeristische **logiesuitbatingen** in Vlaanderen is 7,2% gelegen in Oost-Vlaanderen (2020). West-Vlaanderen telt het meeste logiesuitbatingen (73,4%). 22,4% van de B&B's in Vlaanderen ligt in Oost-Vlaanderen.

Figuur 113.
Uitbatingen per provincie, 2020 (in %)

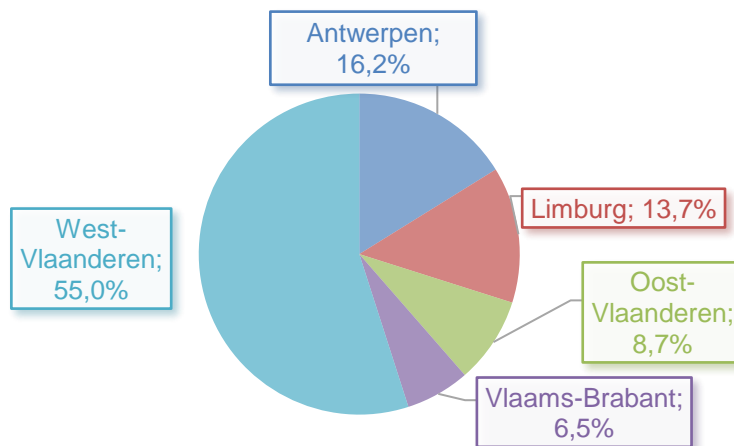

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

Noot: bron: is BI Toerisme Vlaanderen dd 6/10/2020 met ijkdatum 1/07/2020: In de bron zijn de cijfers inclusief de kust en lange termijnverblijf bij kampeerlogies. Vandaar ook het grote aandeel van West-Vlaanderen. Bij het jeugdlogies gaat het enkel om de hostels, jeugdverblijven zijn niet inbegrepen

In de **totale beddenscapaciteit** in Vlaanderen (2020) vertegenwoordigt Oost-Vlaanderen 8,7%. Vlaams-Brabant vertegenwoordigt 6,5%, Limburg 13,7%, Antwerpen 16,2% en West-Vlaanderen 55%. Het verschil in aandeel aantal uitbatingen versus beddenscapaciteit wijst er op dat het kleinschalig logies sterk aanwezig is in Oost-Vlaanderen.

Figuur 114.
Totale beddenscapaciteit per provincie, 2020 (in %)

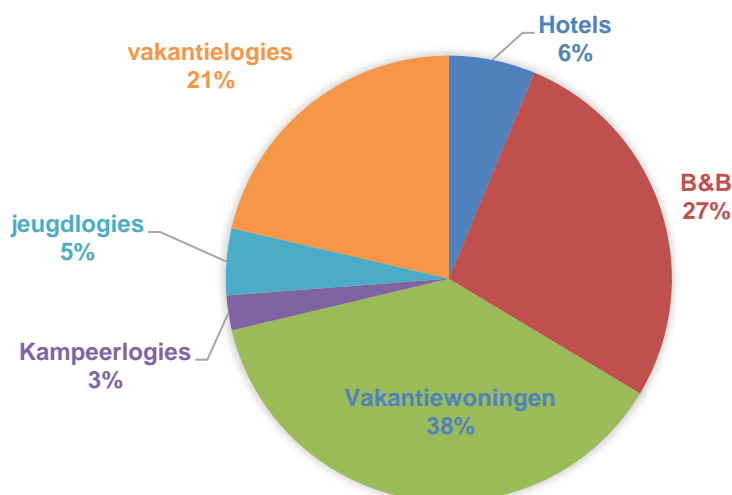

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

Noot: bron is BI Toerisme Vlaanderen dd 6/10/2020 met ijkdatum 1/07/2020: In de bron zijn de cijfers inclusief de kust en lange termijnverblijf bij kampeerlogies. Vandaar ook het grote aandeel van West-Vlaanderen. Bij het jeugdlogies gaat het enkel om de hostels, jeugdverblijven zijn niet inbegrepen.

Het toeristisch **logiesaanbod in Oost-Vlaanderen** bestaat grotendeels uit vakantiewoningen (38%) en B&B's (27%), wat opnieuw op de kleinschaligheid wijst. Het aantal uitbatingen is de laatste vijf jaar toegenomen met 58%. Sterke stijgers zijn de vakantiewoningen (+63,7%), maar ook het vakantie-logies/kamergebonden toeristisch logies. (*Dit zijn logies die enkel aan de basisvoorwaarden voldoen om operationeel te mogen zijn*). In Oost-Vlaanderen zijn geen vakantieparken gelegen.

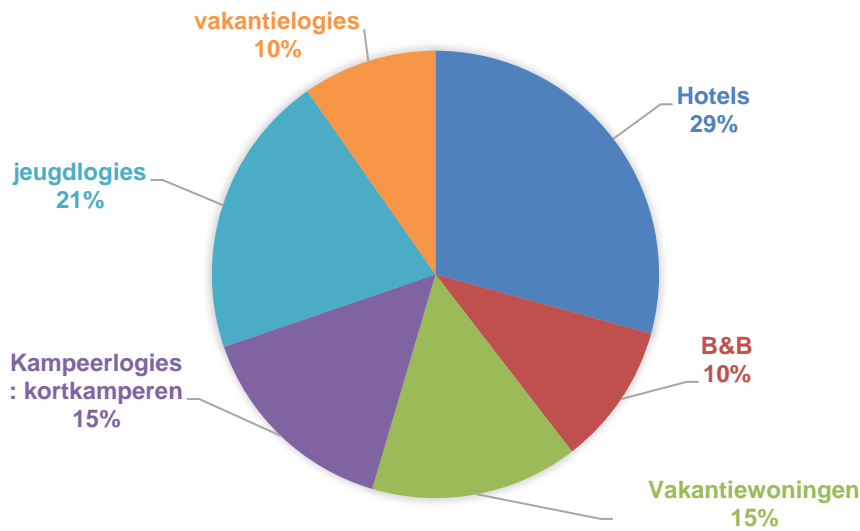
Figuur 115.
Logiesuitbatingen in Oost-Vlaanderen, naar logiesvorm, 2020 (in %)

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

29% van het **aantal toeristische bedden** is gesitueerd in hotels, 21% in het jeugdlogies, 15% zijn kortkampeerplaatsen bij kampeerlogies, 10% in B&B's en 15% in vakantiewoningen.

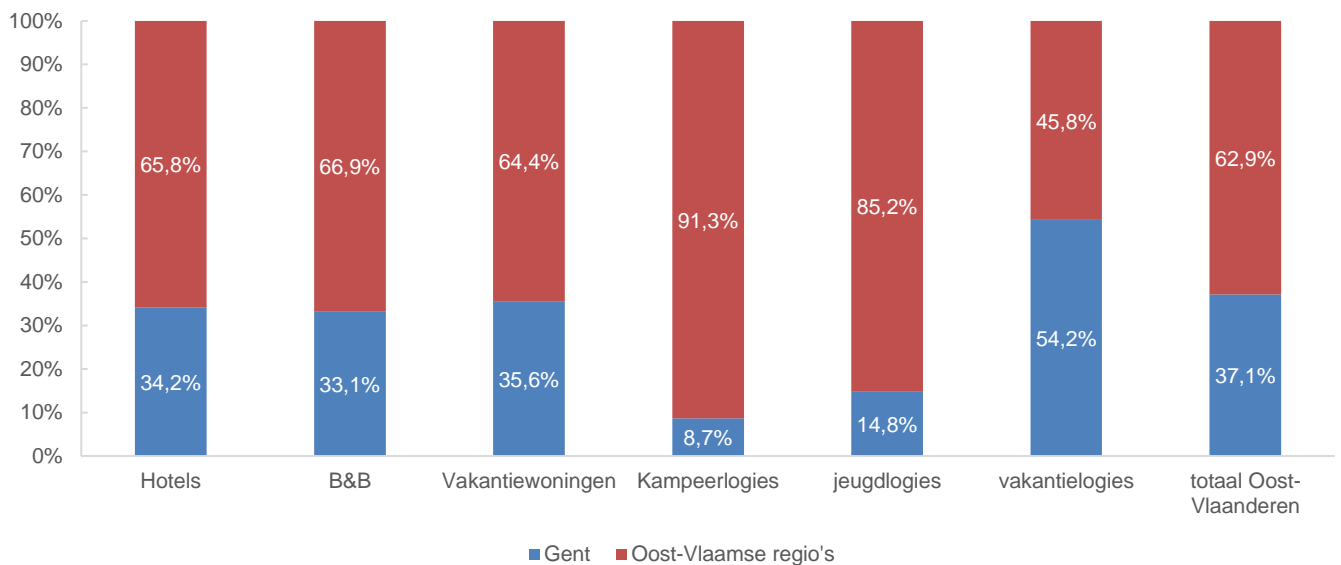
Figuur 116.
Toeristische bedden in Oost-Vlaanderen, naar logiesvorm, 2020 (in %)

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

37% van het Oost-Vlaams logies ligt in **Gent**, de overige 63% in de Oost-Vlaamse regio's. Een derde van de hotels en de B&B's in Oost-Vlaanderen bevindt zich in Gent.

Figuur 117.
Logiesuitbatingen: aandeel van Gent en de Oost-Vlaamse regio's per logiestype, 2020

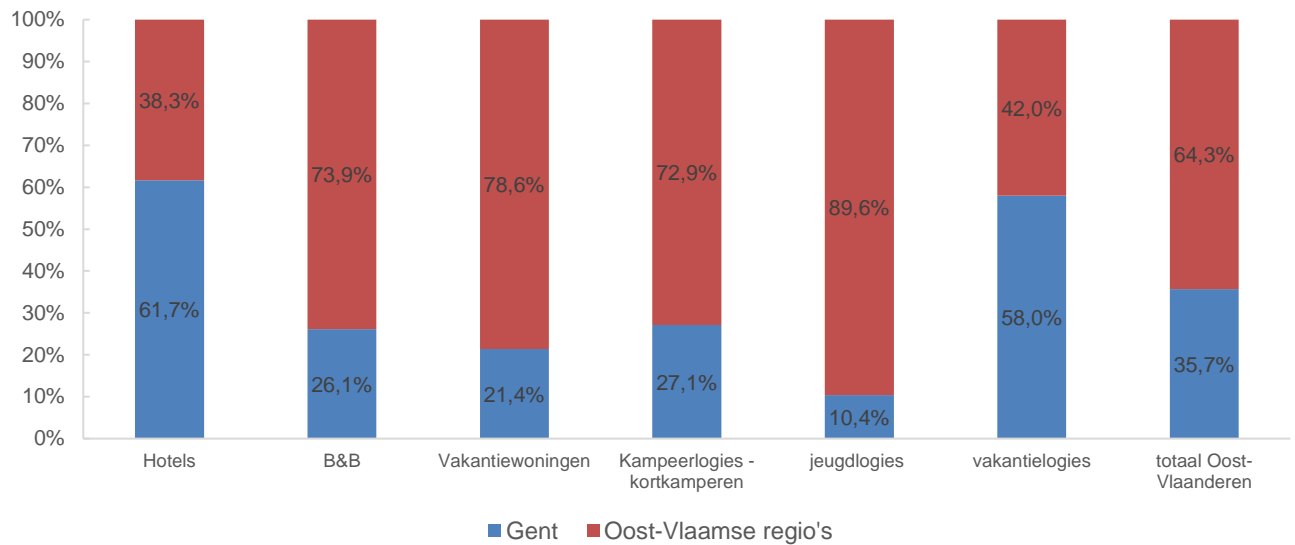

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

Op gebied van toeristische beddenscapaciteit neemt stad **Gent** een belangrijke plaats in (meer dan 1/3 van totaal). 61,7% van de beddenscapaciteit in hotels in Oost-Vlaanderen is voor rekening van Gent.

Figuur 118.

Toeristische beddenscapaciteit: aandeel Gent en de Oost-Vlaamse regio's per logiestype, 2020

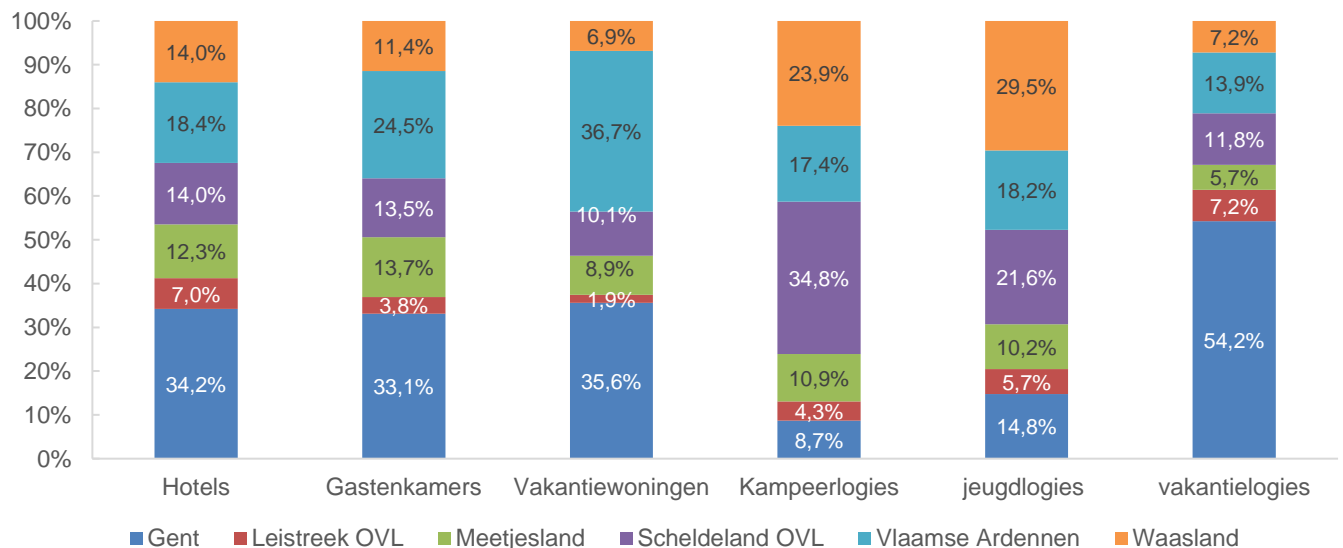

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

Ook bij de **Oost-Vlaamse regio's** onderling zijn er verschillen te merken. 36,7% van alle Oost-Vlaamse vakantiewoningen liggen in de Vlaamse Ardennen. 29,5% van het Oost-Vlaamse jeugdlogies is voor rekening van het Waasland en het grootste aandeel van het Oost-Vlaamse kampeerlogies (34,8%) vinden we terug in het Oost-Vlaamse Scheldeland.

Figuur 119.

Logiesuitbatingen: aandeel van de Oost-Vlaamse regio's per logiestype, 2020

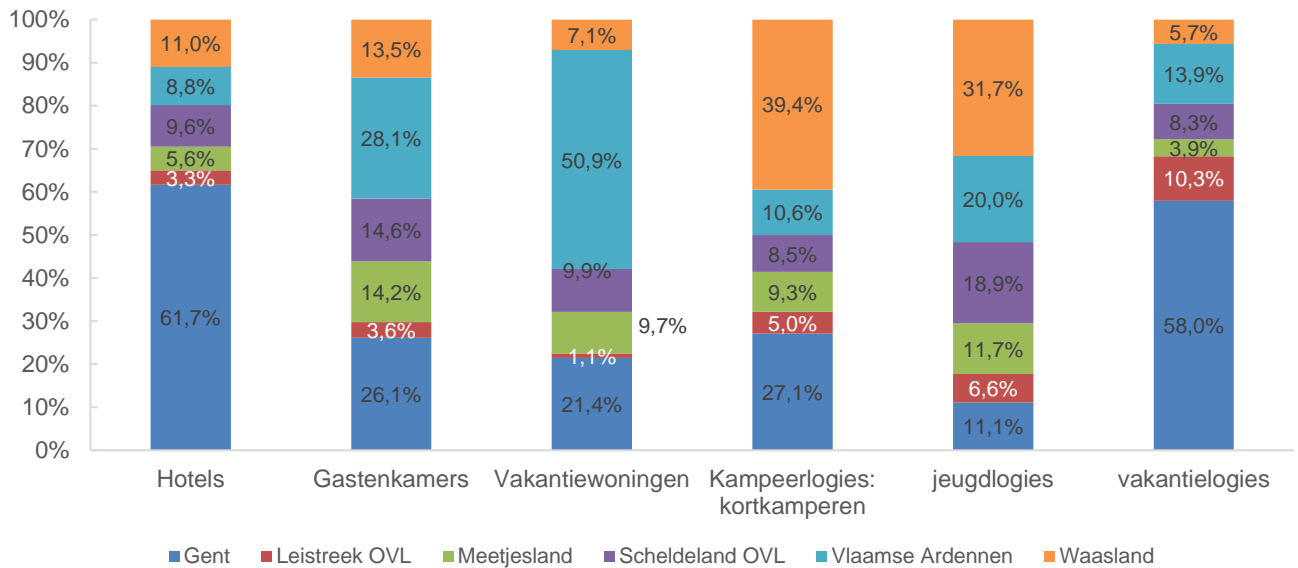

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

Bij de toeristische beddenscapaciteit zien we een gelijkaardig verhaal, met dit verschil dat het Waasland over de meeste toeristische beddenscapaciteit beschikt in het kampeerlogies terwijl het Scheldeland het meest aantal uitbatingen in kampeerlogies heeft.

Figuur 120.

Toeristische bedden capaciteit: aandeel van de Oost-Vlaamse regio's per logiestype, 2020

Bron: BI Toerisme Vlaanderen – CJT - verwerking Toerisme Oost-Vlaanderen

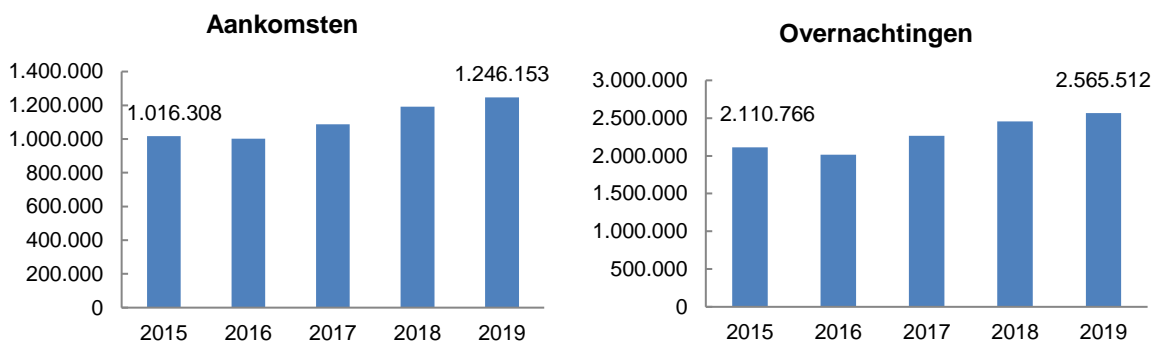
13.2. Vraag toeristisch logies: aankomsten en overnachtingen

Het aantal aankomsten en overnachtingen in Oost-Vlaanderen kent een stijgende trend. Ook het aandeel van Oost-Vlaanderen binnen de aankomsten en overnachtingen in het Vlaamse Gewest neemt toe. De stad Gent neemt meer dan de helft van de aankomsten in Oost-Vlaanderen voor haar rekening.

Cijfers van aankomsten en overnachtingen van vóór 2015 zijn moeilijk te vergelijken met cijfers van 2015 en later wegens wijzigingen in meegenomen categorieën, vandaar dat we slechts cijfers weergeven van de laatste vijf jaar. 2016 was – omwille van de terreuraanslagen - een uitzonderlijk jaar in negatieve zin (aankomsten: -1,4% en overnachtingen: -4,5% t.o.v. 2015). De cijfers voor 2017 tonen een forse herstelbeweging. Ook in 2018 en 2019 zette de stijgende trend zich verder. Het aantal aankomsten is tussen 2015 en 2019 met 22,6% gestegen, het aantal overnachtingen met 21,5%.

Figuur 121.

Evolutie van het aantal aankomsten en overnachtingen in Oost-Vlaanderen

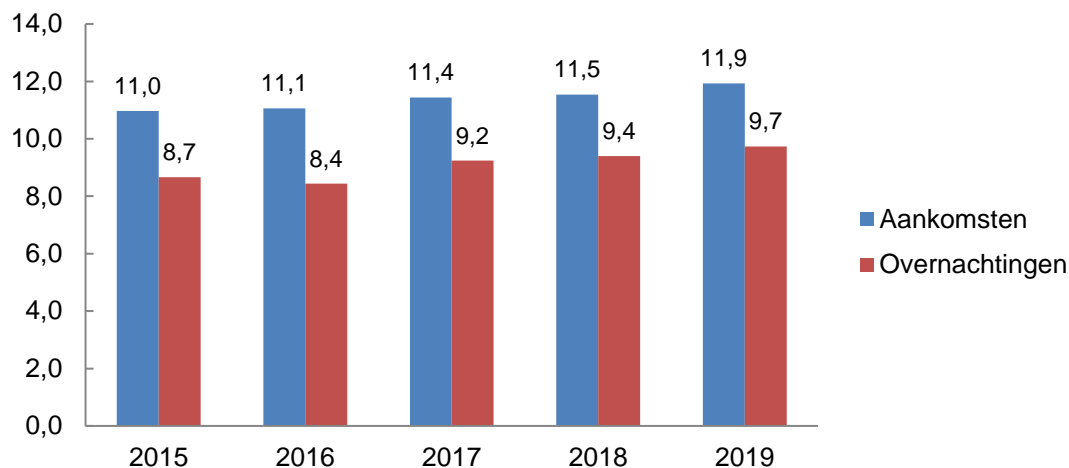
Bron: Statbel

Het Vlaamse Gewest telt in 2019 10.442.652 aankomsten en 26.356.863 overnachtingen. Het aandeel van Oost-Vlaanderen in het totaal aantal aankomsten in Vlaanderen bedraagt 11,9%. Het aandeel van

Oost-Vlaanderen in het totaal aantal overnachtingen bedraagt 9,7%. Beide aandelen zijn tussen 2015 en 2019 gestegen.

Figuur 122.

Evolutie van het aandeel van Oost-Vlaanderen in het totaal aantal aankomsten en overnachtingen in het Vlaamse Gewest (in %)

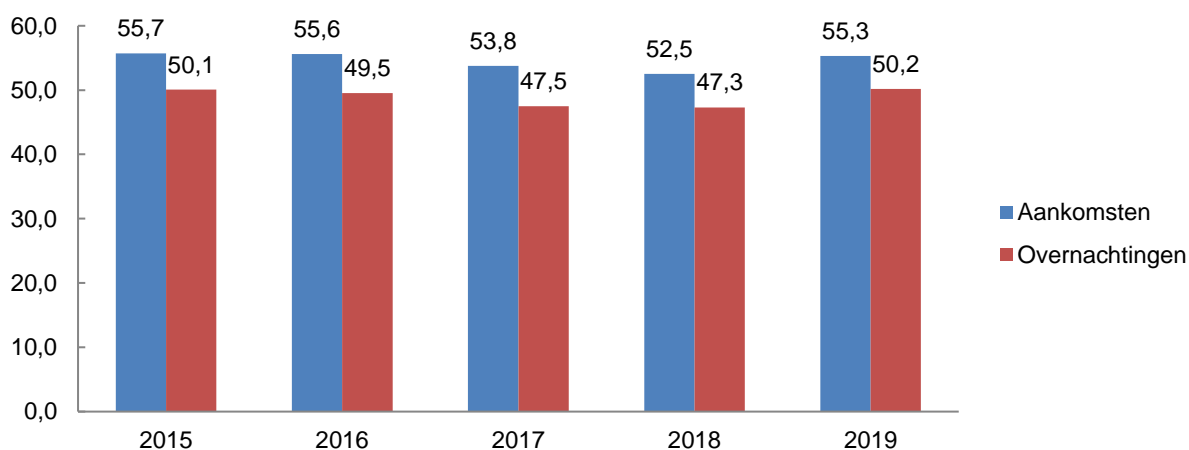
Bron: Statbel

In Gent tellen we meer aankomsten (55,3%) dan in de Oost-Vlaamse regio's samen (44,7%). Binnen de overnachtingen heeft Gent een aandeel van 50,2%. Gasten blijven gemiddeld iets langer in de regio's (2,3 nachten) dan in Gent (1,9 nachten).

Zowel in aankomsten als in overnachtingen is het aandeel van Gent tussen 2015 en 2018 lichtjes gedaald, om in 2019 opnieuw te stijgen tot ongeveer op het niveau van 2015.

Figuur 123.

Evolutie van het aandeel van Gent in het totaal aantal aankomsten en overnachtingen in Oost-Vlaanderen (in %)

Bron: Statbel (vanaf 2019 worden de cijfers per gemeente gepubliceerd op de website van Toerisme Vlaanderen: <https://www.toerismevlaanderen.be/toerisme-cijfers-gemeentegergevens>)

14. BELEVEN IN OOST-VLAANDEREN

14.1. Bibliotheekbezoek en –aanbod

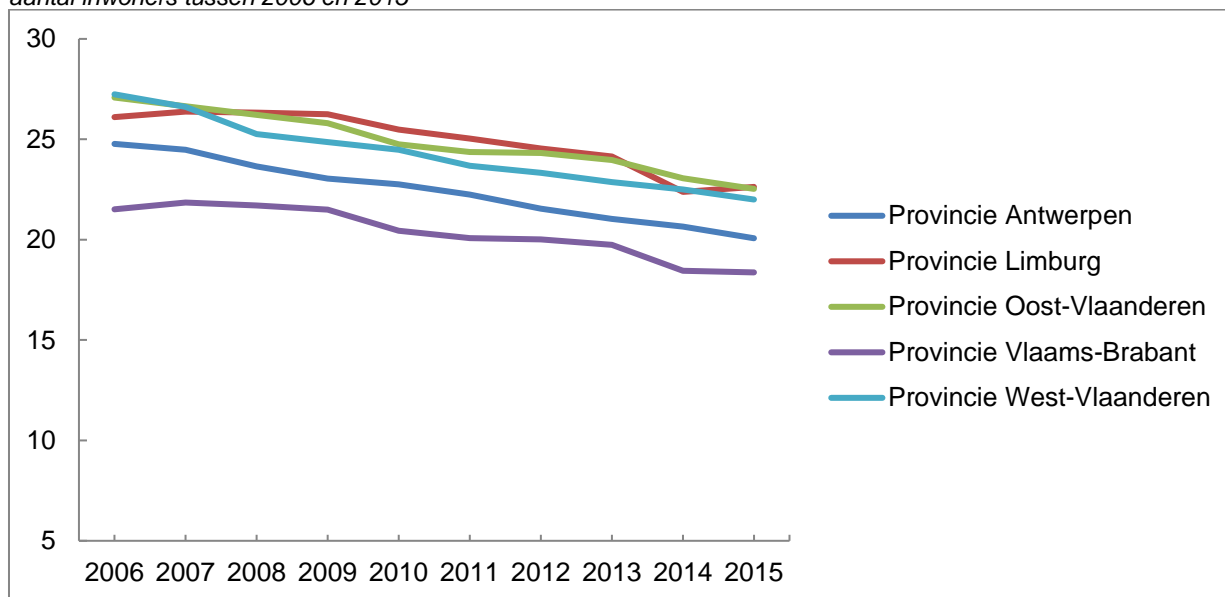
Iets meer dan 1 op 5 Oost-Vlamingen is geregistreerd als lener bij een openbare bibliotheek. Het aandeel geregistreerde leners in de bevolking neemt wel af.

Deze cijfers zijn afkomstig uit het kennisportaal cultuurcentra en bibliotheken (CCinC: <http://www.kennisportaalccenbib.be/cijfers-en-grafieken>). De reeksen bibliotheekbezoeken en aanbod van bibliotheken zijn beschikbaar vanaf 2006. Van dan af is er een stabiele meting met een garantie op kwaliteitsvolle data. Vanaf 2016 is er het probleem van het wegvallen van de verplichte registratie waardoor de data onvolledig zijn. Vanaf 2016 zijn de cijfers niet meer betrouwbaar. De wijziging van het aantal ontleners vanaf 2016 kan dus volledig te wijten zijn aan het ontbreken van gegevens van gemeenten. We moeten de cijfers vanaf 2016 dus met de nodige voorzichtigheid behandelen.

In 2015 zijn 22,53% van alle inwoners van Oost-Vlaanderen geregistreerd als lener bij een openbare bibliotheek. In 2006 was dat nog 27% van alle Oost-Vlamingen. We zien het aandeel geregistreerde leners in de bevolking jaar op jaar afnemen. Deze trend is ook merkbaar in de andere provincies: het aandeel geregistreerde leners bij een openbare bibliotheek in de bevolking neemt jaar op jaar af. Toch zien we dat Oost-Vlaanderen met een aandeel van 22,53% geregistreerde leners (t.o.v. de bevolking) vrij goed scoort in vergelijking met de andere provincies.

Figuur 124.

Evolutie van het aandeel personen dat geregistreerd is als lener bij een openbare bibliotheek ten opzichte van het aantal inwoners tussen 2006 en 2015

Bron: Interactief platform cultuurcentra

Vanaf 2016 zijn de gemeenten niet langer verplicht om de gegevens door te sturen. In de volgende tabel geven we een overzicht van het aantal gemeenten die in 2016, 2017 en 2018 gegevens hebben doorgegeven:

Tabel 5.

Overzicht van het aantal gemeenten per provincie dat gegevens heeft doorgegeven van het aantal geregistreeerde leners bij een openbare bibliotheek

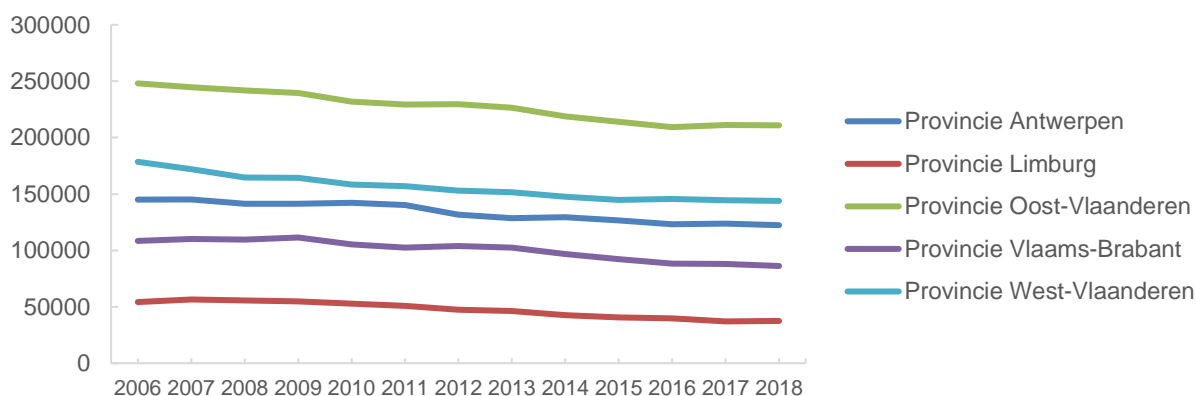
Provincie	2016	2017	2018
Provincie Antwerpen	51	46	38
Provincie Limburg	28	30	20
Provincie Oost-Vlaanderen	58	47	44
Provincie Vlaams-Brabant	46	39	41
Provincie West-Vlaanderen	40	42	42

Bron: eigen berekeningen op basis van Interactief platform cultuurcentra

De onderstaande grafiek geeft het aantal ontleners uit die gemeenten die in alle jaargangen (13 jaar) cijfers van het aantal ontleners hebben doorgegeven.

Figuur 125.

Evolutie van het aantal personen dat geregistreerd is als lener bij een openbare bibliotheek ten opzichte van het aantal inwoners tussen 2006 en 2018 voor de gemeenten die in alle jaargangen cijfers van het aantal ontleners hebben doorgegeven

Bron: eigen berekeningen op basis van Interactief platform cultuurcentra

De collecties van de openbare bibliotheken nemen, volgens het kennisportaal, tussen 2006 en 2015 in Oost-Vlaanderen lichtjes af: in 2006 zijn er 1,87 stuks per inwoner en in 2015 is dit lichtjes gedaald naar 1,69 stuks per inwoner. In de cijferreeksen wordt een onderscheid gemaakt tussen de collectie audio visuele media en de collectie gedrukte media. Over de jaren zien we het belang van het aandeel audio visuele media in de collectie van de openbare bibliotheken toenemen. In Oost-Vlaanderen nemen de stukken audio visuele media in 2015 een aandeel in van 15,74% en de gedrukte media een aandeel van 84,26% van de totale collectie. Deze aandelen zijn gelijklopend in de andere provincies.

Deze trends zijn na 2016 moeilijk te bevestigen of ontcrachten aangezien ook hier een groot deel van de gemeenten geen gegevens hebben doorgegeven.

14.2. Vrijtijdsactiviteiten

Oost-Vlaanderen kent het hoogste aantal geregistreerde vrijetijdsactiviteiten : vooral activiteiten in de categorieën cultureel erfgoed en sociaal-cultureel werk zijn in 2016 het vaakst geregistreerd in Oost-Vlaanderen.

Deze cijferreeks heeft als bron de UiT-databank van Cultuurnet (<https://www.publiq.be/nl/project/uitdatabank>). In de UiT-databank voeren de organisatoren van de activiteiten zelf de activiteiten in. Dat kan gratis, door iedereen en online. Volgende activiteiten krijgen een plaats in de databank: concerten, voorstellingen, tentoonstellingen, films, sportevenementen, wandelingen, kaartavonden, kermissen, cursussen, workshops of evenementen,...

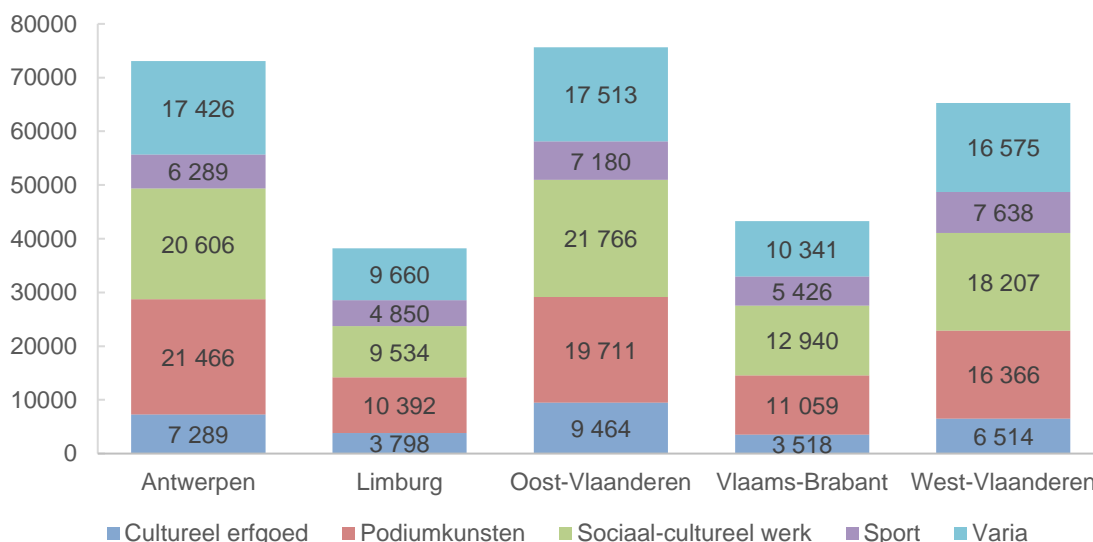
De aard van de registratie van de activiteiten- gratis, online en door iedereen – zorgt ervoor dat de gegevens met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. Een hoger aantal activiteiten kan wijzen op een betere bekendheid van de UiT-databank in een bepaalde regio. Statistiek Vlaanderen verwerkt de gegevens en deze zijn ook opgenomen in de gemeentemonitor als indicatie voor het aantal vrijetijdsactiviteiten.

De vrijetijdsactiviteiten worden onderverdeeld in 5 categorieën:

- **Podiumkunsten:** Muziek (inclusief festival), Dans- of theatervoorstelling, Film
- **Cultureel erfgoed:** Expo, Begeleide uitstap, Monument
- **Sociaal-cultureel werk:** Cursussen, Lezing of congres
- **Sport:** Sportactiviteit, Sportwedstrijd, Fiets- of wandelroute
- **Varia:** Party of Fuif, Eten en drinken, Natuurgebied of park, Spel of quiz, Kamp of vakantie, Varia (thema of pretpark, beurs, kermis of feest, markt of braderie, opendeurdag, recreatiedomein)

Oost-Vlaanderen heeft in 2016 met 41 077 vrijetijdsactiviteiten of 26,24% van het totaal aantal geregistreerde activiteiten in Vlaanderen het hoogst aantal geregistreerde activiteiten in de UiT-databank. Vooral activiteiten in de categorieën: cultureel erfgoed en sociaal-cultureel werk worden vaak geregistreerd in de UiT-databank.

*Figuur 126.
Aantal geregistreerde activiteiten in 2016 naar categorie en provincie*

Bron: UiT-databank, Cultuurnet, 2016

Bekijken we de geregistreerde activiteiten per inwoner, dan heeft Oost-Vlaanderen met 27,63 geregistreerde vrijetijdsactiviteiten per inwoner in 2016, het hoogste aantal van Vlaanderen. We zien ook dat het aantal geregistreerde activiteiten per inwoner lichtjes stijgt tussen 2015 en 2016: van 23,39

geregistreerde activiteiten per inwoner in 2015 naar 27,63 in 2016. Het is echter moeilijk te zeggen of dit het gevolg is van een betere bekendheid van de UiT-databank of dat er sprake is van een effectieve stijging van het aantal georganiseerde activiteiten.

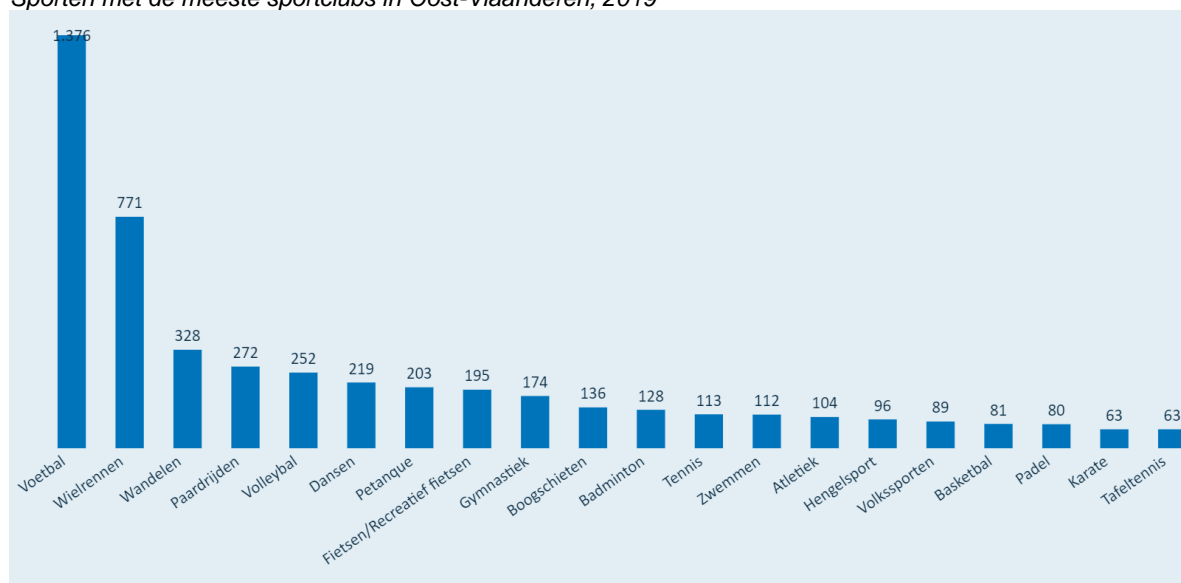
14.3. Sportbeleving

14.3.1. Aantal sportclubs

Oost-Vlaanderen heeft 3 sportclubs per 1000 inwoners en heeft hiermee het meeste aantal sportclubs per inwoner.

In Oost-Vlaanderen zijn in 2019, volgens Sport Vlaanderen, 4 558 sportclubs actief (<https://www.sport.vlaanderen/kennisplatform/>). 26,52% van alle sportclubs in Vlaanderen zijn in Oost-Vlaanderen gelegen. In Oost-Vlaanderen zijn 328 315 inwoners of 21,67% van de bevolking aangesloten bij een gesubsidieerde en/of erkende Vlaamse sportfederatie. In 2019 zijn gemiddeld 73,13 sporters aangesloten per club. De sporten met de meeste clubs in Oost-Vlaanderen zijn voetbal, wielrennen en wandelen. Ook in andere provincies staan voetbal en wielrennen op de 1ste en 2de plaats.

Figuur 127.
Sporten met de meeste sportclubs in Oost-Vlaanderen, 2019

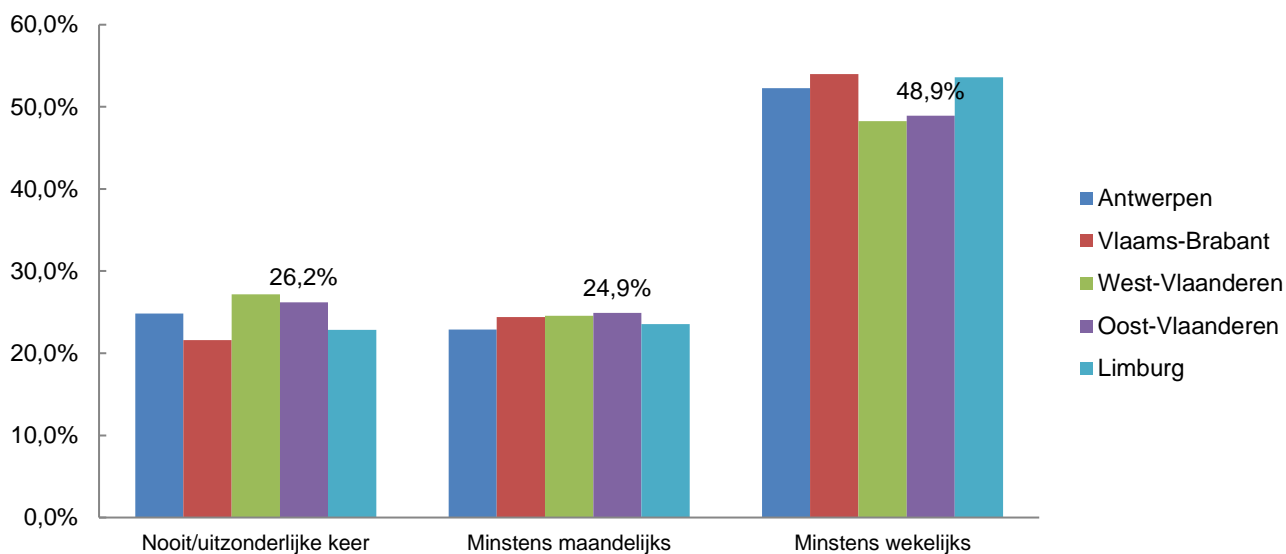
Bron: Sport Vlaanderen

14.3.2. Sportparticipatie

Bijna de helft van de Oost-Vlaamse respondenten sporten wekelijks minstens 20 minuten.

In de gemeentemonitor (2017) werd de vraag gesteld hoe vaak de respondenten het voorbije jaar actief (minimum 20 minuten aan een stuk) aan sport hebben gedaan. Bijna de helft van de Oost-Vlaamse respondenten (48,9%) geeft aan minstens wekelijks te sporten. De Limburgse respondenten sporten het meest (54% sport minstens wekelijks) en de West-Vlaamse het minst (48,3%).

Figuur 128.
Sportparticipatie per provincie

Bron: gemeentemonitor (vraag 14)

14.3.3. Mate van tevredenheid over voorzieningen

De Oost-Vlaamse respondenten zijn over het algemeen tevreden over de voorzieningen in de eigen gemeente. In de gemeentemonitor (2017) werd de vraag gesteld aan de respondenten in welke mate ze tevreden zijn over bepaalde voorzieningen in de eigen gemeente.

- 65,7% van de Oost-Vlaamse respondenten is tevreden met de recreatievoorzieningen (recreatiedomeinen, fiets- en wandelpaden,...);
- 72,2% van de Oost-Vlaamse respondenten is tevreden met de natuur- en groenvoorzieningen (parken, bossen, weilanden, bomen,...);
- 70,9% van de Oost-Vlaamse respondenten is tevreden met de culturele voorzieningen (cultureel of gemeenschapscentrum, plek waar culturele activiteiten plaatsvinden zoals film, toneel, muziek,...);
- 72,8% van de Oost-Vlaamse respondenten is tevreden met de restaurants, brasseries en eetcafés;
- slechts iets meer dan de helft van de Oost-Vlaamse respondenten (51,8%) is tevreden met de uitgaansgelegenheden (cafés, danscafés, dancings,...) in de eigen gemeente;
- 64,7% van de Oost-Vlaamse respondenten is tevreden over de winkelvoorzieningen in de eigen gemeente.